

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

mevsimler

GÜN ZİLELİ

İletişim Yayınları 2053 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 317

ISBN-13: 978-975-05-1629-0

© 2014 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2014, İstanbul

EDITÖR Levent Cantek

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Dilek Büyük

BASKI ve CILT Sena Ofset SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

GÜN ZİLELİ

Mevsimler

iletişim

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

GÜN ZİLELİ (d. 24 Ekim 1946, Ankara) 1970 yılında, DTCF'nin Felsefe Bölümü'nün 2. sınıfından ayrıldı. 1960'lı yıllarda, *Yordam*, *Soyut* gibi edebiyat dergilerinde öyküleri yayımlandı; ayrıca, *Emekçi*, *Aydınlık*, *Proleter Devrimci Aydınlık* dergilerinde görev aldı ve yazdı. TIP, FKF ve Dev-Genç örgütlerinde çalıştı; son ikisinin yönetici organlarında bulundu. 1964 yılının Ağustos ayındaki ilk anti-empyralist gösterilerde gözaltına alındı. 1966 yılındaki anti-empyralist gösterilerden dolayı kısa süre hapis yattı. 1968 ve daha sonrasındaki öğrenci hareketlerinde yer aldı, 1969 yılında kısa süre hapis yattı. 1971-74 yılları arasında, üç yılı aşkın, Mamak Cezaevi'nde tutuklu kaldı; TÖS, Dev-Genç ve TİHK davalarından yargılandı. 1970'li yıllarda *Aydınlık*, *Halkın Sesi*, *Bora*, *Türkiye Gerçeği* dergilerinde, daha çok teorik ve siyasi nitelikte makaleler yazdı ve TİKP'nin yöneticiliğini yaptı. 1975 yılında, Adana'da, İncirlik Üssü'ne karşı yapılan yürüyüşte tutuklandı ve kısa süre hapis yattı.

12 Eylül'den sonra, TİKP davası dolayısıyla arandı ve on yıl kaçak yaşadı. Bu yıllarda, daha çok Mehmet Gündüz takma adıyla teorik yazılar yazdı; *Ufuklar*, *Saçak* ve *Sosyalist Birlik* dergilerinin çıkarılmasına önayak oldu, *Yapıt* ve *Somut* dergilerinde yazdı. 1990 yılının başında yurt dışına çıkıp İngiltere'de siyasi mülteci olarak yaşamaya başladı. Bu yıllarda, roman yazdı ve İngilizceden Türkçeye kitap çevirdi. *Amar-gi*, *Sosyalizmin Sorunları*, *Yeni Zamanlar*, *Birikim*, *Apolitika*, *Ateş Hırsız*, *Uç*, *İmlasız*, *Bireylikler*, *Kitap-lık*, *Virgöl*, *Köxüz*, *Öteki İsviçre*, *Açık Gazete*, *Özgür Üniversite*, *Ha-ber Cumhuriyeti*, *Devrimci Demokrat* gibi dergi ve internet sitelerinde ağırlıklı olarak kitap eleştirisi yazıları yayımlandı. İstanbul Özgür Üniversite'de, "Devrimi Yeniden Düşünmek" ve "Komintern ile TİKP" konulu seminerler verdi. Yazı ve röportajları, Aşk ve Devrim (www.gunzileli.com) adlı bireysel sitesinde de yayımlanmaktadır. Şu anda Yayın Kolektifi bünyesinde çalışmaktadır.

Kitapları: *Bürokrasi ve Sosyalist Demokrasi* (Mehmet Gündüz adıyla, 1990, Koral); *Anarşizm Bir Devrim Çağrısıdır* (Mine Ege ve Hasan Bakü ile birlikte, 1995, Kaos); *Türkiye... Sosyal Patlamaya Doğru* (İlhan Tekin'le birlikte, 1995, Kaos); *Deniz Orada* (1995, Sel); *Bahar ve Tipi* (1997, Telos); *Yarınlma* (2000, Ozan; 2002, İletişim); *Havariler* (2002, İletişim); *Sapak* (2003, İletişim); *Ev* (2004, İletişim); *Ulusalcılık* (2007, Özgür Üniversite); *Komün* (2007, Yaba); *Stalinizm* (2010, Özgür Üniversite); *Stalin Yargılanıyor* (Oyun, 2010, Kibele); *Devrimi Yeniden Düşünmek-I* (Fikret Başkaya ile birlikte, 2010, Özgür Üniversite); *Rejimler, Partiler, Kişiler ve "Uluslar"* (2010, Kibele); *Arnavutköy (1954-1964)* (2010, Heyamola); *Sığınmacılar* (2011, İletişim); *Benim Kahraman Köpeklerim* (2012, Özyürek Yayınevi); *Yüreğe Yağan Kar* (öyküler, 2012, Yaba); *Muhafazakâr Liberalizm* (2014, İmge); *Haziran Günleri-Gezi Notları* (2014, Büyüldag).

Çeviriler: Abel Paz, *Halk Silahlanınca* (1996, Kaos, 2. baskı, 2011, Kaos-Yayın Kolektifi); Eugenia Ginzburg, *Anafora Doğru* (1996, Pencere); Gilles Dauvé-François Martin, *Komünist Hareketin Güneş Tutulması ve Yeniden Ortaya Çıkışı* (Bora Sarayova adıyla, 1999, Sel); Eugenia Ginzburg, *Anaforun İçinde* (2000, Pencere); Herman Gorter, *Yoldaş Lenin'e Açık Mektup* (Kemal Orcan'la birlikte, 2001, Günizi); Paul Avrich, *Kronstadt 1921* (2006, Versus); E.H. Carr, *Bakunin* (2006, Versus); Jan Valtin, *Karanlığın Ötesinde* (2009, Kibele); Michael Seidman, *İşçiler Çalışmaya Karşı* (Emine Özkaya ile birlikte, 2010, Boğaziçi Üniversitesi); Margarete Buber-Neumann, *İki Diktatörlük Altında - Stalin ve Hitler'in Mahkumu* (2012, İmge); Erica Wallach, *Gece Yarısında Aydınlık* (2013, Ayrıntı).

Önder Pekman'a...

Ceren Cevahir Gündoğan'a...

***“Oldum olası içimde biri, var gücüyle
hiç kimse olmamaya çalışıyor.”***
Albert Camus

İÇİNDEKİLER

I. Yaz	11
Gençler	13
Atok	35
Gençlik	47
II. İlkbahar	61
Üye	63
Rastlaşma	83
Toplantı	97
III. Kış	125
Darbe	127
Donma	145
Mezarlık	161
Kayıp	195
Randevu	217
Unutuş	241

IV. Sonbahar	267
Durak	269
Koşuş	285
Tecrit	303
Uğultu	323
Bulmak	335
Çözölme	343
Hiçlik	349

Gri bir ışık vuruyor içeriye. Islak kokan tahta döşeme. Güvercin uğultuları. Hava kararmaya başladı. Üşür müyüm? Hiç eşya yok mu burada? Her odaya baktım mı? Kanapede uyurum. Üstüme bir şey? Uyumam belki. Beş sigaram kalmış. Sabaha kadar idare eder mi? O kapının ardında. Belki bir şeyler. Açma. Hayır açma. Kaç oda var? Aşağı katta. Mutfak. Boş. Her taraf. Terk edilmiş. Metruk. Satılamayan bir köşk. Mirasçıları çok. Akrabalar. Çocuklar. Analar babalar kuzenler. Şimdi yakma. Beş sigara. Saat başı bir tane iç. Bir gıcirtı mı aşağıda? Kedi mi? Annem. “Kedilerin yemeğini verdin mi?” Bu ses. Dağılıp gitti mi? Sadece beynimde mi? Uğultular. Güvercinler. Acıkınca? Bu kapının ardında. Belki. Açma. Hayır. Orada biri mi var? Bir kedi? Burada mı kalacağım? Ya açlık? Sabah olunca. Su? Orada var mıdır? Musluk. Açma. Hayır. Aşağı inme. Sabah. Uykum var mı? Üşümek. Bir battaniye olsaydı. Hiç eşya yok. Bu kanapenin dışında. Bu odalar. Bu odalarda mı? O çocuk sesleri. Gramofon. O sesler bu odalarda mı dolaştı? O müzik? Uyusam. Kapı. Biri var. Kapıya vuruluyor.

I.

Yaz

Güm... güm... güm...

Hepsi birden kulak kesildi. İçlerinde en soğukkanlı olan ablası Perihan, terliklerini sürüyerek ağır adımlarla sofaya inen merdivenlere doğru yürüdü.

Annesi, oturduğu yerden, “Çabuk olsana kızım...” diye seslendi, “Aaaa... kapıyı yıkacak vallahi... Akşam vakti kim bu allah aşkına?”

“Telaşa mahal yok,” dedi babası, her zamanki memur tekdüzeliğiyle, “Hayriye hanımın yine tuzu bitmiştir”

Perihan, dar tahta merdivenlerden aşağı inip kapıyı açtı. Sakine teyze, gıcırdayan merdivenleri telaşla çıkarken; “Ne oturuyorsunuz ayol,” diye bağırdı, “bütün memleket ayakta, siz burada pinekliyorsunuz”

“Ne oldu, Sakine, hayırdır inşallah?” Annesi salonun kapısına gelmişti.

“Daha ne olacak be Pervin'im... Yıkıldılar yıkıldılar... Allahım bana bu günleri de gösterdi...”

Pervin hanım, Sakine teyzeye elini uzatıp kendine doğru çekti.

“Otur hele şöyle. Sakinleş bir.”

“Ne sakinleşmesi be Pervin'im?.. Ne sakinleşmesi... Benim bayramım bugün, bayramım... Bugün için yaşamıştım, gördüm işte nihayet.”

“Seçim neticelendi mi ki?” diye sordu babası, heyecansız halini sürdürerek, “daha sandıklar yeni açılmadı mı?”

“Neticelenmiş be Hâzım'ım, neticelenmiş ya... Millet bayram ediyor her yerde. Siz burada pinekliyorsunuz. Demokratlar kazanmış. Halk Partisi kaybetmiş. Açın şu pencereleri... Taze hava girsin be yavrum...”

Gediz, Sakine teyzenin açtığı pencereden giren taze havayı derin derin içine çekti. Temiz havayla birlikte, akşam alacasında dertop olmuş, karmaşık seslerden oluşan bir yumak da içeriye yuvarlanıp dağıldı... Köpek havlamaları, kedi miyavlamaları, kâğıt topla futbol oynayan oğlan çocuklarının bağırtiları, evlerin önünden katırlarıyla geçen zerzevatçılardan çatallaşmış bağırışları, at arabalarının çingirakları, annelerin çocuklarını ikaz eden, “babam geldiğinde görürsün sen” seslenişleri, sonuna kadar açılan radyodan duyulan, spikerin akşam ajansını veren sesi, uzak minarelerden akseden ezan sesleri... Bu ses cümbüşüyle birlikte içeriye rehavet veren bir akşam sarısı, iç bayılta bir bahar kokusu da doluvermişti.

Gediz, olağanüstü bir şeyler olduğunu anlamıştı anlamasına ama seçimleri Demokrat Parti'nin kazanmasının ya da Cumhuriyet Halk Partisi iktidarının sona ermesinin neden bu kadar önemli olduğuna bir türlü akıl erdirememişti. Sakine teyzenin heyecanını ve sevincini anlayabiliyordu. Evlerine sık sık uğrayan Sakine teyze, kendini bildi bileli, tek başına muhalefet partisiydi. CHP iktidarına muhalefet etmesiyle, o zavallı, yalnız, kederli hayatı arasında, tam akıl erdiremediği yakın bir ilişki vardı.

Ölmüş kocası “Efendi”yle ilgili bir şeyler... Aile içinde pek de konuşulmak istenmeyen... Sakine teyze, gerçek teyzesi değildi ama elli yaşlarındaki, gözlerinin çevresi koyu siyah rimelli, kısmen ağarmış saçları her zaman arkadan simit topuz yapılmış, kararmış ve kurumuş bu kadına aile muhitinde herkes böyle hitap ederdi. Baba tarafından akrabalarıydı. Gediz bu akrabalığın derecesini öğrenememişti. Sadece, Sakine teyzenin “Efendi” diye yâd ettiği, gerçek adı hâşâ ağza alınmayan kocası, ev içinde, nadiren “İzmir Suikastı” diye belli belirsiz anılan ve biraz da korkuyla fısıldanan bir olayla ilgili olarak tevkif edilmiş ve kısa süren mahkemesinin ardından, onun daha doğmadığı senelerde idam edilmişti. Sakine teyze, bir çamaşır tokacını hatırlatan, sıska, damarları fırlamış sağ elini yumruk yapar, memeleri sönüp yok olmuş, düz göğsüne küt küt vurur, “Nuur içinde yatsın Efendim,” diyerek iki yana sallanır, sonra da “Efendi”nin vaktiyle söylediği sözlerinden birini hatırlatırdı. Bazen bunu “dört bir yanı nur olsun Efendim,” nakaratıyla yaptığı da olurdu. Sonra sıra beddualara gelirdi. “Kemikleri çürüyesice Sarı, o sarı çıyan,” der ve “Sarı”nın ardından en akla gelmedik lanetleri savurup dururdu. O sıralar henüz çocuk olan Gediz, “Sarı”nın kim olduğunu bir türlü anlayamaz, Sakine teyzenin bu kadar düşman olduğu bu kişiye içten içe husumet beslerdi. Sakine teyze, ilenmelerini sürdürürken annesiyle babası sessizce dinler, babası, Sakine teyze sesini iyice yükselttiğinde sakinleştirmeye çalışır, daha olmadı, sesi ni fazla yükseltmemesi için kibarca uyarır, fakat söylediklerine de fazla karşı çıkmazdı. Babasının, onun yakınmaları üzerine söylediği tek şey, “siyaset ateşten gömlektir” klişesi olurdu. Annesi, “Hiçbir günah karşılıksız kalmaz. Allah günah işleyenlerin cezasını verir,” dediğinde babası kaşlarını çatır, “bela okuma hanım,” diye azarlardı annesini, “şom ağzını kapa.”

İçine kapanık, kendi halinde yaşayıp giden bir ailenin içine kapanık çocuğuydu Gediz. Kendisinden dört yaş büyük ablası Perihan, daha cevval bir mizaca sahipti. Bu sayede, liseyi bitirdikten sonra Bursa Biraderler şirketinde sekreterlik işi bulup çalışmaya başlamıştı. Gediz ise, lise birde, cebir ve geometri dersleriyle boğuşmaktaydı. Babası Hâzım Bey, Şehir adlı akşam gazetesinde senelerdir tashihçilik yapardı. Emekliliği yaklaştıkça daha silik, daha az konuşan bir adam olup çıkmıştı. Mesleği seneler içinde onu öylesine şekillendirmişti ki, evde gazete okurken bile, elde kalem, gazetede ki tashih hatalarını düzeltir, bazen dayanamayıp, “Cık cık cık... şu hataya bakınız,” diye kendi kendine söylenir, “marif yazacaklarına mağrif yazmışlar,” der ve okla kenara bir çıkma yaparak kelimenin doğrusunu yazardı. Akşamları babasını, üstünde pijamaları, masada oturmuş, bir kadeh rakıyla demlenip kendi kendine “tükendi nakd-i ömrüm” şarkısını mırıldanırken gördüğünde, Gediz’in içini, sebebini tam izah edemediği bir hüzün sarardı.

Gediz, annesi, babası, kız kardeşi ve kendisinden (evdeki üç kediye de eklemek gerekir belki) oluşan bu küçük ailenin nispeten fakir halini büyük aileyle kıyaslayarak fark etmişti. Kendi ailesi, anne tarafının, dayılarının, teyzelerinin, onların eşlerinin ve çocuklarının dâhil olduğu büyük ailenin en dar gelirli kesimiydi. Dayıları, 1940’larda ticaret yoluyla zenginleşmişlerdi. Diğer iki teyzesi de, yine 1940’larda zenginleşen damatlarla evlenmişlerdi.

Arnavutköy’ün üst taraflarında, çilek tarlalarının içinden geçilen, yukarı taraflardaki küçük, ahşap bir evde otururlardı senelerdir. Kira vermekten nefret eden babası, ucuz zamanlarda, borç harç almıştı bu evi. Küçük teyzesi ise, ailesiyle birlikte Bebek’te konforlu bir apartmanda otururdu. Kocasını Cahit enişte, eski bir bahriye subayıydı. Bahriye subaylığından ayrılıp nakliyecilik işine girişmiş, kuvvetli yum-

ruğu ve kavgacılığı sayesinde, şoförlerle, hamallarla ve hamal başlarıyla uğraşa didine, belalı bir iş olan nakliyeciliğin üstesinden gelmiş, işi büyüttükçe büyütmüştü.

Gediz, teyzesinin evlerine gittiğinde, kendi hayatlarıyla bu evdeki hayat arasındaki farkı her seferinde çok net bir şekilde algıladı. Evin büyüklüğü, iç döşemesi, eşyaları, evdeki hizmetçi ve aşçı, onu farklı bir dünyaya taşırdı. Kuzinleri Serap ve Hülya ile arası iyiydi, Serap'la yaşları yakın olduğundan onunla daha çok anlaşırdı. Ama arkadaş çevreleri farklıydı. Onların arkadaşları çoğunlukla zengin çocuklarıydı. Serap ve Hülya ile Bebek'teki evlerinde otururlarken, kızların, zengin aile çocukları oldukları her hallerinden belli olan arkadaşları geldiğinde, kendine bile açıklayamadığı tuhaf bir rahatsızlık duyardı. Bu gençlerle bağlantı kuramaz, içine kapanır ve kısa süre sonra da kalkıp giderdi.

Bir seferinde, unutamadığı, belki ilk bakışta önemsiz gözükken bir şey olmuştu... Bir akşam vakti Seraplara gitmişti. Serap, ona *Yelpaze* dergisindeki resimli romanları gösteriyordu. Hülya evde yoktu. Bir hususi arabanın klakson sesi duyulmuştu. Serap, pencereden sarkmış, "Nerede kaldınız?" diye seslenmişti. Aşağıdan bir erkek sesi gelmişti: "Hadi çabuk ol, geç bile kaldık." Serap, Gediz'e dönüp, "Kusura bakma, arkadaşlarla kulübe gidecektik. Sen otur, dergilere bakarsın," demiş ve giyinmek için yatak odasına yönelmişti. Gediz, Serap hazırlanırken kalkmış ve kapıyı çekip hızla merdivenleri inmişti. O günden sonra da bir daha Seraplara uğramamaya karar vermişti.

Tatlı dilli, havai Serap, o gün Gediz'in hissettiklerinin, hoşçakal bile demeden evden çıktığının farkına bile varmamıştı. Serap, Gediz'in gönlünü almak için herhangi bir çaba göstermese de arkadaşlıkları tabii seyrinde devam etmiş, Gediz o günün sızısını tam olarak unutmamış ama zamanla bastırmıştı. Yine eskisi gibi gülüyor, şakalar yapıyor, birlik-

te *Yelpaze* dergisinin yeni çıkan nüshalarındaki resimli romanları okuyor, birbirlerine hayalî aşklarını anlatıyorlardı.

Bir yaz günü, Serap ona, Bebek'teki bir köşkün korusunda verilecek "garden party"ye birlikte gitmelerini teklif etti. Gediz, partiyi İparların verdiğini duyunca yüreği hop etti.

Gediz, Bebek Korusu'nun hemen yanında, koruluk içinde yükselen İpar Yalısı'nın önünden ne zaman geçse başını kaldırıp bakar, ihtişamı altında âdeta ezildiğini hissedirdi. Bir eziklik duygusuydu belki bu, fakat tam bilincinde değildi. İçinde belli belirsiz, eziklikle kıskançlık karışımı bir his kıpırdanır, o zaman başını denizden yana çevirip oradan hızla uzaklaşmaya bakardı. Günün birinde, çok uzak olmayan bir tarihte, bu köşkteki bir davete gideceğini, orada zenginlerin kendi yaşındaki çocuklarıyla tanışacağını hayal bile edemezdi.

İparlar, İstanbul'un seçkin çevrelerinin bulunacağı büyük bir parti düzenlemişlerdi. Serap'ın annesi ve babası da davetliydi. Serap böyle bir partide, yanı başında, kendisine yakın bir akrabasının bulunmasını istemişti. Oraya kimlerin geleceğini bilmiyordu, bir yabancılık hissi içindeydi. Yanında yakın bir arkadaşı olursa bu yabancılık duygusundan daha kolay sıyrılacağını düşünmüştü, bunu da açık açık söylemişti Gediz'e. Serap'ın söyledikleri Gediz'in hoşuna gitmişti. Serap onu kendisine yakın hissetmese bu öneriyi de yapmazdı. Gediz'in orada aynı yabancılık duygusunu misliyle yaşayacağını düşünmüş müydü Serap? Sanmıyordu. O, her zaman önce kendini düşünürdü. Varsa yoksa kendi ruh hali, kendi esenliğiydi. Çevresindekiler buna ne kadar destekse o da onlarla o kadar iyi geçinirdi. Serap'ın bencilliği Gediz'i her zaman rahatsız eder, yine de gerektiğinde ona destek vermekten geri durmazdı. Uzunca süren bir tereddütten sonra Serap'ın teklifini kabul etti. Oraya uygun bir elbisesi yoktu. "Boş geçsene," demişti Serap, "oraya herkes spor ge-

lecek. O eski ağır kıyafetler devri geçti. Şimdi Amerikan tarzı serbestlik revaçta. Hatta o tür giyinenler alay konusu oluyor. Blucinin var mı? Bir gömlek, bir blucin, tamam.”

“Yok” demişti Gediz. Blucin, yeni yeni moda olmaya başlamıştı. Amerikalı askerlerden satın alınıyordu daha çok.

“Ben bulurum sana. Bir arkadaşımın boyu posu seninle aynı. Onun iki blucini var. Birini alırım senin için. Hatta temelli.”

Gediz yerlere bakındı, duymamış gibi. Başkasının pantolonunu giyemezdi.

“Çok eski kafalısın be Gediz,” demişti Serap, “sen bilmiyorsun, şimdi Batı’da secondhand modası var. Hülya’yla Cenevre’ye gittiğimizde secondhand shopları tepmekten ayaklarımıza kara sular indi. Hülya, Kodak marka bir fotoğraf makinesi aldı, fiyatını söylesem inanamazsın. Elli frank... Burada beş yüzden aşağı alamazsın... Bak, bu da oradan.” Üstündeki bluzu göstermişti.

Son anda eniştesi hastalandığından, teyzesi de kocasını yalnız bırakmak istemediğinden İparların korusundaki “garden party”ye gelememişlerdi. Hülya’nın o akşam önemli bir işi vardı, partiye sonradan gelecekti. Partiye sadece Serap’la Gediz gitmişlerdi. Gediz, buna sevinmişti.

Yaprak bile kıpırdamayan sıcak bir Temmuz akşamıydı. Taksiyle gelmişlerdi İpar Yalısı’nın önüne. Başka türlü gelmeleri mümkün değildi, Gediz’e “secondhand” nutukları çeken Serap, son derece abartılı bir gece elbisesi giymişti. Grace Kelly modasına göre yapılmış elbisenin etekleri o kadar kabarık-tı ki, Serap, taksinin arka koltuğuna tek başına ancak sığabilmişti. Serap’ın aklına uyup sade bir keten pantolon ve üstüne de ekose bir gömlek giyen Gediz’in içi içini yiyordu. Kim bilir orada daha ne sürprizler bekliyordu onu. Serap, “blucin” sözünü tutmamış, hatta anında unutmuştu. Gediz, evdeki

bütün giyeceklerini çıkarıp önlerinde uzun uzun düşünmüş, sonunda bu tergal kumaştan pantolonu bulmuştu. Paçasında küçük bir söküğü vardı, bu o kadar önemli değildi. Oldukça kaliteli bir tergaldi. Bir senedir giymediği pantolonu bacaklarından geçirdiğinde yeni bir sürprizle karşılaştı. Pantolonun paçaları kısa kalmıştı. Bir sene içinde boyunun bu kadar uzayacağını tahmin etmemişti. Bunun da kolayı vardı. Paçası dubleli bir pantolundu, terziye götürüp dubleleri düzleterek boyunu uzattı. O arada söküğü de diktirmişti. Kat yerindeki iz biraz tuhaf görünse de yapacak bir şey yoktu.

Taksiden İpar Yalısı'nın önünde indiklerinde Gediz'in morali biraz bozuldu. Davetlileri getiren Cadillac ya da Chevrolet marka otomobillerden inen üniformalı şoförler koşup arka kapıyı açıyor ve içinden, smokinli bir beyle, gece elbisesi giymiş, saçları kuaförde yapıldığı belli bir hanım iniyordu. Gediz, bu manzarayı görünce neredeyse içeri girmekten vazgeçecekti. Ama Serap'ı orada tek başına bırakıp gitmeye de gönlü elvermedi, onun arkasından sürüklendi. Serap'ın, yanlara doğru bir kelebeğin kanatları gibi açılan gece elbisesinin arkasına saklanarak, başı önünde, İpar Korusu'nun, Boğaz yoluna bakan ağır demir kapısına doğru yürüdü. Kapıda takım elbiseli ve kravatlı iki kapıcı vardı. Kapıya geldiklerinde, ağır ve devasa kapı değil, yan taraftaki daha küçük bir kapı açıldı. Sağ tarafta bekçi kulübesi vardı. İçinde bir görevli oturuyordu. Serap, alışık hareketlerle, hatta küçümser bir havada, elindeki davetiyeyi görevliye uzattı. Görevli, davetiyeye bile bakmadan, "Buyurunuz hanımefendi," diyerek, önlerinde uzanan mermer merdivenleri gösterdi.

Merdivenleri çıktılar. Önlerine, sağ tarafa doğru uzanan çakıl bir yokuş çıktı. Sırf o gün için, davete gelen kadınlar ince topuklu ayakkabılarıyla daha rahat yürüsünler diye, çakıllı yokuşun kenarına, bir metre genişliğinde tahta bir yol

döşenmişti. Serap bu yoldan yürüyordu. Gediz ise, tahta yol sadece kadınlara ayrılmış gibi, çakılların üzerinden yürümeyi tercih etmişti. Serap, tahta yola rağmen arada bir ayağı tökezleyince uzanıp Gediz'in koluna tutunuyordu.

Hava henüz kararmamıştı. Saat sekizi geçmesine rağmen bir akşam aydınlığı sürmekteydi. Gediz, sola saptıklarında, sağ tarafta, telle çevrilmiş geniş alanın içinde üç Alman çoban köpeğinin, havlamadan ama fırsatını bulsalar saldıracakmış gibi, ara sıra ön ayaklarını tellere dayayarak dolaştıklarını gördü. "Bekçiler gece bırakırlar onları," dedi Serap, "bu köpekler kuş uçurtmaz burada. Şimdi davet var diye kapatılmışlar. Gündüzleri de kapalıdır." Demek daha önce buraya gelmiş, diye düşündü Gediz, bunu Serap'a söylemedi. Onun sorulardan, ne yapıp ne ettiğinin sorgulanmasından hoşlanmadığını biliyordu.

"Garden party"nin yapıldığı yere varabilmek için beş dakika kadar yürüdüler. Gediz, koruluğun ününü duymuştu, fakat bu kadar büyük olduğunu tahmin etmemişti. Yol boyunca giderlerken, yalının müstemilat yapıları çıkmıştı önlerine. Bir bahçıvan kulübesi, bir alet edevat kulübesi. Kapıcıların kaldığı iki ev. İyi, bakımlı evlerdi bunlar.

Yol, sahilden de görülen büyük yalının biraz ilerisinden sağa kıvrılıyordu. Gediz, yalıya uzun uzun baktı. Beyaza boyalı yalının yeşil tahta kepenklerinin çoğu kapalıydı. Üst kattaki birkaç kepenk açıktı. Yalı, uzaktan görüldüğü kadar muhteşem gelmemişti Gediz'e. Yoldan geçerken gördüğü, korunun ortasında yükselen o hayaletimsi görüntüsü bir ölçüde kaybolmuş gibiydi.

"Garden party"nin yapılacağı yer, yalının biraz ilerisinde, düzlük bir meydandı. Ağaçlardan temizlenmiş, çevresi çimenliklerle çevrilmişti. İki adımda bir, içlerinde koca yaprakları sarkan aloe veraların bulunduğu büyük saksılar vardı; bir de aslan, kuş ve melek heykelleri. Meydanın ortası taş

parke döşeliydi. Taş parkelerin etrafı baştan başa masalarla çevrilmişti. Aşçı ve hizmetçiler, masalara, meydanın köşesinde bulunan küçük bir barakadan tepsilerle meze taşıyorlardı. Ortalık henüz kararadığı halde, alan, etraftaki ağaçlara asılmış projektörlerle aydınlatılmıştı.

Davetliler yeni yeni gelmekteydi. Serap, ilk gelenlerden olmanın verdiği rahatsızlıkla çevresine bakındı. Acilen birilerini bulup konuşmaya dalarak aradaki boş zamanı doldurmak istiyordu. Gediz'i de unutmuştu, "Beyhan!" diyerek elini sallayıp çok şık giyimli genç bir kadına doğru yürüdü. Gediz, uzaklaşıp giden Serap'ın arkasından baktı, sonra omuzlarını silkip garsonların girip çıktığı barakaya doğru ilerledi. Kararını vermişti, Serap'ın çok iyi bildiği bencil ve sorumsuz davranışlarına kafayı takmayacak, bir daha kolay kolay giremeyeceği böyle bir ortamın zevkini çıkaracaktı.

Davetliler daha kalabalık gruplar halinde gelmeye başlamıştı. Gediz, kendisi gibi "spor" giyinmiş birkaç genç görünce sevindi. Hatta "spor" giyinenlerin azlığı biraz da hoşuna gitti. Hem yalnız değildi hem de "nadir"di. Uzaktan bir müzik sesi yükseldi. Frank Sinatra'ydı bu. Hemen tanıdı o yumuşak sesi: "All or Nothing at All"

Kendisine doğru telaşla gelen Serap'ı gördü.

"Neredesin yahu... Deminden beri seni arıyorum," dedi Serap. Her zamanki gibi üste çıkmıştı.

"Arkadaşınla konuşuyordun. Ben de şöyle bir etrafa bakıyım dedim." Ağzından çıktığı an, kendini Serap'a hesap verirmiş gibi hissettiği için rahatsız oldu.

"Yanımdan ayrılma," dedi Serap, emreder bir tonda.

Gediz, "Yoksa kurt mu kapar?" dedi. Önceki ezik halini gidermeye çalışmıştı.

Bu takılmaya aldırmadı Serap.

"Bak, sana kimi tanıştıracayım," dedi, yanındaki bir gençi göstererek.

Gediz, ancak o zaman Serap'ın yanında bir başkası olduğunu fark etti. Kafası başka şeylerle meşgul olduğundan ya da Serap'ın telaşlı haline yoğunlaştığından algılayamamıştı. Serap'ın yanındaki genci birkaç saniye inceledi. Smokinli, papyon kravatlı hali ona ilk anda komik geldi, düşüncelerine takılmayıp incelemesine devam etti. Gözlüklü, tombul yanaklı, yirmisinde gösteren bir gençti. Yüzünde olgunlaşmamışlık ya da tamamlanmamışlık hissi veren, anlaşılmaz bir şey vardı. En dikkat çekici yanı ise, gözlüklerinin ardından bakan, delip geçen, zekâyla parlayan yeşil gözleriydi. Gediz, bir an için bu gözlerin ışıltısına kapıldığını fark edip gözünü kaçırdı.

“Kuzenim Gediz... Suat... Avrupa’da okuyor. Babası Arjantin Büyükelçisi’dir.”

Gediz içinden güldü. Her zamanki Serap işte. Hep böyle yapar. İnsanların kendilerinden çok, babalarının mesleği önemlidir.

“Memnun oldum,” dedi, Suat’a elini uzatırken. Gevşek, terli, tombul bir el. Suat, aynı nezaket cümlesini kullanmadı. Elini yavaşça çekerken; “Siz bakmayın Seğap’a,” dedi, “Avğupa’da okuyorum ama okumuyorum aslında. Esas işim çititiciğ”

Suat’ın “r”leri yutup “ğ” diye söylemesi ona bir sevimlilik katıyordu. “Critic” kelimesine takılmıştı. Bu kelimenin anlamını bilmiyordu. Merakını yenemedi. Serap’a dönüp;

“Critic?” diye sordu.

Serap’ın yerine Suat cevapladı.

“Yani edebiyat münekkidiyim. Yeni Tüğkçeyle galiba eleştigmen deniyoğ. Değgileğe edebiyat tenkidi makaleleği yazığım.”

“İngilizce, öyle değil mi Suat?” diye sordu Serap. Suat’la övünür gibiydi.

“Eh, ekseğiyle öyle ama Tüğkçe mecmualağa da yazıyorum ağtık.”

Yanlarına, güneşten yanmış omuzlarını açıkta bırakan, uzun, beyaz bir gece elbisesi giymiş, otuzlarında bir kadın yaklaşıp Suat'ın koluna girdi. Serap'ı ve Gediz'i hiç dikkate almayan bir tavırla;

“Suatcığım,” dedi, “gel, bak seni Beyza ve Rümeysa'yla tanıştıracam”

“Müsaadenizle,” diyen Suat, kadınla birlikte uzaklaştı.

Serap, Gediz'e cemiyet hayatı hakkında bilgi vermekle görevli bir müşavir havasında kulağına eğildi.

“Tili bu kadının adı. Suat'ın annesi olur ama hakiki annesi değil. Babasıyla geçen sene evlendiler. Suat'la birlikte geldiler Londra'dan. Bir dakika boş bırakmaz çocuğu. Karısı gibi peşindedir. Sinir kadın...”

Sonra Gediz'in kolundan tutup çekti.

“Hadi gel,” dedi, “burada kazık gibi dikilip durma. Büfe açılmış. Bir şeyler alalım. Sonra seni başka yaşlılarla tanıştıracam”

Uzun masalara doğru yürürlerken Gediz, “yaşlılar” kelimesinin anlamı üzerinde düşündü. Serap, iki yaş büyük olduğundan, galiba onu pek “yaşlı” olarak görmüyordu.

Meze, meyve ve yiyeceklerle doluydu masalar. Herkes eline bir tabak alıp istediği yiyecekleri koyabiliyordu tabağına. Böyle bir şeye ilk kez tanık oluyordu Gediz.

“Amerikan usulü büfe bu,” diye bilgi verdi Serap, “Avrupa usulünde masalarda oturulur. Artık demode oldu bu. Şimdi yiyecekler sana gelmiyor, sen yiyeceklere gidiyorsun. Ferdî hürriyet böyle. Avrupa'da bakkal diye bir şey de yok. Elinde sepetle girip kendin alıyorsun yiyeceğini...”

Gediz, çekinerek daha çok börek türü kuru şeyler koydu tabağına. Masada içki olmadığını fark etti. Oysa çevresindekilerin ellerinde içki görmüştü. Serap hemen atıldı.

“Ah, canım... İçki arıyorsun değil mi?”

“Hımmm... Fena olmazdı.”

“Ne yazık ki yirmi yaşından küçüklere içki verilmiyor Gedizciğim.”

Kıpkırmızı oldu Gediz. Serap'ın bu taarruzuna hiç hazırlıklı değildi. Alaycılıkla geçiştirmeyi tercih etti.

“Nüfus kâğıdına mı bakıyorlar içki verirken?”

Serap, üstünlüğü elden bırakmak niyetinde değildi.

“Dur, ben alayım senin için. Ama soran olursa yirmi yaşımdayım dersin...”

Yanından, elinde içki tepsiyle geçen bir garsonu durdurup iki kadeh aldı. Birini Gediz'e uzattı.

“Bak, whisky aldım hem de.”

Gediz kadehi dudaklarına götürüp tadına baktı.

“Viski viski dedikleri bu muymuş? Pek hoşlanmadım...”

“Bir dahaki sefere şarap alırım. Gel. Bak, orada gençler.”

Bir köşedeki, şezlonglara uzanmış bir grubu gösterdi. Aralarında şakalaşıp gülüşüyorlardı. Bir ikisi dışında, oğlanların çoğu kendisi gibi “spor” giyimliydi, yine de onlarla arasında, izah edemediği bir mesafe, bir yabancılık olduğunu hissetti. Biraz cesarete ihtiyacı vardı. Tadından hiç hoşlanmasa da kadehteki viskiyi ilaç gibi kafasına dikti.

“Sen bana bir şarap alsana,” dedi Serap'a, “Sen git. Ben birazdan gelirim yanınıza.”

“Peki,” dedi Serap, “ama gecikme. Fazla vakit harcayamam ufaklıklarla. Seni tanıştırdıktan sonra kolejdten başka arkadaşlarımı göreceğim.”

“Tamam,” dedi Gediz ve o sırada yanından tepsiyle geçen garsonu durdurdu.

“Masada meşrubat var efendim,” dedi garson, tepsiyi hafifçe geri çekerken.

Gediz, garsonun gözlerinin içine bakarak “Ben yirmi yaşımdayım,” dedi ve şarap kadehini kaptığı gibi uzaklaştı. Bir dikişte içti.

Başı dönmeye başlamıştı. İçkinin verdiği cesaretle, aşı-

ğı yukarı on kişilik, kadınlı erkekli bir yetişkinler grubuna yaklaşıp konuşulanları dinlemeye başladı. Göbekli, keçi sakallı, otuzlarının sonlarında gösteren bir adam devamlı espriler yapıyor, diğerleri de kahkahalarla gülüyorlardı.

“Azizim, adam bir kroşe indirdi... karşısındaki herifi bir seksen yere serdi. Bar birbirine girdi. Üstüne geleni bir yumrukta deviriyor... Dur dedim içimden, şuna haddini ben bil diyeyim. Yumruklarımı sıkıp o tarafa doğru ilerledim. O sırada arkadan Vedii seslendi. Hey... dikkat et... Onun adı Rocky Marciano... Ama artık çok geçti. Adamla burun burunaydık. Ne yaptım, tahmin edin... Cebimden anında bir kâğıt kalem çıkarıp uzattım. Bir imza rica edecektim...”

Gruptan bir kahkaha yükseldi.

“Yine atıyorsun Can,” dedi hemen yanı başındaki kır saçlı adam.

“Vallahi doğru,” dedi Can, “isterseniz Vedii’ye sorun. Bana seslenen oydu...”

“İşte Vedii orada. Soralım bakalım,” dedi kır saçlı adam, Vedii’yi yakalayıp getirdi. Vedii otuz yaşlarında, Douglas Fairbanks bıyıklı biriydi. Boynuna bordo renkte bir fular bağlamıştı. Gediz’in dikkatini, Vedii’nin önü kahverengi, arka kısmı beyaz, delikli ayakkabıları çekti. Dudaklarında alaycı bir gülümsemeyle yaklaştı Vedii, dikkatlerin üzerinde toplanmasından hem tedirgin olmuş, hem de bundan hoşlanmış bir hali vardı.

Vedii, bir süre hatırlamaya çalışıyormuş gibi havalara bakındı, sonra; “Ben öyle demedim,” dedi, “O, Rocky Marciano’nun kardeşidir, dikkat et, dedim. Can da cebinden sigara tabakasını çıkarıp ona sigara ikram etti...”

Yeniden kahkahalarla güldü topluluk.

“Vay rüşvetçi vay,” diyerek Can’ın sırtına avcuyla vurdu kır saçlı adam.

Gediz, biraz ilerideki, daha ciddi bir şeylerin tartışıldığı iz-

lenimi veren bir gruba doğru yaklaştı. Göz ucuyla da ilerideki gençlere baktı. Serap ayakta, “ufaklıklara” bir şeyler anlatıyordu.

Diplomat kılıklı biri, tek eli cebinde, çevresindekilere bir şeyler anlatıyordu. Kulak kabarttı.

“Stalin’in Boğazları talep etmesi üzerine ne demişti İsmet İnönü?.. Amerika bize sahip çıkmasaydı halimiz kötüydü efendim... Çin’le birlikte komünizm tehlikesi bütün Asya’yı sardı, hatta bütün dünyayı. Kore Harbi’ne iştirak etmemiz bir mecburiyetin neticesiydi. NATO’ya iştirak etmemiz de öyle. Aksi takdirde...”

“Atatürk devrinde de Garp’la sulh içindeydik, hatta Garp’ın yolunu takip ediyorduk ama harpten de uzak duruyorduk, Ertuğrul Bey...” dedi orta yaşlarda gösteren bir kadın. Saçının ön tarafında hoş bir tabii meç vardı. Gediz onun gazeteci olabileceğini düşündü.

Yaşlıca bir adam, alaycı bir üslupla, “Garp’ın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar... benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var” diye, Mehmet Âkiften bir mısra okudu.

“Fakat o zaman ne NATO vardı ne de Kore Harbi, Müşerref hanım... O zaman Nazi tehlikesi bahis mevzuuydu, komünizm tecrit haldeydi. Bu kadar agresif bir hal almamıştı henüz...”

“Tabii tabii...” diye söze karıştı mısra okuyan yaşlı adam, “Ertuğrul beyle mutabıkım. Komünizm tehlikesi büyük. Memleketimizde dahi şahsi teşebbüs düşmanlığı almış başını gidiyor...”

Gediz oradan uzaklaştı. Konuşmalar sıkıcı gelmişti. Büfeye gitti. Aynı garsonun içki dağıttığını görünce oraya doğru seğirtti. Ondan bir şarap aldı. Garson bu sefer, aralarında sessiz bir anlaşmaya varmışlar gibi Gediz’e gülümsedi.

Şarap kadehi elinde şezlonglardaki gülüp konuşan gençlere doğru ilerledi. İçkiden biraz başı dönüyordu.

Gediz'in yaklaştığını gören Serap, sesini yükseltti:

"Tamam, geliyor. Gediz bu işte..."

Gediz kızardı, fakat kaçış yoktu.

"Gediz... Kuzenim olur," dedi Serap, kolundan tutup kendisine doğru çekerken, "sizler de kendinizi takdim edin... Bazılarınızın adını ben de bilmiyorum"

Şezlongda uzanmış gençlerden biri, sınıfta yoklama yapılmıyormuş gibi elini kaldırdı.

"Atok," dedi, "ilkokuldan terk..."

Etrafındakiler gülüştü.

Atok; "Gediz, o içkiyi nereden buldun?" dedi, eskiden beri arkadaşlarmış gibi samimi bir havada, "madeni söyle de bir sefer düzenleyelim. Garsonla kavga edecektim az önce. Allah kahretsin..."

Elindeki bardakta bulunan kokakolayı sinirli bir hareketle çimlere döktü.

Gediz, alaycı bir gülümsemeyle Serap'a bakarak; "Ufaklıklara vermiyorlar..." dedi. Bunu söylerken Atok'u gücendirmek istememişti, amacı Serap'a laf çarpmaktı. Gözü Atok'a ilişince pot kırdığını anladı. Düzeltmeye çalıştı.

"Ama sana verirler... Bu boy varken..."

Atok, bozulmuş görünmüyordu.

"Nereden anladın boyumu, şu uzanmış halimle?" diye sordu.

"Görünen Atok kılavuz istemez," dedi Gediz. Göz göze geldiler. Aralarında ilk anda bir sempati oluşmuştu. Atok, uzun boylu, on beş-on altı yaşlarında gösteren, düzgün yüz hatlarına sahip bir gençti. Dalgalı, kumral saçları geniş alnına dağınıkça dökülmüştü. Giyiminde özensiz bir şıklık vardı. Buruşuk yazlık ceketini dikkatini çekti Gediz'in.

Yanlarından geçmekte olan Suat, onları görüp duraksadı. Yanında Tili yoktu.

"Aaaa, buğada mısınız çocuklağ? Ben de size bakınıyoğ-

dum. Annem sohbetimizi yağda kesti...”

“Aaaa, sen Tili’ye anne mi diyorsun?” diye sordu Serap patavatsızca, “ayol, ben anneme bile anne demiyorum”

Suat bir an duraksadı.

“Hakiki annem olsaydı ben de demezdim ama ele güne kağısı...”

Sonra durup topluluğu gözden geçirdi.

“Gençlik ha... Beni de ağalağına kabul edeğleğ mi acaba? Ağabey demesiniz de oluğ.”

“Gel gel,” dedi Serap, “beni kabul ettiklerine göre seni de ederler. Bu çocuklar içki verilmemesinden şikâyetçi.”

“Saçma,” dedi Suat, “kim icat edeğ böyle kaideleği bilmem ki...”

Atok şezlongdan kalktı, üstünü silkeledi.

“Ben gidip içki getiriyorum. Var mı benimle gelecek bir babayığit?”

“Bana bak, kavga falan çıkarayım deme, dedi Serap, “skandala gerek yok, tamam mı?”

“Ben gelirim senle,” dedi Gediz, “bir adamım var. Mesele çıkarmadan ondan alırız.”

Suat, “beni bu gençleğle tanıştığmayacak mısın?” diye sordu Serap’a. Bunu söylerken, ileride, çimlerin üzerine geniş eteğini yayarak oturmuş bir kıza bakmıştı özellikle. Kız, duruşuyla, oturuşuyla, yukarı kalkık burnuyla dikkat çekiyordu. Yanında beş yaşlarında küçük bir kız çocuğu vardı, aynı onu taklit edip eteklerini çimenlere yaymaya çalışan.

“Onun adı Rü,” dedi Serap, mesajı aldığını belli ederek.

“Gü mü? Hani şu Gümeysa... Kısaca Gü deniyogmuş... Hay Allah... Annem biğ saat dolaştıgdı beni yanında seni Gümeysa ile tanıştığacağım diye de biğ tüğlü bulamadı sizi. Demek kısmet böyle tanışmakmış. Niye kısalttınız adınızı? Gümeysa daha güzel...”

Rü; “Arkadaşlarımla arasında öyle söyleniyor işte,” dedi. Yanakları hafifçe kızarmıştı.

“O zaman ben de öyle diyeyim size bundan sonra. Tabii arkadaşlığa kabul ederseniz...”

“Why not,” dedi Rü.

“Ok. Ağada böyle İngilizce de konuşabiliğiz.”

Bu konuşmalar geçerken Atok gitmemiş, beklemişti.

“Gidelim,” dedi Gediz’e.

Birlikte yürüdüler. Sağa sola bakınırlarken; “Kim bu papyonlu hanım evladı,” diye sordu Atok, “tanıyor musun?”

“Yok,” dedi Gediz, “Serap tanıştırdı beni de. İngiltere’den yeni gelmiş. Babası büyükelçiymiş.”

“Belli,” dedi Atok, “ağzı süt kokar böylelerinin. Sonra da kızlara asılmaya kalkarlar boylarına poslarına bakmadan.”

Yere bir tükürük fırlattı. Gediz, Atok’un Suat’a aniden neden o kadar kızdığına akıl erdiremedi, üzerinde de fazla durmadı. “Kendi” içki dağıtıcısını görmüştü ileride.

“İşte adamım orada,” dedi Atok’un kolundan tutup, “bu sefer bir şişe isteyeceğim”

Atok güldü:

“O kadar acele etme babalık,” dedi, “vermez bunlar. En iyisi yürütmek”

Gediz, Atok’un diline takılmıştı. Kibar muhit çocuğu olmasına rağmen neredeyse Arnavutköy taksi şoförlerinin ağzıyla konuşuyordu. O bile yarışamazdı Atok’la.

Garsona doğru yürürlerken Gediz; “Nerede okuyorsun?” diye sordu.

“Robert Kolej denen o ibne yatağında,” diyerek yere bir kere daha tükürdü Atok.

Garsona, “Selam dostum” dedi Gediz, samimiyeti artırma güdüsüyle. O arada Atok’un başını öbür yana çevirip kıs kıs güldüğünü fark etti. O da gülmek için kendini zor tutup hemen atığa geçti:

“Bize bir şişe şarap verirsin artık. İnan ki, en az on kişi adına istiyorum bunu.”

Garson durakladı. Yüzünden bir gülümseme geçti. Nereyse aynı yaşıydılar.

“Bu imkânsız be abi,” dedi, “bize şişeleri vermiyorlar. Bardaklara dolduruyorlar.”

Sonra bir sır verir gibi Gediz’in kulağına eğildi.

“Bak, en iyisi şu uzun masalardaki şişelerden birini yürütmeniz, gece ilerledikçe masalara yayılır şişeler,” dedi ve uzaklaştı.

“Doğru söylüyor oğlan,” dedi Atok, bir yandan da gülmesini bastırmaya çalışırken.

“Sen neden o kadar güldün ki?”

“Ya kusura bakma, tutamadım kendimi,” dedi Atok, “şu dostum lafı var ya... Ulan nereden dostun oluyor beş dakikada. Ah be şarap, sen nelere kâdirsin...”

Birbirlerinin omuzlarına vurarak gülmeye başladılar. Aniden ciddileşti Atok.

“Baksana,” dedi, “aklıma parlak bir fikir geldi”

“Nedir?”

“Bak, şöyle yapacaz. Şu uzun masayı görüyor musun?”

“Evet?”

“Ya şu ortalandaki büyükçe şarap şişesini? Açılmış ama dopdolu... Oradan bize bakıyor.”

“Hatta bize göz kırptığını bile söyleyebilirim.”

“Kesinlikle öyle. Ben de görüyorum göz kırptığını kera-tanın. Şimdi şöyle yapacağız... Sen gidip şişenin orada duracaksın. Ben ise masanın ucundan alta girip senin olduğun yere geleceğim. Masanın örtüsü gördüğün gibi aşağıya kadar sarkıyor. Kimse görmez orada beni. Ayakkabına tık tık vurunca sen şişeyi bana uzat aşağı doğru. Kaptığım gibi... Tamam mı?”

“Tamam da... inşallah ayakkabıları karıştırmazsın.”

Yeniden güldüler.

Operasyonu başarıyla yerine getirdiler. Şişeyi alan Atok, gerisin geri sürünerek masanın öbür ucundan çıktı ve beline sokuşturup ceketiyile örttüğü şişeyle uzaklaştı. Gediz de arkasından yetişti. Döndüklerinde dikkatler hâlâ, Atok'tan boşalan şezlonga rahatça kurulmuş Suat'ın üstündeydi.

“Suat, İngiltere’de tahsil görüyor,” diyordu Serap.

“Bu kelimeden de nef’et edeğim,” diye huysuzlandı Suat, “tahlisiye sandalıyla kağıştığığım hep. Eh, zaten tahsil de biğ tahlisiye sandalı değıl midig’ esasında? O bota bineğek cemiyet değyasında canlağıını kuğtağmaya çalıışğ insanlağ...”

Orada bulunan gençler, Suat'ın söylediklerinden bir şey anlamamış gibi birbirlerine baktılar.

“Heeyy, kim geldi,” diye bağırdı kelebek gözlüklü bir kız, “hoş geldin Metin ağabey?”

Metin, birkaç metre uzakta durmuş, topluluğa bakıyordu. Gelip Serap’a sarıldı. Onu dudaklarının kenarından öptü. Yirmilerinin ortalarında gösteren, atletik yapılı bir gençti. Üstünde şık bir takım elbise vardı.

“Oo...” dedi Rü, “ne oluyoruz, anlayalım...”

“Anlayın bakalım,” dedi Metin, “gizli saklı bir şey değıl ki. Biz yakında nişanlanıyoruz Serap’la.”

“Aa... Ciddi misin Metin ağabey,” diyerek ayağa fırladı kelebek gözlüklü kız, “gelin ikinizi de tebrik edeyim. Flört ettiğınızı biliyorduk da...” Sarılıp öptü Metin’le Serap’ı. Gediz, bunu ilk kez duyuyordu, en yakın sırdaşı bildiğı Serap’ın ke-tumluğuna canı sıkılmıştı.

Konuşmaları bir süre sabırla izleyen Atok, gecenin sürprizini patlatmanın zamanı geldiğini düşünerek ceketinin önünü açtı ve koca şarap şişesini çıkarttı.

“Tatatatannnn...”

Gençlerin ağızından ortak bir hayranlık nidası yükseldi.

“Oooooooooo...”

“Metin ağabeyle Serap... nişanlanıyor. Hadi kutlayalım. Şarap da var,” diye bağırdı kelebek gözlüklü kız.

“Hop dedik... ağır olun bakalım,” dedi Atok, “şişenin yarısı, büyük bir meydan muharebesi veren Gediz’le bana ait”

“Dök şuraya allah aşkına,” dedi gençlerden biri, “susuzluktan öldük. Ayrıca birazdan fark edip müdahale edebilirler. Çabuk yuvarlayalım.”

Suat uzandığı yerden, “Bitince ben alığım size, meğak etmeyin,” diye seslendi.

Kadehler dolduruldu.

“Hadi bakalım. Yeni nişanlığa,” diye bağırdı Suat, “fondiplayin”

Hülya elinde fotoğraf makinesi, koşarak geldi.

“Neredeydin abla sen?” diye kızgınca sordu Serap.

“Bir kokteylde fotoğraf çekmem gerekiyordu,” dedi Hülya, “gelin çocuklar sizi de çekeyim. Bu ânı muhakkak fotoğraflamalıyım. Geçin şöyle...”

Yan yana dizildiler. Kelebek gözlüklü kız eteklerini çimenlere yayarak önlerine oturdu. Son anda Vedii de koşup yetişti.

“Bu gençler karesinde yer almazsam ölürüm...”

Hülya deklanşöre basarken, bir eliyle şarap şişesini havaya kaldıran Atok, öbür elinin iki parmağıyla, Metin’e sarılmış Serap’ın başının arkasından eşek kulağı yaptı.

Gediz, ikmal imtihanlarını verip liseyi bitirdi. Önünde iki seçenek vardı. Ya üniversiteye devam edecek ya da yedek subaylığını yaptıktan sonra hayata atılacaktı. Teknik kabiliyetleri daha ağır basıyordu. Üniversite eğitimi konusunda pek hevesli değildi. İkinci alternatifi seçip yedek subay olarak askere gitti. Evden de tersi yönde bir öneri gelmemişti zaten.

Askerden döndüğünde babası hayatta değildi artık. Babasının ani bir kalp sektesi sonucu hayata gözlerini yumduğunu Patnos'ta askerliğinin son aylarını tamamlamaya çalışırken gelen bir telgraftan öğrenmişti. Öldüğünde elli sekiz yaşında olan bu çelimsiz, sessiz adamın hayatı üzerinde uzun uzun düşündü. Hayat denen şey neydi ki? Ömür boyu uğraş didin, emekli olduktan bir sene sonra da çek git. Belki de küçük insanları bekleyen kader bu demiş; o ufak tefek, ensesinde bile derin çizgiler oluşmuş adamı, önünde rakı kadahiyle tek başına oturup “tükendi nakd-i ömrüm” şarkısını söylerken gözünün önüne getirerek ağlamıştı. Ağladığı, babasından çok, önünde uzanıp giden kendi hayat yolu, kendi

“nakd-i ömrü”, babasından pek de farklı olmayacağını hissettiği kendi kaderiydi.

Ablası da evlenip evden ayrılmıştı. Şimdi evde kendisi, annesi ve kediler kalmıştı. Babasının emekli maaşıyla geçinmeleri çok zordu. Hemen iş aramaya girişti. Babasının arkadaşları sayesinde, aynı *Şehir* gazetesinin reklam servisinde çalışmaya başladı. “Reklam servisi” lafını ilk duyduğunda gözünün önüne, geniş bir büroda arı gibi çalışan on kadar memur gelmişti. Bu “servis”te kendinden başka çalışan kimse olmadığını öğrenince hayallerine gülmüştü içten içe. Bütün gün yaptığı tek iş, “Gripin” ya da “Krem Pertev” türü reklamları, gazete basılmadan matbaaya yetiştirmekti. Gazetenin patronunun bazen onu, reklam toplamak için çeşitli firmalara gönderdiği de oluyordu. Bu iş daha çok hoşuna gidiyordu. Bu sayede hiç değilse, gazetede ki sobası tüten küçük odada pineklemekten kurtuluyor, dışarılarda dolaşıp duruyor, o günkü mesaiyi “reklam peşinde” tamamlıyordu.

Askerden döndükten sonra ilk yaptığı işlerden biri de Atok’u bulmak olmuştu. Aradan iki sene geçmesine rağmen, daha dün görüşmüşler gibi kaldıkları yerden sürdürmüşlerdi arkadaşlıklarını. Aralarındaki iki yıl yaş farkı daha da azalmış gibiydi.

Atok’la birlikte bahar otlarının, papatyaların arasında yürüyorlardı. Aşağıda, çok aşağılarda bir deniz, üstünde köpükten çizgilerle mavi bir nehir gibi akıyordu.

“Duralım şurada, dedi Atok, “birer tane tuttürürüz. Bak...”

Cebinden bir Pall Mall paketi çıkardı iftiharla.

Gediz, “Nereden buluyorsun bunları?” diye sordu.

“Amerikalı askerlerden,” dedi Atok, “kaçaktan daha ucuza hem de. Kaçak alsam dört lira bunlar”

“Sen kaç alıyorsun?”

“İki... üç. Duruma göre... Bazen bire bile aldığım oluyor.”

Çimenlere çöküp aşağıda akan denize baktılar. Atok çiğnediği kibrit çöpünü tükürdü. Birer “uçlu” yaktılar.

“Baban biliyor mu?” diye sordu Gediz.

“Neyi?”

“Sigara içtiğini?”

“Annem biliyor.”

“Baban?”

“Tahmin ediyordur...”

“Ya okuldan geçici tard cezası aldığını?”

Atok, parmağını “sus” der gibi dudaklarına götürdü.

“Aman ha, onu duyarsa kötü olur işte...”

“Kaç gün aldın?”

“Bir ay. O orospu çocuğu müdürü geberteceğim. Hep onun yüzünden. Mr. Hawkins gideli hiçbir şeyin tadı tuzu kalmadı...”

“Boş geç. Bir ay geçer gider.”

“Benim üzüldüğüm ne biliyor musun?”

“Ne?”

“Mezuniyetteki kral-kraliçe seçimine iştirak edemiyeceğim.”

“Çok mu önemli bu?”

“Çok önemli.”

“Neden?”

“Rü.”

“Ne olmuş Rü’ye?”

“O bu sene kraliçe seçilecek, kesin.”

“İyi ya.”

“Ne diyorsun sen be...” Atok, yumruğunu avcuna vurdu.

“Karşılığında bir başkası kral seçilecek.”

“Oğlum, oyun bunlar. Sahici değil ya.”

Atok, sigarasını ileriki otlara doğru fiskeledi.

“Oyun moyun... Rü’yü başkasıyla görmeye tahammül edemem, tamam mı? Âşığız diyoruz sana be...”

“Ne yapacaksın peki?”

“Ne demek ne yapacağım... O Taner züppesini geberteceğim.”

“Nereden biliyorsun ki onun kral olacağını?”

“Benden sonra en kuvvetli aday o. Ben katılamayınca...”

“Senin ne işin var kolejde hâlâ? Çoktan mezun olman gerekirdi.”

“Çift dikiş gittik, beyim. Biz sağlamcıyız. Hem acelem ne ki?”

“Sene sonu değil mi bu yarışma? Daha var zaman.”

“Öyle ama disiplin cezası alanlar katılamıyor.”

Güldü Gediz.

“Elini kana bulama bence. Daha gençsin.”

Atok, otları nişan alıp ileri doğru tükürürken, “Alay etme lan,” dedi.

“İçeri düşersin. Sen hapishane nedir biliyor musun? Orada senin gibi hanım evlatları yaşayamaz, oğlum.”

“Öyle mi babacım? İçeri gireceğimi kim söyledi ki?”

“Ne yapacaksın?”

“Kaçaacağım. Bir gemiyle. Tayfa olarak.”

Pazularını gösterdi.

“Sen şu pazulara baksana... Boşuna mı vücut yapıyorum sanıyorsun? Kim almaz böyle güçlü bir beygiri tayfa olarak? Zaten ayarladım...”

Bir sigara daha yaktı. Bir Rus şilebi geçiyordu beyaz bir çizgi bırakarak.

“Komünist Ruslar geçiyor,” dedi Atok. “Bak, orak çekiç var bacasında.”

“Bacanın üstündeki Türk bayrağını görüyor musun?”

“Hepsi komünist midir bu gemidekilerin?”

“Zannetmem. Geçen sene biri denize atlayıp iltica etmişti.

Senin gibi bir tayfa.”

Gülerek Atok’un omzuna vurdu Gediz.

Dönüp ona baktı Atok.

“Hiç komünist akrabası oldu mu?”

“Yok.”

“Benim var,” dedi sesini kısarak. “İçerde şu anda.”

“Sahi mi?”

“Evet. On beş sene yatacakmış. Babamın kuzeni.”

Daldan dala sıçırıyordu.

“Asi Gençlik filmini gördün mü?”

“Görmedim.”

“James Dean. Nathalie Wood.”

“Anladım. Sen James Dean’e benziyorsun. Rü de galiba Nathalie Wood’u andırıyor.”

“O kadar esmer değil ama...”

Gülerek önüne baktı. Önündeki otları yolmaya başladı. James Dean’e benziyordu gerçekten de. Ondan daha uzun boyluydu. Mevzuyu yeniden tayfa işine getirdi Gediz.

“Tayfa olunca nereye gideceksin peki?”

“Amm da sordun... Nereye gidecekmişim? Karayiplere, oradan da ver elini Amerika...”

“Lafı hoş da... Oralarda hayat kolay mı zannediyorsun?”

“Benden iki yaş büyüksün diye kendini dünyanın akıllısı zannediyosun, değil mi? Akıl yaşta değil baştadır, beyim.”

“Bu söz ikimiz açısından pek doğru değil bence.”

“Beni çocuk yerine koymaktan vazgeç, tamam mı?”

Çevik bir hareketle yerinden hoplayarak kalktı. Pantolonunun arkasını silkeledi.

“Hadi kalk yürüyelim. Epey yaklaştık. Bak sana ne göstereceğim...”

Yürüdüler. Taze çimen kokusu sarmıştı her yanı. Diz bo-yu pisipisi otlarını tekmeleyerek yürüyordu Atok.

Birden durdu. Aşağılardaki eski ama gösterişli bir binayı işaret etti.

“Şu binayı görüyo musun?” dedi. “İşte Rü orada. Leyli okuyor. Bir hafta sonra orada, onun yanında olacağım.”

Gediz, o günden birkaç hafta sonra Atok’u bir gençlik partisinde gördü, epeyce içkili. Bir kızla dans ediyordu. Pikapta Elvis Presley’nin ağır, romantik parçalarından biri çalıyordu. Çiftlerin birbirlerine iyice yakın, hatta tek vücut dans etmelerini sağlayan bir slov parça: It’s Now or Never. Atok, kızın omzuna dayamıştı başını. Gözleri kapalı. Kız onu idare eder gibiydi. Tedirgindi biraz. Bir parça bitince yerine oturmak istiyor, Atok onu bırakmıyordu.

Gediz, önce gelmek istememişti partiye. “Sapım oğlum,” demişti Taner’e, “ne yapacam orada? Hem pek kimseyi de tanımıyorum.” Taner ısrar etmişti. “Eğlenceli çocuklardır,” demişti, “hepsi bizim kolejden. Sap olman daha iyi hem. Oraya bir sürü sap kız da gelecek”

Demokrat Parti zenginlerinden birinin villasıydı burası. Kızlı erkekli yirmi kişi kadardılar. Öpüşmek ve sarmaş dolaş olmak isteyen çiftler, salona bitişik odada toplanmışlardı. Daha da hararetlenen birkaç çift, bu odaya bakan iki yatak odasına geçip kapılarını sıkıca kapatmışlardı.

Amerikan barın üzerinde votka, vermut ve kokakola şişeleri vardı. İçki konmuş ve orada unutulmuş sahipsiz bardaklar. Devrilen bir şişeden tezgâhın üstüne kola dökülmüş, yerdeki parkelere damlıyor. İçeriye sadece kısık iki apliğin ışıkları aydınlatıyordu, iyice loştu. Gediz, yayvan bir koltuğa oturmuş, elinde içkisi, dans eden çiftleri seyrediyordu. Dalgındı. Denize bakan geniş camın önündeki Amerikan modası puflarda üç erkek iki kız yayılmış, hararetle bir şeyler konuşuyorlardı.

Kapalı, sıkıntılı bir yaz havası vardı dışarıda. Villanın ge-

niş camlarının önünden Boğaz'ın suları akıyordu. Gediz'in gözü daha çok Atok'un üstündeydi. Dans ettiği kıza fazla ısrarcı davrandığını düşünüyor, onun adına sıkılıyordu. "Gel biraz, seninle bir şey konuşacağım," dese... İçkili olduğundan ters davranabilirdi. Çekindi, vazgeçti bundan. Birden gözü, Taner'in dans ettiği kıza takıldı. Rü değil miydi bu? İparların "garden party"sinden beri onu görmemişti. Atok'la ayrılmışlar mıydı?

Salondaki belli belirsiz gerginliğin sebebini şimdi anlıyordu. Atok, onun Taner'le dans etmesine, hem de bu kadar samimi bir şekilde başını Taner'in omzuna dayamasına bozulmuştu. Bu yüzden hızla içip sarhoş olmuştu. O kızla o kadar yakın temasla dans etmesinin sebebi buydu. Rü'ye bir ders vermeye çalışıyordu. Bilirdi böyle ortamları. Kıskançlık ve içki ateşle barut gibiydi.

Dans eden çiftler içeriki odadan gelenlerle çoğalmıştı. Bir ara Atok'u gözden kaybetti. Ayağa kalkıp bakındı. Tuvalet tarafından gelirken gördü onu. Gözleri kızarmıştı, yürürken sendeliyordu. Kusmuştu herhalde. Ona doğru ilerledi ama geç kalmıştı.

Atok sendeleyerek Taner'le Rü'ye doğru gitti, Rü'nün bileğinden tutup kendine doğru çekti. Taner ısrarlı davranmayıp geri çekildi. Rü, bunu bekliyormuş gibi kendi etrafında dönerek bedenini Atok'un kollarına bıraktı. "Bir bale gösterisi zarafetinde," diye düşündü Gediz. Çevrelerindeki her şey kararmıştı, sadece ikisi vardı.

Gediz rahatlayarak eski yerine döndü, fakat koltuk kapılmıştı, bir çift, kucak kucağa sığışmıştı oraya. Sehpanın üstüne bıraktığı içkisini alıp camın önünde sohbet eden gruba ilerledi. İçlerinden birini, Esen'i tanıyordu. Bu grubun yanında biraz daha az yabancılik hissedeceğini düşündü. Bir yandan da Atok'la Rü'den gözünü ayırmıyordu.

"Sen boş versene," diyordu, Esen'in yanındaki yapılı genç,

ayaklarının ucunda bir gitar yatıyordu. “Frank Sinatra’nın modası çoktan geçti. Elvis’in bu parçaları da öyle. Romanizm bitti. Artık rock var.”

“Yine de Frank Sinatra dinleniyor,” dedi karşısında oturan esmer, ufak tefek kız.

“Ben Faruk’a katılıyorum,” dedi Esen, “geçen sene Amerika’da gördüm. Rock and Roll, ismi gibi her yeri sallıyor. Avrupa’da da öyle.”

“Çok fazla hareketli be...” dedi aynı kız, “müziği de çok gürültülü. Ben Elvis’in romantik parçalarını daha fazla seviyorum.”

“Sambaya ne diyorsun peki?”

“Karayipler’e git. Küba’ya mesela...”

“Amcam orada elçilikte ataşe. Kocaman bir kerhane diyor Küba için.”

“Orada komünist ayaklanması varmış.”

“Yok be... ne komünisti...”

“Yaaa siyaseti bırakın be...” dedi, deminki esmer kız.

Gediz’in dikkati yeniden dans edenlere kaydı. Atok’la Rü’yü göremeyince kaygılanır gibi oldu. Odaya geçmişlerdir diye düşündü. Yeniden sohbete döndü.

“Nazım Hikmet’in şiirlerini okudun mu hiç?” diye soruyordu Faruk. Gediz konuşulanları kaçırmıştı.

“Okumadım,” dedi Esen, “ama söylendiğine göre iyi şairmiş. İyi şair de olsa Rusya’ya kaçıp Stalin babamdır demesi...”

“Öyle mi demiş?”

“Tabii ya. Gazeteler yazmış. Ben okumadım da.”

“Ama ben Aziz Nesin’in hikâyelerine bayılırım. O da komünistmiş, öyle diyorlar.”

“Steinbeck’ten başkasını okumam.”

“Amerikan hayranısın da ondan ha ha ha...”

“Saçmalama be ne Amerikan hayranı...” diyerek Faruk’un

koluna vurdu esmer kız. “Ayrıca hayran da olurum, ne var? Siz 6. Filo geldiğinde gezdiniz mi içini?”

“Yoooo... Sen gezdin mi?”

“Ben gezdim,” dedi Esen, gözlüklerini düzeltip, “görülecek bir şey.”

“Anlatsana,” dedi ufak tefek, esmer kız.

Esen soluklandı. Bir sigara çekti önündeki Sipahi pake-tinden.

“Basketbol sahası bile var içinde. Tam üç saatte gezebil-dik.”

“Konuştun mu Amerikalı askerlerle?”

“Konuştum. Sen konuşmadan onlar konuşuyor zaten.”

“İngilizce bilmiyorsan ne olacak?”

“Tercüman da vardı, İngilizce bilmeyenler için.”

“Ne diyorlar bizim hakkımızda?”

“Çok seviyorlar. *Our closest alliance* deyip duruyorlar.”

“Kore’de kim savaştı? Türkler tabii.”

“Geminin alt bölümünde pastane gibi bir yer vardı. Her-kese pasta ve kola...”

“Silahları nasıl? Gördünüz mü?”

“Tabii. Uçak gemisi zaten. Uçaklar her an havalanmaya hazır.”

“Adamlarda teknoloji var yahu...”

O sırada bir çığlık duyuldu. Herkes yerinden fırladı. Tuva-letin önünde dört beş kişi toplanmıştı. Rü diz çökmüş, tuva-let kapısının tokmağına asılıyordu.

“Aç Atok aç... Ne olursun... Beni seviyorsan.”

Gediz, bir hamlede Rü’ün yanına gitti. Ayağa kaldırdı onu.

“Ne oluyor?”

“Atok içerde. Kendini kitledi. Bileklerini keseceğini söyle-di. Yardım edin... Ne olur.”

Ağlıyor, Gediz’e yalvarıyordu. Gediz, filmlerde gördüğü bir sahneyi hatırlayıp iki tokat attı Rü’ye.

“Sakin ol,” dedi, sonra çevresinde şaşkınca bakınan kızlara döndü. “Alın şunu!” diye bağırdıktan sonra kapının tokmağını sarsmaya başladı.

“Atok... Duyuyor musun beni? Aç çabuk.”

Küvete akan suyun sesinden başka ses gelmiyordu banyodan.

“Atok, aç kapıyı, kıracam yoksa,” diye bağırdı yeniden.

Evin sahibi çocuk itiraz etti.

“Kırma ya... Açar şimdi.”

“Açtığı falan yok,” dedi Gediz, “çekilin şöyle.”

Arkasındakileri itekledi, gerildi ve iki tekme salladı. Pat diye ardına kadar açıldı kapı. En önde Gediz, kalabalık banyo doluştu.

Atok küvetin suyunu açıp giysileriyle içine yatmıştı, tıkaçı kapamayı da ihmal etmemişti. Gözleri kapalıydı. Başını arkaya doğru atmış, küvetin kenarına dayanmıştı. Su kuvetten taşmak üzereydi. Ortada ne jilet vardı ne de kan. Sızmıştı.

Yaz geçip gitti. Sonbahar geldi. Okullar açıldı. Kasım ayında ortalık, gazetelerin verdiği bir haberle günlerce çalkalandı. Tabii, Bebek, Arnavutköy ve kolej çevreleri daha fazla çalkalandı: Atok, Arnavutköy Kız Koleji’nin yatakhaneğinde Rü ile yakalanmıştı.

Gazete haberleri bir yana, Bebek’teki aileler ve gençler içinde de çeşitli söylentiler dolaşıyordu. Bir söylentiye göre, Atok kızlar yatakhaneğinde, Rü’nün de içinde olduğu üç kızın kaldığı odada, giysi dolabında yakalanmıştı. Kızlar yemekhaneden yürüttükleri yemeklerle onu bir hafta boyunca beslemişlerdi. Olay, gece nöbetçisi belletenin Rü’lerin odasından erkek sesi duyması üzerine ortaya çıkmıştı.

Aile çevrelerinde dolaşan söylentiler daha da vahimdi. Odada kalan Rü ve diğer iki kız bakirelik kontrolünden geçirilmiş ve üç kızın da bakire olmadığı anlaşılmıştı. Bunun

üzerine Rü'nün ailesi kızlarını okuldan alıp Amerika'ya göndermişti. Bu sonuncusu pek inandırıcı değildi, çünkü Rü, kolejde değilse de Bebek'te birileri tarafından görülmüştü.

Bir başka söylentiye göre, Atok'u odadaki kızlardan biri ihbar etmişti. İhbarcı kız, önce yardımcı olmuş, fakat Atok'un yatağına gelmesi teklifini reddetmesi üzerine idareye ihbarda bulunmuştu.

Hangi söylentinin doğru, hangisinin yanlış olduğunu bilmek mümkün değildi. Gediz'in bildiği bir şey vardı. O bahar günü Boğaz tepelerinde yürürlerken Atok'un kendisine söylediklerini unutmamıştı. O zaman hiç ihtimal vermediği bir şeydi bu. Atok, dediğini "haftaya" değilse de, günün birinde gerçekleştirmişti.

Olayın yarattığı dalgalar valiliğe kadar ulaştı. İstanbul Valisi gazetelere, "kızlarımızın namuslarının korunması" üzerine açıklamada bulundu. Başvekil Adnan Menderes'in, babası Demokrat Parti'nin ileri gelenlerinden olan Rü'yü Ankara'ya çağırıp bizzat görüştüğü söylendi. Aileler, kızlarının "namusu" hakkında teskin olmuşlar mıydı bilinmez ama dedikodular bir süre sonra yatıştı.

Bu olaydan sonra Gediz'le Atok pek görüşmez oldular. Olay, aralarına görünmez bir duvar örmüştü. Galiba uzaklaşmalarının esas sebebi, Atok'un Arnavutköy ve Bebek çevrelerinde, özellikle kızlar arasında edindiği büyük ündü.

Gediz, güneşli bir bahar günü, "piyasa yaparken" Akıntıburnu'nda Atok'a rastladı. Topallayarak yürüyordu. Atok'un yanında, kolejden ve Bebek'ten arkadaşları vardı. Ayaküstü birkaç laf ettiler. "Neden topallıyorsun," diye sordu Gediz. "Yüksek atlama antremanı sırasında sakatlandım," dedi Atok, ters bir atlamaydı. Ayağım burkuldu." Sakalları uzamıştı. Onda bir değişiklik vardı, ne olduğunu çıkaramamıştı ilk bakışta Gediz. Olgunlaşmıştı belki. Yirmisini aşmış bir erkeğin çizgileri belirmeye başlamış-

tı yüzünde. Çocuksu güzelliği bir erkeğin yakışıklılığına evrilmişti.

Daha sonra, yanındaki arkadaşı, Gediz'e, "Şu meşhur Atok değil mi bu?" diye sormuştu. "Evet o ama çok mu meşhurdur?" demişti Gediz. "Hem de nasıl," demişti arkadaşı, "bütün kızlar ona âşık. Oğlanların hepsi de onu kıskanıp gıcık olur. Bir sürü kızla dolaşır bu. Ben en az üç değişik kızla gördüm."

"Bakalım sevgilisi miydi kızlar... Belki de sadece arkadaşdır."

"Yok, yok. Her seferinde el eleydi kızlarla."

Sonra Faruk'la Esen'e rastlamışlardı. Atok karşı kaldırım-
dan yürüyordu arkadaşlarıyla. Faruk, başıyla Atok'u gösterip, "İki gün sonra yüksek atlama yarışmasına girecek adama bak," demişti, "topallıyor. Kazanması imkânsız."

"Belki girmez yarışmaya, sakat olduğuna göre," demişti Gediz.

"Girer," demişti Faruk, "onda o inat varken." Sesinde, Atok'a karşı düşmanca bir tını hissetmişti Gediz.

Bebek'e doğru yürüyen Atok'un arkasından bakmıştı. Bir savaş gazisi havasında yürüyordu. Topallamasını biraz da abartıyor gibiydi. Karşıdan gelen iki kız, Atok'a bakıp ellerini ağızlarına siper ederek fısıldaşmışlardı aralarında. Atok'un topallaması bile ilgi çekiyordu. O bahar, Atok hayatının zirvesindeydi.

Gediz, bir sabah işe giderken şehirde olağanüstü bir şeyler olduğunu fark etti. Polis cipleri sirenler çalarak Beyazıt Meydanı'na doğru gidiyordu. Gazeteye koştu. Muhabirler de dâhil neredeyse hiç kimse yoktu.

Masasına oturdu. Günlük gazetelere göz attı. Bazılarının ön sayfalarında kimi sütunlar yine beyazdı. Gazeteler son zamanlarda haberlerinin hükümetçe sansür edildiğini okuyucularına bu şekilde duyuruyordu. Hükümet yanlısı gazetelerden birinin ön sayfasında Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun bir fotoğrafı vardı. "Hariciye Vekilimiz Fatin Rüştü Zorlu, Amerika seyahatinden döndü." Hızla iç sayfalara geçti. Bir cinayet haberi: "İzmir'de cinnet geçiren koca, karısını, boğazını keserek öldürdü." Habere göz gezdirdi. "Dün Konak Meydanı'nda, herkesin gözü önünde işlenen cinayet... Karısının boğazını kesen Seyfettin Dönmez... Halkın şaşkın bakışları... Cinayetten sonra bıçağını makulün yanı başına bırakıp... Polis, galeyana gelen halka güçlkle mani olurken..." Spor sayfasına geçti.

Recep Efendi, çayı gürültüyle bıraktı masasına.

Gediz, ayını önüne çekerken, “Nerede millet, Recep Efendi?” diye sordu.

“Beyazıt’ta hadiseler varmış... Talebeler nmayış yapıyor-muş.”

“Herkes oraya mı gitti?”

“Valla bilmiyorum ama bizim işler kesat. aylarını bile imediler, koşa koşa gittiler bir yerlere. Nereye olacak, oraya gitmişlerdir...”

Gediz ekmecesini açıp kırmızı bir fiş çıkarttı, Recep Efendi’ye doğru masanın üstünden fiskeledi.

Çok geçmeden gazeteye haberler gelmeye başladı. İstanbul niversitesi’nde öğrenciler hükümet aleyhtarı gösterilere girmişti. Üniversite’nin içinde ve çevresinde polisle niversiteliler arasında şiddetli çatışmalar cereyan etmekteydi. lenler vardı...

Gazetenin muhabirlerinden Barbaros içeri girdiğinde, Gediz’e, kamburu daha da büyümüş gibi geldi. Barbaros, beş sene nceki 6-7 Eylül olaylarının rgtleyicilerinden biri olarak bilinirdi. Anlatıldığına göre, sonrasında, hareketi başlatan diğer gençlerle birlikte hapis yatmıştı. Barbaros, o günlerden söz etmemeye zen gösterir, kazara biri bu konuyu açacak olursa oradan hızla uzaklaşdı. DP ileri gelenleriyle bağları olduğu da gazete muhabirleri arasındaki söylentilerden biriydi. Gediz bunu bilemezdi, fakat Barbaros’un DP taraftarı olduğu gizli saklı bir şey değildi. Bunu, gazetede ara sıra yapılan siyasi tartışmalardan biliyordu. Normal zamanda gayet düzgün konuşan Barbaros, sadece kızdığı zaman kekelemeye başlar, “Bu bu bu memlekete hürriyeti ge ge ge tirmiş bir pa pa parti hakkında b b böyle ko ko ko konuşamazsınız!” diye bağırırdı.

Gediz, Barbaros’tan olup bitenler hakkında sağlıklı bir bilgi edinemeyeceğini bilmesine rağmen sormaktan kendini alamadı:

“Neler oluyor Barbaros ağabey?”

Barbaros, masasına otururken kısaca, “Köprü açılmış,” diye yanıtladı. Pek fazla konuşmak istemediği, önüne çektiği kâğıda bir şeyler karalamasından belliydi. Kâğıdın üstünde hızla kayan dolmakaleminin cızırtısı bile ne kadar sinirli olduğunu ortaya koyuyordu. Gediz, sorularını sürdürüp sürdürmemekte bir an tereddüt etti. Merakını yene-
medi.

“Köprü mü açılmış?.. Neden?”

Barbaros, başını önündeki kâğıttan kaldırmadan, “Bilmi-
yor musun sanki?” dedi, “Beyazıt’ta nümayişler var.”

Gediz, konuşmayı biraz daha sürdürmek ümidiyle, “Haki-
katen bilmiyorum,” dedi, “çaycı Recep bir şeyler söyledi de
ne olup bitiyor, hiç haberim yok.”

Barbaros, kalemını kâğıdın üstüne bırakıp Gediz’e dikkat-
le baktı.

Kararlı bir havada, “Dinle o zaman,” dedi, “CHP’lilerin
kışkırttığı birkaç çapulcunun işi bu. Emniyet kuvvetleri kı-
sa zamanda bastıracaktır nümayişleri. Olan da birkaç zaval-
lı, aldatılmış çocuğa olacaktır... Maalesef...”

Bafra paketinden bir sigara çıkarıp yaktı. Sigaranın ucunu
dişlerinin arasında çiğneyip çevirerek dumanı dudağının ke-
narından üfledi.

İçeriye gazetenin patronu Cevdet beyle polis muhabiri Se-
lami girdi. Patron, gazeteye önemli günler dışında gelmezdi.
Geldiği zaman da doğru odasına geçerdi. Çalışanların büro-
suna böyle pat diye dalması olağanüstü bir durum olduğu-
nun göstergesiydi. Patron, doğrudan Gediz’e seslendi.

“Gediz bey...”

“Buyrun efendim...”

“Sizden bir ricam olacak.”

“Evet efendim?”

“Barbaros bey biraz rahatsız bugün. Bu seferlik onun vazi-

fesini siz deruhte edebilir misiniz acaba? İstanbul Üniversitesi'nde fevkalâde hadiseler cereyan ediyor. Selami beyle birlikte oraya kadar gidiniz. Yani sizden bugüne mahsus olmak üzere bir vazife değişikliği rica ediyorum. Selami beyle birlikte muhabirlik yapmanızı... Mâmafih hadiselere haber yasağı çoktan konmuştur diye tahmin ediyorum ama... Biz vazifemizi yapalım da..."

Patronun böyle laflar etmesi Gediz'i şaşırtmıştı. Çünkü patronun ağzından, iş dışında, hele siyasete dair tek kelime çıkmazdı. Üstelik çok soğukkanlı bir adamdı. Onu ilk defa böyle heyecanlı görüyordu.

Masasından doğruldu. Ceketinin cebine bir defterle kalem sokuşturdu.

"Tabii efendim," dedikten sonra, patronun yanı başında dikilen Selami'ye döndü:

"Gidelim."

Çemberlitaş'a geldiklerinde polis araçları ve sirenlerle karşılaştılar. Beyazıt tarafından gelen orta yaşlı bir adam, muhabir olduklarını anlamış gibi; "Çatışmalar üniversitenin önünde..." diye seslenip Babıâli tarafına hızla yürüdü.

Kendilerine doğru koşar adım gelen elli-yüz kadar gençten oluşan bir grup gördüler. "Plevne Marşı"nı değiştirerek söylüyorlardı.

"Olur mu böyle olur mu... Kardeş kardeşi vurur mu... Kahrolası diktatörler bu dünya size kalır mı..."

Selami, kulak kesilip cebinden çıkardığı defterine marşın sözlerini kaydetti.

Gediz, yanlarından geçmekte olan gruptan bir gence seslendi:

"Çatışma var mı ilerde?..."

Pardösüsünün önü açık, kravatlı genç, "Çatışma da var ölü de..." dedi "ara sokaklardan gidin... Arkada polis var."

Grup, Çağaloğlu'na doğru uzaklaştı. Durup ileriye baktılar. Beyazıt tarafı sessiz görünüyordu. Biraz daha ilerlediler. O sırada Çağaloğlu tarafından birkaç el silah sesi geldi.

“Galiba deminki gençlere ateş açıldı,” dedi Selami, “bu arada biz de postu deldirmeyelim de...” Gülünecek zaman değildi ama güldüler.

Gediz, “Çocukların dediği gibi ara yollardan gitsek iyi olur,” dedi.

“Ne gitmesinden bahsediyorsun yahu... Ateş açıldı, görmüyor musun? Kısa yoldan kıralım buradan.” Selami yolu tutmuştu bile.

Gediz, arkasından yetişti.

“Patrona ne diyeceğiz peki?”

“Ne mi diyeceğiz... Sen bana bırak... Çatışmanın tam ortasında yer aldık deriz... Merak etme, ben gerisini uydururum. Gel, şurada bildiğim bir kahve var.”

Girdikleri kahve epeyce kalabalıktı. Dışarıda hiçbir şey olmuyormuş gibi nargilesini fokurdatanlar bile vardı. Tavla ve kâğıt oyunları da sürüyordu. Bir köşede sekiz on kişilik bir grup heyecanla hadiseleri konuşuyordu.

Gruptan biri seslendi.

“Hey Selami... gel gel... buradayız...”

Selami, Gediz'e dönüp açıkladı:

“Diğer gazetelerden muhabir arkadaşlar çoğu. Onlarda da epey havadis vardır. Gel...”

Birer sandalye çektiler.

Ceketi yağ lekeleri içinde, kravatlı, şişman bir adamın anlattıklarını dinliyordu çoğunluk:

“Tam ortada kaldım yahu... Nümayişin içindeydim. Bumin abiyi gördüm o sırada... Oyalanma buralarda Çetin diye seslendi bana... Evine git oğlum... Aynen böyle dedi... Ben de vazifemi yapmam icap ediyor müdür bey dedim... O sırada polisler bir talebeyi yakalayıp getirdiler... Gen-

cin burnuna bir yumruk ekletirdi Bumin abi... İşte vazife böyle yapılır diye seslendi bana... Talebenin burnundan kan geldi.”

Gediz, Selami'nin kulağına eğilip, “Kim bu Bumin?” diye sordu.

“Polis müdürü Bumin Yamanoglu. Bütün muhabirler tanır onu. Hususiyetle polis muhabirleri... İsmi gibi yaman bir adamdır.”

Gediz, “Müdafaasız bir talebeye yumruk atmasından belli oluyor...” diye öfkeyle fısıldadı.

Selami, ona tuhaf tuhaf baktı. Birbirlerini pek tanımıyorlardı.

Orada bir saat kadar oturup gazeteye döndüler. Söylentilere göre, çatışmalar yer yer devam etmekteydi, polis bölgeyi kordon altına aldığından çatışmaların sürdüğü alana girmek mümkün değildi. Patron gitmişti. Selami daktilonun başına geçip haberi yazdı. Gediz'e de gösterdi. İyiden iyiye kırılmış, hatta hükümet yanlısı bir haberdi. Gediz habere göz attı. İçinden güldü. Kanaatine göre, sansür bu kadarına bile izin vermezdi.

Akşama doğru çıktı gazeteden. Canı eve gitmek istemiyordu. Soluğu “gazeteciler meyhanesi”nde aldı. Çiçek Pasajı'nın aşağı taraflarında, küçük, salaş bir meyhaneydi.

İçeri girdiğinde her zamanki tanıdık simalarla, meyhanenin müdavimleriyle karşılaştı. Bir köşede rakısını içmekte olan Barbaros'u görünce hem şaşırdı, hem sevindi. Her şeye rağmen konuşulabilecek biriydi Barbaros ve buraya pek nadiren gelirdi. Barbaros, onu görünce el etti.

“Gel bakalım Beyazıt fatihi. Anlat, neler gördün bugün?”

Gediz, karşısına oturdu. Neyi anlatacağını düşündü. Gerçekten yaşadıklarını mı anlatsaydı, yoksa Selami'nin haber diye yazdıklarını mı? Barbaros'un, patronla yakınlık derecesini bilmiyordu. Patronun, Barbaros'a son derece çekin-

gen davrandığının, bir dediğini iki etmediğinin farkındaydı. Yaşadıklarını aktarmayı doğru buldu. Ardından Barbaros'un durumunu deşeledi.

"Sen rahatsız mıydın hakikaten, yoksa gitmek mi istemedin?.. Burada olduğuna göre rahatsızlığını çabuk atlatmışsın," dedi, biraz da alaycı.

Barbaros, sigarasını dilinin yardımıyla dişlerinin arasında çevirdikten sonra rakısına uzandı.

"Sen de biliyorsun ki rahatsız falan değildim. Sadece gitmek istemedim. Bana göre bir iş değildi..."

"Neden?"

"Sen beni DP'li bilirsin, öyle değil mi? Bu yüzden bana karşı biraz da peşin hükümlüsündür. Demokrat Partili olduğumu saklamıyorum, fakat o meydanda talebelerin ezilmesine de yüreğim dayanmazdı... Anladın mı şimdi neden gitmediğimi?"

Anlamıştı Gediz ve Barbaros'a saygı duymuştu. Bir sessizlik oluştu. Barbaros kadehinden bir yudum rakı aldı.

"Hadi sen de iç," dedi, "bu akşam içkiler benden. Bunu bitirelim, bir diğeriyle devam ederiz. Meze söyle..."

Barbaros, yeniden mevzuya döndü.

"Başıma gelenleri bugüne kadar çok az insana anlattım, Gediz. Haber alabilmek için orospu çocuğu polis şeflerinin hepsiyle meslek icabı dost geçinirim... Ne puşt olduklarını da bilirim. Neler yaptılar bana..."

Gediz, kendisine hep esrarengiz gelen, pek yakın bir arkadaşlık kuramadığı Barbaros'un yakınına sokulma fırsatını yakaladığını düşünüp içkiye abandı. Kadehini doldurdu.

"Neler yaptılar?"

Barbaros; "Dinlemek istemeyeceğin kadar kötü şeyler. Akşamını mahvetmek istemem. Ama sana söyleyeceğim şudur: Aman ha, polise, Sansaryan'a sakın düşme, gençsin bak..." dedi.

Gediz, Barbaros'un anlatmaktan kaçındığını düşünerek telaşla asıldı konuya.

“Tavsiyeni tutarım, fakat anlatmanı da isterim. O kadar mı korkunçtu?”

Sigarasına ekleme yaptı Barbaros.

“Tahayyül edemeyeceğin kadar korkunç işte...”

“Peki nedir?”

Gediz, garsonun getirdiği tepsiden birkaç meze aldı. Garsonun bir an önce uzaklaşması için elini çabuk tuttu.

“Bizi aylarca suyun içinde tuttular. Halbuki hükümetin emriyle teşkilatlamıştık. Sırtımdaki kamburu görüyor musun? O mahzenlerin hediyesi işte bu.”

Gediz, gözlerini kaçırmaya çalıştı.

“Biz derken?”

“Ben ve hareketi tertipleyen diğer arkadaşlar...”

“İşkence mi yaptılar?”

Barbaros acıyla gülümsedi.

“Bundan âlâ işkence mi olur? Dizimize kadar su içinde kaldık diyorum, aylarca...”

“Bilmiyordum...”

Barbaros önündeki rakıyı başına dikti, yeni bir tane doldurdu.

“Bilmen mümkün değil.”

“Peki, neden yaptılar bunu?”

“Neden mi? Konuşmayalım diye. Poliste neden baskı yapılır? Konuşturmak için, değil mi? Bizde tam tersi oldu. Konuşmamıza mani olmak için yaptılar bütün bunları.”

“Ne konuşacaktınız ki?”

“Anlamıyor musun Gediz? Hadiseleri bizim vasıtamızla hükümet tezgâhlamıştı. Bunun ifşa edilmesini istemiyorlardı. Dilimizi sıkı tutmamız için...”

“Evet, anlıyorum...”

Barbaros garsonu çağırdı. Bir “ufak” daha söyledi. İlki so-

nuna gelmişti.

Barbaros, “Ben seninle bir başka mevzu konuşmak istiyorum esasında,” diyerek konuyu aniden değiştirdi.

Gediz meraklanmıştı. Önündeki peyniri çatalıyla bölerken, “Konuşalım,” dedi uysalca.

“Sen Arnavutköylü’ymüşsün, öyle mi?”

“Evet?”

“Birini sormak istiyorum.”

“Kimi?”

“Bir kız... Bebek’ten... Tahminimce tanırırsın...”

Barbaros, bir sigara daha ekledi. Kararmış seyrek dişlerinin arasında sigarayı çiğneyerek döndürdü.

“Adı ne kızın?”

“Rümeysa...”

“Hangi Rümeysa? Benim tanıdığım Rümeysa adlı bir kız var da...”

Barbaros, gülümsemeye çalışarak, “Odur odur,” dedi, “Arnavutköy Kız Koleji’ndeki şu meşhur kız. Hani birkaç sene evvel gazetelerde...”

“Ha evet, benim tanıdığım Rümeysa da o... Rü der arkadaşları ona.”

“Rü mü? O nasıl isim öyle...” derken kalın kaşları yukarı doğru kalktı Barbaros’un. Sonra bir gülümseme yayıldı dudaklarına.

“Tamam tamam, anladım... Kolejli züppelerin zıppırlıklarından biri daha herhalde...”

Gediz, o anda Barbaros’un rol yaptığı izlenimine kapıldı. “Rü” adını önceden bildiği halde bilmiyormuş gibi yaptığını düşündü. Birinci paketinden bir tane çıkarıp yaktı. Pake-ti masaya bıraktı.

“Ben yine de Rümeysa diyeceğim,” dedi Barbaros, yüzü gerilmişti, “evvela neden sorup soruşturduğumu sana anlatmam lazım...”

“Evet?”

Barbaros iskemlesinin arkalığına yaslanırken, “Mevzu şu, arkadaşım,” dedi, anlatacaklarının etkisini böyle uzaktan daha iyi gözleyebileceğini düşünmüş olmalıydı. Derine kaçmış, kara gözlerini Gediz’e dikerek anlatmaya başladı:

“İki sene evveldi. Bir akşam vakti, güzel bir havada arkadaşlarla Emirgân’da buluşmuştuk. Çınaraltı’nı bilirsin, çay falan içip sohbet etmiştik. Hava kararmaya başlayınca aramızdan biri, kim olduğunu şimdi hatırlamıyorum, kanımıza girdi, Bebek’e gidip oradaki Nazmi Lokantası’nda içmemizi teklif etti. İşte benim kaderim de o anda döndü... Bebek’te Rûmeysa’yı gördüm. Gördüğüm an kıza vuruldum. Gördüğüm de ne? Birkaç dakikayı bile geçmez. Arkadaşlarıyla sahilde yürüyordu. Arkasından öyle bir bakmışım ki, arkadaşlar bile fark etti. Bana takıldılar. Hislerimi belli etmemeye çalıştım, fakat ne mümkün. O gece oturduğum yerde dut yemiş bülbül gibi somurtup durdum. Bütün irademi kullanarak onun tesirinden kurtulmaya çalışıyordum ama beyhude. Yakalanmıştım bir kere. Tam şuradan...”

Kalbini gösterdi. Bir Bafra yaktı.

“Ondan sonra hayat bana zehir oldu, Gediz... Bir de aşk güzel bir şey derler, inanma. Bunun karşılıksız bir aşk olduğunu biliyordum, fakat bu yüreğe söz geçirmem mümkün değildi, bunu da biliyordum. Kaderimin peşinden sürüklendim. Sordum soruşturdum ve kızın adının Rûmeysa olduğunu, nerede oturduğunu, ailesini falan filan... Hepsini kısa zaman içinde öğrendim. Bu benim için hiç de zor bir şey değildi. Bunun için polis tanıdıklarına bir haber uçurmam kâfiydi... Bütün bilgileri getirip önüme koydular. Kolejdeki meşhur hadiseyi de öğrendim böylece. Ama bu beni yıkmadı... Tersine...”

“Neden?.. Böyle bir şey...”

“Hadi içsene,” dedi Barbaros, kadehini Gediz’inkine hafifçe değdirip, “karşısındakini içki masasında konuşturan,

kendisi uyanık kalmaya çalışan polisler gibi davranma... İçeceğiz bu gece... Sen ve ben...”

Gediz, kadehini dudaklarına götürürken, “İçiyorum,” dedi.

“Anlatacağım...” diye devam etti Barbaros, “şurada arkadaşız ve samimi bir dertleşme içindeyiz. Hiçbir hissimi saklamayacağım senden... Şöyle düşündüm... Bu kızın muhiti zengin muhitiydi, ailesi cemiyetin en yüksek tabakasındandı. Aramızda da epey yaş farkı vardı. Belki on beş yaş... Hiçbir bakımdan birbirimize münasip değildik. Evlenmek bakımından yani... Tek şansım vardı. O da Rûmeysa’nın başından böyle bir vakanın geçmiş olması. O zaman öyle düşündüm. Belki bu şansı kullanabilirdim. Onu her şeyiyle, bile bile kabul edersem... Anlıyorsun değil mi?”

Gediz, “Anlıyorum fakat...” diye lafa girecek oldu. Barbaros elini uzatarak onu susturdu.

“Ne diyeceğini biliyorum... Zengin muhitlerde böyle şeylerin pek ehemmiyeti yoktur diyeceksin... Doğru da söylemiş olacaksın. Ama ben... bu eşek kafa... iki sene evvel bunu düşünemedim. İki senelik tecrübeden sonra idrak edebildim... Araya kimleri koymadım ki, Gediz... İstanbul Valisi’ni bile... Ama yok yok... Kapı duvar. Cevap vermeye tenezzül bile etmediler. Tek cevapları şuydu: Kızımız henüz çok küçük. Tahsilini yapıyor. Böyle bir şey düşünmüyoruz. Şimdiki aklım olsa... Neyse...”

Elini salladı. Sonra aniden; “O herifle görüşüyorlar mı hâlâ... Bunu senin bilebileceğini tahmin ediyorum.”

Gediz, donup kaldı. Atok’u kastediyor olmalıydı. Arkadaşı adına gücenmişti, yine de belli etmemeye çalıştı.

“Kim?”

“Hadi hadi... Bana numara yapma... Bal gibi de biliyorsun. O herif işte. Şu Atok denen züppe... Hâlâ Rûmeysa’nın peşinde mi? Arkadaşın olduğunu da biliyorum... Şurada arkadaşça konuşuyorsak benden saklamaya kalkma.”

“Evet, Atok’u tanırım...”

Barbaros’un yüzü gerilmişti, kara gözleri kıvılcımlar saçıyordu.

“Bak Gediz... sö sö söyle o zü zü züppeye... Pe pe peşini bıraksın o kı kı kızın. Bak ye ye yemin e e ediyorum... ba ba bacaklarını kı kı kırdırırım o o onun...”

Sonraki günlerde Gediz, işten boş zaman buldukça Atok’u aradı. Ona Barbaros’la konuştuklarını anlatmalı, uyarmalıydı. Atok ortalıkta yoktu. En sonunda evine gitmeye karar verdi. Babasının, Atok’un arkadaşlarından hoşlanmadığını ve ters davrandığını biliyordu, fakat başka çaresi yoktu. Kime sorduysa, Atok’u bir süredir görmediğini söylemişti.

Mayıs ayının ortalarıydı. Bahar kendini iyice belli ediyordu. Atok’ların Bebek’teki evinin bahçesinde mor sümbüller açmıştı. Çekinerek kapıyı tıklattı. Kapı anında açıldı. Açan her kimse, aralık bırakmıştı öylece. ortalıkta kimse yoktu. Yarım dakika kadar sonra Atok’un babası göründü kapıda. Kel kafalı, iri yarı adam, Gediz’i dikkatle süzdükten sonra, bir şey söylemesine fırsat vermeden, kısa ve sert asker üslubuyla, “Atok yok,” dedi.

Gediz, olabildiğince kibar görünmeye gayret ederek, “Nerede bulabilirim acaba?” diye sordu.

“Sen öğrenirsen bana da haber ver,” diyen adam, kapıyı çat diye kapattı yüzüne. Ne yapacağını bilemeden kapının önünde bir süre düşündü Gediz. Çekip gitmekten başka yapılacak bir şey yoktu.

Sonunda öğrendi. Atok, bir gemide tayfa olup ülke dışına çıkmış, Fransa’da lejyoner olmuştu. Faruk’un verdiği bu bilgi onu hiç de şaşırtmamış, hatta böyle bir şeyi içten içe beklediğini hayretle fark etmişti.

Evde içmek âdeti olmadığı halde bir akşam bir şişe ucuz şarap kapıp eve gelmiş, oturma odasındaki kanepeye uzanıp leblebi eşliğinde koca bir şarabı diplemişti. Pek nadiren görünen bu durum karşısında ne yapacağını bilemeyen annesi Pervin hanım, bir süre çevresinde sessizce dolaştıktan, bibloların tozunu aldıktan sonra, kedileri doyurduğunu hatırlatıp “iyi geceler” dileyerek odasına çekilmişti.

Gediz sabaha karşı kanepede sızdı. Karmakarışık, karanlık bir rüyanın tam ortasındaiken; “güm... güm... güm” diye kapı çalındı.

Saatine baktı. Sabahın altı buçuğuydu. Felç olmuş gibi kalakaldı yerinde.

Annesinin, gıcırdayan tahta merdivenlerden inişini duydu. Aşağıdan gelen Sakine teyzenin sesini tanıdı.

“Kalksanıza ayol... ne yatıyorsunuz? İhtilal oldu. Allahımmmm... bana bu günü de gösterdi. Açın şu pencereleri, taze hava girsin...”

II.

İlkbahar

Gediz, bir akşam vakti, Şişli'deki Site sinemasının 16.00 matinesinden çıktığında Rü'yü gördü. Rü'nün yanında bir arkadaşı vardı. Önce, önünde yürüyen bu dikkat çekici kadının o olduğundan emin olamadı. Serpilmiş, ergen kız hali tamamen gitmiş, alımlı bir kadın olmuştu. Yüz hatları çok değişmemişti. Pantolonluydu. Üstünde, pahalı olduğu ilk bakışta anlaşılan süet bir ceket vardı. Pantolonunun paçalarını, uzun topuklu çizmelerinin içine toplamıştı. Bu, bacaklarının uzunluğunu daha da belirgin hale getirmişti. Kumral, düz saçlarını omuzlarına doğru serbestçe bırakmıştı. Arkadaşıyla öpüşerek ayrıldılar.

Gediz, bir süre arkasından yürüdükten sonra, emin olmak için profilden süzdü onu. Kesinlikle oydu. Kolundan hafifçe tutup; "Rü..." diye seslendi.

Rü, dönüp baktı.

"Aaaa... Gediz ağabey... Sen misin? Çok zaman oldu..."

Gediz, Rü'yü yanaklarından öperken, "O kadar da değil," dedi. Rü'nün makyajsız yüzü kızardı. Böyle daha güzel, diye düşündü Gediz.

Birlikte yürümeye başladılar. Uzun süre sonra karşılaşan insanların sorduğu türden sorular sordular birbirlerine: “Neler yapıyorsun?”, “Ne ile meşgulsün?”, “Eski arkadaşlarını görüyor musun?”

Gediz, Atok’tan söz etmeye çekindi. Belki de Rü’nün sormasını bekledi. Rü, Atok’u sormadı. Yolun ortasında bir ara durup; “Nereye gidiyorsun? İşin var mı?” diye sordu Gediz’e.

“Pek var sayılmaz,” dedi Gediz, “eve gidecektim. Biraz kitap okurum diyordum...”

“Bu akşamını bize ayırsan... o kadar sevinirim ki...”

Bize! Kimdi bu biz, merak etmişti Gediz.

“Eh, olabilir tabii...” dedi, gayri ihtiyari bir hareketle saatine bakıp. “Çok kalabalık değilsinizdir ümit ederim. Artık fazla kalabalık ortamlar beni yoruyor da...”

“Yok yok,” dedi Rü, “Beyoğlu’ndaki Fıçı Bar’ı biliyor musun? Birkaç arkadaş olacak...”

“Eh, bu kadarı makul,” diyerek güldü Gediz, “tanıdıklarım var mı aralarında?”

“Tabii ki...” Yolun ortasında durdu Rü. Gediz’e dikkatle baktı. “Suat seni gördüğüne çok sevinecek...”

Gediz’in tepkisine bakmadan, yoldan geçen bir taksiye el etti.

Bakmış olsaydı, Gediz’in yüzündeki şaşkınlık ifadesini görebilecekti.

Fıçı Bar, Beyoğlu’nun arka sokaklarında, merdivenle inilen, ilk girildiğinde şarap mahzeni izlenimi veren bir yerdi. İçeride masa yerine fiçılar vardı. Yerler koyu kahverengi vernikle cilalanmış parkeydi. Bu aşınmış kahverengilik içeriye daha da eskilerden kalmış bir mahzen görüntüsü kazandırıyordu. Sadece bar kısmında sönük bir ışık vardı. Bu yüzden fiçıların başında oturanlar birer gölge olarak görülebiliyordu. Fiçıların yanında yüksek bar tabureleri vardı. Barın

arkasındaki içki şişeleri, salonun karanlığıyla tam zıt bir şekilde ıslık ıslıldı. Belki de içki içmeyi özendirmek için yapılmış küçük bir bar hilesiydi bu. İçeriye yıllanmış ağır bir şarap kokusu hâkimdi. Édith Piaf'ın Milord parçası çalıyordu.

Köşedeki fiçinin çevresinde oturan birkaç gölgeye doğru ilerlediler. Gölgeler, onları görünce kıpırdandı.

“Bu-radayız...”

“Bakın kimi getirdim...” dedi Rü, o tarafa ilerlerken.

Yaklaştıklarında iki gölgenin yüzünü seçebildi Gediz. Karanlığa alışmıştı gözleri. Suat'ı tanıdı. Oldukça değişmişti. Gözlükleri ve yeşil, etkili gözleri hariç. Yüzü incelmış, erkeksileşmişti. Yanaklarındaki çocuksu pembelik yoktu artık. Kalın bir bıyık bırakmıştı. Sakalları uzamıştı. Kilo vermiş, eski hantallığı yok olmuştu.

“Aaa... kim... tanıyacağım ama...”

Suat tabureden inip onlara doğru bir adım attı.

“Gediz... Hatırladın mı?” dedi Rü.

“Aaaa evet Gediz... Şu meşhur içki kaçakçısı değil mi? Nasıl hatırlamam. Burjuva sof-rala-rından...”

Gelip Gediz'in kollarından tuttu. Şöyle bir baktı.

“Sen de çok değişmişsin Gediz...” Bunu söylerken, kendindeki değişikliğe de dikkat çekmek istiyormuş gibi geldi Gediz'e.

“Eh, hepimiz değiştik tabii...” diye sürdürdü Suat, “hayatla birlikte her şey değişim halinde... İyi ki geldin. Tanıştı-rayım, Vedii...”

Taburede oturmakta olan, ince bıyıklı, fularlı birini göstermişti. Gediz onu bir yerlerden tanıyordu ama çıkaramadı. Suat iki tabure daha çekti fiçinin yanına.

“Ne içersin Gediz?..”

“Şarap içiyorsunuz galiba... Ben de katılayım...”

“Ben alıp geleyim,” dedi Vedii, “burası selfservis... Şimdi yeni moda böyle...”

“Her şey Amerika’dan taklit,” dedi Suat, “Av-rupalılar benimsemediler bunu bir tür-lü...”

Vedii içkileri almaya gitti. Gediz, en çok Suat’la Rü’nün yakınlık derecesini merak ediyordu. Şu ana kadar bu konuda pek bir şey yakalayamamıştı. Karşılaştıklarında öpüşmemişlerdi bile. Fakat bu bir şeyi göstermezdi. Artık sevgililerin sarmaş dolaş olmaları pek demode bulunuyordu. Öte yandan, Suat’ın “r”leri “ğ” olarak söyleyen konuşması da artık fark edilmiyordu. Sadece “r” geçen hecelerde hafifçe duraklıyordu. Bir an, “nasıl oldu bu” diye sormayı düşündü, daha baştan böyle bir şey sormanın tuhaf kaçacağını farkedip sustu.

Vedii şarapları getirdi.

“Oooo... Bordeaux,” dedi Suat içki kadehinden bir yudum alıp, “hemen tanı-rım... Tam burjuva şa-rabı... Eee Gediz, senden ne haber... Neler yapıyorsun, anlatsana...”

“Pek bir şey yok,” dedi Gediz sıkıntıyla, Suat’ın bunu laf olsun diye mi, yoksa gerçekten merak ettiğinden mi sordüğundan emin olamadığından, biraz da geçiştirdi. “Bir gazetenin teknik servisinde çalışıyorum. Esas sen anlat. Kritikliğe devam mı?”

Lafı kendi üzerinden başka yöne çevirdiğini düşündü. Suat’taki değişimi gerçekten de merak ediyordu.

“Tabii devam ama...” dedi Suat, “eski tarzda değil. Yani eski tarzda derken... burjuva eleştirmenliğini söylüyorum... O zaman öyleydim... Tam bir sınıfsal kopuş anlayacağın, dostum...”

Gediz pek bir şey anlamasa da anlamış gibi başını salladı. Suat devam etti.

“Kendimi esaslı bir şekilde gözden geçirdim... Anlayacağın inkâ-rın inkâ-rı... ve külle-rimden yeniden ya-ratıldım...”

Gediz yine bir şey anlamamıştı.

“Beni esas değiştiren,” dedi Suat, Rü’yü omzundan tutup

kendine çekerek, “Rü oldu. Aşk insanı değişti-rir. Sevgili olduğumuz ilk günlerdeydi... Bana bir so-ru sordu. Sen ne yapıyorsun dedi... Öyle dedin değil mi, sevgilim?”

Rü’nün yanağına bir öpücük kondurdu. Rü, gülümseyerek başını öne eğdi.

“Yok canım... Öyle değil,” dedi, “bu soruyu ikimiz de birbirimize aynı anda sorduk. Biz ne yapıyoruz dedik. Varoluşsal bir soruydu...”

Gediz dikkat kesilmişti. “Anlıyorum,” dedi.

“Bu so-ruyu sormak çok önemliydi bizim açımızdan. İçinden geldiğimiz sınıf yapısını sorgulamaktı bu, anlıyor musun... Dünya büyük bir değişim yaşıyor... Ben sana so-rayım.. Ne düşünüyorsun? Bu ülkede yeni bir akım gelişiyor... Sosyalizm... Türkiye İşçi Partisi hakkında mesela...”

Gediz ne diyeceğini bilemedi. Türkiye İşçi Partisi’ni duymuştu. Yeni kurulan sol bir partiydi. Uzaktan uzağı sempatisi de vardı. Belediye seçimlerindeki radyo konuşmalarını ilgiyle izlemişti. Fakat hepsi bu kadar.

“Evet,” dedi, “Türkiye’de yeni gelişen bir sol akım var. Türkiye İşçi Partisi’ni uzaktan da olsa izliyorum... İşte... elimden geldiğince...”

“Ne diyorsun peki?”

“Sempatim var, fakat sizin kadar yakından izleyemedim sanırım...”

“Çok güzel,” dedi Suat, “ben sana bu konuda birkaç kitap ve-ri-rim. Daha yakından izlemeye başlarsın...”

Sonra başka mevzulara geçtiler. Aralarına, bir kadınla bir adam daha katıldı. Kadehler tokuşturuldu. Gediz, üçüncü kadehten sonra tartışılan konuları pek izleyemediğini fark edip içkiyi daha yavaş içmeye başladı. Vedii ile Suat, varoluşçuluk üzerine sıkı bir tartışmaya girişmişti.

“Tamam,” diyordu Suat, “anladık... egzistansiyalizm bireyi geti-riyor gündeme ama parti konusuna gelince, ora-

da du-ruyor. Sartre iyi şeyler yapıyor da Parti Communiste Français'ye katılmaya gelince işin rengi değişiyor... Partisiz mücadele ne-reye va-racak ki..."

"Fransız Komünist Partisi aydınlara nasıl yaklaşıyor peki?.. Bence olumsuz. *Le Monde Diplomatique*'de Camus'yle Sartre'in tartışmasını okudun mu?.." Bunu söyleyen, topluluğa biraz önce katılmış bir kadındı. Balıkçı yaka, karanlıktan rengi tam anlaşılamayan moher bir kazak vardı üstünde.

"Beyza... Ben *Humanité*'yi okumayı tercih ede-rim," dedi Suat, "*Le Monde*'la *Le Figaro* a-rasında pek fark yoktur. İkisi de burjuvazinin değirmenine su taşır..."

Gediz'in bu konularda fikri olmadığı gibi, verilen referanslardan da haberdar değildi. Büyük bir eksiklik duygusu içindeydi. Çok geri kaldığını, daha fazla okuması gerektiğini düşündü.

Gecenin bir saatinde, kafaları iyice buldukları bir ara, Suat; "Hadi bize gidelim," dedi, "evde kanyak var..."

Gediz âdeta iradesinin dışında sürüklendi. Bir arabanın içinde buldu kendini. Arabayı Suat kullanıyordu. Daracık, küçük bir şeydi. Arka tarafta Beyza ile neredeyse kucak kucağaydılar. Yerinde büzülüp kalmıştı.

Bir ara kucağında oturduğu Gediz'e döndü Beyza.

"Benziyor muyuz Rümeysa'yla?" diye sordu.

Arabanın karanlığında kıyaslamak oldukça zordu. Gediz, sorunun anlamını da tam kavrayamamıştı.

"Arabadan inince dikkatle bakarım," dedi, "benzemeniz mi gerekiyor?"

Beyza, "Eh... kardeşler benzer, öyle değil mi?" dedikten sonra ekledi; "Ben iki yaş büyüğüm, bazıları Rümeysa'dan daha küçük olduğumu sanıyor"

Rü, ön taraftan gülerek arkaya dönmeye çalıştı.

"Sen ona bakma Gediz," dedi, "bu konuda kompleksli"

Maçka taraflarındaki bir apartmanın önünde durdukları-

nı, asansörle epeyce çıktıklarını hatırlıyordu. Geniş bir salona girdiklerini. Gediz, Beyza'yı inceledi. Evet, benziyordu Rü'ye, fakat onun gizemli çekiciliği yoktu. Yüzündeki ağır makyajdan olacak, yaş farkı daha fazla gibiydi.

Duvarlarda köylü figürleriyle dolu kocaman tablolar vardı. Gediz, rahat bir koltuğa yayılmıştı. Rü, tabloları gösterip bir şeyler anlatıyordu.

“Balaban'ın hakiki tabloları bunlar. Bizzat gelip yaptı burada... Ama göreceksiniz, ne adam...”

Sonra bölük pörçük konuşmalar.

“Popülizmin bu kadarı olabilir...”

“Picasso'nun Dadacılarla ne alâkası var...”

“Éluard'dan bir şiir...”

“İkinci Yeni beni ilgilendirmez...”

“Bunalım edebiyatı...”

“Duverger'nin o kitabı...”

“İşçile-rin yönetim organla-rında çoğunluk olması mı... Saçma bence...”

Gediz, Suat'ın, eline iki kitap tutuşturduğunu hatırlıyordu. Ceketinin cebine sokuşturmadan önce bakmıştı kitapların adına. Plehanov... Tarihsel Materyalizm... Sosyalist Hilmi... gibi bir şeyler çarpmıştı gözüne. Ama dikkatini toplayamıyordu.

“Bunla-rı bir oku, son-ra ayık kafayla konuşı-ruz...”

Gediz, o günden sonra yeni bir çevrenin içine girdi. Neredeyse her akşam Fıçı Bar'da buluşuyor, sonra geceyi farklı farklı evlerde noktıyorlardı. Grubun çekirdeğini Suat, Rü ve Vedii oluşturunuyordu. Diğerleri sürekli değişiyordu. Aralarında bir nöbet cetveli yapmış gibi, bir gece gelenler ertesi gece gelmiyor, yerlerini yenileri alıyordu. Üç dört gece sonra eskiler yeniden katılıyor, bu sefer bir öncekiler gelmiyordu. Gediz bir süre sonra grubun daimi elemanı olduğunu fark

edip buna hem sevindi hem de hayret etti. Bu tür sol tartışmalarda, diğerleriyle kıyaslandığında en geri olanlardan biriydi. Buna rağmen, özellikle Suat'la Rü ertesi akşam mutlaka gelmesi için ısrar ediyor, Gediz de onları kıramayıp gidiyordu. Üstelik bu sohbetlerden hoşlanıyordu. Bir süre sonra iyice gelişmeye, artık verilen referansları anlamaya başladığını fark etti. Okuyordu. Suat'ın kendisine verdiği Plehanov'un kitabını ilk okuyuşunda bir şey anlamamış, yine de okumakta ısrar etmişti.

Suat günün birinde; "Partiye üye olmayı düşünür müsün?" diye sordu. Birden irkildi. Partinin sesi uzaktan hoş geliyordu da, katılmayı hiç düşünmemişti o ana kadar. Kendini hiçbir şekilde yeterli bulmuyordu.

"Partiye üye olacak bir bilince sahip olduğumu sanmıyorum" diye yanıtladı.

Suat güldü.

"Partiye bilinçlenince katılırsın diye bir şey yok. Tersine, sana bilinci esaslı bir şekilde kazandı-racak olan bizzat partidir. Bunun için de ona katılman gerekir. Ona omuz verecek bilinçleneceksin..."

Suat'ın bu düşüncesine karşı çıkmasını sağlayacak kadar da bilinci yoktu. İster istemez kabul etti.

"Yarın akşam partide bir toplantı var," dedi Suat, "İstanbul il örgütünde... Yöneticilerden Behice Boran, sosyalist üretim konusunda bir konuşma yapacak. Arkadaşlarla gideceğiz. Sen de gel. Ortamı bir gör bakalım. Ka-ra-rını kendin ve-rirsin..."

O akşam, Suat'ın küçük arabasıyla Babiâli'deki TİP merkezine gittiler. Beyza da vardı. Bu sefer hiç makyaj yapmamıştı. Böyle daha güzel görünüyor, diye düşündü Gediz. İçeriye girdiklerinde tamamen farklı bir atmosferle karşılaştılar. Fıçı Bar'la, oradaki insanlarla, burada salonu dolduran, çoğunluğunu işçi ve öğrencilerin oluşturduğu insanların bağlan-

tısını kurmakta zorluk çekti Gediz. Yoksa Fıçı Bar'daki gibi bir ortam mı tahayyül etmişti? Yok, öyle değil. Ama bu kadar büyük bir farklılık da beklememişti.

Ön taraflardaki iskemlelere oturdular. Buraya gelince, Suat, Beyza ve Rü'nün havaları da değişmişti. Kutsal bir ibadet yerine giren insanların saygılı sessizliğine bürünmüşlerdi. Çok az konuşuyor, konuştuklarında karşısındakine de aynısını yapmasını telkin eden, fısıltıdan farksız bir ses tonu tutturuyorlardı. Gediz bu farklılığın nereden geldiği üzerine birkaç saniye düşünmeye çalıştıysa da makul bir yanıt bulamadı.

Suat, bir şehri gezdiren turist rehberi gibi, arada bir Gediz'in kulağına eğilip bazı açıklamalar yapıyordu.

“Bak, şu sol ta-rafta otu-ranlar Ortaköylü tütün işçileri. TKP tevkifatından içe-ride yıllarca yatmış işçilerdir bunlar. Kökenleri Selanik'tir.”

Gediz içine girdiği çevrede zaman zaman “sınıf bilinçli işçi sınıfı”ndan söz edildiğini duymuştu, fakat o güne kadar bilinçlenmiş işçiye hiç rastlamamıştı. Suat'ın gösterdiği işçileri dikkatle süzdü. Kırk yaşlarında gösteren, oldukça esmer üç işçi... kendi aralarında bir şeyler konuşuyorlardı. Suat, açıklamalarının Gediz'in ilgisini çekmesinden memnun; “Salonun çoğu işçi,” diye fısıldadı, “bu çok iyi bir şey”

Bu arada Gediz'in gözü Rü'ye takıldı. O gün her zaman-kinden farklı giyindiğini gördü. Pahalı giysiler değildi bunlar. Düz, basit, hatta kumaşı biraz da eprimiş, dizinin altına kadar uzanan bir etek ve yıkanmaktan solmuş, sünmüş bir kazak. Hele ayakkabıları iyice eskiydi. Bir an, “Buraya gelirken özel olarak mı böyle giyindi,” diye düşündüyse de hızla kovdu kafasından. Yakın arkadaşlarına ilişkin olumsuz kanılar beslemekten oldum olası hoşlanmaz, bunları o insana açıklamadığı sürece bunun ikiyezlülük olduğunu düşünürdü. Yine de yanında oturan Suat'ın giyimine kısaca göz at-

maktan alamadı kendini. Suat'ta bir değişiklik yoktu. Her zamanki hırpani, dağınık giysileri içindeydi. Aynı bej rengi, buruşuk, paçaları ayakkabılarının üstüne dökülen pantolon, yıpranmış, süet mokasen ayakkabılar, kahverengi, bir zamanlar kaliteli olduğunu hatırlatan eski püskü ceket.

Behice Boran ne zaman gelip o masaya oturmuştu? Ne zaman konuşmaya başlamıştı? Bütün dikkatini Behice Boran'ın üzerinde topladı. Elli yaşlarında gösteren, ağarmış düz saçlarını arkasında toplamış, son derece sade görünüşlü bir kadındı karşısındaki. Sosyalist üretimin nasıl bir şey olduğunu anlatıyordu. Gediz, tüm dikkatini vererek, tek bir kelimeyi bile kaçırmadan dinlemeye başladı.

“Kapitalist işletmelerde,” diyordu Behice Boran, “teknik kadrolarla, mesela mühendislerle işçiler arasında aşılmaz duvarlar vardır. Mühendis, üretimin hiçbir aşamasına doğrudan katılmaz, sadece uzaktan, şöyle yapın, böyle yapın diye yönergeler verir işçilere. Halbuki sosyalist bir ülkenin fabrikasında durum tamamen değişiktir. Orada işçiyle mühendis üretimin iki eşit unsurudur. Aralarında aşılmaz duvarlar yoktur. İşçi de üretim sürecinin teknik safahatından haberdardır. Bir robot değildir. Mühendis de bir işçidir. Gerektiği zaman eldivenleri eline geçirir...”

Behice Boran, dirseklerine kadar bir eldiven geçirmiş gibi yaptı.

“ ta buraya, dirseklere kadar ağır sanayi eldivenlerini giyer ve işçiyle birlikte en ağır işi göstererek yapar... Böyle bir durumu gözünüzde canlandırın... Mühendisin işçiden bir farkı yoktur... İşçi de mühendis yoldaşıyla omuz omuzadır ve mühendisle işin teknik ayrıntılarını tartışmaktadır... Gerektiğinde itiraz etmektedir... Öyle yapmayalım, böyle yapalım diyebilmektedir... Yani emirleri körcesine uygulayan biri değildir artık işçi... İşte sosyalist üretimle kapitalist üretim arasındaki en önemli farklardan biri budur...”

Gediz, Behice Boran'dan da, anlattıklarından da çok memnun kalmıştı. Konuşma bitince insanların arasındaki samimi ortamdan, şakalaşmalardan da. O zamana kadar tanık olmadığı bir içtenlik, dostluk ortamı vardı. Şimdi Suat ve diğ­er­leri daha rahattı. O saygılı, sessiz havalarını bir yana bırakmışlardı. Suat, bir köşede, kel kafalı, sevimli bir adamla sohbet ediyordu. Gediz, yine de yabancılık duygusunu tam olarak yenememişti. Çünkü tanıdığı pek kimse yoktu. İster istemez, tanıdıklarının bulunduğu sohbet gruplarına yaklaş­ıp dinlemeyi tercih etti.

Suat, kel kafalı adamla bir konuda tartışmaya tutuşmuştu. Heyecanlanınca yanaklarında, Gediz'in eskiden tanıdığı o çocuksu pembelik oluşmuştu. Ve daha az ölçüde de olsa peltek konuşması geri gelmişti.

“Bak Sina...” diyordu kel kafalı adama, “bu tüzük maddesinin geç­çek­çi olmadığı çok açık. Mesela Eminönü ilçe teşkilatını alalım. Üniversitelileğ bu ilçede büyük ağırlıkta. Böyle biğ ilçede nasıl uygulayacaksın yönetim ku-rulunda yüzde elli bir işçi çoğunluğunu?”

“Ben de o ilçenin üyesiyim...”

“Mesele de buğada zaten. Sen işçi değilsin ki, sendikacı-sın. Sendikacı ile işçi aynı şey değil ki...”

Sina gülümsedi.

“Kökenim işçi ama... Sendikacı ile iş­çi­yi neden ayırıyorsun?”

“O zaman tüzüğe işçi ve sendikacı diye yazman lazım... öyle değil mi? Ama tüzükte sadece iş... işçi diyor... Bütün sendikacılağ işçi kökenli değil ki... Sonra bak... Ağ-rı teşkilatında nasıl bulacaksın iş­çi­yi?..”

Gediz mevzunun ne olduğunu anlayamamıştı. Bunu daha sonra Suat'a sormayı düşündü.

Binadan hava kararırken çıktılar. Güzel bir bahar akşamıydı.

“Hadi, Sabahattin ağabeylere gidiyoruz,” dedi Suat, arabanın kapısını açarken.

“Ben buradan ayrılıyorum,” dedi Beyza. “bu akşam bir kokteyle davetliyim...”

Vedii ile birlikte yürüyüp gittiler.

Arabaya bindiklerinde Gediz; “Kim bu Sabahattin ağabeyler... Ben gelmeyeyim,” dedi, “tanımıyorum da...”

“Yooo... Olmaz, geleceksin... Sabahattin ağabeyi mutlaka tanımalısın. Sabahattin Eyüboğlu... Azra Erhat... Bak gör... Hiç pişman olmayacaksın... Ne diyorsun? Sevdin mi partiyi? Üye olmayı düşünüyor musun?”

“Evet,” dedi Gediz, kısaca.

“İki referans lazım,” dedi Suat, “bi-ri ben olurum, bi-rini de bulurum...”

“Ne referansı?”

“Partiye üye olabilmen için iki kişinin sana kefil olması gerekiyor. Biz bu kişiyi tanıyoruz, partiye üye olmasında sakınca yoktur babında... Biliyorsun, her türlü unsur sızabilir.”

“Anlıyorum.”

“Altı aylık aday üyelik süresi de var. Deneme süresi...”

Demek bir işçi partisine üye olmak o kadar da kolay bir şey değildi.

“Denenecek olan nedir?”

Rü dönüp, arkada oturan Gediz’e baktı.

“Ben de henüz aday üyeyim... Daha altı ayımı doldurdum.”

“Nasıl deniyorlar?..Görev mi veriyorlar?”

Galata Köprüsü’nden geçmişlerdi. Taksim tarafına kırdı Suat.

“Bu-rada önemli iki şey var,” dedi, gözünü yoldan ayırmadan, “bi-ri güvenilir olduğuna ikna olması partinin... İkincisi de disiplinli olduğuna... Ve-rilen görevleri ne ölçüde yapıyorsun... Aidatını ne ölçüde ödüyorsun...”

Halâskârgazi Caddesi'ne geldiklerinde, Atatürk'ün müze haline getirilmiş evinin ilerisinden sağdaki bir sokağa saptılar. Birkaç dar yolu döndükten sonra, büyükçe bir apartmanın önünde Suat arabayı park etti.

Zile basarken Gediz'e döndü:

“Hiç çekinme... Çok içten, çok sade insanlardır... Senden de haberleri var zaten. Sözüünü ettim...”

Gediz biraz rahatlamıştı. Apartman kapısının otomatığı öttü. Asansörle yukarı çıktılar. Dördüncü katta indiler. Kapı aralık bırakılmıştı. Bir koridordan yürüdüler. Geniş, neredeyse eşyasız bir salona girdiler. Ortalıkta kimse gözük-müyordu.

“Girin, oturun çocuklar... Şimdi geliyorum...”

Evin bilinmeyen bir köşesinden gelen bariton bir erkek sesi. Suat yerdeki minderlerden birine bıraktı kendini. Rü de aynı şeyi yaptı. Gediz, hâlâ ayaktaydı. Duvarlarda gezdirdi gözlerini. Geniş salonun bir duvarı baştan aşağı kitaplıktı. Kitaplara göz atmak geçti içinden, fakat çekindi. Kitaplığın karşı duvarında, figürler işlenmiş bir çift yün, köylü çorabı asılıydı. Yanında da bir saz. Bir de, hangi ressama ait olduğunu bilmediği kocaman bir tablo. Tabloda, üstünde hırpani giysileriyle bir toprak emekçisi küreğine dayanmış belirsiz bir yere bakıyordu. Resimden pek anlamazdı ama karakalem gibi görünüyordu. Toprak emekçisinin siyah çizgilerinin dışında bir renk yoktu tabloda.

“Otursana...”

Aynı bariton erkek sesi. İçeriye ellili yaşlarda gösteren, saçları arkaya taranmış bir adam girmişti.

Gediz şaşırmıştı. Ona mı seslenmişti?

“Eh, madem ayaktasın, tanışalım o zaman. Ben Sabahattin... Sen de Gediz olmalısın...”

Gediz, daha da şaşkın, elini uzattı. İsmi bile biliyordu. Hoşuna gitti.

“Eh, otur artık,” dedi Sabahattin bey, “böyle ayakta dikilip durmayacaksın herhalde...”

Kendisi de büyükçe bir mindere oturdu. Gediz, Suat’la Rû’nün yanındaki bir mindere oturmaya çalıştı. Oldum olası beceremezdi yerde oturmayı. Dizlerindeki kireçlenme bağdaş kurmasına engel olurdu. Sabahattin bey bunu anlamış olmalıydı.

“Rahatça uzat bacaklarını...” dedi, “bende de var aynı dert...”

Sonra Suat’a döndü.

“Azra buraya gelemeyecek. Siz gidin, ben oraya gelirim, dedi.”

Bir şey anlamamıştı Gediz. Nereye gidilecekti?

“Aslında bana soracak olursanız o efendilerin yerine hiç gitmek gelmiyor içimden...”

“Benim de öyle,” dedi Suat, “bu tür burjuva ortamlardan nef-ret ediyorum... Ama Ruhi ağabeyi dinlemek için cehennem bile gide-rim...”

Sabahattin bey güldü.

“Aman aman, dur... Daha gençsin. Sıramı vermem, bak ona göre...”

Saatine baktı.

“Daha erken... Karnınız aç mı? Size bir omlet yapabilirim...”

“Aç sayılmayız,” dedi Suat, “ge-rekirse o-rada bir şeyler atıştı-rı-rız...”

“Yok yahu... Orası pahalıdır. Soyarlar adamı...”

Suat konuyu değiştirdi.

“Gitmeden sizinle bir konuyu konuşmak istiyorduk ağa-bey...” Rû’ye baktı. Belli ki o da haberdardı konudan.

Sabahattin bey bacaklarını iyice uzattı.

“Neymiş bakalım?..”

“Şu köy edebiyatı tartışması... Attilâ İlhan’ın yazısını oku-dunuz mu?”

Sabahattin bey güldü.

“Okudum elbette... Ortallığı karıştırdı yine bizim Fransız taklitçisi... Âlem çocuk...”

“Ne diyorsunuz peki?”

“Külliyen karşıyım. Attilâ'nın görüşlerine yani, köy yazınına değil... Köy yazını toplumsal gerçekçidir, fakat sosyalist gerçekçi değildir. İkisinin arasında ayrım var...”

“Nasıl?”

“Nasıl olacak... Sosyalist gerçekçi yazın, partinin buyruğundaki yazındır. Toplumsal gerçekçilik farklıdır. Örneğin Émile Zola toplumsal gerçekçidir bir bakıma... Gerçi ona ne deniyor... Ha, evet... Natüralist mi? Öyle dense bile sonuçta toplumsal gerçekçi olarak görülebilir. Tolstoy da öyle. Ama bu insanlar partinin buyruğuyla yazmadılar ki...”

Gediz, Sabahattin beyin öztürkçe kelimelerle bezenmiş cümlelerini anlamak için dikkat kesilmişti.

“Parti buy-ruğu... Bu bi-raz şey bir niteleme değil mi sizce... Partili edebiyat desek...” Suat'ın yanakları pembeleşmeye başlamıştı.

“Adına ne dersen de, değişmez be kardeşim. Öyle bir şeydir işte. Şu bağlanma tartışmaları vesaire... Köy yazını bu ülkenin gerçeğini gündeme getiriyorsa iyi bir şeydir, ki öyledir. Köyden yetişmiş çocuklardır bunlar. Daha baştan önünü kesmenin ne âlemi var ki... Anlamıyorum Attilâ'yı... Vallahi anlamıyorum... Ha... Ben size başka bir şey soracaktım...”

Galiba konuyu değiştirmek istemişti. Gediz dikkat kesildi.

“Buy-run ağabey...” dedi Suat.

“Şu bizim Onat'ı görüyor musunuz?”

“Eh... A-ra sıra...”

“Hoş çocuk o da... Sinema derneği kuracakmış. Geçenlerde bize geldi de... Ne güzel olur. *Avantgarde* sinema. Buna gereksinim var ve Onat becerir... Ne dersiniz?”

“Evet... Bence de... Yine de şu partili edebiyat meselesini daha uygun bir zamanda tartışsak ağabey...”

“Tabii tabii... Tartışırız... Ama şöyle geniş bir zaman olsun... Çünkü bu çetin bir konudur. Batıda çok tartışıldı, bizde daha yeni yeni... Partiye üye misiniz?”

“Evet,” dedi Suat, “Rü aday üye. Gediz de yeni üye olmak üye-re...” Bunu söylerken, onay bekler gibi Gediz’e baktı.

“Parti geliyor,” dedi Sabahattin bey, “daha küçük, fakat geleceği var. Toplumda büyük ilgi çekmekte. Umarım yanlış yapmazlar... Mehmet Ali bey dirayetli adamdır... Önümüzdeki seçimden umutluyum. Entelijensiya... bu kelimeyi de hiç sevmem ya... Yine de kullanmak zorunda kalıyor insan... Bunun Türkçe bir karşılığı bulunmadı daha... Her neyse... aydınlar kesimi diyelim şimdilik... Aydınlar kesimi büyük bir yöneliş içinde partiye... Bu iyi bir şey. Çok uyanık olunmalı. Madem parti üyesisin... Bak sana söylüyorum Suat... Sizlere de”

Parmağıyla Rü ve Gediz’i göstermişti. Sonra saatine baktı.

“Eskilerin diliyle vakt-i kerahat geldi. Hadi gidelim. Yürüyerek gideriz hemen... İki sokak ötede efendilerin kulübü.”

Kalktılar.

Sabahattin bey ceketini giyerken, “Ruhi de çalmak istemez efendilerin yerinde ama geçim için, ne yapacaksın...” dedi.

Kulübe yürüyerek gittiler. Fıçı Bar kadar loş değildi içerisi. Fıçı Bar’dan farklı olarak masalar vardı. Daha ilk bakışta içeridekilerin zengin bir çevreden oldukları anlaşılıyordu. Mum yakılmış masalarda şık erkekler ve kadınlar oturuyordu. Orta yerde yuvarlak ışıkla özel olarak aydınlatılmış bir iskemle ve mikrofon göze çarpıyordu. İskemlenin çevresinde muhtemelen dans pisti olan genişçe bir boşluk vardı. Bu boşluk, ara sıra kahkahaların yükseldiği masalarla çevrilmiş-

ti. Ve çatal, bıçak, tabak sesleri. Garsonlar masalara servis yapıyordu. Pikapta Fransızca bir müzik çalıyordu.

“Oh... Bayılığım Jacques B-rel’e,” dedi Suat, müziği kastederek, “hele bu pağçası... Amsteğdam... Ah, Cenevge... Ah, Pağis...”

Garsonun gösterdiği arka taraflardaki bir masaya oturular.

“Azra, daha önceden yer ayırtmış,” dedi Sabahattin bey, “Ruhi’nin söylediği geceler yer bulmak epeyce zormuş”

Garson başlarına dikilmişti.

“Sen bana bir maden suyu getir, oğlum,” dedi Sabahattin bey, “sizler ne içersiniz çocuklar? Benim konuğumsunuz bu gece... Ona göre... Şimdiden söyleyeyim de...”

“Ağabey siz...”

“Siz bana bakmayın. İçki söyleyin...”

“Peki... Ben kanyak alayım,” dedi Suat. Gediz’le Rü de kanyak söyledi. Garson uzaklaştı.

Gediz’e yandaki birkaç masadan kendilerine bakılıyormuş gibi geldi. Ve fısıltılar çalındı kulağına.

“Evet... Sabahattin Eyüboğlu o...”

Bunu Sabahattin bey de duymuş olmalıydı ki, halinden memnun, gülümseyerek çevresine bakındı.

“Azra da gelir birazdan...”

O sırada kadınlı erkekli kalabalıkça bir grup girdi içeriye. Onlar için özel bir masa ayrılmıştı önlerde.

Sabahattin bey, yeni gelen topluluk içindeki birini eliyle selamladı.

“Merhaba dostum,” diye de seslendi o yana doğru. Sonra onlara döndü.

“Gazeteci Abdi İpekçi...” dedi, “tanırsınız...”

“Milliyet gazetesinin başyaza-rı değil mi?” dedi Suat, “ılımlılığın kompetanı... Yani ne şiş yansın ne kebab...”

“İyi çocuktur aslında,” dedi Sabahattin bey, “solu da bir

ölçüde destekler. Elbette gazetesinin izin verdiği sınırlar çerçevesinde. Bence yazdıklarından daha soldadır...”

“İlmlılığı sevmem ağabey,” dedi Suat, alaycı bir tarzda gülümseyerek.

“Ben de sevmem ama koşulları da dikkate almak gerek,” dedi Eyüboğlu, “her şeyi dar parti çizgisinden değerlendirmemek gerekir”

“Parti her zaman haklıdır, Sabahattin ağabey,” dedi Suat, damdan düşer gibi ama Gediz, Suat’ın dudaklarındaki alaycı gülümsemeyi kaçırmamıştı.

Sabahattin bey de aynı alaycı gülümsemeyi yakalamış olacak ki; “Seni yaramaz çocuk,” dedi, “aklın sıra beni tuzağa düşüreceksin ha...”

İçkiler geldiği sırada yanlarında ufak tefek bir kadın bitti, sessizce.

“Gelmişsiniz bile... Niye böyle arkalarda... Ben söylemiştim ki...”

“Bırak şimdi onu Azra, gel şöyle,” dedi Sabahattin bey, ayağa kalktı, elinden tutarak onu çekip oturttu, “Suat’ı tanıyorsun, Rümeysa’yı da... Bak, bu arkadaş da Gediz.”

Gediz’le Azra el sıkıştılar.

“Ruhi birazdan çıkar,” dedi, Azra, “birlikte geldik. Yumurtasını içmeye gitti.” Sonra Suat’a döndü.

“Eylem dergisindeki yazını okudum Suat,” dedi, “verip veristirmişsin yine bakıyorum...”

“Beğenmediniz mi?” diye sordu Suat.

“Beğendim beğendim.. Merak etme... Biraz daha yumuşak olabilirdi gerçi... Siz gençler böylesinizdir... Hoş görüyorum.”

O sırada alkışlar duyuldu. Cüssesiyle değil, duruşuyla heybetli bir adam, elinde sazıyla gelip ortadaki iskemleye oturdu. Arkaya taranmış, dalgalı, kır saçlarının, görünüşüne büyük katkısı vardı. Seyircileri selamlamadan mikrofo-

nu kendine göre ayarladı ve “gelin canlar bir olalım, münki-re kılıç çalalım” diye ağır makamlı bir türküye başladı. “Tevekkel tü taalallah” dedikçe sazına daha bir güçlü vuruyordu. Kalın, bariton bir sesi vardı. Biraz da boğuk ama bu sesinin bir özelliği gibiydi.

Gediz, Ruhi Su’yu dikkatle ve zevkle dinledi. Bu tür bir müzikle ve sesle ilk kez karşılaşılıyordu. Ruhi Su’nun gür sesi yankılanırken çıt çıkmıyordu kulüpte. Çatal bıçak sesleri de anında kesilmişti. Bu sessizliğin, sanatçının şartı olduğunu, kulübe gelenlerin bu konuda önceden uyarıldığını öğrenecekti Gediz. Azra Erhat, bir seferinde aynı kulüpte bu konuda bir skandal çıktığını, Ruhi’nin, gösterisini yarıda kesip sahneyi terk ettiğini anlatacaktı.

Rastlaşma

Gediz ile Suat ve Rü'nün yolları, açık bir denizde rotaları keşişip bir süre aynı yönde ilerledikten sonra farklı istikametlere giden gemiler gibi birbirinden ayrıldı. Makasın iki ağzı gibi giderek uzaklaştılar.

Ne olmuştu? Yaşandığı anda hiç farkına varılmayan, belki yıllar sonra bilince çıkan bir şeyler...

Gediz, TİP'e üye olmaya karar vermiş, Suat ve sendikacı Sina'nın referansıyla aday üye kaydedilmişti. Arnavutköy'de oturduğundan üye fişi Beşiktaş ilçe teşkilatına yollanmış, Genel Merkez'den, gidip ilçe yöneticileriyle tanışması söylenmişti.

Onu, ilçe başkanı ya da yöneticisi olduğu anlaşılan, sonradan adının Halil Oyman olduğunu öğrendiği orta yaşlarda bir adam karşıladı. Parti ikinci katta, bir salon ve yönetim odasından ibaret, küçük bir yerdi.

Halil Oyman, Gediz'in ne iş yaptığını ve buna benzer bir iki şey sorduktan sonra, ağdalı bir dille; "Arnavutköy'de ikamet ettiğinize göre, oradaki azalarımızla temas kurmanız münasip olur," dedi. Bir kâğıda bir şeyler karalayıp Gediz'e uzattıktan sonra onu dikkatle süzdü.

Kâğıtta, sadece “Berber Hüseyin” yazıyordu. Gediz kâğıdı katlayıp cebine koydu. Başını kaldırdığında, Halil Oyman’ın gözlüklerinin ardından hâlâ onu süzdüğünü görüp rahatsızca kıpırdandı.

“Berber midir, yoksa lâkabı mı? Nasıl bulacağım?” diye sorarak tedirgin havasını dağıtmaya çalıştı.

“Berber Hüseyin’in dükkânını bilmiyor musunuz?.. Onu tanımayan yoktur Arnavutköy’de...”

Gediz’in kafasından, “bir kişi de olsa varmış demek ki” diye bir cümle geçti, fakat söylemedi bunu. Burada kendini Genel Merkez’deki kadar rahat hissetmemişti. Buna yol açan, belki de yüz yüze görüşmeyi.

“Bakın... tarif edeyim size,” dedi Halil Oyman, “Beyazgül Caddesi’ni biliyorsunuz tabii ki...”

Elbette biliyordu. Beyazgül demek, Arnavutköy demekti. Esas hayret ettiği ise, göz aşinalığı ile de olsa, Berber Hüseyin’i yıllardır tanıyor olmasıydı. Her gün önünden geçtiği berber dükkânının camından, müşterilerini özenle tıraş ederken gördüğü, gözlükleri burnunun ucuna düşmüş, tombul adamdı demek Berber Hüseyin. Onu orada her gün görürdü de ismini öğrenmek aklına bile gelmemişti. Kendisiyle tanışmayı arzu edeceği ya da berberini değiştirmeyi düşüneceği kadar olmasa da ilginç bir tipti.

Dükkândan içeriye girdiğinde, burnuna berber dükkânlarının tanıdık kokusu çarptı. Buhar, tıraş sabunu, pudra ve kolonya karışımı iç bayıltıcı bir koku...

Berber Hüseyin, son rötuşları yaptığı, önünde oturan yaşlı adamın ensesinden başını kaldırıp; “Hoşgeldin Gediz arkadaşım... Geç otur... Şimdi bitiyor abimizin tıraşı..” dediğinde Gediz oldukça şaşırdı. Onu nereden tanıdı?

Biraz sonra yaşlı adam kalktı berber koltuğundan, üstünü fırçalayan çocuğun eline bahşiş tutuşturup çıktı.

Berber Hüseyin, Gediz her zamanki müşterilerinden biriy-

miş gibi, “Buyur,” diyerek berber koltuğunu gösterdi. Gediz, yerinden kıpırdamadı.

“Bir başka zaman gelirim tıraş için,” dedi, “Halil Oyman’ın selamı var”

“Aleykümselam,” dedi Berber Hüseyin, “haberdarım. Partinin yeni üyelerindenmişsin”

Bunu söyledikten sonra bir şarkı mırıldanarak tezgâhı toparlamaya girişti:

“Kırlardan ve şehirlerden... TKP’miz ilerliyor... Bugün esir yarın her şey hey hey hey... bugün esir yarın her şey...”

Böylece tanışmış oldular. Berber Hüseyin, onu Arnavutköy’deki diğer üyelerle tanıştıracaklarını söylemişti, aradan iki hafta geçmesine rağmen ses çıkmadı.

Sabırsızlanan Gediz, bir akşam vakti Hüseyin’in dükkânına uğradı. Bu sefer, uzamış sakallarını da tıraş ettirmeye niyetliydi.

Berber Hüseyin, usturayı kalın deriye sürerek bileylerken, “Ben de seni arayacaktım yarın öbürsü gün. İyi ki geldin,” dedi, “ense tıraşın da gelmiş, ne dersin?”

“Olur,” dedi Gediz. Tıraşın sonuna doğru Berber Hüseyin, dükkânda çırak çocuktan başka kimse olmadığı halde, sesini kısarak, bir sır verir gibi, pazar akşamı onun evinde toplanacaklarını söyledi, evinin yerini uzun uzun tarif etti.

“Çok yakınmış evlerimiz,” dedi Gediz, “ben de o tarafta oturuyorum”

Pazar akşamı Berber Hüseyin’in evinin çingırağını çektiğinde biraz heyecanlıydı. Kimlerle tanışacağını merak ediyordu. Berber Hüseyin’in on üç-on dört yaşlarındaki kızı açtı kapıyı. Uzun bir koridorun ucundan Berber Hüseyin’in başı göründü.

“Gel gel, buradayız...”

Koridoru geçip genişçe bir odaya girdi. İçerisi sıcaktı, yanmış odun kokusu çarptı burnuna. Sönük bir ışığın aydınlat-

tuğı masanın çevresinde oturmuş beş erkek seçti. İçlerinden Balıkçı Niko’yu tanıdı. Akıntıburnu’ndaki balıkçılar kahvesinin önünde hep ağ rerken görürdü onu. Ara sıra selamlaştıkları da olurdu. Onun TİP yesi olabileceğini hiç aklına getirmemişti.

Berber Hüseyin masanın başına geçti, Gediz, onun oturuşundan, evsahibinden çok toplantı başkanı havası sezdi.

Berber Hüseyin’in başörtülü karısı çayları doldurdu. Berber Hüseyin, inisiyatifi ele aldı.

Gözlüklerinin üstünden masadakilere tek tek bakarak, “Gediz arkadaş partimizin yeni üyelerinden,” dedi, “kısaca tanışalım, değil mi?..”

Kırk yaşlarına yakın, yüzü yaşına göre fazla yıpranmış, kırpık saçlı Balıkçı Niko’yu gösterdi.

“Bizim Balıkçı Niko’yla tanışıyormuşsunuz zaten,” dedi. Demek kendisi hakkında daha önce konuşmuşlardı.

“Gediz yoldaş... gazetecidir. Böylece mahfilimize bir aydın yoldaş katılmış oluyor. Çok sevindirici...”

“Yoldaş” ve “mahfil” kelimelerine takılmıştı Gediz. Hüseyin, daha birkaç dakika önce kendisine “arkadaş” diye hitap etmişti oysa. Bir anda bu değişiklik? “Yoldaş” sözcüğünü sadece komünistlerin kullandığını biliyordu. Ya bu “mahfil” ne anlama geliyordu? Biraz tedirgin olsa da sesini çıkarmadı. Diğerlerini tanımak istiyordu bir an önce. Berber Hüseyin, onun merakının farkındaymış gibi, diğerlerini tanıtma-ya girişti teker teker.

Masanın ucunda oturmuş, yan yan Gediz’e bakan esmer, orta yaşlarda bir adamı göstererek, “Tütüncü Selim,” dedi. Gediz, onu hemen tanıdı. Behice Boran’ın toplantısında, Suat’ın kendisine “komünist tevkifatından tütün işçileri” diyerek uzaktan gösterdiği  işçiden en esmer olanıydı.

“Biz de tanışıyoruz,” dedi Tütüncü Selim, hafifçe gülümseyerek, “Behice hanımın toplantısından...”

Oysa tanıştırlmamışlardı. Gediz, bir an tereddüt etti. Yoksa o mu unutmuştu? Yine de “Evet,” dedi, “Suat’la partiye gittiğim ilk gündü...”

Berber Hüseyin, “Parti tüzüğüne muhalefet eden aydınlar grubundan Suat, değil mi?..” dedi, sesinde alaycı bir tını varmış gibi geldi Gediz’e. “Aydınların başımızın üstünde yeri var, fakat onlar, Lenin yoldaşın da işaret ettiği gibi, işçi teşkilatının bünyesine intibak etmekte müşkülât çekerler. Bir fabrikanın işleyişi onlara nasıl sıkıcı geliyorsa, teşkilattan da sıkılırlar, aydın insiyakları işçi teşkilatıyla kaynaşmalarına mâni olur. Seni üye olarak teklif edenlerden biri de Suat beymiş, öyle değil mi?”

Gediz, bu uzunca diskurun karşısında afallamış, Berber Hüseyin’in Suat konusunu kısa bir eğitim için araç olarak kullandığını düşünmüştü.

“Evet,” dedi, “referanslarımdan biri Suat arkadaşı...”

“Arkadaş” sözcüğüne vurgu yaptığını kendisi de ağzından çıkıttığı an fark etti.

Berber Hüseyin, masadaki üçüncü kişiyi tanıttı.

Ufak tefek, zayıf, kambur olduğu izlenimi veren, elli yaşlarında bir adamı göstererek, “Sabuncu Artin,” dedi, “biraz da takılmak için aramızda ona ‘fabrikatör’ deriz. Kendisi dâhil üç işçinin çalıştığı bir sabun imalathanesi işletir, takılmamız bundandır”

Sabuncu Artin, yerinden doğrulup başıyla selamladı Gediz’i.

Berber Hüseyin iriyarı, sakalları uzamış bir adamı göstererek, “Bu arkadaşımız da Fotoğrafçı Erol,” dedi. Erol, elini kaldırarak “Selam” dedi Gediz’e.

Sarışın bir genci işaret ederek, “Son olarak da, Sarı Musa,” dedi. “Sabuncu Artin’in imalâthanesindeki üç işçiden biri de odur. Bulgaristan göçmenidir. Yani sosyalist bir memleketin yetiştirdiği bir gençtir. Çocukken gelmiştir, fakat sosya-

lizmin suyunu içmiş, ekmeğini yemiş, terbiyesini almıştır... Gördüğün gibi hepsi emekçi insanlardır.”

Berber Hüseyin, grubuyla övünür gibi bir havada, masanın etrafında oturanları eliyle şöyle bir taradı. Bu arada Gediz, Berber Hüseyin’in, o sırada ikinci çayları doldurmakta olan karısını tanıtmadığını fark etti. Suatların son derece hareketli, değişken grubuyla, o akşam tanıştığı Arnavutköy grubunun, toplantının yapıldığı odadaki ışıklar gibi sönük ve durgun halini kıyasladı. İki grup arasında, Gediz’in kendine tam olarak izah edemediği belirgin bir farklılık vardı. Sonraki günlerde bu farklılığın üzerinde uzun uzun düşündü. Birkaç ay sonra, Berber Hüseyin, onun da artık gizli Türkiye Komünist Partisi’nin Arnavutköy hücre teşkilatının bir üyesi olduğunu açıkladığında bu farklılık üzerine kafa yormayı çoktan bırakmıştı. Sonuçta Gediz, girdiği örgütü kendine daha yakın bulduğu için bu yolda sebat etmeye karar verdi. Suatların çevresiyle neredeyse hiç görüşmez oldu.

Bu uzaklaşmanın başka nedenleri de vardı. Annesi Pervin hanım kansere yakalanmıştı. Gediz’in sönük hayatı daha da sönükleşti. Artık işten çıkar çıkmaz eve koşuyor, yataktan kalkamayacak kadar hasta olan, acılar içindeki annesine bakıyordu. Yemek yapmak, ortalığı temizlemek, kedilere bakmak, annesinin ilaçlarını temin etmek ve zamanında almasını sağlamak Gediz’in sırtına kalmıştı. Partinin hücre toplantılarını bile aksatır olmuştu.

Annesi bir yıl sonra ölünce ablasıyla da, akrabalarıyla da neredeyse hiçbir bağı kalmadı. Parti toplantılarına katılıyor, TİP’in çalışmalarında görev alıyor, gazetenin teknik servisindeki rutin işlerini sürdürüyordu. Bütün bunları mekanik bir duygusuzlukla yerine getiriyordu. Hayat ona ne kadar az dokunursa kendini o kadar rahat hissediyordu.

Bir gece, Niko’nun tek göz odasında yapılan bir hücre toplantısında, hayatının sönüklüğüyle yer altındaki bir köste-

bekten farksız gizli Türkiye Komünist Partisi'nin, Berber Hüseyin aracılığıyla iletilen yeni talimatları arasında tuhaf bir uyum olduğunu fark ederek kendini uyuşukluğun ve hissizliğin kollarına daha da fazla bıraktı.

Berber Hüseyin, parti merkezinden gelen yeni talimatları, tartışılmak üzere değil de, kavranmak üzere önlerine sürmüştü. Bu talimatlara göre, parti üyeleri; TİP içinde yoğunlaşan hizip kavgalarına hiçbir şekilde karışmayacak, şiddetlenen sokak hareketlerine katılmayacak; bütün çabalarını işçilerin ve sendikaların içinden yeni üyeler kazanmaya harcayacak; çevrelerinde, sıradan, kendi halinde, işinde gücünde insanlar izlenimi vereceklerdi. Sosyalizm demek parti demekti. Partinin yeni üyeler kazanması birincil görevdi.

Berber Hüseyin, ezberindeki bu talimatları soluk almadan yüzlerine karşı tebliğ etmiş ve ardından "Anlaşılmıştır," diye anlamsız, hatta komik bir laf ettikten sonra çıkıp gitmişti.

Gediz, o gittikten sonra, başını çevirip gecenin karanlığıyla örtülmüş pencereden dışarı bakmış ve Niko'nun tek göz odasını, gittikçe derinlere gömülen bir denizaltı gibi algılamıştı. Büyük çalkantılar içindeki bir denizin derinlerindeki karanlık sularda ağır ağır ve sessizce yol alan bir denizaltı...

Gediz, bir kış günü Beyoğlu'nda Atok'a rastladı. Çok soğuk bir gündü. Atok'un üstünde, solmuş, ince bir pardösü vardı. Kasılmış çene kasları titriyordu. Bütün ruhuyla üşür gibiydi. Gözlerinin ferisi sönmüştü. O eski Atok'tan geriye, onu belli belirsiz hatırlatan bir yıkıntı kalmıştı. Biçimli ağzının hemen altından çenesinin aşağısına doğru uzanan derin bir yara izi dikkatini çekti. Lejyonerlik günlerinin hatırası olmalı, diye düşündü kısacık bir aralıkta. Ne zaman dönmüştü?

Atok, geri çekilip Gediz'i tanımamış gibi baktı. Gözlerini kıstı, hatırlamaya çalıştı. Yılların pusu dağıldı. Yavaşça elini uzattı.

“Gediz,” dedi zor duyulan bir sesle, kelimeler ağzından zorlayarak çıkar gibi, tane tane, “çok... zaman... oldu,” diye ekledi. Onun elinin soğukluğunu hissetti Gediz. Zayıf, cansız, solgun...

“Evet, çok zaman oldu A-tok,” dedi, emin olmak için adına vurgu yaptığını o an fark etti, “yıllar geçip gitti”

Gediz’e rastladığına üzölmüş gibi bir hali vardı Atok’un. Gözlerini yere indirdi.

“Göröyorsun işte,” dedi, “nasıl olayım.” Oysa “nasılsın?” diye sormamıştı Gediz. Yoksa o şaşkınlıkla sormuş muydu? Atok’un durumundan sorumluymuş gibi gizli bir utanç duygusu yalayıp geçti beynini. Öylece karşılıklı duruyorlardı. Ne diyeceğini, söze nereden başlayacağını bilemedi Gediz. “Neler yapıyorsun?” diye bir soru geçti aklından, son anda yuttu.

“Acele bir işin yoksa oturalım mı bir yerde?” dedi. Atok’un cevabını beklemeden birkaç adım attı.

“Şu ilerde, Çiçek Pasajı’nın arka tarafında sakın bir meyhaneye biliyorum,” dedi Atok. Beyoğlu’nun güröltölü, kendinden emin, sakince akan bir nehirden farksız kalabalığına karşışp Galatasaray tarafına doğru yürödüler.

Gediz, köşedeki simitçiyi görönce, “Simit yer misin?” diye sordu. Bunu, eski, yoksullaşmış arkadaşına karşı bir merhamet gösterisi gibi algılamaması için de hemen ekledi; “Sabahdan beri ağzıma bir şey koymadım da.”

Gediz simitçiyeye doğru yönelirken, Atok, “Sağol,” diye mırıldandı. Bu “sağol”un “istemem” mi, yoksa “isterim” mi anlamına geldiğini anlamadı. Simitlerini dişleyerek sessizce yürödüler.

Çiçek Pasajı’nın arkalarında “salaş” denen meyhanelerden biriydi. Bu ögle vakti, tek başlarına hafiften demlenmeye başlamış birkaç müdavimin dışında kimse yoktu. Zeminin çamurunu alsın diye yerlere talaş dökölmüştü. Gediz’in

aklından, “salaş” sözcüğünün “talaş” sözcüğünden gelmiş olabileceği gibi alâkasız bir düşünce geçti. Garsona iki bir- ra söyledi.

Biralarından ilk yudumlarını alırken hâlâ söze nereden başlayacağını düşünüyordu. Bu koşullarda ne söylese tu- haf kaçacakmış gibi bir duygu içindeydi. Sonunda cesareti- ni topladı.

“Döndün demek?” dedi, “Kaç yıl kaldın?” Damdan düşer gibi bir soruydu, neyse ki önemsememişti Atok. Hafif bir gü- lümseme geçti yüzünden.

“Lejyonu mu soruyorsun?”

“Evet, öyle bir şey duydum...”

“Doğru duymuşsun,” dedi Atok, “beş yıl kaldım oralar- da. Galiba...” Hesaplar gibi havalara baktı. dört yıl olu- yor döneli...”

“Hiç haberim olmadı... Aramadın da...” Hafif bir sitem var- dı sesinde, böyle algılamaması için telafi eden bir şeyler söy- lemek istedi. “İş güç derken, ben de ihmal ettim aslında...”

“Nereden bilecektin ki döndüğümü... Pek kimselere gö- rünmedim...”

“Yaralandın mı orada?” diye sordu Gediz, o anda çenesin- deki yara izine baktığını Atok da fark etmişti.

“Evet... Kasaplıktı yaptığımız...”

“Yani?”

“Öldürmek işte... Sömürge askeri ne yapar?.. Anlıyorsun değil mi?.. Korkunçtu... Oralarda memleketleri için dövü- şen insanları katlettiler... Biz de onların aletleriydik... Ah...” Yumruğunu masaya vurdu.

Gediz, konuyu değiştirmesi gerektiğini düşündü.

“Eee... Nasıl gidiyor bakalım?”

Atok, “Giden bir şey yok,” diye alaycı bir cevap verdi, “an- layacağın araba durdu. Gitmiyor...” Yüzünden karanlık bir gölge geçti.

“Galiba hepimiz için biraz öyle,” dedi Gediz, bir ortaklık duygusu yaratmaya çalışarak, “orta yaşlara yaklaştık ve araba tectlemeye başladı”

“Yaşla ilgili bir şey değil,” dedi Atok, dudakları zor hareket ediyordu, üst dudağında küçük bir köpük kalmıştı. “En azından benim için,” diye ekledi. Konuşmaya istekli olup olmadığı tam olarak anlaşılmıyordu. Gediz, ipin ucunu kaçırmamak için asıldı.

“Bizler dursak da hayat devam ediyor.”

Derin bir iç çekti Atok.

“Hayat,” dedi vurgulayarak, “benim açımdan çok acımasız, Gediz”

Gerçekten acılı bir şeydi bu söylediği, yine de konuyu sürdürmek açısından bir tutamak sunuyordu Gediz’e.

“Neden?”

“Bilmiyorsun herhalde...” dedi Atok, “belki bir şeyler duymuşsundur. İşsiz güçsüz bir alkoliğim ben. Yaşıyorum, nefes alıp veriyorum belki, fakat geçen her gün benim için bir çile...” Durdu, sözlerinin etkisini ölçmek istermiş gibi derine kaçmış ela gözleriyle Gediz’e dikkatle baktı.

“Bir yıl alkol tedavisi gördüm,” diye konuşmasını sürdürdü. Gediz, bütün dikkatini toplamaya çalıştı. Hiçbir şeyi kaçırmamalıydı.

“Bir yıldan sonra çıktım ve bir ay sonra yeniden başladım.”

“Sonuçta bu sana bağlı bir şey ama...”

“Öyle düşünülebilir belki de, iraden yoksa veya çökmüşse yapılacak bir şey yoktur...”

“Peki sonra?”

“İki yıldır iyice berbat bir durumdayım. Evden de kop-tum...”

“Ev?”

“Baba evi. Sen arkadaşımsın. Gizleyecek bir şey yok. Babam beni evlatlıktan men etti...”

Gediz'in bir şey sormasına kalmadan devam etti Atok.

"Evet, alkol yüzünden. Ona söz vermiştim en sonuncusunda. Önceden söylemişti bana. Bir daha içersen evlatlıktan men ederim, demişti. Söz, demiştim. Deddiğini yaptı."

"İçmeye devam edince..."

"Bana soracak olursan sebep başka..."

"Nedir peki?"

"Bir kız davası..." Anlatmakta tereddüt eder gibiydi. Sonunda derin bir soluk alıp konuştu. "Bir sevgilim oldu. Onu kabul etmediler..."

"Onlara neymiş?"

"Kendi sosyal muhitlerine uygun değilmiş. Bu yüzden kızla da bozuştuk zaten..."

Bir şey düşünür gibi önüne baktı bir süre. Devam etti.

"Evet. Asker adam. Bunlar böyledir."

Gediz, mevzuyu değiştirmesi gerektiğini düşündü. Ama neye doğru? Hangi yola sapsa hepsinin çıkmaz olduğunu biliyordu. Bataklıkta adım atmaya çalışan birisi gibi hissetti kendini. Rü'den söz etse miydi? Yoksa şu an yeri değil miydi? Belki sonra... sohbet biraz daha derinleşince. Bardakların boşaldığını görünce birer bardak daha söyledi. İçkinin yardımına sığındı.

Atok elini cebine attı. Küçük bir sigara paketi çıkarıp önüne koydu: İkinci. Gediz'in gözünün önüne yıllar öncesinin Pall Mall paketi geldi. İkinci içen tek bir allahın kuluna rastlamamıştı o güne kadar.

"Sen içmezsin herhalde bundan," dedi Atok, eli gibi solgun paketin içinden, tütünün yarısına kadar dökülmüş bir sigara çıkarıp kibritle yakarken.

"İçerim ama bir dahakini buradan yakalım," dedi Gediz, bir ikinci aldı, diğer eliyle cebinden bir filtreli Maltepe paketi çıkararak masaya koydu. Atok'la geçireceği hiçbir saniyenin suçluluk duygusundan arınmasına olanak vermeyeceğini biliyordu.

Üçüncü biraları ısmarladığında Gediz'in kafası biraz bulanır gibi oldu. Bu arada bir şeyler konuşmuşlardı. "O nasıl, bu ne yapıyor" gibi şeyler, eski günleri hatırlayarak, bazen gülmeye çalışarak. Aslında gülmeyi unutmuşlardı da, yeniden hatırlamaya çalışır gibiydiler. Yeri geldiğini düşünüp sordu Gediz:

"Rü'den haberin var mı?"

Atok, böğrüne sancı girmiş gibi öne eğildi, birkaç saniye öylece masaya bakarak kaldı. Maltepe paketinden bir sigara çekip yaktı. Dumanını havaya savurup bir süre dumanlara baktı. Sanki o dumanların içindeydi söyleyecekleri.

"Evlendiğini duydum," dedi sonunda. O kadar mı? Suat'ı biliyor muydu?

"Kiminle?" Ya bildiğini biliyorsa, ya onlarla arkadaşlığını duymuşsa? Böyle sorarak iyice ikiyüzlü bir duruma düşmeyecek miydi? Ama başka yolu yoktu.

"Suat diye biriyle... Sen duymadın mı?"

"Ben de öyle duydum da, bilmiyorsan söylemek istemedim doğrusu..."

"Kim bu Suat? Tanıyor musun?"

"Sen de tanıyorsun aslında."

"Nasıl yani... Nereden tanıyor olabilirim?" Atok'un yılgın gözleri anında büyümüş, bir anda eski parlaklığına kavuşmuştu.

"Seninle tanıştığımız lparların partisini hatırlıyor musun?"

"Evet... Çok eskileri daha iyi hatırlıyorum."

"Suat da oradaydı. Belki şuradan hatırlarsın... "r"leri yumuşak "ğ" olarak söyleyen... Hani bizim yanımıza gelmişti... Bizden biraz daha büyüktür... Şöyle pembe yanaklı..."

Nedense Suat'ı hatırlamasını istiyordu. Onu hatırlatabilmek için her şeyi yaptı ama boşuna. Atok'un gözleri sönüp eski haline geldi. Dudakları gerildi.

“Hatırlayamadım,” dedi, “o geceden bende kalan tek anı seninle içki aşırıma gitmemiz... Sonra bir de Rû ile ağaçların altına kaçıp öpüşmemiz...” Derin bir soluk aldı. “Bir lanet vardı üstümüzde,” cümlesi ağzından bir solukta çıkıp ikisinin arasında dağıldı.

“Ne laneti?” diye sordu Gediz.

“Öyle işte,” dedi Atok, “hayatlarımız darmadağın oldu. Hayat güzelken, gençken çok fazla bir şey düşünmüyorsun ama sonrası...”

“Hayat karmaşık bir şey...”

“Karmaşık ve acı...”

“Yaşıyorsun Atok. Toparlanman da imkânsız bir şey değil.”

“Bir gün bir izbede öldüğüm haberini alacaksın, Gediz,” dedi Atok, sıradan bir şey söylemiş gibi rahat görünüyordu. Önemli bir şey söylememiş, geleceğe ilişkin olağan bir tahminde bulunmuş gibiydi. Yarıladığı birasından bir yudum aldı. Gediz’in bulanmaya başlayan beyninden, “yıllar önce o yatakhaneye gideceğini söylediğinde de inanmamıştım ona ama oldu,” diye bir cümle geçti. Kendini kötü hissetti.

Atok, “Afganistan’da, doğduğum yerde ölmek isterdim, fakat imkânsız bir şey bu,” diye devam etti. Gediz’in şaşırdığını görünce açıklama gereği duydu:

“Afganistan’ın başkenti Kâbil’de doğduğumu bilmiyordun, değil mi? Babam, Türk ve Afgan hükümetlerinin arasındaki bir anlaşma gereğince subayları eğitmek üzere Afganistan’da bulunduğu sırada doğmuşum.”

“Bilmiyordum.”

“Geçen sene Afganistan’a gitmek için müracaat ettim, fakat kabul etmediler.”

“Afgan makamları mı?”

“Evet.”

Gözlerini kısıp Gediz’e baktı. Bir şey söyleyecekti belli ki, tereddüt eder gibiydi.

“Biliyor musun, Gediz?”

Bu sefer ne söyleyecekti acaba?

“Beni bu hale getiren içki değil. Bu hale geldiğim için içkiyle böyle içli dışlı oldum. Hayat...”

Bir şeyler söyleme gereği duydu Gediz.

“Hayatı sevmek önemli...”

“Hayatı sevdim. Çok sevdiğim için onu ciddiye almadım. Hayat onu ciddiye almayıp sevenleri atıyor içinden.”

Dördüncü bardakları ne Gediz söyledi ne de Atok istedi. Gediz hesabı öderken ellerini pardösüsünün ceplerine soktu, para çıkaracakmış da bir türlü bulamıyormuş gibi yaptı, başı önünde, suçlu suçlu yerlere bakındı. Meyhaneden çıktıklarında ikisi de sallanıyordu. Sulu kar serpiştiriyordu. Sinemadan çıkmış insanların yeniden gerçeklere dönmekten gelen malum şaşkınlığı vardı Gediz’in üstünde.

“Ben şöyle yürüyecem,” dedi Atok, aşağı tarafları gösterek. Tophane istikameti idi.

“Ben de Taksim tarafına...”

El sıkışıp ayrıldılar. Yukarı doğru yürürken Atok’un, arkasından seslendiğini duyup döndü.

“Aynı evde misin?”

“Evet,” dedi Gediz. Sesi biraz kısık çıksa da Atok onu duymuş olmalıydı.

“Bir gün uğrarım belki,” dedikten sonra sulusepken karın içinde gittikçe soluklaşarak uzaklaştı. Gediz, gözden kayboluncaya kadar Atok’un arkasından baktı.

Toplantı

Atok'a rastladığı o günden bir iki hafta sonra Gediz, evinin kapısında, onu oldukça şaşırtan bir not buldu.

“Gediz, seni mutlaka görmeliyim. Önümüzdeki cumartesi günü, saat öğlen bir ile iki arasında, seni Halkalı tren istasyonunda bekleyeceğim. Suat.”

Daha dört gün vardı. Bu esrarengiz randevunun üzerine düşündü. Suat, adresini nereden öğrenmişti? Sonra aptallığına güldü. Üye fişinde adresi yazılıydı, elbette oradan. Halkalı gibi uzak bir istasyon... Daha yakınlarda bir yerlerde değil... Maçka'daki evlerini biliyordu, oraya gelmesini söylememişti... Belki de taşınmıştı... Mutlaka görmek... Bura ya kadar gelip notu bıraktığına göre eve neden gelmiyordu yeniden? Bütün bunlar ne anlama geliyordu? Bu randevudan Berber Hüseyin'e söz edip etmemeye karar veremedi. Berber Hüseyin'in, Suat hakkındaki düşüncelerini biliyordu. Sonunda, görüşmeyi yapıncaya kadar sözünü etmemeye karar verdi. Her ilişkisini partiye haber vermek diye bir ilke mi vardı?

Trenden öğlen saat bire çeyrek kala indi. Sağına soluna

bakındı. Kimseyi göremedi. Daha gelmemiş, herhalde diye düşünüp çıkışa yürürken birinin koluna dokunduğunu hissederek döndü. Suat!

Görmeyeli oldukça değişmişti. Eski hırpani ama entelektüel kılığında bir değişiklik vardı her şeyden önce. Daha temiz pak giyimliydi. Kalın fitilli, kahverengi bir kadife pantolon, balıkçı yaka gri bir kazak giymişti. Ayağında spor ayakkabılar. Ve uzun, temiz bir pardösü. Başında bir kasket. Bıyıkları daha da kalınlaşmış gibiydi. Sakalları uzamıştı. Gözlüklerinin ardından bakan zeki, keskin, yeşil gözleri aynıydı. O zaman bu değişiklik... Buna şudur diye cevap veremezdi ama Suat'ın havasında genelde bir değişiklik vardı. Belki de kafasındaki kasket... Karar veremedi.

“Demin beni gördün ama tanımadın galiba...” dedi Suat, çıkışa yürürlerken.

“Bakındım da göremedim,” dedi Gediz, “görsem kesin tanırdım. O kadar da büyük bir değişiklik yok sende. Sen beni hemen tanıdın...”

“Sen de değişmişsin biraz. Kilo mu aldın?”

“Kötü beslenmedendir,” dedi Gediz, “annem vefat ettiğinden beri...”

“Başın sağolsun, duydum,” dedi Suat, “iş güç, koşturma derken bir uğ-rayıp başsağlığı dileyemedim. Kusu-ru-ru bakma...”

Toprak bir yolda yürüyorlardı. Gediz, nereye gidiyoruz diye sormaya gerek duymadı.

“Çok yü-rümeyeceğiz,” dedi Suat, “ev şu-rada... İki sokak ötede.”

Gediz, “Buraya mı taşındınız yoksa?” diye sordu, şaşkınlığını gizlemeye bile gerek duymadan.

“Evet, öyle sayılır,” dedi Suat, gülümseyerek, “ben henüz değil ama... Proletarya için mücadele ediyorsan, proleterlerin hayatını da paylaşmak zorundasın...”

“Bilinçli bir seçim yapmışsınız,” dedi Gediz, Rü’yü de hesaba katarak çoğul kullanıyordu. “Fıçı Bar’dan ne haber... Hâlâ gidiyor musunuz?”

“O bir dönemdi ve kapandı,” dedi Suat, “önce fik-ri bi-ri-kim, ardından sosyal p-ratik... Biliyorsun, Türkiye hızla bir yerle-re gidiyor. Artık o-ralarda eşelenmek dev-rime ihanet olurdu.”

Gediz sesini çıkarmadı. Suat’ın sözlerini değerlendirmeye çalıştı.

“İşte geldik,” dedi Suat, “evde Rü ve bir arkadaş var. Onu tanımazsın. Bu-ralardan bir emekçi... Rü’nün adı Rüya, ona gö-re...”

Suat, eve girmeden hemen önce söylemişti bunu. Nedenini sormaya bile zaman bulamadı. Belki sormazdı da.

Gecekondu apartman tipinde bir yerdi girdikleri. İki kat çıktılar. Suat kapıyı tıklattı.

Rü açtı kapıyı.

“Hoşgeldin.”

“Hoşbulduk...” Rü’nün adını söylememeye özellikle dikkat etti. Onun arkasında tanımadığı biri daha vardı.

İçeri girdiler. Kapının eşiğindeki ayakkabıları görünce çıkartmak gereğini duydu. Kimse de çıkartma demedi zaten. Rü, bir terlik sürdü önüne. Maçka’daki evde ayakkabı çıkartmak diye bir âdet olmadığını hatırladı Gediz.

Rü’de önemli bir değişiklik vardı. Ayaklarındaki terliklerle, üstündeki sade, solgun eteklikle, arkadan toplayıp bir lastikle sıkıca bağladığı saçlarıyla, makyajsız yüzüyle, fabrikada çalışan bir işçi kadından ayırt edilemez bir görüntü kazanmıştı.

Kısıtlı eşya olan, sofa gibi küçük bir yere girdiler. Köşede ki yanmayan soba dikkatini çekti Gediz’in.

Suat, Gediz’i merakla süzen genç adamı tanıttı.

“Halis...” dedi, “fab-rika işçisidir...”

Halis'le el sıkıştılar.

Rü, bardaklara çay doldurdu. Karşılıklı oturdular. Bir sessizlik oldu. Gediz, sessizliği bozmak için;

“Burada mı oturuyorsunuz?” diye sordu. Suat kendi adı konusunda onu uyarmamıştı, ne olur ne olmaz onun adını da söylememeye dikkat etti.

“Hayır, bu-rası Halis'in evi,” dedi Suat, “ben de Tili ile Kızıltop-rak'ta otu-ruyorum... Şimdilik...”

Tili? Hatırlamaya çalıştı Gediz. Üvey annesinin ismi Tili miydi? “Ben” demiş, Rü'den söz etmemişti. Kafasını kurcaladı ama sormaya çekindi.

Suat, bir şeyleri daha açıklama gereği duymuş olmalıydı.

“Babam öldü geçen yıl. Ondan kalan ev Kızıltop-rak'taki. Ama satıcam... Ha-reketin pa-raya ihtiyacı var...”

Hareket? Böyle mi deniyordu şimdi? O anda Tili'nin, Suat'ın üvey annesi olduğunu hatırladı. Yıllar önceki “garden party”de görmüştü. Tili'yi hatırladığını göstermek için sordu:

“Peki annen nerede oturacak satarsan?”

Suat elini boş ver der gibi salladı.

“Düşündüğün şeye bak... Onun kaç evi var biliyor musun? Sü-rüsüne be-reket. Babam hepsini ona bıraktı. Bana kalan sadece Kızıltop-rak'taki ev. Ki-racıla-rından bi-rini çıkarır, o-raya geçer. Burjuvala-rı düşünecek halim yok...”

Kısa bir sessizlik oldu. Suat, fazla uzatmadan mevzuya girdi.

“Hâlâ parti üyesi misin, Gediz?” diye sordu.

“Evet, öyle.”

“Asıl üye yapıldığını biliyo-rum.”

“Doğru. Altı ay dolmadan üyeliğe kabul edilmişim.”

“Güzel,” dedi Suat, oturduğu iskemlede yaylanarak, “senden bir isteğimiz olacak. Belki biliyorsundur, beni partiden attılar. Rüya'nın üyeliği devam ediyor, fakat bu artık sadece kâğıt üzerinde bir şey... Parti içindeki muhaliflere karşı uygulamala-rı biliyorsundur.”

Gediz, biraz da zaman kazanmak için çayından bir yudum aldı.

“Pek bildiğim söylenemez,” dedi, “annemin hastalığından dolayı ben de fazla katılamadım parti çalışmalarına...” Partiyeye ilişkin bir şey mi isteyeceklerdi ondan? Biraz tedirgin olmuştu.

“Önemli değil bu,” dedi Suat, delici bakışlarıyla Gediz’i dikkatle inceleyerek. Sanki ruhunu okumaya çalışıyordu. “Belki habe-rin vardır... Anka-ra’da p-roleter dev-rimcile-rin bir toplantısı var... Önümüzdeki günlerde...”

Proleter devrimciler?.. Gediz, son dönemlerdeki hizip çatışmalarını izleyememişti. Kim nedir, haberi yoktu.

“Proleter devrimciler mi?”

“MDD’ci kesimde olup bitenle-ri izleyememiş olabilirsin. Geçen yılın başında, MDD içinde de bir bölünme oldu. Şimdi ise bir başka so-run gündemde. Sosyalist Kurultay’da Mihri Belli ile yolla-rımızı ayı-racağız... Yusuf Küpeli’yi duy-dun mu?”

“Dev-Genç başkanı değil miydi?”

“Evet... Ama iki yıl önceydi... Biz Yusuf Küpeli-Mahir Çayan kesimindeniz...”

Gediz, “Anlıyorum,” dedi.

“PDA yeni oportünistle-rini alt ettik, bu sefer Mihri Belli’nin cuntacı çizgisine karşı proleter dev-rimci yolu izleyeceğiz. Devrim oportünistlerden a-rına a-rına ilerliyor... Olaylar çok hızlı geliyor...”

Gediz bu noktada kendisinden ne istediklerini anlamaya çalıştı.

“Tamam da... ben bunların hepsinden uzak kaldım. Kim nedir, neden bölünmüştür, haberim bile yok. Ben sıradan bir TİP üyesiyim...”

“İşte bizim bu sı-radadan TİP üyesine ihtiyacımız var şu anda,” dedi Suat, “sıradan” a vurgu yaparak. O arada Rü ikin-

ci çayları doldurmuştu. Şekerlerini atıp karıştırdılar. Gediz, araya girmeden Suat'ı dinlemeyi tercih etti.

“Bizim bu Sosyalist Kurultay’da halen parti üyesi olanlara ihtiyacımız var. Partili pek çok insanın bizim saflarımızda olduğunu göstermemiz gerekiyor, anlıyor musun?”

“Anlıyorum,” dedi Gediz, “fakat Ankara bana biraz uzak düşüyor.” Bir tek bu bahane gelmişti aklına.

“Toplantı bu hafta sonu yapılacak. Yani işten izin alman gerekmiyor. Benim arabayla gidebiliriz.”

Demek hâlâ arabaları var, diye düşündü. Aklından kedileri geçti.

“Bir düşüneyim. İki güne kadar gelip gelemeyeceğimi söylerim size...”

Bunu söylerken aklından Berber Hüseyin geçmişti. Ona durumu açık açık anlatacaktı. “Git” derse gidecek, “gitme” derse bir bahane uyduracaktı. Berber Hüseyin’in “gitme” demesinin daha büyük ihtimal olduğunu düşündüğünden, banliyö treninde yol boyu, uyduracağı akla yakın bir bahane aradı durdu.

Akşam, soluğu Berber Hüseyin’in evinde aldı. Berber Hüseyin, Gediz’in anlattıklarını sessizce dinledi. Gediz, olayı aktarırken, Suat’a yolda tesadüfen rastladığı yalanını uydurmuştu. Suat ona hazır rastlamışken, kendisiyle Sosyalist Kurultay’a gelmesini teklif etmişti. Gediz’in anlattıkları bitince yüzünde tuhaf bir gülümseme belirdi Berber Hüseyin’in. Gözlüklerinin üzerinden Gediz’e bakıp; “Gitmelisin,” dedi, “bu bizim için iyi bir fırsat. Oralarda neler olup bittiğini yakından ve içerden öğrenmemizde fayda var, öyle değil mi?”

“Evet ama,” dedi Gediz, “bunlar MDD’ci ve parti MDD’cilere şiddetle karşı... Benim oraya katılmam...”

Berber Hüseyin’in yüzündeki esrarengiz gülümseme, açığatan, kısa ve kesik, biraz da sinirli, sesli bir gülüşe dönüştü.

“Gediz... Sen onlara değil, sadece oraya katılmış olacak-sın. Bizim bilgi sahibi olmamız açısından...”

Vurgularının anlaşılıp anlaşılmadığını görmek için göz-lklerinin üstünden onu süzdü.

Gediz ısrar etti.

“Tamam da, oy falan verilecek orada. İnanmadığım şeyle-re oy vermek...”

Berber Hüseyin, iyice ciddileşti.

“Hayatta inanmadığımız birçok şey yapmak zorunda kalı-yoruz,” dedi, “bir el kaldırmaktan ne çıkar ki... nemli olan şekil değil, muhtevadır. Muhteva, senin bir partili olarak oraya katılıp bilgi toplaman ve partiye getirmendir. Bir rapor hazırlayacaksın döndüğünde. Parti sana bu görevi veriyor.”

Berber Hüseyin tek başına parti gibi konuşmuştu. Gediz ilk anda bunu düşündü, sesini çıkarmadı.

“Anlıyorum,” dedi, “yani görünüşün önemi yok, diyor-sun. Döndüğümde sana yazılı olarak veririm raporumu.”

Cuma gecesı Harem’de buluştu Suat’la. Biraz sonra R ile Halis de geldi. Onlar arka tarafa oturdular. Gediz ise, ne, Suat’ın yanına. Yola çıktıklarında hava kararmaya başlamıştı. Toplantı Siyasal Bilgiler Fakültesi’nin amfisinde yapılacaktı. Yol boyunca pek konuşmadılar. Snk, neşesiz, hat-ta gergin bir havaları vardı. Otobüs yolcularına “şirketimiz-den” çay ikram edilen, baygın sesli anonslar yapılan bir yer-de çay içmek ve sandviç yemek için mola verdiklerinde Ge-diz, biraz da laf olsun diye sordu:

“Edebiyat eleştirileri yazmaya devam ediyor musun, Su-at?” Artık onun adını rahatça kullanabiliyordu.

Suat, bu sorudan hoşlanmamış gibi başını önüne eğip ağ-zının içinden, “Yok canım, ne yazısı artık,” diye bir şeyler söyledi. Gediz, bir pot mu kırdım gibilerden R’ye baktı. O da önüne bakıyordu.

“Hiç söylemedin bize edebiyatla uğraştığını, Suat abi,” dedi Halis, hafifçe gülümseyerek. Gediz, Halis’ten, tanıştıklarından beri ilk kez bu kadar uzun bir cümle duyuyordu. Çelimsiz yapısıyla uyumlu, ince bir sesi vardı.

Masaya çay dağıtan garsona, “Buğaya da getiğ,” diye seslenen Suat’ın yanaklarında o eski pembelik yeniden belirmişti. Suat, çayı gürültüyle karıştırırken, “Çayı kağbonatsız olan tek yeğ bu-rasıdır, o yüzden bu-rada durdum,” dedi.

Sabah, SBF’nin amfisinden içeri girdikleri andan itibaren Gediz, hiç alışık olmadığı hareketli ve gürültülü bir ortamın içinde buldu kendini. Birileriyle tanıştırılıyor, birileriyle el sıkışıyor, birilerinin heyecanla anlattığı, son tartışmalara ilişkin bir şeyleri, içeriğini pek de anlamadan dinlemek zorunda kalıyordu. Suat, ortadan yok olmuştu. İlerlerde bir yerlerde, birilerine bir şeyler anlatırken ya da divân masası olarak hazırlanmış platformda bir şeyleri organize ederken ara sıra gözüne iliştiği oluyordu Suat’ın, o kadar hareketliydi ki, bir yerde neredeyse yarım dakikadan fazla durmuyordu. Rü ile Halis ise sürekli yanındaydılar. Hatta onlar tarafından marke edildiği gibi bir hisse bile kapıldı.

Sonunda amfinin sıralarına yerleştiler ve toplantı düzenine geçildi. En önde gelen organizatörün Suat olduğunu anladı Gediz. Suat, platforma çıkarak bir açılış konuşması yaptı.

Konuşma ağırlıklı olarak “TİP oportünistleri ve PDA yeni oportünistleri” üzerine bir retorikti. Suat ara sıra sesini ajitatif bir şekilde yükseltiyor, “oportünistlere ve yeni oportünistlere” amansız darbeler indiriyordu. Konuşması zaman zaman alkışlarla kesiliyordu. Peki, “Mihriciler” denenler neredeydi, Suat, onlara ilişkin pek bir laf etmiyordu, acaba arada kendisinin anlayamadığı imalar söz konusu olabilir miydi? Çevresine göz gezdirdi. Sağ taraftaki sıralarda oturanlardan, Suat’ın konuşmasına daha az alkış geldiğini fark etti.

Acaba “Mihrici” onlar mıydı? Ya Mihri Belli, burada mıydı? Elli yaşlarında gösteren bir adamın Mihri Belli olabileceğini tahmin etti. Rü’nün kulağına eğildi.

“Mihri Belli bulunacak mı bu toplantıda?”

“Orada işte,” dedi Rü.

Onun başıyla işaret ettiği tarafa baktı, çıkaramadı. Tahmin ettiği adam değildi. Çünkü Rü’nün işaret ettiği yerde değildi o adam.

Suat’ın konuşması bitmiş, divân seçimine geçilmişti. Eller kalkıp indi. Anladığı kadarıyla farklı bir aday yoktu. O da Rü ve Halis’le birlikte el kaldırdı. Divân başkanı olarak, yüzü çopur, çatık kaşlı bir genç seçilmişti. Yanında iki kişi daha vardı.

Rü’nün kulağına eğilip, “Kimdir bu?” diye sordu.

Rü, hayret etmiş gibi, “Tanımıyor musun?” dedi, “Dev-Genç Genel Sekreteri Sinan Kâzım Özüdoğru...”

Sinan Kâzım Özüdoğru’nun bariton bir sesi vardı. Söz alanların isimlerini okudu. Aralarında Mihri Belli yoktu. İsimler arasından Yusuf Küpeli’nin ismini seçti. Suat, Halkalı’daki evde Yusuf Küpeli’nin isminin yanında bir isimden daha söz etmişti, onu hatırlayamadı.

Konuşmalar pek dinlenmiyordu. Salonda büyük bir gürültü vardı. Girenler çıkanlar... Amfinin kapısı önünde birikmiş kalabalık, toplantıyla içeridekilerden daha ilgili gibiydi. Konuşmalar ara sıra alkışlarla kesiliyordu. Gediz de söylenenleri izleyemiyordu. Bazı cümleler çarpıyordu kulağına sadece.

“Amerikan emperyalizmine karşı kana kan diş diş mücadele veren devrimci güçler...”

“Yeni oportünizmin cuntacı eğilimlerinin...”

“Şimdi de gizli oportünizmle uğraşmak zorundayız...”

“Proleter devrimcilerin Aren-Boran oportünizmine karşı mücadelesi...”

Bir ara salona, çoğu hâki parkalı bir grup genç doluştu. Hep bir ağızdan bir marş söylüyorlardı.

“Ey Dev-Gençli, ey Dev-Gençliiii... Savaş vakti yaaaaklaş-tı... Al silahı tak beline emperyalizme karşı...”

Ardından bir slogan:

“Ho Ho Ho şi min... iki üç... daha fazla Vietnam... Ernes-to’ya bin selam...”

Salondakiler ayağa kalkıp gençleri alkışladılar. Dev-Genç’lilerin toplantıda kesin bir hâkimiyet kurdukları anlaşılıyordu. Şu ana kadar Mihrici denen kesimin varlığı neredeyse hiç ortaya çıkmamıştı.

Ayağa kalkıp alkışlama seremonisinin ardından, divân başkanı öğle yemeği için toplantıya bir saat ara verildiğini duyurdu. Hep birlikte, itiş kakış çıktılar dışarı. Kantine git-tiler. Biraz sonra yanlarına yüzünde ısıtılarla Suat geldi.

“Nasıl buldun toplantıyı?” diye sordu Gediz’e.

“İyi iyi,” dedi Gediz, “hararetli ve hareketli...” Sözlerinde alaycı bir tını varmış gibi bir hisse kapılıp bir şeyler daha eklemeyi gerekli gördü.

“Gençler duruma hâkim görünüyor.”

Yüzünü buruşturdu Suat.

“Gençler değil, p-roleter dev-rimciler,” dedi, “gençler sadece destek güç ola-rak bulunuyor bu-rada.”

Gediz, pot kırdığını anlayıp önüne bakındı. Şu koşullarda söyleyeceği her şey bir hata içerecekti.

Suat, Gediz’in bocalamasının farkına varmadı.

“Haydi gelin bir şeyler atıştı-ralım,” dedi, sandviç, tost ve çay almak için sıraya girenleri göstererek, “fazla zamanımız yok”

Çayları ve tostları alıp kalabalık bir masaya yanaştılar. Suat, bir yandan tostunu yerken bir yandan da yanındakilere hararetle bir şeyler anlatmaya başladı. O sırada parkalı, sar-

kık bıyıklı, hem bezgin hem de öfkeli bir görünümü şahsında ustaca birleştirebilmiş biri geldi masaya, Gediz'in yanına oturdu. Suat'a seslendi.

"Suat, kaçta biter bu toplantı? Konuşmamdan sonra ayrılacağım."

Suat; "Ka-rarla-ra kalmayacak mısın, Yusuf?" diye sordu.

"Ne kararı ya," dedi Yusuf, "kararlar alındı zaten..."

"Kalabilirsen iyi olur," dedi Suat, "Ertuğ-rul'u da gö-remi-yo-rum..."

Kantinde bir hareketlenme oldu. Parkalı gençlerin çoğu yerlerinden fırladılar. Heyecanlı bir hava vardı. Bir şeyler oluyordu...

"Faşistler Fen Fakültesi'ne saldırmış" sözleri havada uçuştu. "Haydi toplanın, gidiyoruz."

Yusuf da kalkmıştı.

"Tam gününü buldular saldıracak," dedi parkalı gruba doğru yürürken, "Ertuğrul nerede?"

"Dörtlü deklarasyon bildirilerini almaya birilerini yollayın matbaaya," diye bağırdı biri, "toplantıda dağıtacağız"

Başka biri; "Herkes gitmesin, burada da güvenlik önlemleri gerekli"

Gediz, hayretle, gençlerden birinin, dizlerinin arasında tabancasının şarjörüne mermi doldurduğunu gördü.

Kantinde bir koşuşturmadır gidiyordu.

Biri gençleri düzene sokmaya çalışıyordu.

"Fen Fakültesi'ne gidecekler buraya gelsin. Üstü dolu olmayanlar gelmesin..."

Grubu toparlayan Dev-Genç'li, bir kıza seslendi:

"Necla, siz gelmiyorsunuz. Kızlar burada kalacak..."

"Nedenmiş o?" dedi, Necla. Güzel yüzlü, tombul bir kızdı. "Biz de geleceğiz."

"Disiplini bozma," dedi Dev-Genç'li yönetici, biraz da sinirli, "kızlar kalacak dedim"

Sonra topluluğa seslendi:

“Yirmi kişilik bir grup burada kalsın. Buraya da saldıra-
bilir bu faşist piçler. Niğde yurduna bakın... Orada toplanı-
yor olabilirler.”

Necla, yanında iki kızla birlikte ayrıldı gruptan. Biraz bo-
zulmuş bir havaları vardı. Gelip Gedizlerin masaya oturdular.
Aralarında fısır fısır bir şeyler konuşuyorlardı.

Gediz, Rü’ye, “Toplantı devam edecek mi?” diye sordu.

“Tabii tabii... Şaşırdın değil mi? Buranın olağan halidir
bu...” dedi Rü, gülerek.

Toplanan gençler gruplar halinde aceleyle ayrıldılar.

Kalabalık masa seyreلمişti. Masanın üstünde yarım bıra-
kılmış çay bardakları, yağlı kâğıtlar, sigara izmariti söndü-
rölmüş çay altlıkları kalmıştı. Masaya, kantinin heyecanlı
ortamından hiç etkilenmemişe benzeyen, koltuğunun altın-
da bir kitapla, parkalı, kızıl bııklı bir genç yaklaştı.

“Suat nerede?” diye sordu Rü’ye.

“Şimdi buradaydı...” dedi Rü, “nereye kayboldu yine?”

Genç, oturdu. Kitabını karıştırdı. Gediz, kitabın kapağına
baktı: Lenin, *İki Taktik*. Sinan Kâzım masaya yaklaştı.

“Mahir, seni en son konuşmacı olarak düşündük,” dedi,
kitabını karıştıran gence.

“Biraz uzunca olacak,” dedi Mahir, “bir saat kadar”

“Zaman kısıtlaması kondu ama yaparız bir şeyler,” dedi
Sinan Kâzım.

Mahir; “Suat’ı bulsanıza bana... Ona bir şeyler söylemem
lazım,” dedi ve yanına oturup soru soran bir gence bir şeyler
anlatmaya başladı. Gediz, kulak misafiri oldu.

“Devrimci mücadelenin özü devrimci şiddettir...” diye bir
şeyler çalındı kulağına. Mahir, ağır ağır konuşuyordu.
biz fokocu değiliz...” Teorik bakımdan çok geri olduğunu
düşündü Gediz. “Fokocu”nun anlamını bilmiyordu.

Sinan Kâzım, yanındaki bir genci Suat’ı bulmaya yolladı.

Parkalı gençlerden biri hızla gelip kantindeki boş bir masanın üstüne çıktı.

“Arkadaşlar,” diye seslendi kantinde bulunanlara, “faşistler Fen Fakültesi’ne silahlı saldırı düzenlediler. İki arkadaşımız ağır yaralı. Faşistlerden bunun hesabı sorulacaktır.”

Kantinde bulunanlar bir marş söylemeye başladılar:

“Gün doğdu hep uyandık, siperlere dayandık... Bağımsızlık uğruna da al kanlara boyandık...”

Masanın üstündeki genç, bir ant okumaya başladı. Herkes ayağa kalkıp andın cümlelerini bir ağızdan tekrarladı. Sol kollar havaya kalkmıştı. Gediz de sol kolunu kaldırdı.

“...devrim yolu engebelidir, dolambaçlıdır, sarptır... ölüm hoş geldi sefa geldi...”

Ant bitince “kahrolsun faşistler” sloganı eşliğinde herkes yerine oturdu, kantindeki gürültü ve koşturmaca kaldığı yerden devam etti. Az önce boşalan masa yeni gelenlerle kalabalıklaşmıştı.

Suat koş a koş a geldi. Mahir yerinden kalktı, Suat’ı bir köşeye çekti, bir şeyler konuşmaya başladılar.

Rü, Suat’la konuşan eli kitaplı genci göstererek, Gediz’in kulağına eğilip; “Mahir Çayan o...” dedi. Halkalı’daki evde Yusuf Küpeli ile birlikte sözü edilen ismi hatırladı Gediz: Yusuf Küpeli-Mahir Çayan.

Divân üyesi, otuzlarının ortalarında gösteren biri, “Toplantı başlıyor. Delege arkadaşlar, amfiye...” diye seslendi. Gediz, giderlerken geri dönüp yarı yarıya boşalmış masaya baktı. Burnuna kızarmış yağ kokusu geldi.

Amfide sabahkine göre daha gergin bir hava olduğunu fark etti. Fen Fakültesi’ndeki olaylar mıydı bu gerginliğin nedeni, yoksa iki grubun Sosyalist Kurultay’daki yaklaşan çatışması mıydı, bunu tam olarak anlayamadı. Belki ikisi birden.

Tekrar konuşmalara geçildi. Yusuf Küpeli kürsüye gelip bir hayli yüksek sesle, öfkeli bir konuşma yapmaya başladı:

“...Devrim bölüne bölüne ilerler arkadaşlar. Lenin bunu çok net belirtmiştir. Her bölünme bir arınmadır aslında... Hareketi cunta hesaplarının peşine takmak isteyenlerle, küçük burjuva kuyrukçularıyla her türlü ilişkiyi kestiğimiz zaman, işte o zaman hareket daha da gürleşecek, güçlenecek ve devrim yolunda ilerleyecektir...”

Birisi oturduğu yerden seslendi.

“Neyi kastediyorsun? Küçük burjuva kuyrukçusu kimmiş?”

Yusuf Küpeli, seslenene baktı.

“Sen daha iyi bilirsin,” diye bağırdı, “saflarımızdaki gizli oportünistleri saklamaya gerek yok”

Aynı kişi yine müdahale etti.

“Açıkça isim vermelisin... Kimseyi şaibe altında bırakamazsın...”

Bazı kişiler, müdahale eden adama atak yapacak gibi davrandılar. Diğerleri onları yatıştırdı. Yatıştıranlar arasında Suat da vardı.

“Peki arkadaşım,” dedi Yusuf Küpeli, “madem istiyorsun... madem ısrar ediyorsun... adını veriyorum... Bugünden itibaren Mihri Belli ve onun gibi küçük burjuva kuyrukçularıyla yollarımızı ayırıyoruz. Bu hareketi cunta hesaplarına kurban edemeyiz...”

Salonda büyük bir gürültü koptu ve ardından “delege” sıraları karıştı. Birkaç yerde yumruklaşmalar olduğunu gördü Gediz. Herkes gibi o da heyecanla ayağa kalkmıştı. Onun bulunduğu yerdeki delegeler, ayağa kalkmamış sağ taraftakilere yumruklarını sallayarak bir slogan atmaya başladılar:

“İşçi gençlik el ele... Halk cephesinde...”

Rü, Gediz’i omzundan tutup kendine doğru çekti. Kulağına; “Bu slogan çok önemli,” dedi, “küçük burjuva kuyrukçularına karşı...”

Gediz, sloganın önemini anlamaya çalıştı, fakat neden bu

kadar önemli olduğunu çıkaramadı. Rü, fısıldamaya devam etti:

“Mihricilerin sloganı, ‘ordu gençlik el ele, milli cephe’dir... Aradaki farkı anladın mı?”

“Anladım,” dedi Gediz, “onlar milli cephe diyor, Dev-Genç’liler de halk cephesi...”

“Daha önemlisi,” diye fısıldadı Rü, “onlar gençlikle orduyu müttefik yapıyor... Oysa gençlik ordunun değil, işçi sınıfının yedek gücüdür. Mahir bunları anlatacak...”

Sinan Kâzım ayağa kalkarak müdahale etti.

“Herkes yerine otursun, herkes otursun... Toplantının düzenini bozmayalım arkadaşlar.”

İçeriye hâki parkalı bir grup genç doluştu yeniden. Bir genç kürsüye çıktı.

“Arkadaşlar,” diye bağırdı, “Fen Fakültesi’ndeki faşist saldırı püskürtülmüştür. Fakülte şu anda devrim neferlerinin koruması altındadır.”

Salondaki kargaşalık bir anda son buldu. Büyük bir alkış koptu.

“Tanklarıyla toplarıyla gelseler dahiiiiii...”

Gürültülü toplantı akşama kadar böylece sürdü. Bazı kararlar alındı. Eller kalkıp indi. Gediz de, neye el kaldırdığını bilmeden Rü ve Halis’le birlikte el kaldırdı.

Toplantı salonu boşaldı. Suat yanlarına geldi.

“Gidiyo-ruz arkadaşlar,” dedi, “bu gece çok önemli bir toplantı var...”

Suat’ın, Cebeci’nin arka sokaklarında park ettiği arabasına bindiler. Gediz yine öne oturmuştu. Rü ile Halis de arkaya.

Suat, dikiz aynasından arkadakilere bakarak, “Sizi otobüs ga-rajına bı-rakayım, o-radan gidersiniz,” dedi. Gediz’e dönüp açıkladı:

“Rüya ile Halis’in ya-rın İstanbul’da bir işçi toplantısına katılmala-rı ge-rekiyor. Zaten bu-radaki toplantıda du-rum belli oldu. Ya-rın bazı ka-rarlar alınacak, ondan sonra tamam. Artık bizi kimse tutamaz...”

“Madem dönüyorsunuz ben de gelebilirim sizinle,” dedi Gediz, yarı yarıya arkaya dönüp. O anda Rü ile Halis’in birbirlerine fazlasıyla sokulduklarını fark edip irkilerek başını öne çevirdi.

“Yok yok, sen kal,” dedi Suat, “çünkü seni resmî delege olarak yazdırdık. Yarınki ka-rarlarda halen TİP üyesi olan-ların imzasının bulunması çok önemli.”

“Peki o zaman,” diye mırıldandı Gediz. Bir yandan da geceki toplantıyı merak ediyordu.

“Gece gidecek olduğumuz ne toplantısı?” diye sordu.

“Delegeler ola-rak buluşup ya-rın için bazı ka-rarla-rı oluştu-racağız.”

“Ne kadar sürer?” diye sordu Gediz, biraz sıkıntılı, “Madem kalıyorum, bu gece dayıma da bir uğrasam iyi olur. Gece de onda kalırım...”

“Ne-rede otu-ruyor dayın? Ben seni bırakı-rım toplantıdan sonra. En geç saat onda falan biter...”

“Demirtepe’de...”

“Çok yakınmış... Beş dakikada bı-rakı-rım seni...”

Bundan sonra fazla bir şey konuşmadılar. Suat, Tandoğan Meydanı’nda durup Rü ile Halis’i indirdi.

“Bu-radana yü-rürsünüz aşağı doğ-ru,” dedi.

Rü, dışarıdan el salladı. Halis, kös kös önüne bakarak yü-rüdü.

Suat güldü.

“Bu çocukta tam biğ işçi yalınlığı vardı,” dedi, arabayı hareket ettirirken, “selam sabah bilmez... Fakat esaslı biğ militandı. Müthiş bir fab-rika örgütçüsüdür. Dev-rim için yapmayacağı şey yoktur. Şu adamı temizle de, gözünü kığp-

madan yapıp bunu. Devrimin böyle ka-rarlı militanla-ra ihtiyacı vağ. Seka kâğıt fab-rikasını bilirsin. O-rada işçi...”

Gediz’in, Rü ile Halis’in yakınlığına kafası takılmıştı, bunun üzerinde birkaç dakika düşündü, sonra unutmaya karar verdi.

“Onla-rın yanında sözünü etmedim,” dedi Suat, “gittiğimiz toplantı aslında ha-reketin genç subay kesiminin toplantısı. Illegal yani.”

Gediz, duruma pek akıl erdirememişti. Rü ile Halis’ten saklanan bir toplantıyı Suat neden ona açıklıyordu? Daha harekete bile katılmamışken böyle gizli bir toplantıya neden götürüyordu onu? Bir yandan da hoşuna gitti bu güven. Berber Hüseyin’e anlatacağı önemli şeyler olduğu düşüncesiyle irkildi. Ona gösterilen güveni istismar etmek değil miydi bu? Farın aydınlattığı hafif sisli yola dikti gözünü.

Suat, sağ taraftaki büyük bir binayı göstererek, “İşte burada oldu çatışma bugün,” dedi, “bu-rası Fen Fakültesi”

Gediz binaya baktı. Bahçede birkaç gölge gördü.

“Gençler nöbette mi?” diye sordu.

“Evet. Ya-ralanan bir arkadaşın du-rumu ağırılmış. Devrim kanını vererek ilerliyor. Bunu pahalıya ödeteceğiz o faşist alçaklağa...”

Gediz, aniden sordu.

“Onların yanında neden söz etmedin?”

“Neyi?”

“Toplantının gerçek niteliğini neden Rü ile Halis’e söylemedin?”

Suat, gözünü yoldan ayırmadan güldü.

“Heğkesin heğ şeyi bilmesi ge-rekmez,” dedi, “illegalite-de ustalaşmalıyız. Çetin bir mücadele bu... Lenin’in *Bir Yoldaşa Mektup* broşü-rünü okumalısın. Ve-ri-rim sana döndüğümüzde.”

“Evet ama ben...”

“Senin göğmeni, tanımanı istedim... Çetin biğ mücadeleye bekliyoğ hepimizi...”

Gediz, bir şey söylemedi. Karmaşık duygular içindeydi.

Suat, arabayı Bahçelievler’de bir sokakta park etti. İnip yürümeye başladılar. Bir köşe başına gelince durdular.

Suat, saatine bakıp, “bu-rada beklememiz gerekiyoğ,” dedi, “saat sekize altı vağ. Tam sekizde biğ arkadaş gelip bizi götü-recek toplantı yapılan eve. Illegal çalışma böylediğ. Da-kika sektiğmeyeceksin...”

Biraz sonra gerçekten de yanlarına biri yaklaştı. Dev-Genç’lilere pek benzemiyordu. Gediz, onun genç subaylardan biri olabileceğini düşündü.

Yeni gelen, “Buradan gidiyoruz,” dedi, kuru bir sesle. Genelin tersine temiz pak bir giyimi olduğunu gecenin solgun ışıkları içinde bile fark etti Gediz. Yan yana, konuşmadan yürüdüler. Birkaç sokak döndüler. Suat ikide bir dönüp arkasına bakıyordu. Bir apartmanın önünde durdular. Adam, apartmanın kapısını itekledi. Yere, bükülmüş bir kâğıt düştü. Kapının kapanmaması için alınmış bir önlem... Apartmanın ışığını yakmadı adam. Öne düştü. Sessizce iki kat çıktılar. Bir kapı aniden açıldı. İçeri girdiler. Kapıyı açan kişi önlerine düştü. Ayakkabılarını çıkarmamışlardı. Soluk ışıklı bir koridordan ilerlediler. Buzlu camlı bir kapı açıldı. Geniş bir salona girdiler. İçeride yirmi kadar kişi vardı. Gediz, hepsinin de sivil giyimli olduğunu fark etti. Kimse kimseyle tanıştırılmadı. Suat’la birlikte geçip birer koltuğa oturdular. Gergin bir hava varmış gibi geldi Gediz’e. Birkaç kişi aralarında fısıltıyla konuşuyordu.

Saçları önden dökülmüş, otuzlarının ortasında gösteren bir adam, sehpanın üzerindeki Bafra paketine uzanıp bir sigara yaktı ve; “Mahir’le Gülten’in dışında herkes burada sanırım,” dedikten sonra gözlerini Gediz’e dikti. Gediz önüne

baktı. Bir sözlü sınavda gibi hissetti kendini. Tuhaf bir yabancılik duygusu.

“Arkadaşı tanıyalım,” dedi sigara içen adam.

Suat, hemen atıldı.

“TİP üyesi bir ar-kadaşımızdır. A-ramıza yeni katıldı. TİP’ten ar-kadaşız.”

“Demek üye,” dedi orta yaşlı adam, “sır saklamasını bilir mi?”

Gediz, ellerinin terlediğini hissetti.

“Güvenilir bir ar-kadaştır,” dedi Suat, “ben kefilim”

Salon kapısının buzlu camında gölgeler belirdi. Dikkatler o tarafa kaydı. Gediz, geniş bir soluk aldı.

Kapı açıldı. Mahir’le, ufak tefek, esmer bir kız girdi içeri. Orta yaşlı adam ayağa kalktı. Mahir’le kucaklaştılar. Adam, esmer kızı da yanaklarından öptü.

“Büyümüşsün kız,” dedi gülerek.

“Amaan ağabey...” dedi esmer kız, “ben de sana yaşlanmışsın mı diyeyim şimdi... Bir yıl oluyor görüşmeyeli...”

Gediz, Mahir’in elindeki kitabı fark etti. Rengine bakılırsa aynı kitap olmalıydı.

Mahir’le esmer kız geçip oturdular. Mahir, salondaki tanıdıklarını eliyle selamladı tek tek.

Orta yaşlı adam; “Başka gelecek yok galiba,” dedi, “başlayalım mı?”

“Evet,” dedi Mahir, “zamanımız kısıtlı. Benim de yarınki konuşmamı hazırlamam gerekiyor. Nedir durum? Siz anlatın.”

Orta yaşlı adam, köşede oturan, takım elbiseli, zayıf birini gösterdi.

“İlyas, ordudaki son durum üzerine raporumuzu sunacak... Legal plandaki temsilcimiz olduğundan onun adını söylemekte sakınca görmüyorum. Arkadaşların çoğu zaten tanıyor onu...”

Ilyas, cebinden bir kâğıt çıkarıp salondakilere bakmadan notlarını okumaya başladı. Gediz'in çıkarabildiği kadarıyla bu bir yazı değil de kısa kısa notlardı. Notlara bakıp hatırlıyor ve anlatıyordu, anlatırken başını kaldırıp salondakilere bakmıyordu.

“Orduda bir sol cunta örgütlenmesi olduğunu hepimiz biliyoruz,” diye başladı Ilyas, “ordu birliklerinde, özellikle genç subaylar arasında çok büyük huzursuzluk var. Karargâhlarda birtakım gizli metinler bile dolaşıyor. Bunların kaynağını bilemiyoruz. Cunta örgütlenmelerini açığa çıkarmaya çalışan MIT'in yaydığı şeyler de olabilir. Sabırsız arkadaşlardan bazıları kolayca kapılabiliyor böyle şeylere... Her neyse... Önemli olan ordudaki huzursuzluk ve anti-emperyalist duygulardaki büyük yükseliş. Sol Kemalist bir yönelim var...”

“Sosyalist yönelim?..” diye araya girdi orta yaşlı adam.

Ilyas, başını kaldırmadan, “Elbette o da güçlü bir akım olarak mevcut,” dedi, “biz sosyalist subayların çoğunu toparlamış bulunuyoruz. Ama Kuvvâcîmcılar da var...”

“Kemalistleri topluyor onlar...”

“Evet doğru... Ama bir yandan da sosyalist olduklarını söylüyorlar. Bazı genç sosyalist arkadaşlar onların propagandasına kapılabiliyor. Teorik birikimleri olmadığından aradaki farkı anlayamıyorlar.”

“Mihriciler de var mı?” diye sordu orta yaşlı adam.

“Birkaç kişi vardı, fakat onları biz toparladık. Mihri'nin kuyrukçu olduğunu anlattık.”

Mahir, “Cunta faaliyetleri ne durumda? Yakında var mı girişim ihtimali?” diye sordu.

“Hem de fazlasıyla var,” dedi Ilyas, “dedim ya, bu huzursuzluk bir yerde patlayacak. Muhsin Batur'la bağlantılı sol Kemalist bir cuntadan söz ediliyor. Alt kademeler şişmiş durumda âdeta. Bunun bir yerde patlaması kaçınılmaz... Her-

kes açık açık Demirel iktidarının devrilmesi gerektiğini konuşuyor. Gizlisi saklısı yok yani...”

“Dikkatli olmak gerekir,” dedi orta yaşlı adam, “bu tür işler şakaya gelmez. Belki de erken bir patlamaya yol açmak istiyorlar...”

“Ben de öyle düşünüyorum,” dedi İlyas, “fakat böyle bir sol cunta girişimi olursa ki, bence birkaç ay içinde böyle bir şey olabilir... O zaman biz ne yapacağız?”

İlyas, bunu sorarken, cevap bekler gibi Mahir’e bakmıştı.

Mahir, sorunun kendine sorulduğunu anlamış gibi yerinde doğruldu, elindeki bükülmüş kitabı karıştırır gibi yaptı. Ağır ağır konuşmaya başladı.

“Evet... Aynı soru,” dedi, “ne yapmalı? Çernişevski devrimin çok uzaklarda olduğu günlerde romanının ismini böyle koymuştu. Lenin de örgütlenme üzerine kitabı için aynı ismi kullandı. Ne yapmalı?..”

Salondakilere göz gezdirip devam etti.

“Devrim... her zaman önüne bu soruyu koyarak ilerler... Tarihin bu çetin dönemecinde bizim önümüzdeki soru da budur... Ne yapmalı? Devrimi bu çetin ve sarp kayalık darboğazdan nasıl ilerletmeli?”

Yeniden kitabının sayfalarını karıştırdı. Salondakilere değil de tarihe konuşur gibiydi. Mahir’in yüzüne kutsal bir ışık saçılmış gibi geldi Gediz’e. Gözünü ondan alamıyordu.

“Sol Kemalizm ilerici bir akımdır,” diye esas konuya girdi Mahir, “bir kere bunu net bir şekilde ortaya koymalıyız. TIP oportünistleriyle bu yüzden yolumuzu ayırdık. Öte yandan, Kemalizmi öncü güç olarak gören küçük burjuva kuyrukçuluğuna karşı da uyanık olmak zorundayız. Sol Kemalizmle müttefik olmak başkadır, ona kuyrukçuluk yapmak başkadır...”

“Aradaki farkın iyi kavranması gerekiyor,” dedi orta yaşlı adam.

“Aradaki farkın iyi kavranması gerekiyor,” diye yankıladı Mahir ve devam etti:

“Aradaki fark büyüktür. Biri devrim yolunda ittifaktır, öbürü devrimi küçük burjuvaziye satmaktır, yani cuntacılıktır... Biz cuntacılığa karşıyız. Ama bu bizi, TİP oportünistlerinin yaptığı gibi, her şeyi parlamentarizm olarak görüp cunta faaliyetlerine karşı kayıtsız kalmaya götürmemelidir. Olup biteni yakından izlemeli ve ordu saflarında proleter devrimci akımı güçlendirmeliyiz ki, bir cunta kalkışması anında biz de proletaryanın ideolojik öncüleri olarak gereken rolümüzü oynayalım...”

“Nedir bu rol?” diye sordu köşeden biri.

“Bu rol, arkadaşım,” dedi Mahir, o tarafa bakmadan, “sol Kemalist bir cunta girişimi anında proletaryanın ideolojik öncüleri olarak belli mevziler kazanmaya çalışmaktır. Bir mevziyi siz doldurmazsanız başkaları doldurur ve sol cuntayı karanlık sulara doğru sürükler. Küçük burjuvazi böyledir. Burjuvazi ile proletarya arasında sıkışmıştır. Hem burjuvaziden, hem de proletaryadan etkilenir. Küçük burjuva Bonapartizmi... Marx, bunu *On Sekiz Brumaire*’de anlatmıştır...”

Aynı kişi, sesini biraz daha yükseltip, “Sol cuntadan medet ummak mı?..” dedi.

Mahir, anında, “Hiç de değil,” dedi, bu tür sorulara önceden hazırlıklı olduğu belliydi, “medet ummak oportünistlerin işidir... Öte yandan sol sekte bir tavır da sağ oportünizmle aynı kapıya çıkar. Sol cunta bir olguysa ona kayıtsız kalamazsın. Mevzi kazanmak zorundasın...”

“Nasıl mevzi kazanacağız?” diye sordu bir başkası.

“İşte işin bam teli burasıdır,” dedi Mahir, “bir sol cunta girişimi anında biz de belli iktidar araçlarını ya da odaklarını ele geçirebiliriz ve ele geçirdiğimiz bu iktidar odakları aracılığıyla küçük burjuva ilericileriyle pazarlığa bile oturabiliriz... Bağımsız silahlı güçlerimiz aracılığıyla da... Bu yüzden

bugünden silahlı birimlerimizi hazırlamak zorundayız. Elbette bazılarının yapmaya çalıştığı türden fokocu girişimler değil sözünü ettiğim...”

Bu cümleler Gediz’in beyninde günlerce çınladı durdu. Genç bir insanın bu kadar çetrefilli konuları böylesine sarıh bir şekilde çözmesi onda hem hayret hem de hayranlık uyandırmıştı.

Toplantıdan sonra, saat dokuz buçuk civarında, Suat, Gediz’i, Demirtepe’deki Sümer sokağın köşesinde bıraktı. “Saat tam dokuzda Siyasal’da ol,” demeyi de ihmal etmedi ayrılır-larken. Gediz, Sümer sokakta ilerlerken evlere bakındı. Biraz ileride, sokağın sol tarafında, balkonu sütunlu evi seçti. Işık yanıyordu. Dayısı Mümtaz bey, annesinin baba bir, an-ne ayrı ağabeyiydi. İlerleyen yaşına rağmen evlenmemişti, babadan kalma bu evde yıllardır annesi Adalet hanımla bir-likte yaşamıştı, annesi on yıl kadar önce öldüğünden beri de tek başına. Mesleği yargıçlıktı ama Gediz, onun ne yargıcı olduğunu bilmiyordu, merak da etmemişti. Annesinin cenza-zesinden beri görüşmüyorlardı.

Mümtaz bey, kapıyı açıp karşısında Gediz’i görünce hiç şaşırmadı, geri çekilip “Gel bakalım kaçak,” dedi, bir yan-dan da ayaklarına bakarken. Gediz, ayakkabılarını arkaları-na basarak çıkardı. Adil bey, önüne bir çift, üstü kareli terlik itekledi. Üstünde her zamanki açık kahverengi robdöşambır-ı vardı. Yüzünün şişliği de eskisi gibiydi. Önden dökülmüş saçları hep olduğu gibi arkaya doğru sıkıca taranmıştı.

Üç duvarı, yerden tavana uzanan ve ağır ciltli hukuk ki-taplarının askerî, ağırbaşlı bir düzenlilikle sıralandığı kütüp-haneyle kaplı geniş salonda birer deri koltuğa karşılıklı otur-dular. İçeride, kaynağı belirsiz, sönük bir ışık vardı.

Mümtaz bey; “Aç mısın?” diye sordu.

“Pek sayılmaz,” dedi Gediz.

“Ne demek pek sayılmaz? Demek ki açsın...” diyen Mümtaz bey, salonun dışına doğru seslendi: “Pakize hanımmmm” Kapının önünden hayaletimsi bir gölge geçti. Gediz, “evlendi mi sonunda” diye düşündü ama Pakize hanımı görünce boşuna umuda kapıldığını anladı.

“Pakize hanım, şu nohut yemeğinle pilavından yeğenime de hazırlar mısın,” diyen Mümtaz bey, Gediz’e dönüp, “Bura ya mı getirsin tepsiyle, yoksa içeride mi yersin?” diye sordu.

“Burası iyi, dayı,” dedi Gediz. Pakize hanım ayaklarını sürüyerek uzaklaştı.

“Eeee ne var ne yok bakalım,” diye sordu Mümtaz bey, “evlendin mi?”

Güldü Gediz.

“Yok dayı, sizin yolunuzdan ilerliyorum.”

Mümtaz bey de güldü.

“Hiç tavsiye etmem, dedi, “belli bir yaştan sonra iyice zor bir iş bu. İnsan bir başkasıyla yaşama alışkanlığını ancak genç yaşlarda edinebilir. Şahsiyet kemikleştikten sonra çok zor çok...”

Sonra derin bir soluk aldı.

“Hangi rüzgâr attı seni bu çukur şehre? Havası çok kirli. Kalorifer dumanlarından pencereleri açıp evi bile havalandıramıyoruz. Tam bir kepezelik.”

“Bir toplantıya geldim,” dedi Gediz.

“Ne toplantısıymış bu? Mesleki bir şey mi? Gazete falan...”

“Yok dayı. Sosyalistler toplantısı.”

“Hımmm... Sosyalistler toplantısı demek... Memleketi karıştıracaksınız yine...”

Dayısı ile o güne kadar bu konuları hiç konuşmamışlardı. Onun, siyasete pek karışmayan, kendi halinde biri olduğunu biliyordu. Tartışma isteği yoktu içinde. Lafı değiştirmeye çalıştı.

“Siz nasılsınız? Emeklilik yaklaştı mı?”

“Yaklaştı yaklaşmasına ama bu hiç de istediğim bir şey değil.”

“Neden? Herkes ister emekli olmayı.”

“Hiç de değil,” dedi dayısı, yandaki sehpa da duran bir kutuyu açıp içinden bir puro çıkarırken, sonra Gediz’e baktı dikkatle.

“Şimdi içmeyeceğim. Sen yemeğini ye de... Birlikte tüttürürüz birer tane. Doktor günde iki puroya izin veriyor... Sen içiyorsun değil mi?”

O sırada Pakize hanım, bir tepsiyle içeri girdi. Tepsiyi Gediz’in yanındaki sehpa ya bıraktı. Gediz, o anda epeyce acıktığını fark etti. Pakize hanıma teşekkür ettikten sonra ağır ağır yemeye başladı. Pakize hanım sessizce çıkıp gitti odadan.

“Demek sosyalistler toplantısı,” dedi Mümtaz bey, elindeki puroyla oynarken, “Sadun beyi tanırım. Sizin yönetici, öyle değil mi? Arkadaşım olur. Yıllardır görüşmüyoruz... Gençlik yılları...”

“Sadun Aren’le hiç karşılaşmadım,” dedi Gediz, “zaten bu parti toplantısı değil...”

“Nasıl oluyor?” diye sordu Mümtaz bey, puroyu dudaklarına sıkıştırdı. Gediz, yemeği bitirmek için acele etmesi gerektiğini düşündü.

“Bu, TİP yönetimine muhalif sosyalistlerin toplantısı.”

“Ha, şu mesele,” diye gevrek gevrek güldü Mümtaz bey, “teşkilat demek bölünmek demektir. Ben de yaşadım böyle şeyleri gençliğimde...”

Gediz şaşırmıştı. Yemeği bitirdiğini göstermek için sehpa yı yana itekledi.

“Bu tür işlerle hiç ilginiz yok sanıyordum,” dedi.

“Ama bizimkisi sizden çok farklıydı. Hatta tam tersi.”

“Nasıl yani. Sağcı mıydınız yoksa?”

Mümtaz bey, sehpanın üzerindeki kutuyu alıp uzattı Gediz'e.

“Bak iç bunu. Kolay kolay bulamazsın. Havana purosı.”

“Sosyalizmin nimetlerinden yararlanıyorsunuz,” diyerek güldü Gediz, puroya uzanırken.

Mümtaz bey arkasına rahatça yaslanıp purosunu yaktı ve havada kıvrılan dumanlara baktı bir süre.

“Soruna gelelim,” dedi, “sağcıydık ya... Hem de aşırı sağcı”

Gediz'in gözlerinin önünden bir saniye için Fen Fakültesi'nin bahçesinde nöbet tutan gençler geçti. “Onlar orada faşistlere karşı nöbet tutuyor, sen de oturmuş, bir faşistle sohbet ediyorsun,” dedi kendi kendine.

Mümtaz bey, devam etti.

“Otuz yıl önce atmosfer, bugünkünün tam tersiydi. O zaman gençlik içinde milliyetçilik güçlüydü. Hepimiz kafatasçıydık... Ha ha ha... Çocukça bir düşünce tabii ama biz de çocuktuk zaten...”

Dayısının, kafatasçılığı küçümser bir ifade kullanması Gediz'i rahatlatmıştı. Demek artık faşist değildi.

“Zeki Sofuoğlu'nu duydun mu hiç? Nihal Atsız'ı duymuşsundur...”

“Evet, Nihal Atsız'ı duydum. Şu meşhur *ırkçı faşist*...”

Son iki kelimeyi bilinçli olarak vurgulamıştı.

“Bana soracak olursan, o, Zeki Sofuoğlu'nun yanında ılımlı bile kalırdı. Zaten 1940'ların başında bu ikisi aralarında mücadele halindeydiler. Dedim ya, teşkilat demek bölünme demektir... Hep iktidar kavgası.”

Gediz meraklanmıştı. O dönemlere ilişkin bilgisi çok azdı.

“Neden kavga ediyorlardı?”

“Dedim ya... iktidar kavgası. Gençlikte aşırı bir milliyetçilik cereyanı vardı. Tabii bir de... o yıllarda Hitler'in yıldızı parlaktı. Bütün Avrupa'yı istila etmişti ve hepimiz onun Sovyetler Birliği'nin de hakkından geleceğini düşünüyor-

duk. Ha, bir de şu var... CHP iktidarı da gizli bir şekilde bu milliyetçi hareketi kolluyordu. Bu örgütler emniyetin himayesindeydi.”

Gediz, ilgiyle sordu.

“Yani hükümet faşistleri mi destekliyordu.”

“O kadar açıktan değil. Durumu kolluyordu. Naziler tamamen başarılı olur diye onunla iyi geçinmeye çalışıyordu. Bu milliyetçi örgütleri de bu amaçla kullanmayı planlıyordu. Yani Hitler’e şöyle diyeceklerdi: Bakın bizde de sizin düşüncenizde olan örgütler var ve biz onları himaye ediyoruz.”

“Legal miydi bu örgütler?”

“Hem legal hem değil. Yeminli memnuli illegal teşkilatlardı ama MIT’in kontrolü altındaydılar. Hatta bunları MIT örgütlüyordu bile diyebilirim.

“Peki sonra?”

“Sonrasını senin de biliyor olman lazım. Hitler, Stalin’in karşısında mağlubiyete uğrayınca, bu teşkilatları ezen yine İnönü hükümeti oldu.”

Pakize hanım belirdi kapıda. Duyulur duyulmaz bir sesle;

“Küçük beyin yatağını içeride hazırladım, efendim,” dedi.

Gediz, ertesi gün, alınan kararlara SBF amfisinde herkesle birlikte el kaldırdı. Anladığı tek şey, dördlü bildiriyle birlikte yeni bir hareketin doğduğuydu.

Pazar gecesi, dönüşü otobüsle oldu. Suat’ın işleri uzamıştı. Onun ise ertesi gün işe gitmesi gerekiyordu. Gözünü ön taraflardaki koltuğundan yola dikerek olup bitenleri düşündü. En çok da kendi durumunu. O şimdi neydi? Dördlü bildiriyle yeni bir yön kazanmış hareket mensubu... sıradan bir TİP üyesi... gizli TKP’nin üyesi... Berber Hüseyin’e olup biten her şeyi anlatmak... Anlatırsa bu, Suatların grubuna ihanet anlamına gelecekti. Anlatmazsa da partiden bir şeyler saklamış olacaktı.

Kararını verdi. Berber Hüseyin'e, Sosyalist Kurultay'da olup bitenleri anlatacak, genç subaylar toplantısından kesinlikle söz etmeyecekti. Gözlerini kapadı.

III.

Kış

Gediz, birkaç ay sonra meydana gelen 12 Mart askerî darbesinin, genç subaylar toplantısında sözü edilen “Sol Kemalist cunta” girişimi olduğunu sandı önce. Kısa sürede yanıldığını anladı. 12 Mart Muhtırası’yla kurulan hükümet, çok geçmeden sola karşı bir bastırma hareketine girişmiş, bütün ülkede sıkıyönetim ilan edilmiş, sol örgütler kapatılıp baskı altına alınmış, hapishaneler solcu gençlerle dolmuştu.

Gediz, THKP-C adlı örgütün varlığını ilk kez İsrail Büyükelçisi Efraim Elrom’un kaçırılmasıyla öğrendi. “Fırtına Harekâtı” denen, İstanbul şehrindeki genel aramada iki bekçi, bir polis onun da kapısını çaldı. Kapıdan başlarını uzattılar, arama yapmadan çekip gittiler.

Maltepe’de bir evde Mahir Çayan’ın yaralı, Hüseyin Cevahir adlı gencin ölü ele geçirildiğini gazetelerde okudu. İyice içine kapanmıştı. Kimseyle konuşmuyor, olayları gazetelerden izlemeye çalışıyordu.

Arnavutköy örgütü tam anlamıyla uykuya yatmıştı. Berber Hüseyin, “yeni koşullara” uyum sağlamaları, bunun için her türlü toplantıdan kaçınmaları gerektiği yönünde bir ha-

ber göndermişti. Herkes normal hayatına devam edecek, kimse kimseye tanışıklık vermeyecekti. Akıntıburnu'ndan geçerken, kahvede Balıkçı Niko'yu gördüğü oluyordu. Balıkçı Niko, ona gizlice, esrarengiz bir şekilde gülümsüyor, selam vermiyordu. Gediz de, "örgüt"ün talimatlarına uymuş, sıradan vatandaş hayatına gömülmüştü.

Karanlık günlerdi. Karanlık sulara sessizce ilerleyen bir denizaltı var mıydı hâlâ? Yoksa artık o da bir hayal miydi?

O yılın sonlarına doğru Mahir Çayan ve üç arkadaşının Maltepe Cezaevi'nden tünel kazarak kaçtıklarını öğrendiğinde sevindi. Bir yandan da kaygılandı. "Keşke ülke dışına kapağı atsalar, yoksa vururlar onları," diye düşündü.

Ülke gibi o da kapkaranlıktı. Neşesiz, durgun, izole bir hayatı vardı. Anne ve babası artık yoktu. Sakine teyze de öyle. O da yıllarca önce bilinmeyen bir sonsuzluğa göç etmişti. Ablasını da görmüyordu. Tamamen farklı hayatlara savrulmuşlardı. Ev bomboştı. Durmadan doğuran kedilerin dışında. Gazetede kimseyle konuşmuyordu. Mizanpaj işine gömülerek içindeki sıkıntıyı bastırmaya çalışıyordu. Bir türlü alt edemediği bir iç sıkıntısıydı bu. Nedenini bilemediği. Bu sıkıntıyla uyanıyor, bütün gün bu sıkıntıyla içi bulanıyor, gece yine onunla birlikte yatıp uyuyordu. Sabah onunla uyanacağını biliyordu. Onu bir an için unutsa bir arkadaşını kaybetmiş gibi telaşlanıyordu.

Bazen Suat'la Rü'yü düşünüyordu. Tutuklanma haberlerini dikkatle izliyor, tutuklananlar arasında endişeyle adlarını arıyordu. Yoktular. Demek henüz tutuklanmamışlardı. İlegalde miydiler? Birkaç kere Halkalı'daki eve gitmeyi düşündü. Sonra kovdu bu düşüncüyü kafasından. Delilik olurdu bu. Gitmek istese bile evi bulacağından emin değildi. Ne yapıyorlardı? Korkuyorlar mıydı? Korku mu? Bu düşüncelerle irkildi. O zaman, içindeki sıkıntının bir bölümünün korkudan kaynaklandığını fark etti. Bir gün onu da tutuklama-

ya gelebilirlerdi. Ne için? Genç subayların toplantısına katılmıştı. Ama kimse bilmiyordu ki adını. Ya Suat veya Rü yakalanırsa... İşkenceye dayanamayıp onun da adını verirlerse... Bu muydu korkusu? Soğukkanlılıkla tahlil etmeye çalıştı. Hayır, değildi. Genel bir korku işte. Tutuklanıp işkenceye çekilme korkusu. Ona bir şeyleri söyletmeye çalışırlarsa... Kendini işkencede tahayyül ediyordu bazen. Nasıl bir şeydi işkence? Dayanabilmek... Bu acıyı tanıımıyordu. Biri-leri hakkında bilgi vermek zorunda kaldığını düşündüğünde büyük bir acı duyuyordu. Bu, işkencenin acısından daha büyük bir acı olmalıydı. Belki de insanın bütün hayatını karartan... Sonra kafasından kovuyordu bu endişeyi. Ben bir şey bilmiyorum ki, diyordu kendine. Vereceği bir bilgi yoktu ki... TKP gizli örgütü? Oralardan birileri konuşursa? Buna daha az ihtimal veriyordu. Varlığıyla yokluğu belirsiz bir örgüttü. Hele şimdi. Yoktu. Düpedüz yoktu. Sorguya çekilse diyebileceği bir tek şey vardı. Böyle bir örgütlenmeden ona kimse söz etmemişti. TIP'in Arnavutköy teşkilatının üyesiydi. Legal bir teşkilattı. Bunun ötesinde kimse bir şey söyletmezdi ona.

Günün birinde kapısının çalınacağından korkuyordu. Mesela Suat. Beni sakla diye kapısına gelmiş... Düşündükçe kalbi hızla çarpıyordu. Elbette saklardı. Silahı? Öyle ya, silahlı bir örgüt söz konusuydu. Saklardı, fakat korkardı da. Bu sefer işin ucunda işkence ve hapishanenin ötesinde ölüm de vardı... Suat, eve baskın yapan polislerle silahlı çatışmaya girerdi... Silahı varsa girerdi... O zaman kendisi... ellerini kaldırıp, ateş etmeyin, teslim oluyorum derse... Böyle bir sahneyi gözünün önüne getirdiğinde her yanını ter basıyordu. Çok aşağılayıcı bir şeydi böyle davranmak. Arkadaşını bırakıp teslim olmak. Direnirse? Onu da vururlardı. Silahsız olduğunu bilemezlerdi ki. Suat'tan bir silah da kendi için isterdi. Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir nasıl çatışmaya gir-

diyse o da çatışmaya girerdi. Sonunda da öldürülürdü. Hüseyin'in gazetelerdeki, yerde yatan ölüsünün resmine uzun uzun bakmıştı. Kendini onun yerine koymuştu. Artık hiçbir şey hissetmiyordu. İşkence de yapamazlardı, sorgu da. Ölerек onların karşısında özgürlüğünü ve dokunulmazlığını ilan etmişti. Aynı zamanda esaretini de. O da bir şey yapamazdı. Yüzlerine bile tüküremezdi. Mücadele edemezdi. Sonsuz, karanlık bir uyku. Ölmek buydu işte.

Bazen uykusundan feryat ederek uyanıyordu. Sanki ölmüştü de derin bir ölüm kuyusundan yeniden yeryüzüne çıkmıştı. Soluk soluğa kalırdı böyle zamanlarda. Kalbinin çılgınca atışlarını dinlerdi. Yukarılardan geçen yüksek gerilim hattının başka bir dünyayı, hayalet bir dünyayı hatırlatan uğultusunu. Giderek yatışırdı. Yanı başındaki o tanıdık iç sıkıntısına sarılıp yeniden uykuya dalmaya çalışırdı.

Sönük, ölüm gibi karanlık bir kış akşamıydı. Gazetede ki işinden yorgun argın dönmüş, sobayı yakmış, ayaküstü bir şeyler atıştırmış, kedilerin yemeğini vermiş ve kanepeye uzanıp üzerindeki giysileriyle huzursuz bir uykuya dalmıştı.

Bir gürültüyle uyandı.

Güm... güm... güm...

Aşağıdaki sokak kapısıydı.

Uyku sersemliğiyle, "Sakine teyze" diyerek yerinden fırladı. Kanepede oturup başını elleri arasına aldı. Ne sersemlik...

Dinledi. Yüksek gerilim hattının uğultusu geldi kulağına. "Yanıldım galiba," dedi, "kapı çalınmış olamaz bu saatte" Bu sefer çingirak sesi geldi kulağına. Her kimse kapıdaki, herhalde önce çingırağı çalmış, içeriden ses gelmeyince kapıyı yumruklamak zorunda kalmıştı. Ardından çingırağa dönmüştü yeniden. Ya da çingırağın halkasını yeni fark etmişti. Evde ışık yanmıyordu. Hiç ses etmese, gelen her kimse, bir iki defa daha çaldıktan sonra çekip giderdi. Ama bu

sefer... merak içini kemirirdi. Kimdi, neden gelmişti bu saatte? Ondan bir yardım mı isteyecekti? Ya Suat ise gelen? Korkakça kapıyı açmamıştı. Korkunç bir şeydi bu. Ya polis-se? Bilemezdi ki... Bilmemek en kötü şeydi. Bu bilinmezlik-le nasıl yaşırdı? Hayır hayır, ne pahasına olursa olsun açma-lıydı kapıyı.

İçi bulanarak yerinden kalktı. Gıcırdayan merdivenlerden yan yan indi. “Geliyorum,” diye seslendi bir yandan da. So-fanın ışığını yakmadan kapıyı açtı.

Kapıdaki kişiyi o karanlıkta seçemedi önce. Bir kadın si-luetiydi. Dışarıda yağmur yağıyordu. Kadının üstünden su-lar süzülüyordu. Kadın, yağmurluğunun başlığını indirdi... Rü... Rü’yü karşısındaki.

“İçeri gelsene,” dedi.

Girdi Rü.

“Gel,” dedi, “ıslanmışsın”

Yukarı çıktılar. Işığı açtı Gediz. Karşılıklı durup birbirle-rine baktılar.

“Neyse ki bu yağmurluğu almışım,” dedi Rü, “aniden bo-şandı yağmur... Taksiden inmeden hemen önce...”

“Taksiyle mi geldin?” diye sordu Gediz, bunu endişeyle sorduğunu fark edip düzeltmeye çalıştı:

“Buraya taksi pek çıkmaz da...”

“Yok, ne olur ne olmaz diye sahilde indim,” dedi Rü, üs-tünden su damlayan yağmurluğu bir sandalyenin arkalıgı-na asarken, “şurada biraz suyu aksın... yerler biraz şey ola-cak ama...”

“Önemli değil,” dedi, Gediz, elini sobaya değdirirken, “soba sönmüş ama şimdi yakarım yeniden... Daha tam geçmemiş.”

İki odun atıp ateş harlansın diye sobanın altını maşayla karıştırdı.

“Işığı söndürelim,” dedi Rü, “saat epey geç. Bu saatte ışık yanan evlerden bile şüpheleniyorlar.”

Işığı söndürdü Gediz.

“Gel otur şöyle,” diyerek, demin kendi uzandığı kanepeni gösterdi.

Yan yana oturdular.

Rü, uzun, bol eteğini yukarı doğru çekerken “Eteklerim de ıslanmış,” dedi. Gediz, elektrik çarpmış gibi baştan aşağı titredi. Erkekliğinin o zamana kadar tanımadığı ölçüde büyük bir uyanışla bütün vücudunu sardığını hissetti. Bastırmaya çalıştı bütün gücüyle. İmkânsızdı, başaramıyordu, iradesi yok olup gitmişti. Eli, iradesinin dışında Rü’nün bacağına uzandı. Sıcaktı. Rü’den de bir şehvet tütüsü mü yaylıyordu? Elini Rü’nün dizinde gezdirdi.

“Üşümüştün,” dedi kendine yabancı, boğuk bir sesle.

Rü, elini Gediz’in elinin üstüne koyarken, “Evet, öyle oldu,” dedi. Onun sesinde de tuhaf bir buğu, bir beklenti vardı. Karanlıkta birbirlerini zor görüyorlardı. Ama nefes alışlarını duyuyorlardı. Gediz, elini yukarıya doğru kaydırdı. Rü’nün bacaklarının arasına. Parmaklarının onun küloduna değdiğini duyumsadı.

“Yapmayalım,” diye inledi Rü, duyulur duyulmaz bir sesle. Bu, bir işaret gibiydi. O andan itibaren Gediz, hiçbir gücün hiçbir şeye engel olamayacağını anladı. Rü’nün ıslak saçlarından tutup kendine doğru çekti. Dudakları hırsıyla birbirini buldu. Ne düşünce, ne anı, ne duygu vardı... Karanlığın, sıkıntının, korkunun, kaçaklığın, ihanetin, vicdan sızısının, suç ortaklığının damarlardan şiddetle aktığı, körüklediği, dizginlerinden boşanmış...

Kendilerine geldiklerinde, “Suat nerede?” diye sordu Gediz, çatlak, kısık bir sesle.

“Yakalandı,” diye fısıldadı Rü.

Gediz’in bedenini ve beynini büyük bir suçluluk duygusu ve utanç sardı. Hapisteki arkadaşının karısıyla yatmıştı. Da-

yanması zor bir vicdan sızısıyla irkildi. Hemen ardından savunma mekanizmaları harekete geçti. O ana kadar Suat'ın yakalandığını bilmiyordu ki. Korkunç bir iç çatışma. Bilmesen de arkadaşının karısıydı o. Neden yaptın bunu? İradesiz alçak! Tutuklandığını daha önce söylemiş olsaydı... Yine yapardın sen. Direnemezdin. Kız kardeşiyle ensest yapmış gibi utandı. Yüzüne bakamadı Rü'nün.

Uzun sessizliği Rü bozdu. Gediz'i yatıştırmak istermiş gibi, kulağına sokularak fısıldadı:

“Biz ayrıldık... Ankara'ya birlikte gittiğimizde de ayrıldık...”

Gediz'i yatıştırmak için mi söylemişti bunu, yoksa kendini savunmak için mi? Belki her ikisi birden. Biraz azalmıştı Gediz'in sızısı. Ayrı olduklarına göre... İç sesi yine huzursuz etti onu. Evet ama bilmiyordun ki ayrı olduklarını. Yattığın sırada onu Suat'la hâlâ birlikte sanıyordun ve bu seni engellemedi. Yine de birlikte değillermiş ya. Ama şu ensest suçluluğu. Bunun altında eziliyordu.

Rü, elini Gediz'in sönmüş, ıslak organına götürüp okşadı. Yeniden uyanmaya başladı Gediz. Canı müthiş sigara içmek istedi. Kanepeden kalkıp iki sigara aldı. İkisini de yaktı. Birini Rü'ye verdi. Yüzleri birbirine dönük uzandılar yeniden. Sobadan yayılan belirsiz bir aydınlık vardı içeride. Sigara ateşi yüzlerine küçük bir ışık veriyordu. Gediz, dirseğine dayanıp Rü'nün yüzünü inceledi. Sevişince daha da güzelleşmişti. Saçları kurumaya yüz tutmuş, alev gibi yüzünün çevresine dağılmıştı. Ne olacaktı şimdi? Neden gelmişti buraya? Sevişmek için mi? Yok canım, saçma. Her şey çok aniden olmuştu. Bunu önceden hesaplamış olması imkânsızdı. Aranıyor muydu? Onu saklamasını mı isteyecekti? Yoksa başka bir isteği mi vardı? Aklına gelen soruyu pat diye soruverdi.

“Halis ne oldu?”

“Neden sordun?”

“Çok yakındınız Ankara’da...”

“Öyle mi? Kışkandın mı yoksa?” Soğuk bir gülüş.

“Olabilir...”

“Senden saklamak istemiyorum,” dedi Rü, “o sırada Halis’le birlikteydik. Bunu Suat da biliyordu. Sonra...”

Gediz yerinden doğruldu. Kanepeye oturdu. Sigarasından derin bir nefes çekti.

“Gerisini ben söyleyeyim mi?”

Rü, merakla yüzüne bakarak, “Söyle,” dedi. O da doğrulup oturmuştu.

“Halis ihanet etti, belki de ihbar etti sizi... O yüzden ayrıldınız.”

Rü hayretle, “Nasıl bildin?” diye sordu. “Kim söyledi?”

“Kimse söylemedi... Tahmin ettim...”

“Evet, öyle oldu...”

“Ne oldu? Anlat bana...”

Rü, sigarasını söndürdü.

“Bir sigara daha versene bana...”

Gediz de sigarasını söndürdü. Yeni iki sigara yaktılar.

Rü, kanepeye sırt üstü uzandı. Dizlerini büktü. Gediz de onun yanına yanlamasına sıkıştı.

“Polise gidip kendiliğinden teslim oldu. Bir yerlerde adı çıkmış. Zaten o sırada hareketten ayrılmıştı. Yusuf Küpelilerin grubuna katılmıştı...”

“Yusuf Küpelilerin grubu mu?”

“Ah, sen bilmiyorsundur tabii... Hareket bölündü. Yusuf Küpeli silahlı eylemlerden korktu, hareketi bölmeye kalktı ve atıldı.”

“Tamam da, Halis...”

“Onlara katıldı. Son zamanlarda iyice korkmuştu. Silahlı eylemler yanlış deyip duruyordu. Teslimiyet içindeydi. Yusuf Küpelilere katılınca aramız açıldı. Beni evden kovdu...”

“Hangi evden?”

“Hani gelmiştin ya... Halkalı’daki ev. Sen geldiğinde de o evde birlikteydik. Anlamamış mıydın?”

“Tahmin etmiştim aslında,” dedi Gediz.

“Ardından, gidip polise teslim oldu. O teslim olduktan sonra Suat yakalandı... Onun ihbar ettiği kesin gibi bir şey. Çünkü Suat’ın gizlendiği yeri benden ve ondan başka bilen yoktu... Her şey o kadar hızlı gelişti ki... Son bir ayda olup bitti bunlar...”

“Müthiş işçi örgütçüsünün marifetleri desene,” dedi Gediz, bu sefer acı acı gülererek, “zaten hoşlanmamıştım o oğlandan... Sinsi bakışlarından... Yere bakan can yakan...”

Yeniden hareketlendiler. Gediz, Rü’nün parmakları arasından sigarasını aldı. Kendisinininkiyle birlikte söndürdü ve bu sefer tadını çıkara çıkara sevişmeye başladılar. Yorgun ve dingin bir uykuya daldıklarında üzerlerine sabahın ilk ışıkları vurmaya başlamıştı.

Gediz gözlerini açınca karşısında Rü’yü gördü. Kalkmış, giyinmiş, bir hırkaya üşümüş gibi sıkı sıkıya sarınmış, ayakta, öylece bakıyordu Gediz’e. Gözlerinin altında siyah halkalar oluşmuştu. Gece üstünde var mıydı bu hırka? Hatırlamıyordu.

“Üşüdüm de biraz, bu hırkayı buldum. Annenin miydi?”

Hatırladı Gediz, annesinin hırkasıydı. Cevaplamadı. Yüzüne dikkatle baktı. Gecenin büyüğü çekip gitmişti. Şimdi karşısında yabancı bir insan vardı. Tanıdığı, bildiği Rü’den bile daha yabancı. İhanet duygusu biraz geri plandaydı, utanç ise yerli yerinde. Gözlerini kaçırdı Rü’den. Saatine baktı.

“İşe geç kaldım,” dedi kalkarken, “sen kal, ben gelirim akşama”

Rü, kuru bir sesle, “benim de çıkmam gerekiyor,” dedi.

“Akşama gelmeyecek misin?” diye sordu Gediz, hızla giyinirken.

“Buraya senden bir şey istemeye gelmişim.”

Gediz, Rü’nün yüzüne dikkatle baktı. Demek ondan bir şey isteyecekti. Kendiyle mi ilgili?

“Evet?” dedi Rü’ye yaklaşp. Geceki yakınlığı yeniden yakalamaya çalışıyordu bir yandan da. Rü, geri çekildi. Çok uzaklaşmıştı, bu her halinden belliydi. Gece aralarında hiçbir şey geçmemiş gibi. Gediz, bu uzaklıktan hem rahatsız oldu, hem de bir ölçüde rahatladı. Hiçbir şey olmamış gibi. En iyisi buydu. Unutalım gitsin.

“Bir arkadaş çok zor durumda,” dedi Rü, “birkaç günlüğüne sende kalabilir mi?”

İşte buydu. Kötü bir duyguyla sarsıldı. Bunun için mi yatmıştı onunla? Rüşvet mi? Bu öneriden korkmuş muydu? Hayır. Hatta daha önceden duyduğu bütün korkular uçup gitmişti. Bunun yerini aldatılma duygusu almıştı. Şu anda yakalanmak da, işkence de, öldürölmek de umrunda değildi. Tek istediğı, bir şeyden emin olmaktı.

Rü, Gediz’in kafasından geçenleri yüzünden okumuş gibi, “Düşündüğün gibi değil,” dedi, “gece her şey çok aniden olup bitti. Hiç aklımda yoktu böyle bir şey. Belki de yaşadığımız koşullar... Ama emin ol...”

Neredeyse, “Ne oldu ki?” diye soracaktı. Daha doğrusu, böyle sormak isterdi.

“Tamam tamam, anladım,” diye araya girdi Gediz, bir ölçüde rahatlamıştı. Kendini yokladı. Şimdi her şeye hazırđı.

“Hapisten kaçan arkadaşlardan biri mi?” diye sordu.

“Bana bir şey sorma lütfen,” dedi Rü, yalvarır gibi, “açıklama yapmam mümkün değil. Gördüğünde belki tanırırsın.”

“Mahir,” dedi içinden Gediz, “Mahir bu. Tanıdığım tek kişi o, hapisten kaçanlardan. Düşündüğüm gibi, aklımdan geçenler gerçek oluyor galiba.”

“Elbette burada kalabilir arkadaş,” dedi Gediz, “ne kadar isterse kalsın. Ama dikkat edin. Bu evde yalnız yaşadığımı

bütün komşular biliyor. Al şu anahtarı. Ben olmasam da gidersiniz içeri. Karanlıkta gelin, tamam mı?” Rü’nün karşısında yeniden eski, ağabeyce havasına bürünmüştü.

“Tamam,” dedi Rü, anahtarı alırken, “bu akşam karanlıkta getiririm onu. Sen de evde olsan iyi olur.”

“O zaman, akşam altıdan sonra gelin. Ben saat tam altıda evde olacağım. Çıkmalıyım, çok geç kaldım.”

Merdivenlere doğru yürürken aniden döndü.

“Sen de benimle gel. Tek başına çıkma. İkimizi birlikte görürlerse daha iyi olur. Anlarsın ya, küçük bir kaçamak olarak düşünürler en fazla.”

Birlikte indiler. Kapıdan çıkacaklarken Rü durdu.

“Sana bir şey daha söylemem gerekiyor,” dedi, “başka zaman fırsat bulamayabilirim...”

Bir veda mıydı bu? Bir daha baş başa kalamayacaklarına yönelik bir ima mı?

“Suat da ayrıldı hareketten... Çok yakın bir zamanda. O da Maltepe Cezaevi’nde idi... Fakat Yusufçulara katılmamış. İçerde Maocu bir fraksiyonla bağlantı kurmuş.”

Gediz, o akşam işten erken çıkıp koştur koştur eve geldi. Saat beşi çeyrek geçiyordu. Karanlıkta oturdu. Sigara üstüne sigara içerek Mahir’le Rü’nün geleceği ânı heyecanla beklemeye başladı.

Saat yediye gelirken aşağıdan kapının kilidinin tıkırdadığını duydu. Heyecanla ayağa kalktı ama aşağı inmedi. Oturma odasının ışığını yakıp bekledi. Tahta merdivenlerden çıkanların ayak sesini dinledi. Önce Rü’yü gördü. Üstünde gri bir pardösü vardı, önü açıktı. Saçlarını arkadan toplamıştı. Rü, geriye dönüp; “Gel gel, evdeymiş Selim,” dedi. Selim mi? Bunu önceden söyleyerek, “senin adın Selim, ona göre” mi demek istemişti?

Orta boylu, zayıfça bir genç girdi içeri, ürkek adımlar-

la oturma odasının ortasına doğru yürüdü. Koltuğunun altında evrak çantasına benzer bir çanta taşıyordu. Öbür elinde bir fötr şapka vardı. Gediz, onun koyu esmer saçlarının peruk olduğunu düşündü. Mahir değildi, kesinlikle değildi. Peki kimdi?

“Merhaba,” diyerek elini uzattı genç adam, bir yandan da Gediz’i dikkatle süzerek, “adım Selçuk”

Gediz, elini sıkarken “Memnun oldum,” dedi. Selçuk’un eli terli miydi? Heyecanlanmış mıydı? Görünüşünden anlaşılmıyordu.

“Geçin şöyle, rahat edin,” dedi Gediz, “yiyecek bir şeyler hazırlarım şimdi. Ben de bir saat oluyor geleli.”

Selçuk, Gediz’in gösterdiği kanepeye oturmadan önce paltosunu çıkarıp düzenlice katladı ve yanına koydu, fötr şapkasını da üstüne. Çantası hâlâ elindeydi. Kalkıp gidecek gibi bir hali vardı. Tedirginlikle gözden geçirdi oturma odasını.

“Zahmet etmeyin, biz yedik.”

Rü, pardösüsünü çıkarmadan bir iskemleye oturmuştu.

“O zaman ben de daha sonra yerim bir şeyler,” dedi Gediz, “pek de aç değilim zaten”

Selçuk, Gediz’e değil de Rü’ye hitaben; “Evin sağına soluna bir göz atmam gerekiyor,” dedi, “baskın açısından...”

Rü’nün yerine Gediz cevap verdi:

“Tabii, gelin göstereyim. Sanırım o açıdan elverişli bir evdir.”

Banyo tarafına yürüdü. Selçuk kalkıp peşinden geldi. Rü yerinden kıpırdamadı.

Banyoya girdi Gediz, yüksekteki pencereyi açtı. Fısıltıyla; “Bu pencereden rahatlıkla çıkabilirsiniz, buradan yandaki evin damına atlayabilirsiniz. İki buçuk metre kadar vardır,” dedi.

Selçuk yaklaştı. Kurnaya basıp pencereden dışarıya baktı. İnip pencerenin büyüklüğünü ölçtü gözleriyle. Gediz, evrak

çantasına benzeyen çantasının hâlâ Selçuk'un koltuğunun altında olduğunu fark etti.

"Evet. Buradan çıkabilirim. İyi ki şişman değilim," dedi Selçuk, gülümseyerek, "yatak odası nereye bakıyor?"

"Göstereyim..." dedi Gediz, yatak odasına yöneldi. Geçerken Rü'yü gördü. Küçük bir kâğıda not alıyordu.

Yatak odasına girdiler. Pencereye gidip perdeyi araladı Gediz.

"Burası bahçeye bakar. Yaklaşık üç metrelik bir yükseklik. Yalnız buranın tehlikesi şu ki, bahçenin bir kısmı yoldan görülebiliyor. Yanda bir oda daha var. Onun da penceresi aynı bahçeye bakar."

Selçuk perdenin arkasına gizlenerek dışarıya baktı.

"Evet öyle," dedi, "ama gecenin karanlığı olacağına göre karanlıktan yararlanabilirim. Dam biraz daha riskli. Kiremitlerden gürültü çıkabilir..."

Bunu baskın kaçınılmazmış gibi bir havada söylemişti. Bir şey gelip Gediz'in boğazını tıkadı. Heyecan mı? Korku mu? Bilemedi. Bir şey söylerse sesinin kendini ele vereceğini düşünüp sustu.

Oturma odasına döndüler. Üçünde de gizleyemedikleri bir tedirginlik vardı. Selçuk, kanepeye oturup evrak çantasını pardösüsünün yanına özenle koydu. Tren kompartımanındaki bir yolcuya benziyordu.

Rü, not aldığı kâğıt parçasını Gediz'e uzattı.

"Herhangi bir durumda beni bu numaradan arayabilirsin. İsmim Sevim..."

"Memnun oldum," diyerek gülmeye çalıştı Gediz. Espri yaparak gergin havayı biraz olsun dağıtmak istemişti. Kimse gülmedi. Rü, devam etti:

"Önlem olarak, ilk iki numara dışında diğer numaralar ters yazılmıştır. Yani 35 değil, 53, 82 değil, 28. Aklında tutarsın değil mi? Parola şöyle: Ben Sevim'in babasıyım. Anne-

si biraz rahatsız. Eve uğrayıversin. Bunu yazmadım. Aklında tutarsın.”

Gediz kâğıdı alıp baktı.

“Numarayı da ezberlemem en iyisi,” dedi.

“Sen bilirsin,” dedi Rü. Gidecekmiş gibi ayağa kalktı.

“Bir de şu var... Bakkaldan kesinlikle her zaman aldığın şeylerin dışında, fazladan bir şey almayacaksın, Selim.”

“Tamam,” dedi Gediz.

Bir sessizlik oldu.

“Ben gideyim,” dedi Rü, “anahtar bende kalsın.”

“Tabii, olur.”

Rü, kapıya doğru yürürken, dönüp Selçuk’a baktı, “Görüşürüz,” diyerek el salladı.

Selçuk da gülümsemeye çalışarak ona el salladı.

Gediz; “Geldiğinizde sizi gören oldu mu?” diye sordu.

“Çok dikkat ettik,” dedi Rü, “kimsenin görmediğinden eminim”

“Ben de seninle kapıya çıkayım. Gizli saklı bir şey yok izlenimi verelim”

“Doğru.”

Merdivenlerden indiler. Hiçbir konuşma geçmedi aralarında. Gediz, kapıyı açtı. Çıktılar.

“Annene saygılar,” diye seslendi Rü’nün arkasından. Çevreye kısa bir göz attı. Karanlık yolda görünen kimse yoktu. Çevredeki evlerin perdelerinde de herhangi bir hareketlenme dikkatini çekmedi. Aşağı doğru ilerleyen Rü’nün arkasından bir dakika kadar baktıktan sonra içeri girdi. Merdivenlerden çıktı.

Oturma odasına girdiğinde Selçuk’un gayet sakin, evrak çantasından çıkardığı namlusu uzun bir silaha mermi doldurmakta olduğunu gördü.

Selçuk, Gediz'in evinde beş gün kaldı. Gediz, sabahları aynı saatte evden çıkıyor, akşam altı sularında eve dönüyordu. Selçuk'u aynı kanepede, bir yanında katlanmış paltosu, üstünde fötr şapkası, diğer yanında evrak çantası oturur buluyordu. Oyalanır diye ona bazı romanlar vermişti. Eve geldiğinde sehpanın üzerindeki romanların öylece durduğunu görüyordu. Okumuyordu Selçuk, buna aşağı yukarı emindi. Kitapların yeri bile değişmemişti. İşin garibi, bir kere bile birlikte yemek yemediler. Her seferinde, "ben yedim" diyordu Selçuk. Mutfağa gidip baktığında herhangi bir şey yendiğini gösteren hiçbir işarete rastlamıyordu. Ne bir bulaşık, ne yenmiş bir ekmek. Neredeyse Selçuk'un gerçekten yaşayan biri olduğundan kuşkuya düşecekti. Bu dünyada konuk olarak bulunan bir ölüden farkı yoktu. Konuşmuyordu da. Gediz'e, hayatına dair hiçbir şey sormuyordu. Gediz'in günlük hayata ilişkin sorduğu şeylere kısa cevaplar veriyordu.

"Sıkılmamışsınızdır umarım."

"Yok, sıkılmadım."

"Bazen satıcı falan gelir, kapıyı çalan oldu mu hiç?"

"Hayır olmadı."

"Geceleri sabaha kadar sobayı yakıyorum ki, gündüz biraz sıcak olsun içerisi. Malum ya, gündüz sobayı yakmamamız gerekiyor."

"Evet... Yok, üşümedim."

"Üşürseniz şifonyerde kazak var, alıp giyebilirsiniz."

"Teşekkür ederim. İhtiyaç olursa alırım."

"Yüksek gerilim hattı rahatsız ediyor mu geceleri? Sinir bozucu bir uğultusu vardır da..."

"Öyle mi?.. Farkında değilim..."

"Umarım kediler rahatsız etmemiştir sizi."

"Yok yok, hiçbir zararları yok. Miyavlamıyorlar bile."

Bütün konuşmaları bu tür şeylerden ibaretti. Belki de Selçuk, insani bir yakınlığın sakıncaları olacağını düşünüyor-

du. Bu koşullarda insani sıcaklıktan ne kadar uzak durur-
san o kadar iyiydi. Bu soğuk, karanlık dünyada... Bir akşam
eve gelip aynı sıkıcı ortamla karşılaştığında, kendi kendine,
“öldürüleceğini düşünüyor,” dedi Gediz, “bu yüzden duy-
guları uyuşturmak en iyisi galiba. Ne kadar az duygusal yük
alırsan, ne kadar az insan tanırırsan, ne kadar az iletişim ku-
rarsan o kadar iyi. Ölüme hazırlanmak...” İçi burkuldu. Sel-
çuk’a baktı, göz göze geldiler. Selçuk, onun düşüncelerini
okumuş gibi gözlerini kaçırdı. Selçuk’un soluk, sarıya çal-
an yüzünde, akşam alacasında ölümün gölgesini gördüğü-
nü sanıp titredi.

Rü, beş gün içinde bir akşam vakti bir kere uğradı. Elinde
büyükçe bir naylon torba vardı.

“Elbiselerin burada,” dedi, Selçuk’a.

Demek kendisi evde değilken gelmiş ve Selçuk’un bazı ih-
tiyaçlarını konuşmuşlardı. Rü’ye bir şey sormadı.

Beşinci günün akşamı yeniden geldi Rü. Bu sefer, şaşırtı-
cı ölçüde şık giyinmişti. Saçlarını kuaförde yaptırdığı eniko-
nu belliydi.

“Gidiyoruz,” dedi kısaca. Selçuk, o zamana kadar kane-
penin kenarında tuttuğu, Rü’nün getirdiğı naylon torbayı ve
evrak çantasını alıp yatak odasına geçti.

Odadan çıktığında üstünde tiril tiril bir takım elbise vardı.
Kravat da bağlamıştı. Peruğunu takmamıştı. Seyrek, kum-
ral saçlarıyla şimdi daha dünyalı bir hali vardı. Evrak çanta-
sı koltuğunun altındaydı.

“Gidebiliriz,” dedi Selçuk. Fötr şapkasını aldı, çantaya ko-
yup fermuarı çekti. Paltosunu öbür eline aldı.

“Arkadaşlar arabayla biraz aşağıda bekliyor,” dedi aya-
ęa kalkan Rü, “evi görmelerini istemedim... Paltonu giy is-
tersen...”

Selçuk, paltosunu giydi. Elini Gediz’e uzattı.

“Her şey için çok teşekkür,” dedi.

Gediz, Selçuk’la el sıkışırken, “Ben de geleyim aşağıya,” dedi.

Oturma odasından çıkacakları sırada Rü duraksadı. Çantasından anahtarı çıkarıp kapının yanındaki sehpanın üzerine bıraktı.

Gıcırdayan merdivenlerden indiler. Gediz, sofanın ışığını yaktı.

“Söndürelim,” dedi Rü, “karanlıkta çıkmak daha iyi olur” Işığı söndürdü Gediz.

Kapı gıcırdadı. Çıkıldılar. Karanlıkta uzaklaşan ayak seslerini dinledi.

Mizanpaj yaparken önüne bir haber geldi. Arnavutköy’de, Lale Arıkdal adlı bir kızın evinde polisle çatışmaya giren ve evden bir huruç harekâtıyla çıktığında delik deşik edilip öldürülen bir gençten bahsediyordu. Arkadaşı, önüne, “vurulanın fotoğrafı” diyerek bir resim sürdüğünde polisle çatışarak ölen Ulaş Bardakçı’nın Selçuk olduğunu gördü. Yolculuk bitmişti.

Ne tedirginlik, ne korku, ne sıkıntı kalmıştı. Sadece koyu bir acı. Berber Hüseyin’in ani bir kalp kriziyle öldüğünü öğrendiğinde, acının yerini duyarsız bir dinginlik aldı. Cenaze gitmedi. Onun talimatlarına uygun bir davranıştı bu. Tanışıklık vermeyeceksin. Öldüğünde bile.

Akşam kokteyle davetliydi. Kar bütün gün yağmış, trafik allak bullak olmuştu. Harbiye'deki kokteyle gidebilmek için Arnavutköy'den bir taksi tutmak zorunda kalmış, ödediği yüklüce para içine oturmuştu. Nedenini bilemediği bir canlılık vardı üstünde. Yeni birileriyle, kendine bile itiraf edemediği, bir kadınla tanışma umudu. Damarlarındaki kanın gürültüyle akışını duyar gibiydi. Hayat sürprizlerle doluydu, neler olacağını önceden kim bilebilirdi ki?

12 Mart döneminin en karanlık günlerinde Rü'yle yaşadığı geceden beri bir kadınla birlikte olmamıştı. Ulaş'ın ölümünden sonra her an birilerinin kendisini almaya geleceğini bekleyerek kapalı bir hayat yaşamıştı. Artık böyle yaşamak istemiyordu. Siperden başını ağır ağır kaldıran bir asker gibi çevresine bakınmış, ortamı koklamış, bir şeylerin değişmekte olduğunu algılamıştı. Yalnızdı, arkadaşı yoktu, hayatında hiç kimse yoktu, siyasi faaliyet bir yana, siyasi gelişmeleri de doğru dürüst izlemiyor, kimselerle görüşmüyordu.

Tanınmış bir ressamın Harbiye'de açtığı resim galerisinin kokteyliydı. Antrede görevliye paltosunu verip ilk kez giy-

diği takım elbisesiyle pırıl pırıl salona girdi. Kadınli erkekli gruplar, ellerinde içki kadehleri, gülerek, şakalaşarak sohbet ediyorlardı. Garsonlar tepsilerinde kürdan takılı kanepe ve içkilerle dolaşüyor, içkisini almamış ya da kadehi boşalmış olanların anında yanına yanaşıyorlardı. Gediz de bir içki ve kürdanlı kanepe aldı. Bir dikişte içti. Yanılmamıştı, tekilaydı. Yanından geçen garsonu durdurup boş kadehi tepsiye bıraktı ve bir yenisini aldı, birilerine rastlamak umuduyla çevresine bakındı.

Birkaç tanıdık sima gördü. Onların olduğu gruplara yaklaşmak pek işine gelmedi. Hoşlandığı tipler değildi, ayrıca çevrelerinde pek güzel kadınlar yoktu. Kendi kendine gülümsedi. İtiraf ediyordu. Buraya bu tür umutlarla gelmişti. Resim sanatı umrunda değildi. Sanat ve kültürümüzdeki olağanüstü ve sevindirici gelişmelerle de ilgilendiği yoktu. Hangi sanat eseri kadın güzelliğiyle yarışabilirdi. Başkalarına açıklayamayacağı bu sanat düşmanı gizli düşüncesiyle duvarlardaki resimlere bakarmış gibi yaparak, mutlu bir şekilde ısıltılı salonda ilerledi.

“Vay, Gediz.”

Şafak’tı. Bebek’teki çocuklardan biri. Hem kız gibi güzelliğine, hem de ince, zarif hareketlerine atfen, “Kız Şafak” derlerdi arkadaşları. Yıllar oluyordu görmeyeli. Kız güzelliği pek değişmemişti, sadece biraz kilo almıştı.

El sıkıştılar.

Gediz, “Bebek’te misin hâlâ?” diye sordu.

Şafak, yüzünden eksik olmayan gülümsemesiyle “İngiltere’deydim, yeni döndüm,” dedi. “Ablamın daveti için geldim.”

“Ablanın mı?”

“Sevim, ablam olur.”

Sevim Alar. Daveti veren, galeri sahibi ressam. Daveti doğrudan ondan almamıştı, gazeteden bir tanıdığı, gidemeyece-

ği için kendi davetiyesini vermişti, “İşin yoksa git, ilginç insanlar gelecek oraya,” diyerek.

Şafak, “Gel, ablamla tanış,” dedikten sonra kalabalığı yararak yürüdü. Gediz onun arkasından ilerlerken, kadının yaşını tahmin etmeye çalıştı.

Bir masanın yanında durmuş kırk yaşlarındaki kadınla el sıkışırken buldu kendini. Yerlere kadar inen bir Çingene eteği vardı üstünde. Boynunda boncuklar, boncuklar. Dışarıdaki soğuğu unutturan şile bezinden, bol bir bluz. Siyah saçlarını at kuyruğu yapmış. Yüzü makyajsız.

Kadın gülümseyerek baktı ona. Tuhaf bir konuşma tarzı vardı.

“Güzel Şafak’ımın güzel bir arkadaşı demek,” dedi, “bütün insanlar güzeldir ama... İltifat etmiyorum... Yüzünüz portreye çok uygun. Bakın...”

Dönüp arkasındaki birkaç portreyi gösterdi. Sanatsal bir çarpıklık vardı portrelerde. Aşağı doğru akan yüzler.

“Bir gün portrenizi yapmak isterim.”

Gediz, bu hızlı giriş karşısında biraz şaşırdı. Memnun da oldu. Hayalindeki kadın değilse de tuhaf bir çekiciliği vardı.

“Sanat için, elbette,” dedi gülümseyerek. O toplulukta biraz daha oyalanmaya karar verdi. Hararetli bir tartışma sürüyordu. Sevim de tartışmaya yoğunlaşmıştı. Konuyu anlamaya çalıştı.

“Bülent Ecevit, İsmet İnönü gibi tarihî bir şahsiyeti yenilgiye uğratarak geldi buralara...”

“Ama o İsmet İnönü’yü reddetmedi ki, ona daima saygı duymuştur.”

“Benim hazmedemediğim nedir, biliyor musunuz? Bülent Ecevit’in, başka parti kalmamış gibi tutup Erbakan’la koalisyon kurması...”

“Ne yapsındı canım? Hükümet kurmasa mıydı? Mecburdu.”

“Hayır efendim, anlaşılması gereken nokta şu ki, Ecevit halkı temsil ediyor. *Toprak işleyenindir*. Şu sözdeki zarafete bakar mısınız? Ben ölürüm bu söz için.”

Bunları söyleyen, Sevim’in yakın arkadaşı olduğu anlaşılan sarışın bir kadındı.

Tartışmanın başını, diplomat görünümlü, orta yaşlı bir adam çekiyordu. Sıkı bir Ecevitçiydi belli ki. O günlerde öyle bir “Karaoğlan” rüzgârı esiyordu ki, Adalet Partililerin bir kısmı bile Ecevitçi olmuştu.

Diplomat görünümlü adam, çevresindekileri esir almış, konuştukça konuşuyordu:

“27 Mayıs sonrası yıllarda seçkin kentsoylular ve onlarla iç içe olan orta sınıf aydınlar yeni bir akımın başını çektiler. Kalkınmacı-soldu bu akım, giderek toplumun daha alt kesimlerine doğru yayıldı, küçük üretici köylüleri ve taşralı alt-orta kesim esnaf ve zanaatkârları da içine aldı. 12 Mart askerî müdahalesiyle birlikte bu akım ve süreç önce kesintiye uğradı, sonra da kendine yol arayan sel suları gibi başka bir mecraya girdi, bu arada kendisi de önemli bir değişime uğradı.”

“Ne değişimiymiş bu?”

“Kalkınmacı-solculuk devri geçti. Bülent Ecevit’le birlikte demokratik solculuk devri açıldı. Ecevit, darbecilik yerine tabandan bir halk hareketiyle parlamentoda çoğunluk elde ederek iktidara gelme yolunu seçti. Ecevit öncesinde başı çeken toplumsal sınıf, kentsoylu seçkinler ve orta sınıf aydınlarıydı. Köylülük ve taşralı alt-orta sınıflar bu kesimlerin peşine takılmıştı. Ecevit’le birlikte bu durum tersine döndü. Şimdi köylülük ve taşra alt-orta sınıfları, hatta bir ölçüde kent işçi sınıfı başı çekiyor, kentli seçkinleri ve orta sınıf aydınları peşine takıyor. Bu salonda bile köylülerin ayak kollarını duyabilirsiniz...”

Sarışın kadın, diplomat kılıklı adamın kolunu tuttu.

“Amaaannn yapma be Sinan... Her şeye katlanırım da ayak

kokusuna tahammül edemem... Beni Ecevit'ten soğutmak için mi söylüyorsun bunları..."

Siyah tayt üstüne mini etek giymiş, daha genç gösteren bir kadın kendini ortaya attı.

"Figen, o kadar tuhafsın ki... Bir erkeğin ayak kokusundan daha cezbedici bir şey düşünemiyorum. Sinan beyin dediği gibi bir durum varsa ben şimdiden Ecevitçiyim..."

Sinan, hoşnutsuzlukla omuzlarını oynattı.

"Konu başka bir mecraya girdi galiba... Ben sosyolojik bir tahlil yapmak istemiştım... seksolojik değil."

Keçi sakallı bir adam karıştı söze:

"Senin ayakların kokmuyor galiba, Sinan..."

Hep birlikte güldüler.

Gediz, gözünü mini etekli kadından alamaz olmuştu. Bir ara göz göze geldiler. Kadın ona gülümsemiş gibi geldi. O da gülümsedi. Tartışma devam ediyordu.

"Anlaşılması gereken şu ki efendim, bu memlekette artık halk ağırlığını koymuştur. Bundan sonra yok öyle tepeden emretmek..."

"Sinan bey, hoş güzel de," dedi yaşlı, göbekli bir adam, "Demokrat Parti de ilk geldiğinde öyle denmişti. Sonra ne olduğunu gördük."

Sinan bey, gülümsedi.

"O zamanki durum farklıydı, efendim. Bilinç yoktu her şeyden önce."

"Şimdi var mı sence, Sinan? Ben göremiyorum. Gençler hâlâ içerde. Öyle acıyorum ki... Daha geçtiğimiz yıl..." Sevim'di bunu söyleyen.

Sinan bey, şefkat ifade eden zarif bir hareketle uzanıp Sevim'in kadeh tutan elini tuttu.

"Hiç merak etme canım," dedi, "yakında o gençleri de dışarı çıkaracak Karaoğlan'ımız. Bak şuraya yazıyorum, pek yakında..."

Bunu söylerken elini Sevim'in elinden çekip havaya bir şeyler yazar gibi yaptı. Gediz, mini etekli kadının yavaşça yanına yaklaştığını fark etti. Kalbi hızla çarptı. Kadın, aşağıdan doğru Gediz'e bakıp gülümsedi. Gülerken yanağında bir gamze belirmişti. Gediz'in kulağına eğilip; "Siz de Sinan bey gibi mi düşünüyorsunuz?" diye fısıldadı.

Gediz, kalp çarpıntısını bastırmaya çalışarak; "Hayır," dedi, kısık bir sesle.

"Adalet Partili misiniz?" diye sordu kadın. Onun sıcak soğuşunu hissetti Gediz.

"Hayır. Solcuyum."

Topluluğun arasından sıyrılıp bir köşeye doğru yürüdüler.

"Solcusunuz, öyle mi?" diye sordu kadın, "Çok ilginç. Benim kardeşim de solcudur. Ama o Ecevit'i destekliyor. Siz neden karşısınız?"

Gediz, kadının çıplak, güneş yanığıyla esmerleşmiş omuzlarına bakıp onu yavaş yavaş soyarken aynı kısık sesle açıkladı:

"Çünkü parlamenter yola inanmıyorum."

"Çok ilginç," dedi kadın yeniden, "silahla mı peki?"

Gediz, kadını hayalinde soymaya devam ediyordu. Göğüslerine gelmişti. Sutyenini yavaşça sıyırdı. Küçük, dolgun göğüslere doğru eğildi.

"Yok, o da değil..."

"Ne peki?"

"Ne oy, ne silah... Ben sadece aşka inanırım."

Kadının yüzü pembeleşti, boynu gerildi.

"Oooo çok ilginç gerçekten... Aşk neyi değiştirir?"

"Her şeyi... En çok da insanı..."

"Denemişsiniz belli ki," dedi kadın, buğulu bir sesle. Gediz'in kafası içkiden ve arzudan dumanlanmıştı.

"Siz de deneyin," deyiverdi.

Kadın kesik bir kahkaha attı. O sırada arkalarından biri seslendi.

“Neredesin Nazan? Deminden beri seni arıyorum.”

Gediz dönüp baktı. Yapılı, gözlüklü, saçları önlerden dökülmüş bir adamdı.

“Buradayım sevgilim,” dedi Nazan, elini adama doğru uzatırken, “beyefendiyle ciddi meseleler tartışıyorduk. İyi ki geldin. Beyefendi de Kerim gibi solcuymuş...”

“Öyle mi?” diye sempatiyle güldü adam, “Eh, o zaman anlaşırız.”

Gediz, başından aşağı bir kova soğuk su dökülmüş gibi ayılmıştı. Çevresine bakındı. Kısa yoldan kaçıp gitmek istiyordu buradan.

Kokteylden çıktığında, kendini her şeye rağmen iyi hissediyordu. Nazan’la aralarında geçen konuşmaları düşünerek yürüdü. Yanılmış olamazdı. İkisini de saran cinsellik büyüsü son derece somuttu. Onu nasıl bulabilirdi yeniden? Bu fırsatı bir kere daha ele geçirirse birlikte yatağa gideceklerinden emindi. Şafak, Nazan’ı tanıyor olabilirdi. Tipiye çevirmiş kara bakıp, “ne güzel bir gece” diye düşündü. Kendini ne zamandır bu kadar iyi hissetmemişti. Yürürken ayaklarının altında gıcırdayan karın sesini duyuyordu. Eskilerden hatırladığı bir melodiyi mırıldandı: “Karda zordur yürümek... Anladım gelmeyecek...” Yeni bir aşkın kokusunu hissetti karla temizlenmiş havada. İçtiği tekilalardan başı dönüyordu, tatlı bir baş dönmesiydi bu, halinden memnundu. “Hayat bazen güzel olabiliyor,” diye mırıldandı. Evine dönmek için taksiye yeniden yüklüce bir para ödemek zorunda olması bile keyfini kaçırmadı. Önünden geçen damalı bir arabaya, “Taksi!” diye seslendi.

Arnavutköy’e geldiklerinde, yağan karda biraz daha yürüme isteği doğdu içinde. Otobüs durağının önünden geçerken, “Şurada ineyim,” dedi taksi şoförüne. Eve kadar gü-

zel bir yürüyüş yapacaktı. Tekilanın yol açtığı baş dönmesi gitmişti, sarhoş değil, çakırkeyifti. Parayı verip indi. Taksi anında toz oldu. Bu saatte yeni bir müşteri bulmayı umuyordu herhalde. Saatine baktı. On bire çeyrek vardı. On birde varırdı eve. Kediler acıkmıştır ama ne yapalım, biraz dayansın keratalar diye düşündü, gecenin büyüsunü bozacak her şeyden uzak durmakta kararlıydı. Temiz havayı içine çekti. Acele etmeden, uzun adımlarla, gıcırdayan karların üzerinde yürüdü.

Karın her şeye hâkim olduğu havaların kendine özgü sağlamlığını soludu. Kar öncesinin üşüten havası çekip gitmişti. Soğuk, fakat üşütmeyen havanın dinçliğini hissetti gövdesinde. Rüya gibi bir geceydi. Kar azalsa da yağmaya devam ediyordu. Çocukluğundan beri yağan karın kesilmesine üzüldü. Şimdi de azalmasına üzülmüş, yağmaya devam ediyor olmasına sevinmişti. Eskiden beri kar sevincine gizli bir utanç eşlik ederdi. Evsizlerin halini düşünmüyor olmanın utancı.

Aynı utancı, yaz akşamlarının, karanlığın çökmeye başladığı geç saatlerinde, oyunlarından kopup evlerine dağılırken söyledikleri çocuk tekerlemesi sırasında da duyardı: “Evli evine, köylü köyüne, evi olmayan sıçan deliğine.” Eğlenceli, bir o kadar da acımasız bir tekerlemeydi. Ya aralarında gerçekten bir evsiz varsa? Gizlice utansa da çocukların hepsinin iyi kötü bir evi olduğunu bilmek bu utancı bastırırdı. Gözünün önüne evsiz bir çocuğun sıçan deliğine girmeye çalıştığı bir görüntü gelirdi. Hem komik hem de acıklı bir görüntüydü. Üzülür, hızla kafasından kovardı.

Sokaklarda kimseler yoktu. Kar yeniden yoğunlaşmıştı. Sokak lambalarının solgun ışıkları altında pembeleşip yere düşen kar tanelerine bakarak yürüyordu. Eve yaklaşmıştı. Karşıdan biri geliyordu.

“Selam abi...”

Yağan karda yaklaşan gölgeye gözlerini kısarak baktı.

“Ne haber, Münir?” diye sordu, “nereye böyle gece yarısı?” Laf olsun diye sormuştu. Gece yarısı tenhalığında bir tanıdığı rastlayıp da iki laf etmemek olmazdı. Münir, Gediz’in önünde durdu. Çekik gözlerini gördü. Lâkabı “Çinli”ydi.

“Dükkâna bakacaktım, abi... Biraz tekinsizdir böyle kış geceleri. Hırsızı var, uğursuzu var...”

“Sabaha kadar nöbet tutmayacaksın herhalde.”

“Yok abi,” dedi Münir, “kafama takıldı. Bir kontrol edicem. Ben eşeğimi sağlam kazığa bağlayım da...”

“İyi,” dedi. Yarenlik etmeye pek niyeti yoktu, “ben de gideyim de bir an önce, şu bizim kediler... acıkmışlardır. İyi geceler.”

“İyi geceler abi,” deyip yürüdü Münir, sonra bir şey hatırlamış gibi aniden durdu.

“Abi, Atok buralarda, haberin olsun.”

Zınk diye yerinde çakılıp kaldı.

“Atok mu?”

“Evet,” dedi Münir, “sanırım yine ev ev dolaşıyor”

“Ev ev mi?..”

“Evet abi. İnsan acıyor ama ne yapacaksın... Eve alsan sabaha kadar ispirto kokusundan geçilmez.”

“Ne ispiertosu?”

“Bilmiyor musun abi? Atok artık ispirto içiyor.”

Eli ayağı uyuştı. Başı döndü. Boğazı zehir yutmuş gibi acıdı. Ne diyeceğini bilemedi.

“Haydi eyvallah,” dedikten sonra hızla yürüdü. O güzel gece çekip gitmiş, katran gibi yapışkan bir karanlık her tarafını sarmıştı. Hızla eve doğru ilerliyordu. Yıllar önceki son karşılaşmalarında Atok, ona, “Aynı evde misin?” diye sormuş, sonra da “Bir gün uğrarım,” demişti. Ona gelirdi mutlaka. Soluk soluğaydı. “Evli evine, köylü köyüne, evi olmayan sıçan deliğine.”

Uyanır uyanmaz saatine baktı. Saat onu beş geçiyordu. Giyinik olduğunu görünce öylece uyuyakaldığını hatırladı. Her tarafı kaskatı kesilmişti. Kalkıp pencereden dışarı baktı. Yürüyenlerin ayak izleriyle kararmış karları gördü. Güneş açmıştı. Canı sıkıldı. Açlık hissetti. Mutfağa gidip yiyecek bir şeyler aradı. Ekmek yoktu. Buzdolabında bulduğu, kuruyup sararmış bir peynir parçasını ağzına attı. Ağzı zehir gibi acıydı. Kediler bacaklarına sürünüyordu. Tabakta kalan peynir kırıntılarını önlerine döktü. Paltosunu giyip dışarı çıktı.

Yoldan aşağı yürürken ne yapacağı, nereye gideceği konusunda hiçbir fikri yoktu.

İki gün sonra Atok'un Bebek Parkı'nda donarak öldüğünü öğrendi. Nasıl öğrendiğini hatırlamıyordu. Gazetelerde küçük bir haber olarak çıkmıştı. Bildiği bir haberi okumuştı. Arnavutköy'de birilerinden duymuştu, fakat kimden?

Her şeyi yeni baştan düşünmeye çalıştı.

Hızla, koşar adım çıkıyordu evinin yokuşunu. Kar taneleri yüzünü yalıyordu. Soluk soluğaydı. Evini uzaktan, belli belirsiz görünce rahatladı. Birkaç adım sonra yerinde çakılıp kaldı. Evin kapısında duran bir gölge vardı. O mesafeden kim olduğunu seçemedi. "Atok," dedi içinden, "Atok bu." İleri atılıp "Atok," diye seslendi. Sesini kendisi bile duymamıştı. Yukarı doğru koştu. Birkaç kere ayağı kaydı, tökezler gibi oldu. Duraklayıp kapının önündeki gölgeye yaklaştı. Atok değildi. Orta yaşlarda bir adamdı. "Kimi aramıştınız?" diye sordu, sesi gecenin içinde, ağzından çıkan buharların arasında dağılıp gitti, kendisi bile duymadı. Adam ona doğru gelirken, "Afedersiniz," dedi, "burada mı oturuyorsunuz?"

"Evet," dedi ürküntüyle, "birini mi aramıştınız?"

"Bir arkadaşıma bakıyordum da... Buralarda bir yerlerde olacaktı evi, fakat karıştırıyorum galiba."

“İsmi neydi?”

Adam soruyu duymamış gibi dönüp evlere baktı.

“Buralarda bir yerlerde olması lazımdı...” dedi yeniden, “neyse ne yapalım,” diye de ekledi.

Karşı karşıya duruyorlardı. Adamın yüzüne dikkatle baktı. Kendi halinde, tehlikesiz biri gibi görünüyordu. Yüzüne gecenin kar aydınlığı yansımıştı. Adamın çenesinden aşağı uzanan yarayı gördü. Kalbi hızla çarptı. Heyecanını belli etmemeye çalışarak, “Evin numarası aklınızda mı?” diye sordu. Adam, onu duymamış gibi, “İyi geceler,” dedi ve evlere bakınarak yoldan aşağı yürüdü.

Karanlığın ve beyazlığın içinde gözden kaybolana kadar arkasından baktı.

Kapıyı açıp içeri girdi. Merdivenlerden çıktı, beyaz kar tanelerinin üstünde hâlâ parlamakta olduğu siyah paltosunu çıkarıp oturma odasında, kapının yanındaki askılığa astı. Kediler bacaklarına süründü. Saate baktı. On biri onu geçiyordu. Mutfakta kedilere gündüzden kalan etsuyu mamasını verdi. Pencereye gidip perdeyi araladı, sokağa baktı. Kar yağmaya devam ediyordu, görünürde kimseler yoktu. Bir iskemle çekip oturdu, gözlerini yola dikti. “Uyumamalıyım,” dedi kendine, “uyursam kapıyı duymayabilirim.” İskemlede bir ara uyukladı. Ne kadar süre, bilmiyordu. Kısa bir uyuklama gibiydi ama gözlerini açtığı anda ortalığın ağarmaya başladığını gördü. İyice azalsa da kar hâlâ atıştırmaktaydı. Yoldan tek tük işe gidenler geçiyordu. İskemleden kalkıp tuvalete gitti. Tuvaletten çıktığında, askılıkta asılı koyu renk paltosunun üzerindeki erimeye yüz tutan kar tanelerine hayretle baktı, belli belirsiz ne kadar zor eridiklerini düşündü. Yatak odasına gitti, kendini elbiseleriyle yatağa attı. Koyu bir karanlık...

Münir’i görmeliydi. Acilen görüp konuşmalıydı. Ona kim söylemişti o gece Atok’un oralarda dolaştığını?

Gazete bayiine yaklaştığında içeride tanımadığı bir başkasının oturduğunu gördü. Yaşlıca bir adam.

“Selam, Münir yok mu bugün?”

Adam, yeni geldiği belli gazete balyalarını çözmeye çalışırken başını kaldırmadan, “Yok,” dedi aksi aksi.

“Nerededir?”

“Bilmem.”

“Gelmeyecek mi?”

“Artık buraya gelmez o. Bayii devretti.”

Tüh. Şu şansa bak. Adamın aksiliğine aldırmadan yine sordu.

“Siz mi bakacaksınız artık?”

“Ben devraldım,” dedi adam, onu başından bir an önce savmaya çalıştığı her halinden belliydi.

“Evinde midir acaba?” diye sorduğu an, sorusunun saçmalığının kendisi de farkına vardı.

“Bilmem ki beyim...” diye iyice aksilendi adam, “ben Münir’in kâhyası değilim ya...”

Oradan uzaklaştı. Bir an ne yapacağını düşündü. Münir’in evi kendi evine yakın bir yerlerdeydi, fakat hangi ev olduğunu bilmiyordu. Şansını denemeye karar verdi. Tatil gününü iyi değerlendirmeli, Münir’i mutlaka bulup konuşmalıydı.

Evinin yokuşunu çıkarken İpragazcı Muhammet’i gördü. İki İpragaz tüpünü yüklediği el arabasını zapt etmek için topuklarını yere iyice bastırarak yokuş aşağı iniyordu. Karşısına geçip ellerini uzatarak durması için işaret etti.

“Tüp mü?” diye sordu Muhammet.

“Yok yok. Sana bir şey soracaktım.”

“Buyur abi...”

“Münir’in evini biliyor musun?”

Muhammet, durmuş olmasından yararlanıp bir sigara yakarken, “Biliyordum ama artık bilmiyorum,” dedi.

“Nasıl yani?”

“Münir taşındı abi.”

“Yapma ya... Nereye?”

“Beylerbeyi’ne diye duydum.”

“Nasıl bulurum onu, biliyor musun?”

“Nafiz bilir abi, kahvededir bütün gün.”

“Hangi kahve?”

“Caminin yanındaki balıkçılar kahvesinde abi... hangisi olacak.”

İçeride buharlı bir sıcaklık vardı. Tezgâha gidip Nafiz’i sordu. Balıkçıya benzeyen, sakalları kırışmış, sağlam yapılı bir adamı gösterdiler. O tarafa doğru yaklaşınca, Nafiz, ne zamandır Gediz’i bekliyormuş gibi yanındaki iskemleyi çekip yer gösterdi. Kalın parmaklarında çizik çizik ağ kesikleri vardı. Kesiklerin içi kir dolmuş, çizikler kararmıştı. Masaya yayılmış, günü geçmiş bir gazeteye bakıyordu. Gediz’in hâlâ ayakta durduğunu fark edip başını kaldırmadan, “Buyur beyim,” dedi.

Oturdu Gediz.

“Münir’i soracaktım,” dedi, “senin bilebileceğini söylediler”

“Kim söyledi?” diye sordu balıkçı Nafiz, başını kaldırmadan, “alacaklısı mısın?”

Gediz, biraz da alınmış, “Yok yahu, ne alacaklısı,” dedi “bir şey soracaktım da...”

“Atok’u mu?”

“E-vet,” dedi kekeleyerek.

“Ben buldum onu,” dedi Nafiz, çok rahat bir havada, “sabahın ayazında. Donmuştu.”

Şaşırmış, biraz da sevinmişti.

Nafiz, gazeteden başını kaldırmadan, “Arkadaşın mıydı?” diye sordu.

Gediz, iskemlesini biraz daha yaklaştırarak, “Evet,” dedi, “ne gördün? Yani ne durumdaydı donduğunda?”

Nafiz, başını kaldırıp Gediz’e baktı, yüzünde belli belirsiz

bir gülümseme vardı.

“Ne durumda olacak,” dedi gayet sakin, “donmuş bir insan ne durumda olur? Dizlerini karnına çekmiş, kendini korumak istermiş gibi koluyla başını örtmeye çalışmıştı.”

“Çenesindeki yara?..”

“Ne yarası?”

“Çenesinde bir yara vardır onun... Derin bir yara...”

“Varsa da ben hiç görmedim. Bir karış sakallı gezerdi her zaman...”

“Yanında?..”

“İyi tahmin ettin, beyim. Yanında bir ispiro şişesi vardı. Mavi ispiro. Şişenin dibinde azıcık kalmıştı. Onu içmeden gitmiş garibim. İspiro öyle bir yakar ki... Soğuk, insana ilaç gibi gelir...”

O anda bunu Nafiz’in de denediği geçti Gediz’in aklından. Böyle bir şey sormadı elbette.

“Öyle...” diye aptalca bir kelime çıktı ağzından, kendisi de denemiş gibi.

Nafiz, dönüp kahveciye seslendi.

“Bize iki çay, Tahsin.”

Bir süre konuşmadılar. Gediz, çıkarıp Maltepe sigarası ikram etti. Nafiz, kalın, kirli parmaklarıyla çekip bir tane aldı. Muhtar çakmağıyla yaktı, sonra da Gediz’inkini.

Sigarasından derin bir nefes çektikten sonra, “Münir gitti buradan,” dedi, “alacaklıları vardı. İşleri iyi gitmedi. Devretti anlayacağın. İyi çocuktur, severim Çinliyi.”

“Beylerbeyi’ne mi?”

Nafiz, sır verir gibi bir havada Gediz’in kulağına eğilerek, “öyle diyoruz ama değil aslında,” dedi, “bir süre ortalıklarda görünmemesi gerekiyor”

“Neden?”

“Alacaklıları dedim ya... Çok borcu vardı. Bir de kumar illeti üstüne bindi mi, gör işte ne olacağını. Zavallı, öyle hu-

zursuzdu ki, alacaklılarının mallara el koyacağı korkusuyla geceleri uyuyamaz olmuştu.”

O geceyi hatırladı Gediz. Demek dükkâna koşturmasının sebebi buydu.

“Bulamaz mıyım?”

“Ne yapacaksın bulup?”

“Atok’la ilgili bir şeyler soracağım.”

“O pek tanımazdı Atok’u. Sen bana sor. Arkadaşımdı. Bazen benim fakirhaneye gelirdi, eskiden ara sıra manitası da olurdu yanında.. birlikte kafayı çekerdik.” Güldü. “İspirto değil tabii,” diye ekledi.

Manitası? Atok ona sözünü etmişti meyhanede. Babasının kabul etmediği sevgilisi.

“Evet,” dedi Gediz, “sana da bir şeyler sorabilirim aslında”

Nafiz, “sor bakalım” der gibi yüzüne baktı Gediz’in. Yeşilden elaya çalan gözleri vardı. Karşısındakini iyilikle inceleyen gözler.

“O gece,” dedi Gediz, “eve giderken yolda Münir’e rastlamıştım. Bana Atok’un buralarda olduğunu söyledi. Görmüş müydü, yoksa birinden mi duymuştu? Bunu merak ediyorum. Duyduysa, kimden duyduğunu...”

“Kimden duyacak,” dedi Nafiz, “puştun birinden duymuştur. Atok’a kapılarını sımsıkı kapatan o zengin piçlerinin birinden... Sözüm meclisten dışarı...”

“Münir, bana Atok’un buralarda olduğunu söyleyince eve koştum, sabaha kadar bekledim belki gelir diye ama...” Gediz, sözlerinde bir suçluluk duygusu fark edip sustu. Kendisinin o “zengin piçlerinden” biri olmadığını mı anlatmak istemişti?

Nafiz, sıradan bir şey söylemiş gibi bir havada, “O zaman, sabahın köründe Akıntıburnu’nda ne işin vardı?” diye sordu.

Gediz, yerinde donup kaldı.

“Akıntıburnu mu? Na.. nasıl yani?”

“Hatırlamıyor musun o sabahı, beyim?” dedi Nafiz, söylediği cümle gazetede yazıyormuş da oradan okuyormuş gibi gazeteye yoğunlaşarak, “Atok’u bulduğum o sabah... evet...”

“Hatırlıyorum,” dedi Gediz, sorgu yargıcının karşısında kendini savunmaya hazırlanmış gibi, “sabaha kadar evde bekledim. Gün ağarınca da yattım... Artık gelmez herhalde diyerek...”

“O zaman benzetmiş olmalıyım,” dedi Nafiz, gazetenin sayfasını çevirip, “kusuruma bakma”

Aralarındaki sohbet bitmiş, kalkmaya hazırlanıyormuş gibi gazeteyi katlayıp cebine soktu. Çaylar geldi. Nafiz, ısmarladığını unutmuş gibi çaylara isteksizce baktı. Böyle bir durumda kalkmasının tuhaf kaçacağını hissetmiş olmalı ki, aceleyle çayın şekerini atıp karıştırmaya başladı.

“Yine de sormalıyım,” dedi Gediz, “bana benzettiğin kişi o saatte ne yapıyordu Akıntıburnu’nda?”

Nafiz’in, konuşmaya istekli olmadığı belliydi, yine de söyledi bir şeyler.

“Balığa çıkacaktım erkenden. Benim Küçük Bebek’teki takaya giderken yürüyerek Akıntıburnu’ndan geçtim...”

“Beni gördün?...”

“Sana benzeyen birini, beyim... Ortalık yeni ağarıyordu. O erken saatte, o kar kıyamette, rüzgârda oturmuş sigara içen birini görünce dikkatimi çekti...”

Durakladı.

“Evet?” dedi Gediz, devam etmesini teşvik etmek için.

“Yoluma devam ettim. Sonra da Bebek Parkı’ndan geçerken... Söyledim ya...”

“Üstünde ne vardı gördüğün kişinin?..” Üçüncü şahıs kullanarak onu rahatlatmaya çalışmıştı. Şimdi kendisi cinayeti soruşturan bir savcı havasındaydı. Nafiz, Gediz’i süzdü.

“Tam emin değilim ama,” dedi, belli belirsiz duyulan bir sesle, “işte şu senin palto gibi koyu renk bir palto vardı...”

Mezarlık

Kış geçti. Baharın ilk rüzgârları duyuldu. Ağaçlar beyaz çiçeklerini açtı. Parklar hareketlendi. Gediz fırsat buldukça Bebek Parkı'nda gezindi. Kıyıya oturup denize uzun uzun baktı, düşündü.

Bir hafta izin almıştı. Gazeteye gitmek, akşama kadar, anlamsız, tekdüze işlerle uğraşmak neredeyse dayanılmaz hale gelmişti. Canı sıkılıyor, kimseyle konuşmak istemiyordu. Dönüp o geceye geliyordu. Nafiz'le aralarında geçen konuşmayı yeni baştan düşünüyordu. Cinayetin izlerini gizlemeye çalışan biri gibi siyah paltosunu katlayıp dolabın dibine tikiştirmişti.

O geceye ilişkin bir boşluk vardı kafasında. Iskemlede uyuyakalmış ve uyandığında gün ağarmıştı. Saate bakmak aklına gelmemişti. Ne kadar zaman geçmişti, bilmiyordu. İki saatlik bir boşluk olduğunu tahmin ediyordu. Bu iki saatte gerçekten uyumuş muydu, yoksa bir uyurgezer gibi kalkıp Akıntıburnu'na mı gitmişti? Nafiz'in gördüğü kişi kendisi miydi? Paltosunun üzerindeki kar taneleri neden erimemişti? Kapıda rastladığı adam Atok muydu? Atok olsa onu

tanırdı. Görüşmeyeli kaç yıl olmuştu, ikisi de dört beş yılda bu kadar değişmiş olabilir miydi? Ya adamın çenesindeki yara izi? Ondan da kuşkuya düşüyordu zaman zaman. Atok'la Beyoğlu'nda karşılaştıklarında kısa süre sonra fark etmişti yara izini. Nedense ayrıntısıyla sormamıştı. Atok'un lejyonla ilgili bir şeyler söylediğini hatırlıyordu, yaralandın mı diye sormuş, o da evet, demişti. Yaranın üzerinde hiç durmamışlardı... Meyhanedeki görüntüleri gözünün önüne getirmeye çalışıyordu, yaraya bir kez daha dikkat edip etmediğini. Sili-nip gitmişti. Atok'un dudağında kalan bira köpüğü bile gözünün önündeydi, ya o derin yara izi...

Böylesi bir ağırlıkla yaşamak, günlük yaşamını sürdürmek, normal bir insan gibi gazeteye gitmek, mizanpaja yoğunlaşmak, arkadaşlarıyla gündelik, beylik şakalar yapmak iyice zor geliyordu. Arkadaşlarının ondaki durgunluğu fark ettiklerini seziyordu. Bir şey söylemeseler de belliydi bu. Onunla giderek daha az şakalaşıyorlardı. Kendisiyle karşılaşmamaya çalışıyorlarmış gibi geliyordu ona. Bir yandan işine geliyordu bu durum, bir yandan da tedirgin oluyordu. Demek durumu iyi değildi ve dışarıdan da anlaşılıyordu.

Gazeteden izin almasının kendini toparlamasına iyi geleceğini düşünmüştü. İzinden yararlanıp kimsesizler mezarlığında Atok'un mezarını arayacaktı. Onu orada bulacağından da emin değildi ya. En azından şansını deneyecekti, denemeliydi. Bulsa ne olacaktı? Hiç. Bunu da biliyordu, ancak elinde olmadan böylesi bir takıntının peşinden sürüklenip gidiyordu. Bulmalıydı onu. Bir insanın ölümü bir başka insanın yaşamı haline gelmişti.

Bir tümseğe oturmuş, sessiz mezara bakıyordu. Sabahın erken bir saatinde Arnavutköy'den Sarıyer'e otobüsle gelmiş, oradan Kilyos minibüsüne atlamıştı. Sessiz, solgun in-

sanlarla dolu bir minibüse. İndiği yerde, çevredeki esnafa mezarlığı sormuştu. Tarif etmişlerdi yolu. Yer yer topraklaşan tozlu bir yoldan yürümüşü. Ana mezarlığın kapısından girince, sol tarafta “Müdüriyet”i görmüşü, tek katlı, küçük bir yerdi. İçeri girmişti. Deterjan kokusu çarpmıştı burnuna. Yerin yeni paspas yapıldığı belliydi. Köşede bir kova duruyordu. Kenarında iyice sıkılıp bırakılmış bir bez. “Müdür” yazılı kapıyı tıklatıp beklemişti. Mezarlığın kasvetli havasıyla hiç de uyumlu olmayan “Buyurun,” diye neşeli bir ses gelmişti içeriden. Girmişti. Eşyasız denebilecek odanın sol tarafındaki masada kel kafalı bir adam oturuyordu. Önünde bir gazete. Elinde bir kalem. Bulmaca çözüyordu galiba. Adam, başını gazeteden kaldırıp, “Girin girin,” demişti, bulmacanın yarıda kalmış olmasından rahatsız olmuş bir havası yoktu. Söze nereden başlayacağını düşünerek masaya ilerlemişti. Adam, aynı neşeli havada onun işini kolaylaştırmıştı.

“Bir yakınınızı arıyor olmalısınız... Öyle ya buraya başka kim gelir ki...”

Hemen mevzuya girmesinden pratik biri olduğu anlaşılıyordu.

“Evet efendim... Bir arkadaşım.”

“Ne kadar güzel... Arkadaşlık... Bu zamanda pek az bulunan bir şey...”

Müdür, uzun bir sohbete hazırlanır gibi, koltuğunu geriye çekti, arkasına yaslandı ve Gediz’i baştan aşağı süzdü. Yüzünde, ilk izleniminin olumlu olduğunu belli eden bir gülümseme belirdi.

“Oturun lütfen,” dedi, “öyle ayakta durmayın. İşimiz uzun sürebilir.” Söylediğini kanıtlamak istermiş gibi, dönüp yandaki dosya dolabına baktı.

Müdürün gösterdiği, pek sağlam gözükmeyen iskemleye oturdu. İskemlenin rahatsızca inlemesine aldırmadan yerine yerleşti.

“Öncelikle bize lazım olan bilgiler şunlar, efendim...” Müdür, bir an durakladı, sonra:

“İsminizi bağışlayın...”

“Gediz, efendim. Gediz Nehri...”

Müdür gülümsedi.

“Gediz nehrini biliyorum, soyadınızı sormuştum.”

“Soyadım Nehri. Sanırım babam soyadıyla uyumlu bir isim seçmek için başına Gediz’i koyuvermiş. Bilirsiniz, eski-lerin böyle tuhaf merakları vardır.”

“Ne güzel, ne güzel. Babanız şair bir insanmış doğrusu. Hayattadır umarım.”

“Maalesef kaybettik efendim, yıllar önce.”

Bu kısa konuşma, aralarında bir yakınlaşma sağlamıştı. Müdür, çekmecesinden bir kâğıt çıkarıp masaya koydu.

“Evet, geçelim bilgilere. Arkadaşın adı, soyadı, doğum tarihi, ölüm tarihi... tabii yaklaşık da olabilir. Yılı ve mümkünse ayı...”

Gediz düşünürmüş gibi başını önüne eğdi bir süre. Sonra doğrulup derin bir soluk aldı.

“Atok,” dedi, “Atok Tokdal.”

“Buyrun bakalım bir kafiye daha,” dedi Müdür, ismi kaydederken, “iyi bir aileden olmalı. Hiç duymadığım bir isim. Böyle isimleri daha çok zengin aileler takar çocuklarına. Yanılıyor muyum?”

“Yanılmıyorsunuz. Zengin denemese de orta halli, münevver bir ailenin çocuğuydu...”

“Ne oldu peki?” diye sordu Müdür, “Neden sahip çıkmadılar evlatlarına?”

“Uzun hikâye Müdür bey,” dedi Gediz, derin bir sohbet girmeye pek gönüllü olmadığını gösteren bir ifade takınarak, “alkol meselesi, anlayacağınız.”

“Ah evet, anlıyorum. Hiç yabancısı olmadığımız bir mesele. Buraya getirilen arkadaşlarımızın çoğunda vardır bu...”

Gediz, “arkadaşlarımız” diye düşündü, nasıl da benimsemiş onları. Çok değişik bir insan. Hiç ummazdı burada böyle birine rastlayacağını.

Müdür, işinin ehli birine benziyordu, hiç aksatmadan devam etti.

“Doğum ve ölüm tarihlerini de öğrenebilir miyim, Gediz bey? En önemlisi de ölüm tarihi. Yaklaşık da olsa.”

“Doğumu 38 olmalı... sanırım. Benden iki yaş küçük olduğunu biliyorum.”

“Hiç göstermiyorsunuz,” dedi Müdür, aynı konuşkan tavrını sürdürerek, “gerçekten inanamıyorum otuz sekiz yaşında olduğunuza.” Anında hesaplamıştı yaşını.

Müdür, mallarını sergileyen bir dükkân sahibi havasında kalkıp dolaba yürüdü ve kapağını açtı. Sırtlarında numaralar yazan karanlık klasörler selamladı Gediz’i.

“Ölüm tarihi...” dedi Gediz, o geceyi yeniden hatırlamanın verdiği donuk ifadeyle, “25 Ocak 74... Pardon, o gecenin sabahını düşünecek olursak 26 Ocak oluyor... Donarak ölmüştü. Bebek semtinde...”

Müdür bir klasörü alıp yerine döndü, sayfalarını çevirmeye başladı.

“Burada o tarihi gösteren bir kayıt yok. Fakat endişelenmeyelim. Bazen tam ölüm tarihi değil de, morgdan buraya sevk edildiği tarih de yazılabiliyor.”

Müdür yeniden klasöre gömdü başını. Odanın tavana yakın penceresinden mat bir ışık yansıyor, bir ağacın dalı, içerdeki selamlarmış gibi, cama sürtünerek, rüzgârla bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu.

“En yakın tarih 18 Mart,” dedi, bu bulgudan rahatsız olmuş gibi, “bu kadar uzun süre kalmış olabilir mi morgda? Mammafi böyle durumlar da olabiliyor. Şüpheli ölümlerde bilhassa.”

Başını dosyadan kaldırıp baktı. Gediz, müdürün, “şüpheli” kelimesine vurgu yaptığını düşündü.

“Evet... bu arkadaşımız erkekmiş... Bu olumlu bir şey, yaklaşmış sayabiliriz kendimizi. Ama ne yazık ki isim yok... Dahası, doğum tarihi de boş bırakılmış... Arkadaşın bulunduğu yer de belli değil... Yazılmamış yani...” Bu bilgi boşluklarından kendisi sorumluymuş gibi mahcup bir ifadeyle başını eğdi.

“İsim yok mu?”

“Evet, zaten buraya getirilen arkadaşların yarısına yakını isimlidir. Kimsesizlikleri yetmezmiş gibi bir de isimsizler... Allah kimseye böyle bir sonu reva görmesin. Gariplerim benim.”

Gediz’i bir süre hüzünlü gözlerle süzdükten sonra geniş bir nefes alıp devam etti:

“Evet Gediz bey. Hepsi bu kadar. Bu arkadaş isimlidir. Doğum tarihi belli değil. Adli tıptan bunu araştırmak mümkün elbette. Sonra bir aylık bir boşluk var neredeyse. Mart sonunda gelen bir arkadaşımız var ardından. Bu arkadaş kadındır. Yani 7. parseldeki 132 numaralı arkadaşımızı benimsemek zorundasınız. Tabii isterseniz.”

Ayağa kalktı Gediz.

“Yine de gidip bir fatiha okumak isterim mezarının başında,” dedi. Fatiha okumasını bilmediğini hatırlayıp içinden kendine güldü.

“Elbette elbette,” dedi Müdür, kapıya ilerlerken. “Çok da iyi olur. Arkadaşınız Atok veya değil... Ne fark eder. Bu yalan dünyadan çekip gitmiş bir talihsiz arkadaş işte...”

Kapıda el sıkıştılar. Gediz, çıkarken aklına bir şey gelmiş gibi durakladı.

“Bir şey sorabilir miyim?” dedi, “Mezarını açtırmak mümkün olabilir mi? Ne gibi bir muamele gerekir bunun için?”

“Hiç teşebbüs etmeseniz daha iyi olur,” dedi Müdür, “neredeyse imkânsız gibi bir şeydir bu. Öyle uzun ve zor muameleleri vardır ki. Size şu anda anlatmaya kalksam en az ya-

rım saatimizi alır. Bir sürü bürokratik iş. Üstelik akrabası olmadığınız için iyice zor, inanın bana.”

İnandı Gediz. Zaten öylesine sormuştu.

Müdür, öyle ilgili bir insandı ki, “Sola dönüp, karşınıza gelen yoldan yukarı yürüyün, 7. Parseli sağ tarafta göreceksiniz,” diye tarif etmekle yetinmeyip binanın dışına çıkarak, doğru yoldan gidip gitmediğini kontrol etmek için uzun süre arkasından baktı. Gediz dönüp baktığında, onun hâlâ orada durmuş, eliyle “doğru, doğru, ileri” işareti yaptığını gördü.

Avcunda ezdiği toprak, parmaklarının arasından önündeki tümseğe akarken düşüncelere daldı.

“Karlı yollarda yürüyordun. Kanın sımsıcak akıyordu damarlarında. Üşümüyor, yanıyordun. Uykun geliyordu. Önlenemez bir istekti bu. Uyumaman gerektiğini biliyordun. Dünyanın en güzel şeyiymiş uyku diye düşündün. Oysa eskiden hiç istemezdin uyumak. Hele küçükken. Annen seni yatırmak istediğinde ağlardın. Herkes ayaktayken uyumak zoruna giderdi. Artık çok gerilerde kalmıştı o çocukluk günlerin. Uykuya yenilmiştin, hayatın acımasızlığına yenildiğin gibi. Nerede uyuyacaktın? Sana kapısını açacak birileri kalmış mıydı bu dünyada? Gümüşsuyu Parkı’na mı gitseydin, yoksa surlara mı? Gümüşsuyu Parkı’nda sabaha kadar ateş yakıp ısınan evsizler olurdu. Oraya kadar yürüyecek gücün bile kalmamıştı. Vasıtaya binecek paran da yoktu. Eski arkadaşların? Açarlar mıydı kapılarını? Aslında hiçbiriyle yüz yüze gelmek istemiyordun. Utandığından değil. Yüzlerindeki ifadeyi görmek istemiyordun. Kapılarını açsalar bile. Düşmüş eski arkadaşlarına acımayla hor görme karışımı bakan o gözler. Evde çocuk var diye uyarın gözler. Karım istemiyor, diyen. Tabii ki arkadaşız ama biliyorsun işte, diyen. Katlanılmaz. Başka çaren yoktu. Ayakların geri geri gitse de tek tek çaldın kapıları. Açılmadılar. Başını kaldırıp pencerelere baktın. Birkaçında ışıkların söndüğünü

fark ettin. Birkaçında perdelerin kıpırdadığını. Birkaçının kapı dürbünlerine gözünü dayayıp baktın, gerçekten evde kimse yok mu diye. “Hangi kapıyı çalsa kimi zaman/Arkasında yalnızlığın hınzır uğultusu...” İçine zehir gibi bir acı gelip oturdu. Yüreğini sıyrıp geçti bir bıçağın ucu gibi. Hâlâ mı, dedin kendi kendine, hâlâ mı orada çarpan bir yürek var. O anda onun atmamasını, durmasını o kadar çok istedin ki. O bedenden sıyrılıp uzaklaşmayı. Onu orada öylece bırakıp boş bir çuval gibi. Gecenin karanlığında ona ihanet edip, arkana bakmadan uzaklaşmayı. Alın, size hediye ediyorum bu lânet olası yükü, ne yaparsanız yapın, isterseniz bir çöplüğe atın, bana lazım değil artık demeyi. Mümkün değildi. Çaresiz taşımak zorundaydın. Oradan oraya, buradan şuraya, şuradan öteye. Amaçsız, umarsız, özensiz. Ara sıra bir merdiven kenarına bırakarak. Sonra taşın soğukluğunu hissedip bir başka yere, bir parkın bankına taşıyarak. Uyuştüğünü hissedip uçları bir türlü kapanmayan, birbirine bağlanan sokaklara, sokaklara... Acıkınca lokanta kapılarına, börekçi dükkânlarının yanına. Hani belki bir acıyan olur da şu zavallı, şekilsiz yığına yiyecek bir şeyler verir diye. İstemezdin. Yalvarmazdın. Dilenmezdin. Sadece durur ve bakardın. Görmelerini isterdin, anlamalarını. Bazı dükkân sahipleri eline bir poğaçaya tutuşturur, oradan uzaklaşmanı isterdi. Alır ve uzaklaşırdın. Çok üşürdün. Bazen fırınların yanında durup ızgaraların arasından çıkan sıcaklığa yaklaşırdın. Gece-ler seni bitirirdi. Uyuyamazdın. Surlardaki o oyuklarda. Senin gibi evsizlerin sığındığı o izbelerde. Büzülürdün ısınabilmek için. Üstüne örttüğün paçavraların altında ezilir gibi hissederdin kendini. O paçavralar bütün hayatının özeti gibi gelirdi sana. Sefaletine ağlardın sessizce. Kendine acırdın böyle anlarda. Hayatını düşünürdün. Geçmişini. Geçen yılları. Nasıl oldu, diye sorardın kendine, nasıl oldu da bu hale geldim. Hayata düşman kesilirdin. Hiçbir şeyi izah etmeye çalışmazdın kendine. Keskin acı, sonunda keskin düşmanlığa dönüşürdü. İnsanlara,

hayata, her şeye karşı. Çaresizliğe yenik düştüm, derdin. Başka türlü olabilir miydi? Peki neden ben? İlerlerde kıpırdanan evsizlerin gölgelerine bakardın. Ama onlar derdin, onlar zaten böyle doğmuş talihsizler. Ya ben? Benim için her şey bambaşka olabilirdi. Kendi ellerimle yarattım bu hayatı, bu sefil hayatı. Ben onlar gibi doğmamıştım. Önümde parlak bir hayat yolu uzanıyordu. Çok parlak hem de. Bu parlaklık mı gözlerimi kamaştırdı? Belki daha sıradan bir hayatım olsaydı, düşsem bile bu kadar acı vermezdi. Ne kadar yüksekte düşersen o kadar acı çekersin. Başka bir yol izleyemez miydim, derdin. Mesela... Hayır hayır, kafandan hızla kovardın bu tür tahayyülleri. Her nehir kendi yatağını açar, öyle değil mi?

“Karlı gecenin içinde ilerliyordun, daha doğrusu sürükleniyordun. Üstünde artık paçavra haline gelmiş pardösüye benzer bir şey. Ama üşümüyordun. Tersine yanıyordun. Uykun geliyordu. Uyumamak için direniyordun. Ellerini yüzüne götürüyordun. Soğukla biraz olsun uykunu dağıtmak için. Ellerin yanıyordu. Perdelerin kıpırdadığı son kapıdan da umutsuzlukla döndükten sonra artık biliyordun belki de sona geldiğini. Sevin-din mi? İşte son, dedin mi? Yoksa bunu bile algılayamadın mı? Ayakların sürükledi seni. Ayakların yanıyordu, ellerin de, bütün gövden. Bebek Parkı'na geldin. Yere oturup önündeki karanlık denize baktın son kez. Sonra yıkıldın. Büzüldün. Elinle yüzünü kapattın. Gözlerini yumdun. Güzel, doyumsuz bir uykuya daldın. Bir daha uyanmayacağın hiçliğe bıraktın kendini.”

Önündeki, düzleşmeye yüz tutmuş mezara baktı. Sadece bir numara vardı baş kısmında: 7/132.

Rüzgâr, yandaki Kilyos mezarlığından toz taşıyordu kimsesizler mezarlığına. Kapalı, rüzgârlı bir bahar günüydü. İnsanın ruhunu üşüten bir gün. Aşağılarda donuk, lacivert denizden bir parça gözüküyordu. Aynı, soğuk olmayan ama üşüten o gün gibi, donuk, cansız, lacivert ve renksiz. Mezar-

lar sessizdi. Ortalıkta kimsecikler yoktu. Kim gelirdi kimsesizler mezarlığına? Dirilerine gelmişler miydi ki ölülerine gelsinlerdi?.. Mezarların çoğunda numaralar yazılıydı, bazılarında ise kırık dökük isimler. Bazıları soyadı bile olmayan, kırık bir taşın üstüne, yağlı boyayla, bazen tebeşirle, çarpuk çarpuk harflerle yazılmış isimler: zülhe, hüseyin, satılmış, temir. Birinde “tavukçu” yazıyordu. Tavukçu ha... Hırsız yani. Öyle biliniyordu demek. Tanıdığı biri yazmış olmalıydı, hakkında tek bildiği bu olduğundan. Bir insan. Keşke bir insan yazsaydılar. İnsanların tümüne inat. Terk ettikleri, tekmeledikleri, dönüp bakmadıkları, insan yerine koymadıkları, aşağıladıkları kardeşleri, mezarıyla, mezarındaki bu yazıyla insanlığın suratına bir şamar gibi insin diye.

“Kilyos Kimsesizler Mezarlığı” Ana mezarlığın yanına, hayattaki konumuna uygun olarak usulca ilişivermiş. Ana mezarlıktaki mermerlerle çevrili mezarların zıddına hepsi birer toprak tümsekten ibaret. Sığıntı. İnsanlar arasındaki büyük eşitsizliğin ölümde de devam ettiğini gösteren bir görüntü.

“Bir köy çocuğu olsaydın, köyde doğsaydın sığınacak bir yerin olurdu hiç değilse. Şehrin, acımasız canavarın dişlileri arasında tutunamadığın zaman köyüne sığınırdın. Hiç mülkün olmasa da o köy seni barındırırdı. Bir göz küçük bir evde yaşar giderdin. Kent orta sınıfından birinin sığınacak mülkiyeti vardır. Sınıfsal ilişkileri onu korur. Köylünün de küçük mülkiyeti. Bu bir küçük ev bile olabilir. Ayakların toprağa basar. Yok olup gitmezsin hiç değilse. Şehirde yaşamak zorunda olan bir memur çocuğuyken seni koruyan hiçbir şey yoktur, hiçbir şey. Ne sınıfsal ilişkiler, ne akrabalık ilişkileri, ne mülkiyet, ne bir göz ev. Ayağın kaydığı an acımasız bir hiçlikte düşüp paramparça olursun. Memurun tek sığınağı devletidir. Memur çocuğunun devleti de yoktur. Devlet o soğuk umursamazlığı ile dönüp bak-

maz bile sana. Hiçbir yere gidemezsin, hiçbir yardım alamazsın. Öyle yetiştirilmişsindir ki, sokakta bir limon bile satamazsın. Bu yüzden dünyanın en zavallıları, bir yere tutunamayan, üstelik yapısı nedeniyle tutunma şansı pek olmayan memur çocukları, orta sınıf çocuklarıdır. Sen Atok, işte bunun örneğisin. Düştün ve parçalandın.”

Ne kadar zaman geçtiğini bilmiyordu. Gözü ara sıra aşağıdaki vahşi, lacivert deniz parçasına ilişıyordu. Rüzgârın savurduğu tozlar ceketinde açık gri bir tabaka oluşturmuştu. Eliyle silkeledi. Kalkma zamanı, diye düşündü. Dini bilgisinin olmamasına, fatiha okumayı bile bilmemesine hayıflanır gibi oldu, sonra hızla kovdu bu düşünceyi. “Saçma,” dedi kendi kendine, “bizi duyuyorlar mı sanki?” Kalktı. Yine de bir saygı ifadesi olarak ellerini önünde kavuşturup başını eğerek dua edermiş gibi durdu.

Arkasında, 7 parselin dar yolu üzerinde birinin kendisine baktığı gibi bir duyguya kapıldı. Kıpırdamadı, dönüp bakmadı da. Ama sırtına bir çift gözün saplandığını biliyordu. Ürperdi. Müthiş merak ediyor, fakat geriye dönüp bakamıyordu. Onun oradaki varlığından hem ürküyor, hem de bakışlarını üzerinden çekmesinden, çekip gitmesinden korkuyordu. Onu tedirgin etmek istemiyordu. Varlığından emin-di, bir yandan da döndüğünde kocaman bir boşlukla karşılaşp hayal kırıklığına uğramak hiç işine gelmiyordu. Onunla sonsuza kadar öylece kalmak istiyordu. Birden sırtındaki basıncın yok olduğunu hissetti. Onu kaybetmek korkusuyla titredi. Ağır ağır çevirdi başını. Bir kadın silüetinin yoldan aşağı hızla kayıp gittiğini görünce arkasından seğırtti.

Kadın, koşar gibi bir hızla iniyordu yoldan. Arkasına bakmadan. Kumral saçları savruluyordu geriye doğru. Boynunda yeşil, şala benzeyen bir şey vardı. Uzun bir mantosu. Çiz-

meleri. Elleri, belini iyice sıktığı sütlü kahverengi mantosunun ceplerindeydi. Sağ omzunda asılı çantasını sırtına doğru itmişti. Aralarında elli metre kadar bir mesafe vardı. Gediz, bu mesafeyi hiç bozmadan iniyordu yoldan aşağı. Kadın, arkasından birinin geldiğinin farkında mıydı? Bunu hem istiyor hem de istemiyordu. Onu takip etmekte, kaırmamakta kararlıydı. Peşinde olduğu her şey onda düğümlenmişti. rkmş mydc? Ne işi vardı kimsesizler mezarlığında? O da aynı mezarı mı ziyarete gelmişti? Neden sırtı dnken ona uzun uzun bakmıştı? Neden kaar gibi uzaklaşmıştı? Kimdi? Atok'un tanıdığı biri mi? ıkarabildiği kadarıyla genç bir kadındı. Yüzünü görmek için dayanılmaz bir arzu duyuyordu.

Kadın mezarlıktan çıktı, arkasına bakmadan şose yoldan aynı hızla ilerledi. Aralarındaki mesafe azalmıştı, fakat kadını tedirgin edecek kadar değil. Boş bir yolda peş peşe yürüyen iki insan işte. Bundan doğal ne olabilirdi? İzah edemeyeceği hiçbir şey yoktu. Kadını rahatsız eden hiçbir hareketi olmamıştı. Mezarlıkta birini ziyaret etmişti, şimdi de minibüs yoluna yürüyordu.

Böylece minibüs durağına geldiler. Gediz, kadının biraz ötesinde durup başını ona çevirdi. Gediz'in farkında değildi. Belki fark etmişti de, etmemiş gibi yapıyordu. Yandan yüzünü görüyordu. İlk bakışta hiçbir özelliği göze çarpmayan genç bir kadının yüzü.

Minibüs geldi. Gediz ve kadınla birlikte dört kişi daha bindi. Kadın, geçip minibüsün en arkasına, dipteki köşe ye oturdu. Bu, uzunca bir yol, hatta son durağa kadar gideceğinin göstergesiydi. Böyle boş bir minibüste, hiç yer kalmamış gibi geçip yanına oturmanın tuhaf kaçacağını düşünüp durakladı. Minibüsün camından dışarıya bakıyordu kadın. nleyemediği bir çekimle geçip yanına oturdu. Minibüs kalkmak için dolmayı bekliyordu. Camdan dışarı bakıyor-

muş gibi yapıp yandan yüzünü inceledi. Bakışlarının aslında yolda değil de yüzünde olduğunun farkında mıydı? Bilmiyordu. Kıpırtısızdı yüzü. Dalgındı galiba. Güzel bir burunu vardı. Dolgun, aralık, hafif nemli dudakları. Gözleri kahverengi olmalıydı ya da ela. Açık renk bir teni vardı. Çilliydi. Çok yoğun olmasa da. Kolunun kadının koluna değdiğini hissetti. Çekmedi. Kadın da çekmedi. Farkında mıydı? Biraz daha bastırdı kolunu. Yine çekmedi. Hatta karşılığında o da biraz bastırdı gibi geldi Gediz'e. Bir yanılsama da olabilirdi bu. Emin değildi. Terlemişti. Minibüste bunaltıcı bir hava vardı. Kadın da bunun farkına varmış gibi, hava gelsin diye üst camı itekledi.

Minibüs hareket etti. Kadın, çantasını açıp bozuk para çıkardı. Ne kadar diye sormadan, hiçbir şey söylemeden önündekinin omzunu dürtüp şoföre ulaştırması için zarif bir hareketle eline bıraktı parayı. Narin, zayıf elleri, uzun parmakları vardı. Minibüs ücretini biliyordu. Buraya daha önce geldiğinin göstergesiydi bu. Onun sesini duyma isteği hissetti. "Ne kadardı acaba?" diye sordu. Dönüp Gediz'e baktı kadın. Şehla, iri, güzel gözleri vardı. O kısa anda yeni farkına varmış, onu merakla inceliyormuş gibi geldi Gediz'e.

"Nereye?"

"Sarıyer..."

"İki buçuk..."

Gediz, cebinden bozuk paraları çıkarıp öndeki yolcuya üç lira uzattı.

"Şunu verebilir misiniz? Sarıyer."

Geri dönen elli kuruşu alıp ceketinin cebine attı.

Kadın pencereden dışarı bakıyordu. Gediz, dirseğini biraz daha bastırdı. Yanılmamıştı. Kadın ondan daha fazla bastırmıştı dirseğini bu sefer. Cereyan çarpmış gibi oldu ve erkekliği uyandı. Belli olmasın diye ceketinin önünü çekiştirdi. Minibüs sarsıntılarla ilerliyordu. Şoför indi-bindi yapmak

için ikide bir duruyordu. Biraz da, minibüs şoförlerinin çoğu gibi artistlik yapıyor gibi geldi Gediz'e. Bıyıklı, genç biriydi. Araba durup kalktıkça dirsekleri daha çok sürtünüyordu birbirine. Bacağını kadına doğru kaydırdı. Şimdi bacakları da temas ediyordu. Daha fazlasına cesaret edemedi. Kim bilir ne derdi vardı, neler düşünüyordu? Gediz'in farkında bile olmayabilirdi. Fark ettiği an... Korkup çekti bacağını. Kadının bacağını yeniden yapıştırmıştı onunkine.

Sarıyer'e geldiler. Herkes indi. Gediz önden inmişti. Bekledi. Kadın inince Gediz'den yana bakmadan yürüdü. Elleri yine mantosunun cebindeydi. Arkasından seğirtti. Nereye gidecekti, merak ediyordu? Burada mı oturuyordu, yoksa yeni bir vasıtaya mı binecekti? Bir terlik dükkânının önünde durakladı kadın. Vitrindeki aksine baktı. Gülümsüyor gibi bir yüz ifadesi vardı. Gediz'in peşinde olduğunu enikonu fark etmiş olmalıydı. Üstelik fark etmesini istiyordu da. Tepkisini görmek istiyordu. Kadın, dükkânın önüne konmuş bir terliği alıp baktı, sonra yerine koydu. Yeniden yürüdü. Aralarında en fazla iki metre vardı. Gediz'in farkında olmaması imkânsızdı. Farkında değilmiş gibi davranıyordu, kesindi bu. Olumlu ya da olumsuz hiçbir tepki göstermemesi çok ilginçti. Dönüp, "Bir şey mi var, beyefendi?" diye sorsa ne yapardı? Yerin dibine geçerdi herhalde. Yoksa yüzsüzlüğe mi vururdu? "Hiç, sizi bir yerden tanıyormuşum gibi geldi de," gibi, sokak zamparalarının o klasik kalıbını mı kullanırdı? Bunu da yapamazdı. "Bir şey sorabilir miyim?" dese. Saçma? Ne soracaktı ki? "Kimsesizler mezarlığında ne işiniz vardı?" diye sorsa. Bu daha da saçma. "Sana ne" derse ne cevap verecekti? Mezarlık bekçisi miydi?

Gelmişlerdi. Beşiktaş'a hareket eden otobüslerin durağıydı bu. Yolları aynıydı. Sevinmişti. Otobüs, bekletmeden geldi. Kadın, önden bindi, biletini attı kutuya. Gediz, ceplerini yokladı. Bileti yoktu, aceleyle inip duraklarda "gönüllü" bi-

let satıcılığı yapan çocuklardan birinden bilet aldı. Kadın bir adamın yanına oturmuştu. Yan yana gidemeyeceklerdi. Bir ilerisindeki koltuğun yanında durup onun önündeki arkalık demirine tutundu. O da oturduğu halde aynı demire tutunmuştu. Şimdi elleri yan yanaydı.

Otobüs hareket etti. Sarsılarak gidiyorlardı. Az sonra kadının elinin eline değdiğini hissetti. O nasıl kadının tenini hissediyorsa kadın da onunkini hissediyor olmalıydı. Bir an kadının hissiz olabileceği gibi saçma bir düşünce geçti kafasından. İyice cüretkâr bir tutumla, demirin altına kıvrılmış ince, âdeta saydam parmakları okşadı. Kadın başını kaldırıp şehla, güzel gözleriyle Gediz'e baktı ve gülümsedi. Elini de çekmedi. Neredeyse el ele giden iki sevgili gibiydiler. Elleri terlemesin diye içinden dua etti.

Kadının yanındaki adam inmek için kalktı, bacaklarını hafifçe dışarıya doğru çekip geçmesine izin verdi, sonra da adamın kalktığı pencere kenarına kaydı. Bu hareketi yaparken Gediz'e bakmayı da ihmal etmedi. "Başkası oturmadan çabuk otur yanıma" anlamına gelen bir bakıştı bu, kesinlikle emindi. Hemen oturdu yanına. Dirseğini bastırdı işaret verir gibi. O da dirseğini bastırarak işarete karşılık verdi.

Beşiktaş'a gelmişlerdi. İndiler. Bu sefer nasıl olduysa kadın ondan önce inmişti. Gediz de inince dönüp ona baktı gülümseyerek. Çok doğal bir havada; "Nereye?" diye sordu. Minibüstekinden farklı, boğuk bir sesi vardı. Yüzünde hiçbir heyecan ifadesi yoktu.

Gediz, hiç duraksamadan "Bana, dedi.

"Nerede?" diye sordu kadın.

"Arnavutköy," dedi Gediz, "şuradan bir taksiye atlayıveririz," diye ekledi.

Taksiye el eden Gediz değil, kadın oldu. Taksi önlerinde ani bir frenle durdu. Önden kadın, arkasından Gediz bindi.

Anahtarı çevirdi. Girdiler. Kediler ortalıkta görünmüyordu. Açık bıraktığı mutfak penceresinden dışarı çıkmış olabilirlerdi. Yukarı çıktıklarında, genç kadın, mantosunu ve yeşil eşarbını rahat bir hareketle çıkarıp bir koltuğun üstüne fırlattı. Aynı koltuğa oturup yandan fermuarlı çizmelerini çıkarmaya girişti.

Gediz ayakta durmuş ona bakıyordu. Kadın, çizmelerini çıkardığı yerde bırakıp önceden bildiği bir evdeymiş gibi, yalın ayak banyoya gitti. Kapıyı sıkıca kapattı. Gediz, fırsattan istifade askılığın yanındaki aynada yüzüne baktı. Yüzünün kıpkırmızı olduğunu fark etti. Eliyle saçlarını taradı, bir koltuğa oturarak beklemeye başladı. Kadın, tuvalette uzun süre kaldı gibi geldi. Sifonun sesini duyunca rahatladı. Koltuktan kalkmadı.

Kadın çıktı. Gediz'e hiç bakmadan yatak odasının kapısına yürüdü.

"Burası mı yatak odası?"

"E-vet," diye kekeleydi Gediz.

Kapıyı açıp girdi.

"Ayna var mı?"

"Şu askılığın yanında var bir tane..."

Kadın gidip aynada yüzüne baktı. Saçlarını düzeltti.

"Banyoya da lazım bir tane."

"Kırıldı da yerine yenisini koyamadım bir türlü."

"Neden kırıldı? Yüzünü beğenmeyip yumruk mu attın?"

Gediz'e dikkatle baktı.

"Bir evde ayna kırılırsa ölü çıkar," dedi.

Gediz, annesini düşündü.

"Bekâr mısın?"

"Öyle."

"Hiç evlenmedin mi?"

"Hayır."

Yeniden yatak odasına yöneldi. Elini Gediz'e uzatıp "Gel-sene," dedi. Ince, saydam eli yere dönüktü. Gediz elini uzat-tı, kadın onu içeri çekti. Gediz, büyülenmiş gibi ilerledi. Ka-pıyı kapatıp anahtarı çevirdi kadın. Kapının kolunu aşağı doğru bir iki kere bastırarak iyice kapanıp kapanmadığını kontrol etti. Gediz'e döndü. Yüz yüzediler. Çok güzel, oval bir yüzü, ela gözleri olduğunu fark etti. Gediz'in yüzü-ne dikkatle bakıyor, her ayrıntısını ayrı ayrı inceliyordu. El eleydiler. Gediz, onu öpmek için yüzünü yaklaştırdı. Kadın başını çevirdi.

"Öpme," dedi.

Yatağa ilerledi. Yorganı açıp baktı. Gediz, arkasında du-rup onun hareketlerini izledi. Kadın, bir dizini yatağa yas-layıp öne eğilirken elini çarşafın üzerinde gezdirdi. Dar bir eteği vardı. Öne eğilince biraz daha yukarı sıyrılmıştı. Gediz, daha fazla dayanamayıp elini uzatarak kadının bacaklarının arasına soktu. Onun titrediğini hissetti. Kadın, Gediz'in eli-ni bacaklarının arasında sıkıştırdı. Sonra da elini geriye uza-tarak tutup çekti.

"Acelecisin."

Doğrulmuştu ama sırtı Gediz'e dönüktü. Kadının dolgun kalçalarına dayandı. Kadın ona dönmeden bej rengi kazağı-nı çıkardı, acele etmeden ince bluzunun düğmelerini çözdü. Eliyle saçlarını yukarı kaldırırken Gediz'in, sutyenini çöz-mesini istermiş gibi bekledi. Gediz, sutyenin kopçasını tit-reyen elleriyle çözmeye çalıştı. Kopçayla uğraşırken ka-dının derin derin soluduğunu duyuyordu. Kadın çözülen sut-yeni sağ eliyle alıp yatağın öbür tarafına savurdu. Gediz, ka-dının eteğinin kopçasını açtı. Fermuarı indirdi. Dar eteği iki eliyle tutup kalçalarından aşağı indirirken eteğin bacakların-daki çoraba sürtünmesinden doğan, "cızı" diye iç gıcıklayıcı bir ses çıktı. Kadının çorabını da çıkardı. Küçük bir kü-lotu vardı. Kalçalarının yuvarlak çekiciliği Gediz'in beynin-

deki basıncı iki misli artırmıştı. Okşadı önce. Sonra külotu indirmek için aşağı doğru çekti. Kadın aniden döndü. Yüzü pembeleşmişti. Gediz hafifçe eğildiğinden kadının dimdik göğüsleri neredeyse ağzının hizasındaydı. Külotu indirmeye çalışırken kadının sağ memesini öptü.

“Dur... öyle acele yok.”

Kadın yatağa gidip yorganı üstüne çekti. Sol yanına yatmıştı. Gözü Gediz'deydi. Hızla soyundu. Gömleğinin düğmelerini çözmeyi beklemeden fanıyla birlikte başının üstünden çıkarıp attı. Külotunu indirdi.

“Kimse gelmez, değil mi?”

“Gelmez,” dedi Gediz, yorganı aralayıp yanına uzanırken. Kadın sağ kolunu Gediz'in boynuna atıp dudaklarını öpmeye başladı. Elini attığında kadının külotunu çıkarmış olduğunu fark etti. Anında derin, sıcak ıslaklığa daldı.

Sırt üstü yatıyorlardı. Dışarıda yavaş yavaş akşam çöküyordu. Odada, üstlerini örten bir loşluk vardı. İkisi de çıplaktı. Gediz tavana bakıyordu.

“İsmin ne?” diye sordu Gediz.

“Ne yapacaksın? Çok mu gerekli?”

“Bütün olanlardan sonra... böyle bir tanışma tuhaf ama...”

“Bir bayan de gitsin... Herhangi bir bayan.”

“Bayan mı?”

Gediz, başını ona çevirip loşlukta hatları belirsizleşen yüzünü inceledi. Gülüyor muydu? Ciddi miydi?

“Bu kadarla kalacaksa olabilir tabii... Ama ben...”

“Sen?”

“Senden hoşlandım, biliyor musun?.. Hem de çok. Belki de...”

Durakladı.

“Eeee?... Ne olmuş belki de.”

“Belki de bir ilişkinin başlangıcıdır.”

“İlişki?.. Ne demek bu?”

“Yani senle ben...”

“Ne olacak?”

“Sevgili olabiliriz.”

“Sibel.”

Gediz, dikkatle Sibel’e baktı, anlamaya çalışarak.

“Adın Sibel mi?”

“Olabilir.”

“Olabilir... Peki öyle olsun. Sana Sibel diyeceğim. Benimki de Gediz.”

“Gediz mi? Tuhaf bir isim.”

“Bana uygun bir isim işte...”

Sibel, güldü.

“Sigaran var mı?”

“Var,” dedi Gediz, doğruldu. Yerdeki gömleğine uzanıp cebinden sigara ile çakmak çıkardı. Sibel’e bir tane uzattı, kendine de aldı.

“Bunu mu içiyorsun? Maltepe. Ben Samsun içerim.”

“Eh, bundan sonra ben de onu içeyim bari.”

“Çok uyumlusun.”

Sigaraları daha yarısını bulmamışken yeniden öpüşmeye başladılar. Ateşli bir sevişmeye dönüştü öpüşmeleri. Gediz, Sibel’in sigarasını alıp kendisinininkiyle birlikte tahta döşemede aceleyle söndürdü ve Sibel’in yanına döndü. Oda iyice karmıştı. İçeride ağır bir cinsellik kokusu vardı.

O günden sonra Sibel’le birlikte yaşamaya başladılar. Gediz, Sibel’e evin anahtarını vermişti. Fakat ilişkilerinde tuhaf bir şeyler vardı. Sibel hakkında, ismi dışında (onun da gerçek ismi olduğundan emin değildi ya) neredeyse hiçbir şey bilmiyordu. Daha tuhafı, Sibel’in arada bir, hiçbir şey söylemeden üç dört gün ortadan yok olmasıydı. Böyle zamanlarda meraklanarak deliye dönüyor, onun yok olup gittiğini, bir da-

ha dönmeyeceğini düşünüp kahroluyordu. İşten döndüğü bir akşam vakti bir de bakıyordu, evin ışıkları yanıyor. Çılgınca bir sevinçle koşup kapıyı açıyordu. Sibel'di işte. Onu kucaklıyor, öpüyor öpüyordu. Sibel, hiçbir şey olmamış gibi onu karşılıyor, donanmış sofrayı göstererek, "Bak sana güzel bir sofra hazırladım," diyordu.

Yine dört beş günlük bir aradan sonra böyle bir akşam vakti yemeğin ardından, Gediz, Sibel'le konuşmaya karar verdi.

"Bak canım," dedi, "bu böyle olmayacak. Dengemi bozuyorsun. Bana kim olduğunu, ne yaptığını, bu dört beş günlük yok oluşlarında nereye gittiğini söylemelisin. Beni merak içinde bırakıyorsun. Bir daha dönüp gelecek misin, onu bile bilmiyorum. Benim yerime koy kendini. Benim de senin gibi, hiçbir şey söylemeden ortadan kaybolduğumu düşün... Lütfen düşün bunu. Bana daha açık olmalısın. Bilmeliyim... Bilmeliyim, anlıyor musun?"

"Nedir öğrenmek istediğin?"

"Önce şuradan başlayalım... O mezarlıkta aradığın neydi?"

"Ben sana sordum mu?"

"Sormanı isterdim."

"Sordum o zaman."

Güldü Gediz.

"Ama önce ben sormuştum."

"Bir dost..."

"Bu çok genel bir tanım bir kere. Ne demek bir dost? Sevgilin mi, akraban mı, kardeşin mi? Kadın mı? Erkek mi? Neden oraya atıldı?"

"Atılmak mı?"

"Yani neden kimsesizler mezarlığında demek istiyorum."

"Arkadaşımdı."

"Erkek arkadaşın mıydı?"

"Öff... Çok soruyorsun."

“İsmi neydi? Belki de aynı kişiyi ziyarete gittik oraya... Olamaz mı?”

“Olabilir mi?”

“Soruya soruyla karşılık vermeyi bırak, Sibel. Birbirimize açık olalım lütfen.”

“Hayatıma mı girmek istiyorsun?”

Kırgın baktı Gediz.

“Hayatına... girmek... Bunu hayatımda değilsin diye mi anlayayım?”

Sibel, elini Gediz’e uzattı.

“Öp beni. Seni çok istedim şu an. Yatalım.”

Gediz direnemedi. El ele yatak odasına geçtiler.

Böylece sürüp gitti. Gediz sonunda onun hakkında daha fazla bilgi edinmeye karar verdi. Gizlice takip edecekti. Nereye gidiyordu evden çıktığı o belirsiz saatlerde? Nerede kalıyordu? Hem sonra... İsmi gerçekten Sibel miydi bakalım? Bir gece gizlice kalkıp çantasını karıştırdı. Kimliğini buldu. Aşağı yukarı emindi başka bir isimle karşılaşacağına. Kimlikte “Sibel Atılgan” adını okuyunca neredeyse hayal kırıklığına uğradı. Doğum tarihi: 20 Haziran 48. Demek yirmi altı yaşındaydı. Doğum Yeri: Bingöl. Kürt müydü? Babası orada şark hizmetindeyken mi doğmuştu? Bunu öğrenirdi nasıl olsa. Kimliği yerine koydu. Çantayı kapattı. Sibel’in yanına uzandı.

Onu takip edecekti. Hem de yarın. İşe gidiyormuş gibi yapacak, bir köşede saklanıp evden çıkmasını bekleyecekti. Sonra daha parlak bir fikir geldi aklına. Önce kimsesizler mezarlığına gidecekti. Sevimli müdür yardımcısı olurdu ona. Sibel Atılgan adı mutlaka kayıtlı olmalıydı. Sibel Atılgan’ın ziyaret ettiği kişi kimdi?

Kimsesizler Mezarlığı'nın müdürü, Gediz'i kırk yıllık dostu gibi karşıladı. Aradan üç aydan fazla geçmesine rağmen onu unutmamıştı. İsmi ve soyadı da.

"Ooooo, buyurun Gediz Nehri bey... Nasılsınız?"

Hal hatır sormalar uzadıka uzadı. Müdürün lm ve mezarlık içlerine girmeye hiç niyeti yoktu. Yine de artık bunu sorması gerektiğini dşndğu bir an geldi.

"Sebeb-i ziyaretiniz, Gediz bey? Ümit ederim ki, üzücü bir durum yoktur."

"Eeee, şey..." diyerek lafa nereden başlayacağını kestirmeye çalıştı Gediz.

"Mamafih efendim, burada üzücü olmayan ne olabilir ki? Benim ettiğim de laf mı yani?"

"Esağfurullah efendim... Soracağım şey... benim gibi bir ziyaretçi..."

Müdür, masanın üstündeki kalın ve epey büyük defteri göstererek, "O çok kolay Gediz bey... şu defterde ziyaretçilerin adı, soyadı, ziyaret tarihleri hep yazılıdır," dedi. O zaman Gediz, ziyarete geldiğinde müdürün bir sohbet havasında kendisine neden ismini sorduğunu anladı. Demek o çıkıp gittikten sonra müdür koşup ismini bu deftere kaydedivermişti. İlginç bir yöntemdi doğrusu. Neden doğrudan sorup deftere kaydetmemişti de, böyle dolaylı bir yola başvurmuştu? Bazı ziyaretçilerin, adlarının kayda geçmesini istememesinden olabilir miydi?

"Bir ay içer miydiniz Gediz beyciğim?"

Müdür, Gediz'in isteksiz bir havada olduğunu düşünmüş olmalı ki ısrar etti:

"Allah aşkına içelim karşılıklı, hemen getirirler, tam karşıda bir ocak var."

Gediz'in cevabını beklemeden yerinden kalkıp dışarı çıktı, yolun karşısına parmağıyla "iki" işareti yapıp geri döndü.

"şimdi efendim... Çaylar gelene kadar biz içimize bakalım.

Kimdi öğrenmek istediğiniz?”

“Sibel Atılğan.”

Müdür defteri açıp kocaman sayfaları çevirmeye başladı.

“Sibel Atılğan... Sibel Atılğan... Bir bayan...”

“Evet, genç bir hanım...”

“Mamafih buraya bayanlar nadiren gelirler. Asap bozucu bir yer ne de olsa...”

Sonra yeniden defterin sayfalarına eğilip karıştırmaya başladı. Gediz, müdürün hafızasına güvenerek bir hatırlatmada bulundu:

“Benim geldiğim gün o da gelmişti.”

“Kim?”

“Sibel Atılğan.”

“Buraya uğradı mı bakalım? Siz ilk geliyordunuz, o yüzden uğradınız. Mezarın yerini bilenler buraya uğramadan doğrudan giderler. Neden uğrasınlar ki?”

Çaycı çayları getirdi. Gediz tabağın kenarındaki şekerleri çaycıya geri verdi. Müdür bunu gözden kaçırmadı.

“Vallahi çok iyi yapıyorsunuz, Gediz beyciğim. Ben de bir kurtulsam şu şekerden...”

Yeniden sayfalara gömüldü. Sonra işi bitmiş gibi defteri kapattı.

“Buraya bu adla ziyarete gelen hiç kimse olmamış efendim.”

“Başka bir ad yazdırmış olabilir mi?”

“Bakın, o olabilir. O zaman bayan adlarına tek tek bakmamız gerekecek.”

Bunu söylerken hiç de üşenmiş görünmüyordu. Yeni, zor bir işe girişen insanların kararlılığıyla gömleğinin manşetlerini yukarı çekip deftere gömüldü. Parmağını isimlerin üstünde kaydırıyor, sonra sayfayı çeviriyordu. Anlaşılan ziyaretçilerin çoğu erkekti.

“Burada bir bayan ismi var,” dedi müdür, parmağını defterde bir yere dayayarak, “Muammer Şefika Soyer”

“Kimi ziyarete gelmiş?”

“On iki yaşında küçük bir kimsesiz arkadaşımızı... Beş ay önce gelmiş.”

“Çocuğun ismi?”

“Tavukçu...” Güldü Müdür. “Tabii ki, gerçek adı değil. Adı olmayanlara böyle uydurma isimler verir getirenler...”

“Nasıl yani?”

“İsmi falan bilinmez. Bir izbede ölmüştür. Çevreden tanıyan biri teşhis eder. Biz onu Tavukçu olarak biliriz der. Anlatabiliyor muyum?”

Gediz umutsuzlukla başını salladı.

“Muammer hanım hakkında bir bilgi var mı? Yaşı falan?”

“Yok, ne yazık ki... Daha kötüsü benim göreve başlamamdan önce gelmiş. Ben olsam hatırlardım.”

Durdu. Gediz’e anlamlı anlamlı baktı.

“Dört ay kadar önce Selametçiler beni sürdürdü buraya, efendim,” dedi, “Ecevit’i destekledik. O da gitti, Erbakan efendiyle ortak hükümet kurdu. Biz de bu işten böyle aldık mükâfatımızı...”

Gediz yol verseydi, bu konuda koyu bir sohbete girişmeye niyetli görünüyordu.

“Anlıyorum,” dedi Gediz ve mevzuyu yeniden mezara getirdi: “Mezarın yerini söyleyebilir misiniz?”

Müdür, deftere eğilmişti.

“7/136... Sizinki kaçtı? Dur bakayım...”

“7/132...”

“Evet... Atok arkadaşımızın dört mezar ötesinde yatıyor bu arkadaş.”

Müdüre hayran olmamak elde değildi. Atok’u bile hatırlıyordu.

“Evet ama... Onun Atok olduğu belli değil ki...”

“Ben öyle kabul ediyorum artık.”

Çay bardağını, koyacak başka bir yer olmadığından yavaş-

a müdürün masasının köşesine bıraktı Gediz.

“Nerede bulunmuş bu küçük arkadaş?”

“Arkadaş”a vurgu yapmıştı.

“Bakalım... Surlarda bulunmuş... Orada yaşayan çocuklar vardır. Evlerinden kopmuş ocuklar. Allah kimsenin başına vermesin...”

“lm veya gmlme tarihi?”

Yeniden deftere baktı Müdür.

“Bakın,” dedi, “Muammer hanımın gelmesinden yaklaşık iki ay önce gömülmüş. Atok beyin gmlme tarihine oldukça yakın. Kısa bir sürede bulunmuş bu arkadaşımız. Gelenler, arkadaşlarımız gömüldükten en erken altı yedi ay sonra gelirler aramaya, umumiyetle...”

“Peki, bulunduğuna göre neden bu hanım, çocuğa sahip çıkıp gerçek adını yazdırmamış buraya? Neden Tavukçu diye kalmış ismi?”

“Gediz bey, bazıları yakınlarını bulurlar, fakat başlarına bir iş açılacağı endişesiyle sahip de çıkmazlar. Polis soruşturmasından falan korkarlar. Sessizce gelir, gözyaşı döker ve yine sessizce giderler.”

ay bardağını koyarken ayağa kalkmıştı Gediz. Yeniden oturmadı.

“Ben msaadenizi isteyeyim. Daha işe gitmem gerekiyor. Çok teşekkür ederim verdiğiniz bilgiden dolayı.”

“Ne demek efendim... Lafı mı olur? Yine beklerim diyeceğim ama biliyorsunuz...”

Müdür ayağa kalkıp onun elini sıktı, kapıya kadar uğurladı.

Sıcak bir gündü. Kilyos tepeleri pusluydu. Aşağı doğru yürüdü. O sabah telefon edip hasta olduğunu, gazeteye gele-meyeceğini söylemişti. O günü nasıl geçireceğini düşündü. Karar vermiş gibi yürüdü.

Günü surlarda dolaşarak geçirdi. İçlerine girmeye cesaret edemedi. Çevresinden bakındı. Çöp ayıklayan birkaç çocuğa rastladı. Atok buralarda mı yaşamıştı acaba? Nereden bildi...

Akşam eve döndüğünde Sibel yoktu. Geç vakit geldi. Doğrudan geçip karşısına oturdu Gediz'in. Yüzü asıktı. Bir şey söylemek istiyor da, söylemekte tereddüt ediyor gibiydi. Gediz de hiçbir şey söylemeden ona bakıyordu.

“Neden karıştırdın çantamı?” diye aniden sordu Sibel.

Gediz, hiç ummamıştı bunu soracağını. Çantasını karıştırdığını görmediğinden emindi. Nasıl anlamıştı peki? Saklamaya çalışmak aptallık olurdu.

“Beni mecbur bıraktın,” dedi, önüne bakarken, aradaki boşluğu doldurmak için bir Maltepe yaktı.

“Nasıl mecbur bıraktım? Bir hırsız gibi konuşuyorsun.”

“Doğru konuş...” Hiddetlenmişti aniden. “Nasıl laflar ediyorsun böyle?”

Gediz, belki de kavga çıkararak işin içinden sıyrılmaya çalışıyordu. Kendine itiraf etmiyordu ama galiba buydu bu kadar yüklenmesinin sebebi: Suçluluk duygusu.

“Bak Gediz,” dedi Sibel, sakın olmaya çalışarak, o da bir Samsun yakmıştı, “seni hiçbir şeye mecbur bırakmış değilim.”

“Nedir o zaman bu sır perdesi? Bana hiçbir şey söylemiyorsun hayatına dair... Hiçbir şey anlatmıyorsun. Evet, isminin gerçek ismin olduğundan bile şüphe edecek duruma getirdin beni...”

Sibel ayağa kalktı. Mutfağa gitti. İçeriden; “Çay içer misin?” diye seslendi, iki saniye önceki ses tonundan tamamen farklı bir tonda. Gediz'in ne kadar hiddetli olduğunu anlamıştı muhtemelen. Şiddetli bir kavgayı göze alamamıştı. Böyle bir kavgaya Gediz de hazır değildi.

“İçerim...”

Sibel mutfaktan geldi. Yüzündeki uzaklık biraz dağılmış gibiydi.

“Sır, öyle mi?” diye sordu, Gediz’in karşısına geçip otururken. “Neden bana sormuyorsun?”

“Ne sorabilirim ki?”

“Sor işte... Ne bileyim... Neyi merak ediyorsan?”

“Kimi ziyaret ettin o gün kimsesizler mezarlığında? Bunu bile söylemedin bana.”

“Söyledim ya... Bir arkadaşımı...”

“Tavukçu mu arkadaşın? On iki yaşındaki o çocuk kim... İsmi bile belirsiz bir çocukla münasebetin nedir? Annesi misin?”

Sibel’in yüzünden buz gibi bir rüzgâr geçti. Bembeyaz olmuştu.

Kendi kendine konuşmuş gibi, “Bunu da soruşturdu demek,” dedi.

“Evet... saklayacak değilim... Neden Muammer Şefika Soyer adını kullandın?”

Kalktı Sibel.

“Çayı demleyeyim,” diyerek içeri gitti. Zaman kazanmaya çalıştığı kesindi ama boşuna, Gediz bırakmayacaktı peşini. Oturma odasında yalnız kaldığında, mutfaktaki gıcırdayan dolabın – bir türlü yağlama fırsatı bulamamıştı –, çay altlıklarının birbirine çarpan sesini dinlerken bir pişmanlık bulutu geçti beyninden. Kendini sorgucu bir polis gibi hissetti. Acıdı ona. Kim bilir söylemek istemediği, söylememekte haklı olduğu ne sırları vardı? Kendisi ona her şeyini söylemiş miydi? Sorsa her şeyi söyler miydi? Her insanın kendine sakladığı sırları vardır. Peki ona ne oluyordu böyle, neden bu kadar insafsızca yüklenmişti?

Sibel, döndüğünde biraz daha sakinleşmiş gibiydi. Oturup yeniden bir sigara yaktı. Dumanları havaya savurup dağılışlarını izledi bir süre. Söze nereden başlayacağını mı düşünüyordu?

“Kardeşimdi.”

Donup kaldı Gediz.

“Kardeşin mi?”

“Evet. Evden kaçmıştı.”

Uzun bir sessizlik oldu. İnansa mıydı? İnanmalı mıydı? İnanmaktan başka çaresi var mıydı?

“Neden kaçmıştı?”

“Uzun hikâye,” dedi, dizlerine dayayıp önüne doğru kelepçelenmiş gibi uzattığı ince, mor damarlı bileklerine bakarken. Gerisini bekledi Gediz. Ama Sibel susuyordu. Neden bileklerine o kadar uzun baktığını anlayamamıştı. Yoksa...

“Nasıl öldü? İntihar mı etti?”

Sibel’in kardeşinin on iki yaşında olduğunu hatırlayıp saçmaladığını fark etti.

Sibel’in yüzü kasıldı. Sırtına bıçak saplanmış gibi vücudu öne eğildi.

“Bilmiyorum. Otopsi raporlarından bile haberimiz yok.”

“Neden?”

“Çayları koyayım,” diyerek yerinden kalktı Sibel. Yine mi zaman kazanmaya çalışıyordu? Çaylarla geldi. Çaylarını yudumladılar. Gediz, sorusunda ısrar etmek istemedi.

“Ben durmadan soru sormak istemiyorum, Sibel. Bana anlat. Nasıl oldu?”

Duraksayarak, arada bir sigara yakarak anlattı Sibel.

On yıl önce ailece Bingöl’den gelmişlerdi. Babası kapıcılık işi bulmuştu. Kendisi de tekstil atölyelerinde çalışmıştı. Annesi temizliğe gitmişti. Ailenin en büyük çocuğuydu. Kendisinden küçük bir kız, iki erkek kardeşi vardı. Adı mezar taşına “Tavukçu” diye yazılanın gerçek adı Haydar’dı. En küçükleriydi. Babası sert bir adamdı. Annesini, kendisini ve kardeşlerini dövüyordu. Önce kız kardeşi kaçmıştı evden. Baba dayağından yılıp sarhoşun birine. Bir yıl sonra da

Haydar ve onun büyüğü Kamber. Kamber daha sonra bir tamir atölyesinde iş bulup kendini kurtarmıştı. Haydar ise sokaklarda yaşayıp, büyük ihtimalle hırsızlık yaparak yaşama-ya çalışmıştı. İzini bulamamışlardı. Sibel, onu çok aramıştı. Sonunda... ulaşmıştı ama mezarda...

“Peki neden sahip çıkmadın ona, mezarda da olsa? Neden bu benim kardeşimdir, adı da Haydar Atılgan’dır demedin? Onu orada neden öylece bıraktın, meçhul bir ölü olarak? Tavukçu yazılmış mezarına... Hırsız demek bu, biliyor-sun değil mi?”

Sibel önüne bakıyordu. Sigarasını söndürdü.

“Sen bu işleri kolay sanıyorsun,” dedi, “sahip çıksaydık polisle başımız belaya girerdi. Yaşamadığın için bilemezsin.”

Gediz’e baktı.

“Aynı nedenle otopsi raporu peşinde de koşamadık, tabii. Otopsi raporu var mı, onu da bilmiyoruz ya...”

Gediz, içten içe ona hak vermişti.

“Bu yüzden mi sahte isim kullandın?”

“Evet, o sırada ismim oydu zaten. Yani kimsesizler mezarlığına gittiğimde kimlik sorsalardı o kimlik vardı üstümde. Sormadılar, sorarlar endişesiyle kimliğimdeki ismimi verdim. O olduğunu anlamıştım. Yaşı tutuyordu. Fakat aradığım kişi değil dedim.”

Gediz’in kafası sahte kimliğe takılmıştı.

“Neden sahte kimlik kullanıyordun?”

“Bunu anlatması uzun sürer. Evet, o günlerde sahte kimlik kullanıyordum,” diye vurguladı.

“Neden?”

Güldü. Başını kaldırıp uzun uzun baktı Gediz’e. Dudaklarındaki gülüş daha da yayıldı.

“Devrimci diye bir şey duydun mu?”

Onu cahil yerine koyduğu için bozuldu Gediz. Yine de kendini ortaya sürmek istemedi.

“Kardeşimdi.”

Donup kaldı Gediz.

“Kardeşin mi?”

“Evet. Evden kaçmıştı.”

Uzun bir sessizlik oldu. İnansa mıydı? İnanmalı mıydı? İnanmaktan başka çaresi var mıydı?

“Neden kaçmıştı?”

“Uzun hikâye,” dedi, dizlerine dayayıp önüne doğru kelepçelenmiş gibi uzattığı ince, mor damarlı bileklerine bakarken. Gerisini bekledi Gediz. Ama Sibel susuyordu. Neden bileklerine o kadar uzun baktığını anlayamamıştı. Yoksa...

“Nasıl öldü? İntihar mı etti?”

Sibel’in kardeşinin on iki yaşında olduğunu hatırlayıp saçmaladığını fark etti.

Sibel’in yüzü kasıldı. Sırtına bıçak saplanmış gibi vücudu öne eğildi.

“Bilmiyorum. Otopsi raporlarından bile haberimiz yok.”

“Neden?”

“Çayları koyayım,” diyerek yerinden kalktı Sibel. Yine mi zaman kazanmaya çalışıyordu? Çaylarla geldi. Çaylarını yudumladılar. Gediz, sorusunda ısrar etmek istemedi.

“Ben durmadan soru sormak istemiyorum, Sibel. Bana anlat. Nasıl oldu?”

Duraksayarak, arada bir sigara yakarak anlattı Sibel.

On yıl önce ailece Bingöl’den gelmişlerdi. Babası kapıcılık işi bulmuştu. Kendisi de tekstil atölyelerinde çalışmıştı. Annesi temizliğe gitmişti. Ailenin en büyük çocuğuydu. Kendisinden küçük bir kız, iki erkek kardeşi vardı. Adı mezar taşına “Tavukçu” diye yazılanın gerçek adı Haydar’dı. En küçükleriydi. Babası sert bir adamdı. Annesini, kendisini ve kardeşlerini dövüyordu. Önce kız kardeşi kaçmıştı evden. Baba dayağından yılıp sarhoşun birine. Bir yıl sonra da

Haydar ve onun büyüğü Kamber. Kamber daha sonra bir tamir atölyesinde iş bulup kendini kurtarmıştı. Haydar ise sokaklarda yaşayıp, büyük ihtimalle hırsızlık yaparak yaşama-ya çalışmıştı. İzini bulamamışlardı. Sibel, onu çok aramıştı. Sonunda... ulaşmıştı ama mezarda...

“Peki neden sahip çıkmadın ona, mezarda da olsa? Neden bu benim kardeşimdir, adı da Haydar Atılğan’dır demedin? Onu orada neden öylece bıraktın, meçhul bir ölü olarak? Tavukçu yazılmış mezarına... Hırsız demek bu, biliyor-sun değil mi?”

Sibel önüne bakıyordu. Sigarasını söndürdü.

“Sen bu işleri kolay sanıyorsun,” dedi, “sahip çıksaydık polisle başımız belaya girerdi. Yaşamadığın için bilemezsin.”

Gediz’e baktı.

“Aynı nedenle otopsi raporu peşinde de koşamadık, tabii. Otopsi raporu var mı, onu da bilmiyoruz ya...”

Gediz, içten içe ona hak vermişti.

“Bu yüzden mi sahte isim kullandın?”

“Evet, o sırada ismim oydu zaten. Yani kimsesizler mezarlığına gittiğimde kimlik sorsalardı o kimlik vardı üstümde. Sormadılar, sorarlar endişesiyle kimliğimdeki ismimi verdim. O olduğunu anlamıştım. Yaşı tutuyordu. Fakat aradığım kişi değil dedim.”

Gediz’in kafası sahte kimliğe takılmıştı.

“Neden sahte kimlik kullanıyordun?”

“Bunu anlatması uzun sürer. Evet, o günlerde sahte kimlik kullanıyordum,” diye vurguladı.

“Neden?”

Güldü. Başını kaldırıp uzun uzun baktı Gediz’e. Dudaklarındaki gülüş daha da yayıldı.

“Devrimci diye bir şey duydun mu?”

Onu cahil yerine koyduğu için bozuldu Gediz. Yine de kendini ortaya sürmek istemedi.

“Duydum elbette. Politikayla ilgilenmem, fakat merak etme, bu ülkede olup bitenleri izlerim.”

“İyi o zaman... Anlayacak olmana sevindim. Devrimci bir örgüte mensuptum, kimliğim de sahteydi.”

Gediz, şaşkınlıkla baktı ona. Bu hiç aklına gelmemiştir.

“Devrimci bir örgüt mü? Hangi fraksiyon?”

“Demek bunları da biliyorsun...”

Sesinden, politik birinin politikaya uzak birine yönelik küçümseyici tonunu algıladı Gediz. Yine de önemsememeyi tercih etti.

“Evet. Bilirim biraz. Hangi fraksiyon?”

“TIKKO’yu duydun mu?”

“Duydum.”

“O işte.”

Gediz, artık iz sürüyordu iyiden iyiye. Sır perdelerinin, önünde birbiri ardına açıldığı duygusuna kapılmıştı. Onu yakında kaybedecekmiş gibi bir duygunun verdiği açlıkla sordukça soruyordu. Hakkında ne kadar çok şey bilirse kendisinden kaçması, uzaklaşması, kaybolup gitmesi o kadar zor olacakmış gibi tuhaf bir duyguyla.

“Yerleri neresi?”

Bunu da onu eski bağlantılarıyla kuşatmak için sormuştu. Oralarda Sibel’i mutlaka daha yakından tanıyan birilerine rastlardı.

“İllegal örgütün mü?”

Bunu Gediz’in cehaletini yüzüne vurur bir edayla sormuştu. İllegal örgütün yeri mi olurdu?

“Hayır,” dedi Gediz, “illegal örgüt olarak belli, bilinen bir yerleri olmayacağını biliyorum. Senin de gidip geldiğin bir dernekleri falan yok muydu?”

“Ha... o vardı tabii. Dernek...”

“Yeri neresi?”

“Neden soruyorsun bunu?”

“Hakkındaki her şeyi bilmek istediğim için, Sibel... Benden önceki hayatını... Üç aydır ilk kez devrimci bir örgütte çalıştığını öğreniyorum. Nasıl bir yer? Nerede?”

“Sakin oralara gideyim deme. Başına iş açarsın... Ayrıca beni attılar örgütten...”

Şaşırdı.

“Neden attılar?”

“Ne yapacaksın? Benim adıma temyize mi müracaat edeceksin?.. Çocuklaşma Gediz. O insanlara bulaşmanı istemiyorum.”

“Bulaşmayacağım. Öyle bir niyetim yok.”

“O zaman neden yerlerini öğrenmek istiyorsun?”

Gediz, birkaç saniye düşündü. İnandırıcı bir gerekçe bulmalıydı.

“Bir arkadaşım da eskiden aynı örgütteydi. Bir dernekte çalışıyordu. Acaba aynı yer olabilir mi diye sordum.”

“Aksaray’daki Vefa Bozacısı’nı biliyor musun? Onun arkasındaki yolda. Orası mıydı arkadaşının çalıştığı yer?”

Gediz, Sibel’in çok saf olduğunu düşündü. Düşmüştü işte.

“Yok, onun yeri Mecidiyeköy’deydi. Gidip geliyor musun oraya hâlâ?”

Sibel acı acı güldü.

“Hayır... Dedim ya, örgütten atıldım. Atılanlar, atıldıkları yere bir daha adım atamazlar. Kuraldır bu.”

“Neden?”

“Hiçbir şey bilmiyorsun bu konularda. Hiçbir şey... Arkadaşını da benden bilgi almak için uydurduğunu anlamadığımı sanma...” dedikten sonra yerinden kalktı Sibel, ayaklarını sürüyerek yatak odasına yürüdü.

Gediz, bir akşam eve geldiğinde Sibel’i, komodinin alt gözünde yıllardır açılmadan duran, naylon bir torbadaki yığınla fotoğrafı sehpanın üzerine dökmüş, tek tek incelerken

buldu. Sibel, ürkekçe baktı Gediz'e.

"Kızdın mı?" diye sordu, "Özel olarak aramış değilim. Komodine iç çamaşırlarımı koyarken geldi elime..."

Kızmamıştı. Hatta Sibel'in, geçmiş hayatına ilgi göstermesi hoşuna gitmişti. Yanına oturdu.

"Niye kızayım ki," dedi, "sen ilgilenir miydin böyle şeylerle?"

"Neden ilgilenmeyim?" dedi Sibel, "Bu annen mi?"

"Hayır ablam... O kadar yaşlı mı gösteriyor?"

"Hayır... Annenin gençlik resmi sandım. Fotoğraf sararmış da."

"Doğru dürüst korunmadıkları için çoğu sarardı," dedi Gediz, "bak, bu da babam"

"Sana benzemiyor," diyerek güldü Sibel.

Sonra tek tek bakmaya başladılar fotoğraflara. Gediz, her biri hakkında açıklamalar yapıyordu.

"Bunlar kim?" diye sordu Sibel, bir fotoğrafı göstererek.

"Beni tanı bakalım," dedi Gediz.

"Busun," dedi Sibel, fotoğraftaki gençlerden birini göstererek.

"Bilemedin," dedi Gediz, "o Atok. Muhtemelen kardeşinin komşusu."

"Atok mu?.." Resme daha dikkatle baktı Sibel.

"Evet... Öldü o. Donarak..."

Sibel bir süre öylece kaldı. Sonra ağır ağır; "O muydu?" dedi, "Onu mu ziyarete gitmiştin? Yazık, güzel çocukmuş..."

Bir kıskançlık duygusu hafifçe yalayıp geçti Gediz'i.

"Beni hâlâ bulabilmiş değilsin," dedi.

"Bu mu?"

"Bu sefer bildin."

"Sen de yakışıklıymışsın..."

"Bunu artık yakışıklı değilsin diye mi anlayayım?"

"Şu güzel kız sevgilin miydi yoksa?"

“Hayır, o Atok’un sevgilisiydi. Sonra şunla evlendi...”

“Vaaaayyy... Yaman kızmış ha... Bu küçük kız kim bacaklarınızın arasından uzanmış?”

Gediz, dikkatle baktı fotoğrafa. Küçük bir kız çocuğu, bir eli Rü’nün elinde, Rü ile Atok’un bacaklarının arasından başını uzatmış, gülümsüyordu.

“İlk kez fark ediyorum onu,” dedi Gediz, “o partide çocuk yoktu ama... İparların hizmetçilerinden birinin çocuğu olmalı, sanırım öyle...”

“İparlar mı? Kim onlar?”

“Bir açık hava partisinde çekilmişti bu fotoğraf. İparlar, Demokrat Parti zenginlerinden...”

“Oooo... Öyle yerlerde de bulundun demek.”

“Eeee... ne olmuş yani?”

“Ha ha ha... Şakacı bir çocukmuş bu Atok... Şu kıza eşek kulağı yapmış. Kim o?”

“Kuzenim Serap.”

“Demek akrabaların da varmış.”

“Komiksin,” dedi, Gediz, Sibel’e yan yan bakıp, “insanın akrabası olması kadar tabii bir şey var mı?”

Sibel, fotoğrafı elinden bırakıp Gediz’e döndü.

“Sen kimsin Gediz? Bana söylüyorsun ama kendin hakkında hiçbir şey söyledin mi? Kimsesizler mezarlığında yatan arkadaşının adının Atok olduğunu bile yeni öğrendim. Şu evde aylardır kalıyorum. Kapını çalan tek bir allahın kulu olmadı. Arkadaşın, tanıdığın yok mudur senin hiç? Gelenin gidenin... Köksüz bir ağaç gibisin... Bu fotoğraflar çok şaşırttı beni...”

Genel af ilan edildi. Gediz, Suat'ın da genel aftan yararlanıp dışarı çıkmış olabileceğini düşündü, onu bulup konuşmak için herhangi bir teşebbüste bulunmadı. Üstüne bir uyuşukluk çökmüştü. Ülkede bir şeylerin hızla değiştiğinin farkındaydı. Değişim dalgalarının hayatının sakin kıyılarına vurmasından, çekilirken de Sibel'i alıp götürmesinden mi korkuyordu?

Sibel bir kırtasiyede tezgâhtarlık işi bulmuştu. Artık eve daha düzenli gidip geliyordu. Gediz, iş meselesine pek inanmasa da kurcalamak istememişti.

Sibel, kasvetli bir sonbahar sabahı, Gediz henüz uykudayken, çok erken bir saatte evden çıktı ve bir daha dönmedi. Aralarındaki ilişki ne kadar gergin ve belirsiz olursa olsun Sibel'e alışmıştı. Onu sevmişti. Ortadan yok olunca bunu çok daha net duyumsadı. Sevdığı kadın buharlaşmıştı. Bunu bekliyordum aslında, diye düşündü. Uyuşukluk içinde beklediği, adım adım yaklaşan felaket buydu. Şimdi ne yapacaktı?

İlk günlerde daha da beter bir uyuşukluğa kapılıp kaderine boyun eğdi. Akşam işten gelince koltuğa gömülüyor, ka-

ranlıkta gözlerini belirsiz bir noktaya dikip sigara üstüne sigara içiyordu. Düşünmüyordu, düşünmediğini sanıyordu. Kafasından bin bir düşünce, bin bir hayal geçiyordu. Tek istediği, iyice uyuşmak, bir ölüm sessizliğine gömülmek, hiçbir şeyi duymamak, hissetmemektir. Bu böyle günlerce sürdü. Sonra üzerine aniden müthiş bir telaş geldi. Çılgın gibi Sibel'i aradı durdu. Olur olmaz, gördüğü her kırtasiye dükkanına girip bakındı. Dükkânın yerini sormadığı için kendine lanetler okudu. Sinirleri son derece bozuktur. Gazetede herkesle kavga ediyordu. Mizanpajda durmadan hata yapıyordu. Mutsuz, yanına yaklaşılmaz bir insan olup çıkmıştı.

Onu arayıp soracağı hiçbir yer yoktu. Bir tek Aksaray'daki dernek vardı, oradan da umutlu değildi. Sibel'in onlarla ne zamandır bağlantısı kesikti. Hem sonra atılmış bir üyeleriyle ilgili ona neden bilgi versinlerdi? Gerçekten atılmış mıydı acaba? Belki de doğru değildi bu, hâlâ illegal bir örgüte çalışıyordu. Ortadan kaybolmasının nedeni bu olabilirdi.

Bir gece rüyasında Atok'la Sibel'i gördü. Akıntıburnu'nda baş başa vermiş duyamadığı bir şeyler konuşuyorlardı. Ne konuştuklarını duymayı çok istiyor, o tarafa bir türlü yaklaşmıyordu. Sibel'i kıskanıyordu, Atok'un bunu anlamasından çok korkuyordu. Atok ona uzaktan sesleniyordu. "Neden bıraktın bu kızı oralarda" gibi bir şeyler söylüyordu. Gediz, bırakmadığını söylemek istiyor, ağzından tek kelime çıkmıyordu. Boğulur gibi olmuş, öksürüklerle uyanmıştı.

Bir pazar sabahıydı. Rüyanın etkisiyle bitkin düşmüştü. Parmağını oynatacak hali yoktu. Atok'un, "neden bıraktın bu kızı oralarda" cümlesi kulaklarında yankılanıyordu. Ya Akıntıburnu? O günden sonra oradan hiç geçmemişti. Bazen yürüyüşe çıktığında Akıntıburnu'na yaklaştığını görünce hemen dönerdi.

Aniden üzerine bir canlılık geldi. Gördüğü rüyanın onu yıkmadığını, tersine huzur verdiğini fark ettiğinde şaşırır gi-

bi oldu. Bir sigara yaktı. “Belki de öldü,” dedi kendi kendine, “intihar da etmiş olabilir. Ikisini birden görmem bunu mu haber veriyordu?” Rüyalara inanmazdı, içindeki huzuru tahlil etmeye çalıştı. Artık onu aramayacak, merak etmeyecekti. İçinde, hayata yeniden sarılma isteğinin kıpırdadığını hissetti. Kalktı. Dışarı çıktı. Arnavutköy’e inip alışveriş yaptı. Kasaptan kedilere kırpık et aldı. Eve gelip tıraş oldu, kolonya süründü. Yeni bir gömlek giydi. Gündüz tek başına içmek âdeti olmadığı halde kendine bir bardak şarap doldurdu. Biftek kızarttı. Salata yaptı. Şarabı yavaş yavaş içerken bifteği tadını çıkararak yedi. Aynanın karşısına geçip kendini gözden geçirdi. Ne zamandır ilk kez saçlarını uzun uzun taradı. Ceketini giyip dışarı çıktı.

Vefa Bozacısı’nın arkasındaki sokaktan sapıp binalara bakarak ilerledi. Tabelayı görünce tereddüt etmeden apartmanın kapısından girip hızla üçüncü kata çıktı. Kapı açtı.

Akşam dört sularıydı. İçerisi çok kalabalık değilse de boş sayılmazdı. Aşağı yukarı yirmi kişi vardı. Bir genç, sazını akort ediyor, yanındaki kadın, kendi çevresinde koşup duran kız çocuğunu durdurmaya çalışıyordu. Gözüne ilk ilişkiler bunlar olmuştu. Bir de genzini yakan, bir gün önceden tablalarda kalmış izmaritlerin bütün salona sinmiş, dayanılmaz zift kokusu.

Bir masaya oturup çevresine bakındı. Sol tarafındaki duvarda, Marx, Engels, Lenin, Stalin ve Mao zedung’un, dalgalanan bir kırmızı bayrağın üstünde yan yana getirilmiş profilleri dikkat çekiyordu. Onun yanında, tanımadığı, kasketli bir gencin hafifçe gülümseyen bir fotoğrafı asılıydı. İkisinin de üstünde, duvara boydan boya “Halkların devrim mücadelesi durdurulamaz” yazılı bir flama çivilenmişti. Muhtemelen bir mitingte taşınmış, sonra da buraya asılmıştı. Köşede, üstünde çay demlenen, ipragaza bağlı bir ocak, bir musluk ve

tezgâh vardı. Diğer köşede, dokunsan devrilecekmiş gibi yana kaykılmış tahtadan bir kitaplık. Üst raflar tıka basa kitap dolu olduğu halde ortadaki raflar bomboştu. En alt raflarda ise yığınla gazete ve dergi özensizce üst üste konmuştu. Kapının girişinde, sol tarafta, bir masanın üstünde basılı bildiriler duruyordu. İçeri girdiğinde bunu fark etmemişti. Fark etseydi bildirilerden alır, hiç değilse masaya oturduğunda bir şeyler okuyormuş gibi yapabilirdi.

Masaların çevresinde, çoğunluğu gençlerden oluşan dört beş kişilik gruplar oturuyordu. Bazı masalarda, çay bardaklarının yanı sıra dergi ve kitap gibi okunacak malzeme de bulunuyordu. Oturanlardan bir ikisi, yaşları ancak 16-17 gösteren kızlardı. Diğer gençler de yirmilerinde ya var ya yoktu. Masalardan birinde, sarkık beyaz bıyıklı, kasketli, köylüye benzeyen bir adam oturuyordu. Bu adamın yanında, yaşları daha büyük gösteren bıyıklı iki genç daha vardı. Gediz, o tarafa dönünce, bıyıklı gençlerin kendisini süzdüklerini fark etti. Gediz bakınca gözlerini kaçırıp kendi aralarında konuşmaya başladılar.

Rahat davranması gerektiğini düşündü. Kalkıp giriş kapısının yanındaki masaya gitti ve bildirilerden birkaçını alıp yeniden masasına döndü. Bunu, hem rahat görünmek hem de bir şeylerle oyalanmak için yapmıştı, yerine oturduğunda bir hata işlediğini düşündü. Bu derneğin yabancı olmasa o bildirilerden çoktan haberdar olurdu. Bildirilere yoğunlaşmaya çalıştı. Birinin başlığı, “Serdar Yoldaş ölümsüzdür”dü. Başlığın altında Serdar Yoldaş’ın çok silik bir fotoğrafı vardı.

Başını kaldırıncı, yaşlı köylünün masasında kendisini süzen bıyıklı gençlerden birinin yanı başında olduğunu fark etti.

“Hoş geldiniz,” dedi genç adam, “yeni geliyorsunuz herhalde...”

Gediz, sakın görünmeye çalışarak, “evet,” dedi “ilk kez geliyorum”

Genç, masadaki bir iskemleyi çekip oturdu. Sohbet etmeye niyetli görünüyordu.

“Kim tavsiye etti size burayı?..”

Gediz, tedirginliğini belli etmemeye çalışarak; “Kimse etmedi,” dedi, “geçerken tabelayı gördüm, ilgimi çekti...”

Genç adam, ceketinin cebinden Birinci paketi çıkarttı. Gediz’e uzattı.

“İçiyor musunuz?”

“Sağolun,” dedi Gediz, “aşağıda söndürmüştüm.”

Genç, kendisi yakıtı bir tane.

“Derneğin niteliği hakkında bilgi edinmek ister misiniz?” diye sordu, “Hangi çizgide olduğu falan...”

“Çizgi?”

“Yani politik çizgisi...”

Gediz, duvardaki beş kafaya bakarak; “Maocu bir dernek sanırım,” dedi.

“Biz böyle nitelendirmeyiz,” dedi genç, “İbrahim Kaypak-kaya’yı duydunuz mu?”

“Duydum,” dedi Gediz, “işkencede öldürülmüştü, değil mi? Yoksa onun fotoğrafı mı?” Duvardaki kasketli gencin fotoğrafını göstermişti. Bu da ikinci hatasıydı.

“Evet o,” dedi genç adam, canı sıkılmış gibi yüzünü ekşitmişti, “sola yatkın biri olarak ilk bakışta tanımanız gerekirdi”

Gediz, kızardığını hissetti. Yine de sonuna kadar sakın davranmakta kararlıydı.

“Halka açık bir dernek olduğunuza göre,” dedi, “herkes gelebilir, öyle değil mi?”

Gencin kaşları iyice çatılmıştı.

“Evet,” dedi, “polis de uğrar ara sıra...”

Gediz, ellerinin terlediğini hissetti. Kalbinin çarpışını duydu. Sesinin titremesini engellemeye çalıştı konuşurken.

“Gizli saklı bir şey yok ki,” dedi, “neyi öğrenmek istiyor olabilirler?”

“Bilmem,” dedi genç adam, “siz daha iyi bilirsiniz...”

Sigarasını tablada şiddetle ezerek söndürdü. Masasına gitti. Diğeriyle fısır fısır bir şeyler konuşmaya başladılar.

Çıkıp gitmeyi düşündü. Bunun iyice kuşku çekeceğinden kaygılanıp yerinden kıpırdamadı. Hiçbir şey görmeden ve anlamadan önündeki diğer bildiriye bakmaya başladı.

Başını yeniden kaldırdığında, bu sefer, aralarında fısıldaşan iki gencin yanında dikildiğini gördü. Salondaki bütün gözler üzerlerindeydi.

Deminki genç, yumuşak olmasına gayret ettiği bir ses tonuyla; “Yönetim kurulu odasına geçelim mi?” dedi, “Orada biraz sohbet edelim sizinle...”

“Burada sohbet etsek,” dedi Gediz.

“Yok yok, orada daha rahat konuşuruz,” dedi diğeri.

Gediz ayağa kalktı.

“Neresi?” diye sorarken sesinin titrediğini fark etti. Yana kaykılmış kösedeki kitaplığın hemen yanında bir kapı olduğunu gördü. Gençlerin arkasından kapıya seğirtti.

İçeri girdiler. Kendisiyle ilk konuşan sıkı sıkıya kapadı kapıyı. İçeride bir masa ve birkaç iskemleden başka eşya yoktu. Diğeri masaya geçip oturdu. Gediz de karşısındaki iskemleye.

Masanın başındaki, geniş bir nefes alıp lafı dolandırmadan söze girdi:

“Anlatın bakalım... Buraya neden geldiniz? Kimliğinizi masanın üstüne koyun.”

Gediz, ceketinin iç cebindeki kimliğini çıkarıp masanın üstüne bıraktı. Masanın başındaki genç, kimliği alıp sayfalarını çevirdi. “Gediz Nehri” dedi kendi kendine konuşmuş gibi, “36, Bartın doğumlu.” Gözlerini kimlikten ayırıp sordu:

“Bartınlı mısınız?”

“Hayır... sadece orada doğmuşum.”

“Nerelisiniz peki?”

“İstanbul... Burada büyüdüm. Babamın Bartın’la bir ilişkisi var ama nedir, bilmem.”

“Babanız hayatta mı?”

“Hayır.”

“Ne iş yaparsınız?”

“Gazetede mizanpaj yaparım.”

“Hangi gazete?”

“Günaydın.”

Genç, kimlik kendine aitmiş gibi, teklifsizce arka cebine sokuşturdu. Gediz, yutkundu ama bir şey söylemedi.

“Buraya geliş sebebiniz?” diye sordu masadaki. İyiden iyiye bir sorgu havasına girmişti. Gediz, onun arkasındaki pencereden, bir güvercinin gelip ilerideki bir bacaya konduğunu gördü. Kalbinin atışlarını beyninde duyuyordu.

“Arkadaşa söylemiştim,” dedi, “tabelayı gördüm, ilgimi çekti. Merak ettim...”

“Nedir merak ettiğiniz? Sol eğilimli misiniz?”

“Evet, sola sempati vardır.”

“Neler okudunuz şimdiye kadar?”

Gülmeye çalıştı Gediz. Elleri tere batmıştı.

“Poliste sorarlar böyle şeyleri,” dedi, duyulur duyulmaz bir sesle.

“Polise düştün mü hiç?”

“Hayır.”

“Nereden biliyorsun poliste bu tür şeyler sorulduğunu?”
Gencin aniden “siz”den “sen”e geçtiğini fark etti.

Sustu Gediz. Ne diyeceğini bilemedi.

Masadaki ayağa kalktı.

“Durumu araştıracağız. Biraz bekleyeceksin.”

Kapıya yürüdü. Gediz’in karşısında oturan diğer gence döndü.

“Ben bir saate kadar gelirim,” dedi, “siz sohbete devam edin”

“Sohbet” devam etmedi. Odada yalnız kaldıklarında, ge-
çip masanın arkasındaki iskemleye oturdu genç adam. Çek-
meceleri karıştırdı. Kâğıt kalem çıkarıp bir şeyler karalama-
ya başladı. Gediz, merak edip göz ucuyla baktı. Eve benze-
yen bir şeyin resmini yapmaktaydı.

“Ne kadar sürer? Evde kediler bekliyor da.”

“Kediler mi?”

“Evet, kediler. Acıkmışlardır.”

“Uğraşacak başka şey bulamadın mı? İnsanlar açlıktan
ölüyor...”

“İnsanların yemeğini alıp onlara vermiyorum ki.”

Sustular. Genç, çiziktirmeye devam etti. Bu sefer evin ya-
nına kediye benzeyen bir şeyler çizmeye başlamıştı.

“Sigara içebilir miyim?” diye sordu Gediz.

“Burası epey dar,” dedi genç adam, “pencereyi açarsak...”
Uzanıp açtı. İlerideki damdan birkaç güvercin havalandı. Pus-
lu bir İstanbul akşamı sönerek uzaklaşmaktaydı. Gediz Malte-
pe paketini çıkarttı. Gence de tuttu. Pakete baktı genç adam.

“Biz burjuva sigarası içmeyiz.”

Birinci çıkarıp yaktı. Karşılıklı içmeye başladılar. Genç, de-
minki kâğıdın kenarlarını bükerek tabla haline getirip orta-
ya uzattı. Bundan sonra hiçbir konuşma geçmedi aralarında.

Gediz saatine baktı. Neredeyse iki saat oluyordu diğeri gi-
deli.

“Arkadaş nüfus müdürlüğüne mi gitti?” diye sordu, sesin-
deki alaycı tınıyı belli etmemeye gayret ederek.

Genç adam bu açık alayı ciddiye aldı.

“Ağa-patron devletinden bir şey sormayız biz.”

Hava iyice kararmıştı, kalkıp pencereyi kapattı. Elini rad-
yatöre koydu.

“Yaktılar nihayet,” dedi, sorunu Gediz’le paylaşan bir havada, “akşama kadar donuyoruz. Halbuki esas gündüz yakmaları gerekir. Öyle değil mi?”

“Yakıt sıkıntısı var ya...” dedi Gediz, bir sorunu paylaşıp fikir beyan etmekten hoşnut, sonra da böyle bir yakınlaşmadan yararlanıp, “daha ne kadar bekliyecez?” diye sordu.

“Gelirler şimdi.”

Gelir-ler mi? Kaloriferden yayılan sıcaklığın ve odanın havasızlığının yol açtığı bir uyuşukluk çökmüştü üstüne. Gözlerini kapattı... Kapının tıkırtısıyla kendine geldi.

İçeriye, kimliğini alıp götürenle genç irisi biri girdi. Genç irisi, Gediz’e bakıp; “Bu mu?” diye sordu diğerine.

“Evet.”

“Kalk ulan ayağa,” diye bağırdı genç irisi, “sana söyletmesini bilirim ben... Kim yolladı seni buraya?”

Gediz’le birlikte masada oturan genç de ayağa kalkmıştı. Genç irisine elini uzatıp “Dur dur,” dedi, “kötü muamele yok. Bize yakışmaz.”

Genç irisi, ona yan yan bakıp; “Faşistlere iyi muamele olmaz,” diye bağırdı, “hadi bakalım gidiyoruz. Orada her şey anlaşılacak.”

“Nereye?” diye sordu Gediz, “Beni bekleyenler var.”

Masadaki genç, açıklama mı, alay mı olduğu belli olmayan bir ses tonuyla “Kedileri bekliyormuş,” dedi.

Genç irisi kapıyı açtığı anda, Gediz, ışık yanan salonun tamamen boşaldığını gördü. Ya bilerek boşaltmışlardı ya da geç olduğu için boşalmıştı dernek.

Gediz, “Nereye gidiyoruz?” diye sordu. O âna kadar hissetmediği ölçüde büyük bir korkuya kapılmıştı.

“Gittiğinde görürsün.”

Salona çıktılar. Genç irisi, Gediz’in ellerini kaldırtıp üstünü aradıktan sonra kolundan tuttu.

“Şimdi beni iyi dinle,” dedi, “birlikte çıkacaz. Kapıda bir

araba bekliyor, ona binecez. Sakın kaçmaya falan kalkayım deme, mermiyi beynine yersin.” Bunu söylerken paltosunun sağ cebine vurdu.

“Yani beni tutukluyorsunuz, öyle mi?” diye sordu Gediz.

“Hayır,” dedi genç irisi, “sadece bazı şeyleri açıklığa kavuşturmak üzere bir şeyler sorucuz. Temizsen serbest bırakılacaksın, anladın mı?”

Merdivenlerden indiler. Genç irisi sağ kolundan sıkı sıkı tutuyordu. Resim yapan genç yukarıda kalmış olmalıydı. Diğer arkadan geliyordu. Gediz, bir an sokak kapısından çıktıklarında fırlayıp kaçmayı düşündü, genç irisinin ihtarını hatırlayıp vazgeçti.

Anadol marka, külüstür bir arabaya bindiler. Şoför mahallinde kasketli biri oturuyordu. Binenlere dönüp bakmadı bile. Kaşkoluyla ağzını örtmüştü. Genç irisiyle Gediz arkaya geçti. Diğer şoförün yanına oturdu. Genç irisi, ensesinden tutup bastırırken; “Şöyle aşağı doğru kaykıl bakalım,” dedi. Gözlerini muhtemelen kaşkol türü bir şeyle bağladı. Araba hareket etti. Burnuna sigara kokusu geldi. Başını arkaya atıp burun boşluğundan baktı. Kimin sigara içtiğini göremedi, arabanın içi dumanla kaplıydı. Umutsuzca, gittikleri yeri tespit etmeye çalıştı. Kimse konuşmuyordu.

Bir saat kadar sonra durdular. Kaşkol çıkarıldı. İndiler.

“Çevrene bakmadan, başını öne eğerek yürü bakalım,” dedi genç irisi. Bir apartmana girdiler. Asansöre bindiler. Anladığı kadarıyla orta halli bir apartmandı. Dördüncü katta indiler. Genç irisi, anahtarla kapıyı açtı. Ayakkabılar çıkarıldı. Koridordan ilerleyip bir salona girdiler.

Genç irisi, yemek masasının yanındaki maroken iskemleyi göstererek, “Otur,” dedi. Diğer genç gelmemişti salona. Gediz, çevresine göz attı. Orta halli memur evlerinde rastlanan türde, üst kısmında raf olan çekyatlardan, iç içe geçen sehpalardan vardı. Duvarda, aynacılarda satılan cinsten kits-

ch bir manzara resminin bulunduğu koca bir tablo. Üstü örtölü, ağır koltuklar. Koltuğun birine özenle yatırılmış bir saz. Sesi duyulmayacak ölçüde kısılmış köşedeki televizyondan görüntüler geçiyordu.

Salonun bir başka kapısı açıldı ve içeri yeni iki kişi girdi. İkisinin de başında, yüzlerini örten, gözlerini açıkta bırakan kar maskeleri vardı. Geçip Gediz'in karşısına oturdular. Genç irisi de oturmuştu. Kar maskelilerden biri, dirseklerini dizlerine dayamış, sürekli yere bakıyordu. Diğer maskeli, bir ritüelin gereğini yerine getirirmiş gibi gözlerini Gediz'e dikmişti. Gediz, çekinmediğini göstermek için onun gözlerine dik dik baktı. Sessiz bakışmaları birkaç dakika sürdü.

Yere bakan kar maskeli, duruşunu değiştirmeden ve başını kaldırmadan ağır ağır konuşmaya başladı:

"Buraya getirilmenizi şahsınıza karşı bir davranış olarak değerlendirmeyin," dedi, "ancak güvenlik açısından bunu yapmak zorundayız. Açık konuşacağım. Arkadaşlar davranışlarınızdan kuşkulanmışlar. Bize açıklayın, derneğe gelmenizin sebebi nedir? İkna edilsek kılınıza zarar gelmez."

Yere bakarak konuşan kar maskelinin böyle nazik bir tarzda konuşması Gediz'i biraz rahatlatmıştı. Bir şeye takılmıştı. Ya ikna edilmezlerse? O kısmını düşünmek bile istemedi. Son konuşanın, gerçek ses tonunu değiştirmeye çalışarak konuştuğu gibi bir izlenim edinmişti. Belki de ağzı maskeyle kapalı olduğundan sesi böyle boğuk çıkıyordu.

Bir sessizlik oldu.

"Ne öğrenmek istiyorsunuz?" diye sordu Gediz, sesinin hâlâ titrediğini fark etmek canını sıktı.

Dik dik baktığı maskeli, vurgulu bir doğu şivesiyle sordu: "Gazeteci olduğunuzu söylemişsiniz. Gazeteci kimliğiniz var mı?"

"Yok."

"Neden?"

“Teknik elemanlara... vermiyorlar. Sadece muhabirlere veriliyor...”

“Kimliğiniz oldukça yeni, neden? Halbuki kırk yaşındasınız neredeyse.” Bunu söylerken Gediz’in kimliğini çıkarıp masanın üstüne koymuştu.

“Öyle mi?” dedi Gediz, eğilip masadaki kimliğine göz atarak.

Doğulu şivesiyle konuşan, “Burada doğum tarihiniz yazıyor işte,” dedi.

“Geçen sene kaybetmiştim,” dedi Gediz, “bu yenisi...”

“Bunu geçelim,” dedi diğer maskeli, yere bakmaya devam ederek, “değneğe gelişinizin sebebi olarak...bize makul bir şey söyleyin... Sizi tanıyalım...”

Gediz, dikkat kesildi. Tanıyordu. O...

“Beni tanıyorsun...” dedi boğulur gibi bir sesle.

Yere bakan kar maskeli başını kaldırarak; “Siz çıkın dışarı,” dedi diğerlerine. O keskin, yeşil gözler. Yanılmış olamazdı.

Diğerleri sessizce çıkıp kapıyı çektiler.

Suat, kar maskesini başından çıkarıp masaya koydu. Gülümsemeye çalışıyordu. Hafif bir suçluluk vardı gülümsemesinde, yanaklarında o bildik pembelik. Çok zayıflamıştı. Bıyıkları da yoktu artık. Şakaklardan ağarmaya başlamış saçları kısacıktı. Gözlerinin altı torbalanmış, yüzünde çizgiler oluşmuştu. Gediz onun giysilerini dikkatle süzdü. En üst düğmesi de iliklenmiş beyaz bir gömlek, kalın fitilli, kahverengi, bol bir kadife pantolon. Ayağında ponponlu, yumuşak terlikler. Gediz’e komik geldi bu.

Ağır ağır konuştu Suat.

“Kimliğini görürnce bizzat gelmeye karar verdim, Gediz,” dedi, “doğrudan karşına çıkmadım. Kimliğini başkasının kullanmadığından emin olmam gerekiyordu. Neden geldin buralara be kağdeşim, başına iş açacaktın az kalsın...”

Sonra kalktı. Kapıyı açtı.

“Sen gel, Selami,” diye seslendi koridora doğru, “siz gidebilirsiniz. Arkadaş konduğumuzdur. Eski arkadaşım olur. Biraz sohbet edeceğiz.”

Saatine baktı. Gediz’e döndü.

“İşin var mı? Geç oldu. Konuşacağımız çok şey var. Burada da kalabilirsin.”

Gediz’in nutku tutulmuştu şaşkınlıktan. Yaşadığı dünya birden boyut değiştirmişti. Esmer bir genç içeri girdi gülümseyerek, elinde tuttuğu kar maskesini masanın üstüne fırlattı. Ondan kurtulduğuna sevinmiş gibiydi.

Karşılıklı oturdular.

Suat, “Su getirsene bize,” dedi, Selami’ye, “Gediz’i epeyce sıktık. Kusu-rumuza bakma Gediz. Bizi anlamayı rica ediyorum. Zor günler yaşıyoruz.”

Selami Su dolu bir sūrahi ve iki bardakla geldi. Deminki gergin ortam tamamen değişmişti. Karşısında ona dostça gülümseyen iki insan vardı. Zorlukla konuşabiliyordu.

“Suat...” dedi, bir gaf yapmış gibi sustu. Selami belki de onun gerçek adını bilmiyordu. Suat gülümsemeye çalıştı.

“İsmimi rahatlıkla söyleyebilirsin,” dedi, “Selami biliyor. Ama diğerlerinin yanında kullanma... Bu a-rada, kimliğini alabilirsin...”

Gediz, kimliğini alıp ceketinin cebine soktu.

“Suat...” dedi yeniden ve aniden dili çözüldü:

“Kaç yıl oldu? Çok değişmişsin... Afla mı çıktın?”

“Evet...” dedi Suat, “içerde kalan yoldaşlarımız var. Müebbetler çıkamadı dışarı ama ben çıktım. Şimdi de buradayım...”

“Neden kuşkulandı arkadaşlar benden, bilmiyorum ama... örgütünüzün disiplin ve uyanıklığına hayran olmamak elde değil...”

Gerçek düşüncesiydi bu. Söylediklerinde alay tınısı varmış gibi bir duyguya kapılıp vurgulamak gereğini hissetti:

“Gerçekten böyle... Ama bir şey var...”

“Nedir?” dedi Suat, gülümseyerek. Belli ki övgü hoşuna gitmişti.

“Buraya getirdiğiniz kişi gerçekten polis çıkırsa ne yapacaksınız? Çekip gitmesine izin vermezsiniz herhalde...”

Suat, kısa bir kahkaha attı. Bir bardak su doldurdu. Bardağı Gediz’e uzattı.

“Seni korkuttuk,” dedi, “şunu bir iç hele”

Gediz bardağı alıp yarısına kadar içti. O arada Suat’ın konuşma tarzında belirgin bir değişiklik olduğunu düşündü. Hapishane miydi buna yol açan, yoksa şimdiki çevresi mi?

Suat; “O-rasını hiç sorma,” dedi, “elbette izin vermezdik. Polis ajanla-rına ne yapıldığını sen de bilirsin.”

“Anlıyorum da,” dedi Gediz, “diyelim ki adam ajan, fakat sizi ajan olmadığına ikna etti ve bıraktınız, gitti. O zaman bu ev açığa çıkmaz mıydı?”

“Bunu iyi ki soğdun,” dedi Suat, ciddileşerek, “test edelim. Seni bu-rayı ne gibi koşullarda getirdikle-rini biliyorum. Bulabilir miydin evi yeniden? Şöyle diyelim, yine gözle-rini bağlaya-rak seni uğurladık... Evi bulabilir miydin? Bunu güvenlik önlemlerimizin ne derece geçerli olduğunu öğ-renmek için so-ruyo-rum.”

“Sanırım bulamazdım...”

“Eh o zaman mesele yok... Bırakalım şimdi bunla-rı. Konuşmamız ge-reken çok daha önemli şeyler var.”

“Evet,” dedi Gediz, “sen anlat”

Suat da bunu bekliyormuş gibi yerine iyice yerleşti.

“Siyasi du-rumun tahlilinden başlayalım mı? Ve ülkenin şu ortamında birlikte neler yapabili-riz?”

Birlikte neler mi yapabiliriz? Gediz’in kalp atışları hızlandı.

Dışarıdan salonun kapısının tokmağı bastırıldı. Gediz, o yana baktı. İçeriye başörtülü, yaşlıca bir kadın girdi. Elindeki tepside üç çay bardağı vardı.

“Sağol anacım,” dedi Suat, ayağa kalkıp tepsiyi kadının elinden alırken, “zahmet veğdik sana”

“Ne zahmeti,” diyen kadın, Gediz’e kaçamak bir bakış attıktan sonra geldiği gibi çıkıp gitti. Suat tepsiyi masanın üstüne koydu. Çaylarını aldılar, bir kâsedden kaşıkla bardaklarına toz şeker koydular.

“Selami’nin annesi olur,” diye açıkladı Suat, “çev-reye iyi bir gö-rüntü vermek önemli. Memleketinden getirtti Selami anasını...” Çayını yudumlarken devam etti:

“Ama siyasi tahlille-re geçmeden önce, ki bunla-rı uzun uzun anlatacağım, sen bize anlat önce, hangi rüzgâr attı seni değneğe?”

“Evet,” dedi Gediz, “haklısın, önce ben anlatmalıyım. Neden geldim derneğe? Sigara içebilir miyim?”

“Tabii...”

Selami kalkıp iç içe geçmeli sehpanın üzerindeki tablayı getirdi. Gediz bir sigara yaktı.

“Derneğe niye geldim?” dedi, sigaradan derin bir nefes çekip kendi kendine sorar gibi, “Aradığım biri vardı. Üyenizmiş...”

“Kimdir?” diye atıldı Selami.

“Sibel... Sibel Atılğan...”

“Sibel Atılğan mı?” dedi Suat, Selami’ye bakarak, “Vağ mı böyle bi-risi dernekte?”

Selami; “Bildğim kadarıyla yok abi,” dedi, “arkadaşlara ayrıca bir sorarız.” Gediz’e döndü:

“Üye olduğunu mu söyledi sana?”

“Evet ama söylediğine göre, atılmış...” dedi Gediz.

“Haaaa, tamam,” dedi Selami, Suat’a dönerek, “Muammer’i söylüyor abi...”

“Evet evet,” diye atıldı Gediz, heyecanla, “kod adı Muammer’miş”

“Yok ya ne kod adı,” dedi Selami, “gerçek adı Muammer...”

“Muammer Şefika Soyer... sahte kimliğinde böyle yazıyormuş”

“O işte,” dedi, Selami, “Şefika’yı bilmiyorum ama soyadı Soyer. Sahte değil, gerçek adı bu...”

“Bu işte bir ka-rışıklık var,” diye araya girdi Suat, “hangisi sahte, hangisi gerçek?.. Atıldı mı bu kız örgütten, Selami? Neden atıldı?”

Selami önüne baktı. Söyleyeceği şeyi söylemekte zorlanıyor gibiydi. Yere bakmaya devam ederek konuştu.

“Sen de bilirsin abi, hatırlamadın belli ki... Ahlâki nedenlerle atıldı. Halkın ahlâkına ters davranışları vardı. Yani... işte...”

Başını kaldırıp Gediz’e baktı.

“Kusura bakma, neyin olur bilmem... erkeklerle fazla şeydi...”

“Haaa, hatırladım şimdi,” diye araya girdi Suat, “Muammer miydi o kızın adı? Ben içerdeyken gelen haberlerden hatırlıyorum...” Gediz’e döndü.

“Neğeden tanıyorsun ki onu sen?”

“Şimdi nereden tanıdığımı anlatması uzun sürer,” dedi Gediz, “isterseniz anlatırım onu da...” Duraksadı, çay bardağını masaya bırakıp devam etti.

“Kız arkadaşımı...”

Bir sessizlik oldu.

“Kız arkadaşın mı?” diye hayret etmiş gibi sordu Suat, “O kız ve sen... İnanılığ gibi değil...”

Gediz sıkılmıştı. Sibel’in arkasından birileriyle dedikodu yapıyormuş gibi hissetti kendini.

“Neden bu kadar hayret ettin ki?” diye sordu.

Suat düşünür gibi bir süre önüne baktı.

“Selami sana ay-rıntılarını anlatır...” dedi, “çok disiplin-siz dav-ranışları vardı. Halkın ahlâkı falan... bunla-rı geçelim de... Belirsiz ilişki-le-ri vağdı...”

“Yalan söylüyordu durmadan,” diye araya girdi Selami.

Bu son söylenen Gediz’in ilgisini çekti.

“Ne mesela?” diye sordu.

“Hayatı karışık... Ne yaptığı belli değildi...” dedi Selami.

“Mesela sana da yanlış kimlik vermiş,” diye tamamladı Suat.

“Ama ben gördüm kimliğini...”

“İyi ya,” dedi Suat, “bu da iyice kuşku çekici işte...”

“Bingöl doğumluymuş,” dedi Gediz.

“Ne Bingöllüsü ya,” dedi, Selami, “şivesine dikkat etseydin anlardın oralı olmadığını. Trakyalıdır o. Muhacirmiş ailesi.”

“Bak gördün mü,” dedi Suat, güven vermek istermiş gibi elini Gediz’in dizine koydu, “bu konuyu birlikte araştıralım Gediz... Sana söz ve-riyorum... Bulu-ruz bu kızı ve işin aslını asta-rını öğ-reniğiz. Ama bize bi-raz zaman tanı.”

Bu söze sevindi Gediz. Kendi başına başaramayacağını düşündüğü bir işi örgüt üstlenecekti, ona yardımcı olacaklardı.

“Ay-rıntıla-rını konuşı-ruz bunun daha sonra. Hiç merak etme, buluguz ve onun hakkındaki es-rar perdesini de kaldı-rı-rız. Neden farklı kimlikler kullandığı bizim için de merak konusu... anlıyor musun... Ama bu noktayı geçelim şimdilik, ne dersin?”

Selami’ye döndü.

“Saat on iki olmuş. Kapatsana şu zimbirtıyı Selami...” Köşedeki televizyonu göstermişti. Ekranda kaz adımlarıyla yürüyen askerler gelip göndere bayrak çekiyorlardı. Selami gidip kapattı televizyonu.

Suat, çay bardağını masanın üstündeki tepsiye bıraktı, geniş bir soluk aldı.

“Şimdi ülkenin içinde bulunduğu du-rumu nasıl görüyoruz, onu anlatayım kısaca,” dedi ve Gediz’in tam anlamıyla izleyemediği uzun bir siyasi tahlile girişti. Anlayabildiği ka-

darıyla Suat, TKP-ML'nin önderliğinde yepyeni bir dönemin açıldığını ileri sürüyordu. Daha önce harekete burjuva aydınları önderlik ediyordu. Şimdi ise TKP-ML'nin temsil ettiği yoksul halk kitleleri çıkmıştı tarih sahnesine.

Suat'ın keskin yeşil gözleri alev alev yanıyordu. Gediz'e ve Selami'ye değil de, akın akın ilerleyen insan yığınlarına seslenir gibiydi, gözleri ilerideki belirsiz bir noktaya çakılmıştı. Birden durdu. Bir rüyadan uyanırmış gibi gözlerini Gediz'e çevirdi.

“Ne diyoğsun bu tahlile?”

Gediz ne diyeceğini bilemedi, hızla toparlanıp bir şeyler söylemeye yekindi. Büyülenmiş gibiydi.

“Çizdiğin bu manzara gerçekten son derece etkileyici, fakat benim çok kapalı bir hayatım var ve bu dediklerinin neredeyse hiçbirini algılamış değilim... Tabii, bu benim kusura. Olup bitenleri çok iyi izleyemedim. Birtakım değişimleri algılamadım değil ama yetersiz bir algılama bu... Sokak çatışmalarını, faşist saldırıları, öldürülen gençleri falan gazetelerden izliyordum tabii, fakat bu kadar kapsamlı bir tahlille ilk kez karşılaşıyorum. Gerçekten böyle bir devrimci durum varsa...”

“Var,” diye vurguladı Suat, “inan ki var, durum bu... söyledikle-rimde hiçbir mübalağa yok. Artık emekçiler tarih sahnesine çıkmış bulunuyor.”

“Peki,” dedi Gediz, “bir sakıncası yoksa birkaç özel soru sorabilir miyim?” Bunu söylerken Selami'ye bakmıştı.

“Sor,” dedi Suat, “Selami'nin yanında konuşamayacağımız hiçbir şey yoktur.”

“Geçmişteki bazı ortak tanıdıklarımız...”

“Biz ayrıldık,” dedi Suat, “epey zaman önce...”

Gediz, şaşırmış gibi yapıp bu noktayı çabuk geçmeye çalıştı.

“Peki Halis?... ”

Bunu hemen, şu anda sormakla hata ettiğini fark etti, fakat artık geçti.

“Beni o yakalattı...” dedi Suat.

Gediz, yeni duymuş gibi yaptı.

“Nasıl yakalattı?”

“Polise teslim oldu ve ye-rimi ihbar etti.”

Rü, bu kadar net söylememişti.

“Emin misin?”

“Ye-rimi Rü ve o biliyordu. Rü ihbar etmeyeceğine göre...”

Suat, Rü ile Halis’in ilişkisinden söz etmemişti. Gediz de uzak durdu bu konudan.

“Ama,” dedi Gediz, “polis başka bir şekilde de öğrenmiş olabilir yerini... Diyelim ki takip ederek...”

“Haklısın,” dedi Suat, “bu da olmayacak şey değil ama...” Durdu. “Ben de bir sigara yakayım” diyerek Gediz’in sigara paketinden bir Maltepe alıp yaktı. İçine çekmeden dumanlarını acemice havaya üfledi.

“Poliste yüzleştirdiler bizi,” dedi, gözlerini oturma odasının eşyaları üzerinde gezdirerek, “ne var ne yoksa önümde döktü. Bülbül gibi şakıdı anlayacağın. Zaten kendi teslim olmuştu.”

“Sonra ne oldu?”

“İçerde önce Yusufula-ra katıldı. Sonra iyice cıvıttı. Namaz falan kılmaya başladı. Her şeyi bı-raktığını açıkladı. Yusufularla bile irtibatını kesti...”

“Yapma ya...”

Güldü Suat.

“Sonrasını hiç tahmin edemezsin...”

“Ne oldu?”

Olayı biliyor olmalıydı ki Selami de güldü konuşmanın bu noktasında.

“Anlatayım da hayret et...” dedi Suat, “affa yakın bir zamanda bu yoldan ark etti ve Mahircile-rin lider kad-rosuna girdi yeniden.... Ya, gö-rüyorsun işte... Bunlar böyle...”

“Mahircilerin mi?”

“Evet, o da afla çıktı. Şu anda ne-rededir, ne yapar bilmiyorum, fakat o kesimin liderle-rinden bi-ri olduğunu tahmin etmek zor değil.”

“Peki, sen ne yaptın?”

“Ben de içerde ay-rıldım ha-reketten, ancak tam tersi yönde bir çizgi izledim... Yusufçula-ra kesinlikle katılmadım. Kaypakkayacıla-ra katıldım. Devrimci yolda ile-ri...” Bunu söylerken elini ileri doğru uzatmıştı.

“Rü ne oldu?” Bunu sorarken yüzünün kızardığını fark etti.

“Aynı örgütte değiliz,” dedi Suat, kanı çekilmiş gibi yanakları sararmıştı aniden, “sen gelişmele-ri bilmiyor-sun tabii. Kızılde-re ope-rasyonla-rı sı-rasında yakalandı. Benim gibi afla çıktı. Hiç göğüşmedik. Sanırım şu anda da aynı çizgide devam ediyor...”

“Hiç görüşmediniz mi çıkınca?”

“Hayır. Neden görüşeceğiz ki? Yolla-rımız ay-rılmıştı... Sen hiç gördün mü onu?”

Yüzü daha da kızardı Gediz’in. Kısa bir sessizlik oldu.

“Görmedim.” Kalbi hızla çarptı.

“O yakalanmadan önce de göğşmedin mi?”

Gözlerini kaçırdı Gediz. Biliyor muydu yoksa?

“Hayır.”

Suat, onu dikkatle süzdü. Sonra mevzuyu değiştirmek istemiş gibi saatine baktı.

“Saat epeyce geç olmuş. Yatalım. Ya-rın devam ede-riz” dedi.

“Yarın mı?”

“İş mi var yoksa?”

“Evet.”

Suat derin bir nefes aldı. Selami kalkıp salondan çıktı.

“Bak Gediz,” dedi Suat, ona eğilerek, “sana big şey söyle-

yeceğim. Bize katıl. Büyük biğ tufan yaklaşıyoğ. Devğimin saflağında ye-rini al. P-rofesyonel kad-ro olağak çalış. İşten ne kadağ alıyoğsun, bilmiyorum... geçimini sağlağız, kıt ka-naat de olsa... Yetenekli biğ insansın. Teknik bece-rileğini devğimden esiğgeme...”

Bu ani teklif karşısında şaşırmişti Gediz. Her şeyin bu kadar hızla gelişmesi olacak şey değildi. Ne diyeceğini bilemedi. Öte yandan, konunun Rü'den uzaklaşmasına sevinmişti. Yok yok, bilmiyordu Rü'yle görüşüğünü. Yalanını yakalamış olsaydı böyle samimi bir teklifte bulunmazdı. Suat devam etti:

“Hepimiz bir şeyle-rin ucundan tutacağız ki devğim ileğlesin, öyle değil mi? Şu zulüm düzeni içinde insan olarak vağ olabilmenin tek yolu buduğ...”

“Evet ama...” dedi Gediz, “düşünmem lazım. Çok ani gelişti her şey...” Duraksadı, “yarın işe gitmem şart...”

“Tamam,” dedi Suat, “ya-rın işe gidersin, gideceksin elbette. Bunun üze-rinde düşün. Yeniden gö-rüşelim. Tamam mı?”

Demirden bir iradenin bütün benliğini sardığını hissetti Gediz. Bu iradeye teslim olmaktan başka bir çaresi olmadığını da. Üstelik böyle bir iradeye teslim olmak hoşuna gitmişti. Önemsenmek de. İçinde yaşadığı boşluktan kurtulacaktı, sığınacağı bir liman olacaktı. Hayatı biraz olsun anlam kazanacaktı. Hem sonra... Belki böyle bir örgütün yardımıyla Sibel'e de ulaşma olanağı bulabilecekti. Bunu tam olarak düşünmedi o anda, içten içe hissetti ve içine tatlı bir sıcaklık yayıldı.

“Tamam,” dedi aniden, “görüşelim. Seninle, sizlerle görüşmeyi ben de isterim, fakat böyle kesin bir adım atmak için iyice düşünmeliyim...” Durdu, aklına bir çözüm gelmişti. “İşten ayrılmadan da yardımcı olabilirim size...”

“Olabilğ elbette,” dedi Suat, yanakları yeniden pembeleşmişti. “Ay-rıntıla-rı konuşu-ruz.”

Sonra seslendi:

“Selami gelsene...”

Selami içeri girdi.

“Al şu sazı da bize bir iki şey çal,” dedi Suat.

Selami, koltuğa ilerleyip sazı eline aldı ve oturup tellerini akort etmeye başladı. Suat, Gediz’in aklından geçenleri tahmin etmiş gibi açıklamaya girişti:

“Evet Gediz, müzik ruhun gıdası değil, toplumsal mücadelenin gıdasıdır. Burjuvazi bunu iyice bi-reyselleştirmiştir. Geçmişte bize devamlı burjuva müziği empoze edildi. Klasik olsun, modern batı müziği olsun, aslında bizleri burjuva konformizmine çeken şeylerdi. Halk müziğinden kasıtlı olarak uzak tutulduk. Ama dev-rime yönelen bir insan müzikte de dev-rim yapmak zorundadır. Artık batı müziği değil, Anadolu’nun ezilen insanlarının müziğini dinliyorum... Ondan zevk alıyorum.

Bu sözlerin ardından Selami, birkaç Alevi türküsü çaldı. Herhalde gece geç saat olduğundan düşük tempoda çalıyordu.

“Berçenekten yaya geldim

Acı doktor bak bebeğe...”

Suat, gözlerini kapatarak masanın üstünde parmaklarıyla hafif hafif tempo tuttu. Gediz de gözlerini kapadı bir ara, onunki daha çok uykusuzluğun ürünüydü. Suat bunu fark etmiş olmalı ki; “Sen yoğgunsun, yatalım ağtık,” dedi.

Salonun kapısı açıldı. Selami’nin annesi kucığında çarşaf ve yorganla içeri girdi. Çekyatı çekip yatağı hazırlamaya girişti.

Suat'la karşılaşmasından sonra Gediz'in hayatında büyük bir değişim oldu. Her şey eskisi gibiymiş, hayatın doğal akışında hiçbir değişiklik yokmuş gibi görünse de, artık gazeteleri daha dikkatli okuyor, olayları izliyor, anlamlandırmaya çalışıyordu. Selami'nin, o sabah evden ayrılırken ona verdiği yığınla dergiyi, partinin illegal broşürlerini inceliyordu bir yandan da. İşten eve gelir gelmez büyük bir gayretle bu yayınları okumaya yoğunlaşıyordu. Gece yarılarına kadar okuyor da okuyor, kendisinde büyük değişimler olduğunu fark edip seviniyordu.

Örgütle ilişkisi şimdilik, bir parti görevlisiyle haftalık görüşmeler yapmaktan ibaretti. Ona, illegal çalışmanın gereği olarak bir süre teke tek ilişki yürütmek gerektiği söylenmiş ve görüşeceği kişiyle tanıştırılmıştı.

Rıfkı'yla, her cumartesi akşamı saat altıda, Çapa durağında buluşuyordu. Periyodik bir randevuydu bu. Rıfkı onu Muzaffer olarak biliyordu. Suat'a bir haber yollamak istediği zaman, Rıfkı'ya, "Şu haberi Şevki yoldaşa ulaştır... Muzaffer'in selamı var dersin," diyordu. Rıfkı, her buluşmaların-

da onu “bir hücreye dâhil etmek üzere olduklarını, yeni arkadaşlarla tanıştırılacağını” söylüyordu. Bu buluşma bir türlü gerçekleşmiyordu. Gediz, birkaç kere “Şevki yoldaşla” yüz yüze görüşme talebinde bulunmuş, bu, “Şevki yoldaşın” “meşguliyeti” dolayısıyla gerçekleşmemiştir. Gediz, illegal çalışmada sabırlı olması gerektiğini düşünüyor, talebinin gerçekleşmemesinin kişisel bir alınganlığa yol açmaması için çaba gösteriyordu.

Rıfkı, elinden eksik etmediği siyah evrak çantasıyla, birkaç gündür üstünden çıkarmadığı belli olan, yakası kir tutmuş gömleği ve yağ lekeleri içindeki, çizgili, gri kravatıyla, griden ibaret, solgun ceket ve pantolonuyla tipik bir muhasebeci görünümünde, neredeyse hiçbir belirgin kişisel özelliği olmayan, silik biriydi. Sarı-gri, kirli, mikamsı bir maddeden yapılmış gibiydi. Bu işlere istemeden ya da tesadüfen karışmış bir hali vardı. Bu kravatlı, silik görünümünü, uzamış kirli tırnaklarını ilk buluştuklarında yadırgamıştı Gediz, sonra bu görünümün de illegal çalışmanın gereği olabileceğine kendini ikna etmişti. Buluştuklarında herhangi bir yerde oturmaz, Topkapı’ya doğru yürür, yol boyunca konuşurlardı. Aralarında kişisel hiçbir mevzu geçmezdi. Rıfkı bu tür konulardan özellikle uzak durur, Gediz’e hiçbir kişisel soru sormazdı. O haftaki siyasi olayları, örgütün koyduğu korsan eylemleri, faşist saldırılarda ölenleri kısaca konuşurlardı. Tenha bir yerde durduklarında, Rıfkı çevreye göz atıp çantasından çıkardığı bazı illegal yayınları Gediz’in yanında hazır tuttuğu naylon torbaya aktarır, sonra da ayrılırlardı. Ayrılırlarken, “Çok yakında,” derdi Rıfkı, “seni yeni yoldaşlarla tanıştıracam”

Buluşmaların birinde Rıfkı, sır verir gibi kulağına eğilmiş ve “Artık evlendin,” demiştir. Gediz’in şaşkınca baktığını görünce, “Yani partilendin. Yoldaşlar bunu sana bildirmemi istediler. Beş liralık aylık aidatını bana vereceksin,”

diye eklemişti. Gediz sevinmişti. TKP günlerini hatırlamıştı. O zamanlar Berber Hüseyin de buna benzer şeyler söylemişti, hatta o, “evlendin ya da partilendin” sözünü bu kadar net kullanmamıştı. Bir örgütün üyesi olma duygusunu o zaman bu kadar net hissetmediğini hatırladı. Artık TKP-ML üyesiydi.

Birkaç ay sonra Rıfkı'nın ulaştırdığı önemli bir haberle sarsıldı. Örgüt bölünmüştü. Gediz'in dâhil olduğu kesim, İnşa Örgütü adını almıştı. Şevki yoldaş ona özel selamlarıyla birlikte, “İnşa Örgütü” saflarında yola devam mesajını yollamıştı. Bu “İnşa Örgütü”nün nasıl bir şey olduğu konusunda hiçbir fikri yoktu. Proletarya partisi ne olmuştu? Rıfkı, muhasebeci tekdüzeliği içinde açıklamıştı ona: Proletarya partisi öyle kolay bir şey değildi. Daha önceki örgüt kendini proletarya partisi ilan etmekle aceleci davranmıştı. O bir çırpıda kurulamazdı. Uzun ve çetin mücadeleler içinde “inşa edilir”di. Bu yüzden şimdi “biz” bir “İnşa Örgütü”ydük. Proletarya partisini uzun vadeli olarak inşa ediyorduk. Bu, esasen bir profesyonel devrimciler örgütü olacaktı. Açıklamalarına ek olarak Gediz'in eline, Lenin'in *Bir Adım İleri, İki Adım Geri* kitabını tutuşturmuş, dikkatle okumasını salık vermiş ve hiç âdeti olmadığı halde gülümseyerek, “Biz şimdi iki adım olmasa da bir adım geri atıyoruz,” demişti.

Gediz, eve gider gitmez kitabı hırsla okumaya çalıştı, bir şey anlamadığını fark edip canı sıkıldı. Bir dahaki buluşmalarında Rıfkı'ya sordu. Peki, üyelik ne olacaktı? Üyelik devam edecekti. Ancak bu, proletarya partisinin değil, proletarya partisini inşa eden bir örgütün üyeliği olacaktı. Gediz, bu değişikliği bir statü kaybı olarak değerlendirdi, sonrasında ikna olup “İnşa Örgütü üyeliği”ne sıkı sıkıya sarıldı.

Gediz, bir süre sonra beklemediği başka bir olayla daha karşılaştı. Ilık bir bahar akşamı işten geldikten yarım sa-

at sonra kapısının çingirak sesini duyunca hem heyecanlandı hem de sevindi. Yıllardır kapısını çalan olmamıştı. Merdivenleri hızla inip kapıyı açtı. Sabuncu Artin'di karşısındaki. Biraz daha yaşlanmıştı. Gözlerinde daha önce tanık olmadığı tuhaf bir canlılık dikkat çekiyordu.

Kapıdan çekilip, "Buyur gel içeri Artin abi," dedi. Onu anında tanıdığını göstermek istemişti.

Artin içeri girdi. Sofaya göz gezdirdi.

"Kimse var mı, Gediz bey?"

"Bey" hitabını biraz yadırgadı, fakat üstünde durmadı.

"Yok yok, gel yukarı çıkalım," dedi.

Artin, ayakkabılarını çıkarmaya yekindi.

"Gel, çıkarma," dedi Gediz, "ev berbat durumda zaten. Bak, ben de çıkarmıyorum."

Yukarı çıktılar. Artin, Gediz'in evine ilk kez geliyordu. Oturma odasını dikkatle süzdü.

"Otur, rahat et abi."

"Epey zaman oldu," dedi Artin.

"Öyle oldu," dedi Gediz, merak içindeydi, yine de bir şey sormamaya özen gösterdi.

"Kış sona erdi," dedi Artin, zayıf yanaklarını sakalları uzamış gibi sıvazladı.

"Evet, uzun bir kıştı," dedi Gediz.

"Ve kış uykusu da bitti artık..."

Anlamli bir cümleydi bu. Gediz, gerisini merak etti.

"Öyle mi diyorsun?"

"Her şeyin bir başlangıcı ve sonu vardır," dedi Artin, "bizim de kış uykumuz bitti"

Sözlerinin etkisini gözlemlemek ister gibi, Gediz'i anlamli anlamli süzdü. Gediz, eskiden beri bu tür felsefi imalar karşısında ne diyeceğini bilemezdi. Lafı değiştirmeyi denedi.

"Hüseyin abiyi de kaybettik," dedi. Biraz damdan düşer gibi olmuştu ama olsun.

Artin kalbini göstererek, “Yeri bakidir,” dedi. Daha fazla uzatmadan mevzuya girdi.

“Yeniden toparlanıyoruz,” dedi, “parti büyük bir atılım içinde”

Elini ceketinin cebine attı. İnce pelür kâğıda basılmış, küçük boy, bildiri benzeri bir kâğıt çıkarıp masanın üstüne koydu. Gediz dikkatle baktı. Kırmızı harflerle yazılmış *Atılım* başlığını okudu.

“Partinin yayın organı,” diye açıkladı Artin, “köylerde ve şehirlerde yüz bin adet dağıtılıyor”

Yüz bin mi? Çok büyük bir rakamdı bu. Heyecanlanmıştı.

“Görmüş müydün daha önce?” diye sordu Artin.

“Görmemiştim.”

“Gördün işte,” dedi Artin ve ezberlemiş gibi aniden, aralıksız anlatmaya başladı.

“Yayın organının adına uygun olarak partimiz büyük bir atılımda... İşçi sınıfının içinde günbegün güçleniyoruz. DISK, partinin yönetiminde şimdi. Büyük sanayi fabrikalarında örgütleniyoruz. İGD adlı bir gençlik örgütümüz, İKD adlı bir kadın örgütümüz var... Legal alanda önemli mevziler kazanıyoruz. Örgütümüzü sınıfın savaştan örgütü olarak inşa ediyoruz. Dedim ya, kış uykusu sona erdi. Toplumsal ilerleme her alanda baş çekiyor.”

“Parti mi, inşa örgütü mü?” diye sordu Gediz.

“İnşa örgütü de neymiş,” dedi Sabuncu Artin, “parti sürekli inşa halindedir. Gelişmelerden haberdar mısınız?”

Biraz sorgu havasında bir soruydu. Gediz, haberdar değilim demeyi göze alamadı.

“Duymuştum tabii...” dedi, “bu gelişmeleri duydum, içinde yer alamadım. Fakat... günün birinde...”

“Evet?”

“Günün birinde parti beni bulur nasıl olsa diyordum...”

“Buldu işte,” dedi Artin, duyduklarına sevinmiş gibi gü-

lüksü, “hepimize büyük görevler düşüyor. Artık yeraltında uyuklamak yok. O dönem sona erdi. Şimdi legal alanları fethetmenin zamanıdır. Büyük toplumsal ilerlemeye omuz vermenin zamanıdır. İlegal örgütlenme artık legal alanı genişletme aşamasındadır. Ha ha ha... Köstebekler, yer altındaki yuvalarından çıkıyorlar anlayacağın... Çıkmamız gerekiyor... Parti her gün yüzlerce üye kazanarak ilerliyor...”

Her gün yüzlerce mi? Biraz atıyor galiba diye düşündü. Gerçekten bu kadar muazzam bir gelişme olmuş olabilir miydi? Neden haberi olmamıştı bütün bunlardan?

“Bir çay yapayım, içelim Artin abi...” dedi, mutfığa seğirtirken.

“Hiç zahmet etme,” dedi Artin, “fazla zamanım yok. Bir toplantıya gitmem gerekiyor. Sen şunu oku... haftaya yeniden buluşalım. Neler yapacağımızı falan...” Masanın üstündeki *Atılım*’ı göstermişti.

Gediz, *Atılım*’ı eline alıp ilk sayfaya bakarak “Olur,” dedi.

“Ben şimdi kalkayım,” dedi Artin iskemleden doğrularak, “sen oku onu, haftaya bugün yine gelirim... Uygun mudur?”

Gediz, biraz şaşkın, “Tabii... olur,” dedi.

Gediz, cumartesi günkü periyodik randevuya giderken içini yiyordu. Rıfki’ya, “Şevki yoldaş”la mutlaka ve derhal yüz yüze konuşması gerektiğini söyleyecekti. Çok acil diyecekti, hayati diyecekti. Olup bitenleri Suat’tan başkasına anlatamazdı. Ayrıca bundan sonra nasıl bir yol izleyeceğini Rıfki’yla değil, sadece onunla konuşabilirdi. Böylesi karmaşık bir durumu ancak Suat anlayabilirdi, onun anlayacağını sanıyordu.

Rıfki’yi durakta beklerken görünce sevindi. Genellikle kendisi önce gelirdi. Rıfki uzaktan görünür, durumdan emin olduktan sonra ihtiyatla yaklaşırdı. Bu sefer tersi olmuştu.

Gediz hemen konuyu açtı.

“Şevki yoldaşla mutlaka yüz yüze görüşmeliyim,” dedi heyecanla, “ona doğrudan söylemem gereken çok önemli bir şey var”

Bunu söylediği an, sözlerinden Rıfkı’ya güvenmiyormuş gibi bir anlam çıktığı hissine kapılıp kızardı. Yürürlerken Rıfkı yan yan baktı ona. Gediz’in söylediklerini pek algılamış görünmüyordu. Önüne bakarak yürüyor, ucu sivri ayakkabılarını kaldırıma sürterek küçük adımlar atarken bir şeyler düşünüyordu. Sonra aniden durdu.

“Talebini Şevki yoldaşa ulaştıracağım,” dedi, “bende de önemli haberler var...”

Gediz meraklanmıştı. Yeniden yürüdüler.

“İyi bir haber,” dedi Rıfkı, aynı küçük adımlarla yürürken, “inşa örgütümüze yeni bir katılım var”

“Ne iyi,” dedi Gediz, “daha ilk aşamada çok sevindirici bir şey bu”

“Gerçek devrimcidir,” diye her zamanki kalıp laflardan biriyle başladı Rıfkı ve önüne bakarak anlattı:

“THKP-C kökenli bir grup bize katılma kararı aldı. Bu grubu biliyor ve gelişmesini izliyorduk. Önemi şurada ki, bu, küçük burjuva devrimcisi örgütlerden proletarya saflarına ilk katılımıdır. Küçük burjuva devrimcileri, Mao zedung düşüncesine pek olumlu bakmazlar. Sovyetçi çizgiyle Mao zedung çizgisi arasında yalpalar dururlar... proletarya düşüncesiyle aralarında her zaman bir mesafe bırakırlar. Katılım bu bakımdan önemli. Nicelik olarak kalabalık bir grup değil, fakat nitelikli, deneyimli kadroları var. Bir kısmı da işçi kökenli...”

“Çok iyi...”

“Çok iyi tabii. Bir kısmı profesyonel devrimciler örgütünün üyesi olacak kadar nitelikli. Sana katılım bildirilerini vericem.”

Fazla konuşmadan yollarına devam ettiler. Rıfkı, surlara yakın bir yerde Gediz'e katılım bildirisini aktardı ve dikkatle okumasını tembihledi. Sonra da "Haftaya görüşürüz," dedi.

Gediz onu durdurdu.

"Şevki yoldaşla görüşme talebim ne olacak?"

"Talebini iletecem."

"Evet ama Şevki yoldaşla bir an önce konuşmam gerekiyor. Çok önemli."

"Ondan bir randevu getiririm sana haftaya."

Gediz huzursuzdu.

"Çok geç, anlıyor musun? Acil bir mesele bu."

Rıfkı, yüzünü buruşturdu. Ne yapacağını bilemez gibi sağına soluna bakındı. Rutini bozulduğunda hep böyle rahatsızca kıpırdanırdı.

"Peki o zaman," dedi sonunda, "kabul ederse haftaya benim yerime o gelir randevuya"

"Anlamıyor musun, Rıfkı yoldaş," diye bastırdı Gediz, "acil bir durum var. Bir hafta beklemez."

"Evet ama ne yapabilirim," dedi Rıfkı, iyice sıkılmış, "benim de yukarıyla periyodik randevum var, talebini ancak üç gün sonra ulaştırabilirim"

"Peki," dedi Gediz, "ani bir tevkifat olsa ve ben bunu arkadaşlara acilen iletmek istesem bir hafta beklemek çok geç olmayacak mı? Böyle hantallık olur mu?"

Tepesi atmıştı. Şakağındaki damarın küt küt vurduğunu hissetti.

Rıfkı, dengesini korumaya çalışıp sesini yükseltmeden; "Bu eleştirini de yukarıya aktarırım," dedi, "benim yapabileceğim başka bir şey yok. Mekanizma böyle çalışıyor..."

"Peki o zaman," dedi Gediz, "bugün cumartesi. Ben Şevki yoldaşı pazartesiden itibaren her akşam aynı yerde aynı saatte bekleyeceğim. Hangisine gelirse artık..."

Rıfkı belli belirsiz duyulan bir sesle, “Peki,” dedi ve ayrıldılar.

Suat randevu yerine pazartesi değil, salı akşamı geldi. Gediz, durakta beklerken ummadığı bir anda önünde duran bir arabanın içinde Suat’ı görünce şaşkınlıkla sevinç karışımı bir duygu yaşadı. Suat, şoför mahallinden eğilip “atla” diye bir işaret yaptı. Geçip yanına oturdu. Suat, Kumkapı’ya doğru sürdü.

Araba hızla giderken, Suat dikiz aynasından arkaya göz attıktan sonra; “Neymiş bu kadağ önemli olan?” diye sordu.

Gediz, nereden başlayacağını bilemiyordu. TKP ile bağlantısından Suat’a ne geçmişte ne de yakın zamanda söz etmişti. Her şeyi olduğu gibi anlatmakta kararlıydı. Nitekim anlattı da. Suat, gözünü yoldan ayırmadan ve hiçbir tepki vermeden, araya girmeden sonuna kadar dinledi. Arabayı bir sahil lokantasının yanındaki boş arsada park edip el frenini çekti. İlk kez başını çevirip Gediz’e baktı.

“Göğülmemiş biğ duğum,” dedi, “biğbiğiyle kanlı bıçaklı iki kesimin iki öggütüne aynı anda üye olan tek kişi heğhalde sensindiğ. Tağihe geçeceksin Muzaffeğ yoldaş...”

Güldü. Gediz de gülmesi gerektiğini düşündü, fakat sadece yutkundü. O güne kadar TKP’den söz etmemiş olmasının verdiği suçluluk duygusunun altında eziliyordu. Suat’ın espri yapması onu biraz rahatlatmıştı, fakat tedirginliğini tam olarak atabilmiş değildi üstünden.

“Peki ne diyorsun?” diye sordu Gediz.

“Neye ne diyoğum?”

“Yani ne yapacağız? TKP’lilere ne diyeceğim?”

Suat, eli direksiyonda bir süre düşündü. Sonunda; “Devam...” dedi.

“Neye devam?”

“TKP içindeki çalışmalağına...”

“Peki ama nasıl olacak bu? TKP’nin görüşlerine tamamen

ters bir konumdayım şu anda...”

“İyi ya,” dedi Suat, Gediz’e anlayışla gülümseyerek, “bize bilgi geti-receksin. Bulunmaz biğ fırsat bu...”

“Ama nasıl olur, onların görüşlerine inanmıyorum ki.”

Aslında bunu söylerken gelecek cevabı bildiğini düşündü. Yanılmamıştı.

“İnanman ge-rekmez,” dedi Suat, gayet sakin, “sadece onlağdanmış gibi dav-ranacaksın... Bu revizyonist tayfası ne işleğ çevi-riyor, yakından bakalım biğ, öyle değil mi?”

“Fakat casusluk gibi bir şey bu,” dedi Gediz, “benim yapıma hiç uygun değil...”

Suat, bu kez bıkkın bir tavırla gülümsemeye çalıştı.

“Biğ dev-rimci ge-reğinde heğ kılığa giğmesini bilmeli,” dedi, “önemli olan davanın zafe-ridiğ... Bu-rada kişisel duygula-rın biğ önemi yoktuğ, buğjuva duygusallığına bu seğt mücadele oğtamında yeğ yok, Muzaffeğ yoldaş...”

“Muzaffer yoldaş” vurgusunda biraz alay tınısı mı vardı? Öyle algıladı Gediz.

Suat devam etti:

“Hem o zaman aynı şeyi onlağ adına yapmışsın, öyle değil mi?”

“Hayır, hiç de değil,” diyerek sesini yükseltti Gediz. Fena halde bozulmuştu.

“Sana anlattım her şeyi. Sadece legal toplantılarla ilgili genel bilgileri verdim. Mesela genç subaylar toplantısını onlara anlatmadım... Anlasana.”

“Anlıyo-rum tabii,” dedi Suat, “bize aynı şeyi yapmayacağını da biliyo-rum. Ne vağ ne yoksa aktağmalısın...”

Gediz önüne baktı bir süre. Sinirli halinden sıyrılmaya çalışıyordu.

“Peki,” diye söylendi, kendi kendine konuşurmuş gibi, “örgütüm adına yapacağım bunu. İnşallah bir gaf yapmam onların karşısında.”

“Ha, bu a-rada” dedi Suat ve sustu. Gediz, merakla başını çevirip ona baktı. Belli ki yeni bir haber gelecekti bu girişin ardından.

Suat, söyleyeceği şeyin zevkini çıkarmak istermiş gibi elini direksiyona dayayıp sırtını koltuğun arkasına iyice yerleştirdi. Dudaklarında esrarengiz bir gülümseme belirdi.

“Senin kızı bulduk.”

“Neee?”

“Evet bulduk.” Bu başarıyla gururlanır gibiydi.

“Nasıl? Nerede?”

“Rıfkı sana anlatmış... Yeni big g-rup katıldı ya bize...”

“Evet?”

“Sibel de katılan unsuğlağdan bi-ri...”

“İnanmıyorum...”

“İnan,” dedi Suat, kıs kıs gülerek.

“Evet ama siz onu atmıştınız.”

Suat bu sefer kahkahayı bastı.

“Evet, o; o zamandı. O zaman attık. Şimdi de alıyo-ruz...”

Gediz ne diyeceğini bilemedi. Küçük bir çocuk gibi hissetti kendini. Örgütlü mücadelede öğrenmesi gereken çok şey olduğunu düşündü. Yine de sorunu teorik olarak kavradığını gösterme gereği duydu.

“Örgütün çıkarları... her şeyin önünde... Tabii öyle... anlıyorum.”

Sibel’in örgüte kabul edilmesine sevinmişti. Artık onu daha yakınında hissedecekti. Belki ortak bir çalışmada bir araya gelebilirlerdi. Elini uzatsa ulaşacakmış gibi bir duyguya kapıldı.

“Görebilir miyim onu?”

“Bu şimdilik imkânsız,” dedi Suat, “hangi alanda çalışacağını henüz belirlemedik. İleğde mümkün olabiliğ, öyle değil mi?”

İleride? Belirsiz bir zaman dilimi. Geri çekilmedi.

“Ne kadar ilerde?”

“Bak Gediz,” dedi Suat, dostça bir havada. Bu sefer “Muzaffer yoldaş” dememişti. Bu yakınlık Gediz’in hoşuna gitti. İşte yine iki eski arkadaşılar.

“Gizli big öggütte neyin ne zaman olacağını kimse bilemez. Hiç beklemediğin big anda onunla yan yana gelebiliğsin. Ama beklemesini bileceksin. Sabıgla... Anlatabiliyoyumuyum? Sabıg en başta geliğ. Yakın big zamanda seni big hüc-reye dâhil edecektik...”

“Edecektik”? Peki şimdi? Dikkatle baktı Suat’a. Ağzından çıkan her kelime kaderini belirleyecekmiş gibi gerisini getirmesini bekledi.

“Fakat bugün anlattıkla-rından son-ra du-rum değışti. Elbette meğkez ka-rağ ve-recektiğ, fakat bence seni yeni ağka-daşlağla tanıştığmak, big hüc-reye dâhil etmek hata oluğ...”

“Neden?”

“Çünkü seni büyük ihtimalle TKP içinde değeğlendi-receğiz. Böyle özel gö-revi olan big yoldaşı big bi-rime dâhil etmek hata oluğ, öyle değil mi? Seni hiç kimsenin tanımaması ge-rekiğ. Ya onla-rın da bizim içimizde ajanla-rı vağsa? Senin aslında bizim üyemiz olduğunu onla-ra bildi-riğse... Heğ şeyi big yana bı-rak, bu senin için hayati big tehlikeye bile yol açabiliğ. Böyle özel gö-revli yoldaşla-rımızı tehlikeye atamayız... Bu yüzden tek başına çalışmak zo-runda kalacaksın, en azından big sü-reliğine...”

“Özel görev” vurgusu bir yandan da hoşuna gitmişti Gediz’in. Demek devrim için, örgüt için özel bir görev yükleniyordu ve örgüt bu özel görev için ona güveniyordu.

“Peki,” dedi, “raporlarımı sana mı vereceğim doğrudan?”

“Rapoğla-rın bana gelecek ve öncelikle ben değeğlendi-receğim, ilişkin yine Rıfkı yoldaşla devam edecek. Bu konuyu ona hiçbir şekilde açmayacaksın. Rapoğla-rını şif-reli yazıp ona ve-receksin.”

“Şifreli mi?”

“Evet, sana bi-razdan öğ-reteceğim bunu. Öyle zoğ biğ şey değil, koğkma.” Suat, onu rahatlatmak istemiş gibi güldü.

“Rıfkı’nın yerine bir başkası olsaydı keşke,” dedi Gediz ve bunu söylediği an pişman oldu.

“Neden?”

Artık konu bir kere açılmıştı.

“İyi bir yoldaş aslında,” dedi Gediz, bir önce söylediğini yumuşatmak ister bir tavırla, “ama ne bileyim, biraz memur tavrı var gibi geliyor bana”

Suat el frenini boşa alıp arabayı çalıştırdı.

“Olması ge-rektiği gibi,” dedi, “heğ pğofesyonel dev-rimci aynı zamanda titiz biğ memuğ gibi çalışmak zo-rundadığ.”

O günden sonra Gediz, Sabuncu Artin aracılığıyla tanıştığı TKP çevresinin ona verdiği görevlere büyük bir hızla daldı. Illegal görevler değildi bunlar. Artık o eski hücre toplan-tılarından eser kalmamıştı. TKP’nin çizgisindeki legal örgüt-ler, hummalı bir faaliyet içindeydiler. İGD üyeleri semtler-de, fabrikalarda, sendikalarda koşuşturup duruyor, Sovyet-çi çizginin propagandasını yapıyor ve her gün İGD’ye ye-ni üyeler kazanıyorlardı. İGD, hızla büyüyordu. Her şey baş döndürücü bir hızla ilerliyordu. Derin sularda sessizce yol alan denizaltı gitmiş, yerini, suları yararak hızla ilerleyen bir savaş kruvazörü almıştı.

Gediz’e, İGD’de birden çok görev verilmişti. Bir yandan basın alanındaki bir grup İGD’linin çalışmalarına katılıyor, bu grupla birlikte DİSK’e bağlı Basın-İş sendikasına üye ka-zanmaya çalışıyordu. Diğer yandan, Rumelihisarı’nın üst ta-raflarındaki gecekondu semtlerinde, yine bir grup İGD’liyle birlikte propaganda çalışmalarına ve üyelik kampanyala-rına katılıyordu.

Cumartesi akşamları Rıfkı’yla periyodik randevusuna gi-

diyor ve ona bir gün önceden titizlikle hazırladığı şifreli raporunu veriyordu. Rıfkı, kendisinin özel görevini bilmediğinden faaliyetleri konusunda ona tek kelime etmiyor, sadece örgütsel gelişmeler konusunda kısa bilgiler alıyordu. Rıfkı'nın söylediklerine göre, İnşa Örgütü hızla gelişmekte ve örgütlenmekteydi. Yakında yapılacak illegal bir kongreyle İnşa Örgütü kendini proletaryanın tek temsilcisi ilan edecekti. Delege seçimleri şimdiden başlamıştı bile. Kongrenin yapılabilmesi için herkesin bir birimde yer alması gerekiyordu. Pek yakında Rıfkı onu, dâhil olacağı hücre birimindeki yoldaşlarla tanıştıracaktı. Rıfkı her hafta ayrılırken bunu söylediğinde Gediz, “benim özel görevim dolayısıyla bir birimde yer almam imkânsız,” dememek için kendini zor tutuyordu.

Bazen yoğun faaliyetlere kendini öylesine kaptırıyordu ki, “ikili ajan” rolü oynadığını unuttuğu bile oluyordu. Zaman zaman kendini gerçek bir İGD'li gibi hissediyordu. Özellikle akşamları ve hafta sonları Rumelihisarı sırtlarındaki gecekondu semtlerinde yürüttükleri çalışmalar sırasında.

O günlerin en önemli tartışma konusu, yaklaşan 1 Mayıs hazırlıklarıydı. DISK, bir yıl önce Taksim'de ilk kez görkemli bir 1 Mayıs düzenlemişti. Bu yıl daha da görkemlisi hazırlanıyordu. Bu 1 Mayıs'ın ana teması, komünizmi yasaklayan 141-142. Maddelerin kaldırılmasıydı: İşçi sınıfı partisine, yani TKP'ye özgürlük. Bu kampanyayla, “işçi sınıfının savaştan örgütü TKP”nin legal olarak kurulması umuluyordu. Bu 1 Mayıs'a “goşistlerin”, özellikle de “Maocu faşistlerin” saldırma ihtimali vardı. Örgütün böyle bir saldırıya karşı hazırlanması gerekiyordu.

Gediz, toplantılarda konuşulanları ve “anti-Maocu” kampanya hazırlıklarını haftalık şifreli raporlarıyla örgüte eksiksiz bildiriyor, konunun ciddiyeti hakkında uyarı sinyalleri yolluyordu. Bu arada Rıfkı'dan da örgütün kongre ha-

zırlıkları konusunda bilgiler alıyordu. Son buluştuklarında Rıfki ona, “kongre hazırlık belgelerini” vermiş, bu belgeleri dikkatle okuyup görüşlerini yazılı olarak haftaya kendisine ulaştırmasını istemiş ve eklemişti:

“Yoldaşlar senin herhangi bir birime katılmanı şimdilik doğru bulmuyorlar Muzaffer yoldaş. Özel bir durumun varmış, o yüzden alt birim kongre toplantılarına katılamayacaksın. Ama bu belgeleri oku ve görüşlerini yazılı olarak ulaştır. Görüşlerin değerlendirilecek. Haftaya alayım senden.”

Gediz eve gider gitmez, kongre hazırlık belgelerine büyük bir hırsla gömüldü. Dikkatle okudu ve şaşkınlık içinde kaldı. Anladığı kadarıyla örgütün ideolojik yöneliminde çok önemli değişiklikler vardı. “Bugünkü Durum ve Görevlerimiz” başlığını taşıyan “hazırlık belgeleri” muhtemelen merkezin kongreye sunacağı temel yönelimin taslağıydı. Örgüt, sosyo-ekonomik yapıya ilişkin görüşlerini değiştiriyor, Türkiye’nin yarı-feodal değil, kapitalist olduğunu saptıyor, Mao zedung ve İbrahim Kaypakkaya vurgusunu tamamen rafa kaldırıyordu.

Gece geç vakit olmuştu. Gediz’in gözleri ağrımıştı okumaktan. Rapor üzerine görüşlerini hazırlaması için bir haftası vardı, acele edecek bir şey yoktu. Koltuğa yaslanıp uzun uzun düşündü ve bir sonuca vardı: Yeni birleşme, THKP-C kökenli o küçük örgütün İnşa Örgütü’ne katılması, örgütün ideolojik yöneliminde belirgin bir değişiklik yaratmıştı. Kimdi bunlar? İlegal koşullar nedeniyle onları şahıs olarak tanıması mümkün değildi. Sonunda, ne olursa olsun Suat’la özel bir görüşme yapmaya karar verdi. Haftaya Rıfki’ya rapor üzerine görüşlerini bildiren metni verirken Suat’la görüşme talep edecekti. Suat ona örgüte yeni katılanların kimler olduğunu söyler miydi? Aynı THKP-C kökeninden geldiğine göre katılanların niteliğini onun daha iyi bilmesi gerekirdi. Suat nasıl karşılıyordu bu değişiklikleri?

Bunların hiçbirisi olmadı. Gediz, ne merkezin kongre raporu hakkındaki görüşlerini, ne İGD'nin 1 Mayıs hazırlıklarını ve buna ilişkin uyarılarını, ne de Suat'la görüşme talebini iletebildi. O cumartesi akşamı Rıfki, Çapa durağındaki periyodik randevuya gelmedi. Kural, beş dakikadan fazla beklememek olduğundan tam üç kere tur attı ve Çapa durağına her gelişinde eli boş döndü. Rıfki yoktu. Endişelendi. Bu kadar kritik bir randevuya Rıfki neden gelmemiş olabilirdi? Hastalanmış mıydı? Öyle olsa yerine en azından birini yollardı. Böyle durumlar için bir parola vardı aralarında. Diyelim ki, Rıfki gelmedi, durakta kasketli ve elinde katlanmış *Tercüman* gazetesi bulunan birini görürse yanına yaklaşıp ve "buradan Feriköy'e nasıl gidebilirim?" diye soracaktı. Sorduğu kişi örgütten gelmişse ona, "ben de Feriköy'e gidiyorum, Aksaray'a gidelim, ondan sonrasını size tarif ederim," diyecekti. Gediz, dikkatle bakınmasına rağmen durakta tarife uygun birini göremedi. Rıfki yakalanmış mıydı? Başına mutlaka bir şey gelmiş olmalıydı. Merak içinde oradan ayrılmak zorunda kaldı.

O akşam, Basın-İş'te 1 Mayıs hazırlıklarıyla ilgili bir toplantı vardı. Yürüyerek Cağaloğlu'ndaki sendika binasına gitti. İçeri girdiğinde sigara dumanından oluşan yoğun, kirli, gri bir bulut çarptı yüzüne.

Otuz kişi kadar vardı içeride. Bir masada, tanımadığı bir yetkili oturuyordu. İskemleler çepeçevre sarmıştı masayı. Basın-İş Başkanı da oradaydı, o dâhil herkes, masanın başındaki yetkiliyi dikkatle dinliyordu. Gediz, geçip kenardaki boş bir iskemleye ilişti. Yetkilinin anlattıklarını anlamaya çalıştı.

nereden gelirse gelsin, böyle bir saldırıya hazırlıklı olmalıyız... Bu gösteriyi düzenleyen DİSK'tir, sorumluluk bizdedir... Valilikle muhatap olan miting tertip komitesidir... Dolayısıyla güvenliği de biz sağlayacağız. Durum böyle ol-

duğuna göre orada atılacak sloganları da biz belirleriz. İşçi sınıfı davasının dışındaki sloganların atılmasına izin vermemiz söz konusu olamaz... Şimdi, Basın-İş'liler olarak bize düşen güvenlik önlemlerine geçebiliriz..."

Yaşlıca bir işçi elini kaldırdı. Sendika yetkilisi ona söz verdi.

"Murat bey," diye söze girdi yaşlıca işçi, "olay çıkarsa ne olacak? Arkadaşlarımız bunu sorarlar..."

Murat, sert bir tonda, "İşte biz de burada bunun önlemlerini konuşuyoruz," dedi.

"Adamın alnında Maocu yazmıyor ki... O kadar kalabalıkta..." dedi yaşlı işçi.

"Bütün mesele," dedi Murat, "bizim gerekli önlemleri almamızda. Kortej belirlenmiştir. Maocuların Saraçhane'de bağımsız bir grup olarak toplanacaklarını biliyoruz. Daha önce açıkladım. Korteje dâhil edilmeyecekler..."

"Zorla girmek isterlerse ne olacak?" diye sordu ayaktaki genç bir işçi. Gediz, onu tanıyordu. Basın-İş'in örgütlü olduğu büyük bir matbaada işçi temsilcisiydi.

"Bunu da konuşmuştuk," dedi Murat, "aynı şeyleri konuşup zaman kaybetmeyelim. Sen belki sonradan geldin. Yine de açıklayayım. DISK'in güvenlik kolu kortejin en arkasında yer alacak. Maocu faşistler kortejin arkasından yürüyebilirler elbette, buna bir şey yapamayız. Ama Taksim'e girmelerine izin vermeyeceğiz. Tarlabasında önlerini keseceğiz..."

"Tamam da," dedi aynı işçi, "orada bir çatışma çıkarmak isterlerse ne olacak? Diyelim ki bizim güvenlik kordonunu zorladılar..."

"Arkadaşlar," dedi Murat, "örgütümüze güvenin, DISK'e güvenin. Biz girmeyecekler diyorsak girmeyecekler demektir. Orada bin kişilik, sağlam işçilerden oluşan bir güvenlik kordonumuz olacak. İşçi sınıfının çelikten disipliniyle bu işi halledeceğiz..."

“Ben girip giremeyeceklerini sormuyorum. Evet, diyelim ki giremediler ama ya çatışma çıkarsa ne olacak? Güvenlik kordonuna yüklendiler, biz de karşı koyduk. Adamların silahlı olacağı söyleniyor...”

Yan taraftan biri konuştu.

“Biz de boş değiliz herhalde...”

Murat kesip attı.

“Şimdi bırakalım bunları... Böyle şeylerin açık toplantılarda konuşulması sakıncalıdır. DISK her türlü tedbiri almıştır. Çatışma falan da çıkmayacaktır. 1 Mayıs güvenlik içinde kutlanacaktır. Şimdi güvenlik gruplarının başkanlarını belirliyoruz. Her yirmi kişilik grubun bir başkanı olacak. Basın-İş grupları Taksim’in Tarlabası girişini tutacaklar. Onların alt tarafında Uzel ve Demir Döküm işçilerinin kordonu olacak. Kortejin sonu alana girince güvenlik kordonu önce aşağı taraftan kapanacak. Basın-İş’le aşağıdaki esas güvenlik kordonu arasında elli metrelik bir boşluk olacak. Aşağıdaki kordon kapandıktan yaklaşık on dakika sonra, yani kortej alana tamamen girdiğinde yukarı girişteki Basın-İş kordonu da kapanacak. Ben orada olacağım ve bütün bu harekâtı yöneteceğim. Grup başkanlarının gözü her an bende olacak...”

O akşam Gediz’e de yirmi kişilik bir grubun başkanlığı görevi verildi. Üç numaralı grup girişteki ikinci kordonun içinde yer alacaktı. Gruptakilerin çoğu Basın-İş üyesi genç matbaa işçileriydi. O akşamki toplantıda bunlardan sadece üçü vardı, ancak grup üyeleri isim isim belirlenmişti. Toplantıdaki üç işçi diğerlerine ulaşacak ve görevlerini bildirecekti. Grup, 1 Mayıs sabahı saat sekizde Taksim Gezisi’nin alt tarafındaki Taksim Postanesi’nin önünde toplanacak, görevli gömleklerini giyecek ve yakındaki Tarlabası girişinde yerini alacaktı.

Sabah, Gediz'in sorumluluğundaki grup iki eksikle Taksim Postanesi'nin önünde toplandı. Basın-İş başkanı, onlara yeni iki işçi verdi. DISK gömleklerini giyip Tarlabası girişindeki yerlerini aldılar. Gediz'in kolunda, grup başkanı olduğunu gösteren kırmızı bir şerit vardı. Girişi tutan beş Basın-İş grubuna Basın-İş Başkanı kumanda ediyordu. Ara sıra, böcek denen DISK arabasıyla gelen Murat da durumu denetliyordu. Görevli genç matbaa işçilerine pankart sopasından daha kalınca sopalar dağıtılmıştı. Genç işçiler coşku, heyecan ve merak içindeydi. Merak! Arada bir gelip Gediz'e, "Sen hiç Maocu faşist gördün mü abi?" diye soruyorlardı, "Nasıl şeylerdir bunlar? Nasıl tanıyacağız?" Gediz içinden gülüyor, "bana bakın, işte böyle şeylerdir," dememek için kendini zor tutuyordu.

Şimdilik Tarlabası girişinden topluca gelen herhangi bir grup yoktu. Tek tek ya da üçer beşer kişilik gruplar yürüyerek geliyordu. Giriş onlara kapalı değildi. Zaman zaman Maocuların Saraçhane'de toplandıkları haberi ulaşıyordu. Böyle haberler geldikçe, güvenlik ekipleri heyecanla dalgalanıyor, genç işçiler sopalarına daha bir sıkı sarılıyordu.

Öğleye doğru işçilere DISK'in kumanyaları dağıtıldı. Yarım ekmek içinde kaşar peyniri ve ayran. Bazı işçiler yorulup yerlere oturdukça grup başkanları tarafından uyarılarak kaldırıyorlardı. Öğleden sonra saat iki sıralarında meydan iyice dolmuştu. Derken bir haber geldi. Saraçhane korteji Taksim'e doğru yürüyüşüne başlamıştı. Gelen habere göre, kortejle Maocular arasında Kurtuluş grubu vardı. Kurtuluş grubunun arkasından, açık mesafeyle, beş-on bin kişi oldukları tahmin edilen Maocu grup geliyordu. Heyecan iyice yükselmişti.

Bir saat sonra böcek geldi, içinden Murat indi. Basın-İş başkanıyla bir şeyler konuştu. Basın-İş başkanı, grup başkanlarını topladı.

“Arkadaşlar,” dedi, “şimdi girişi kapatıyoruz. Kortej yaklaştığında ben işaret verince açılacaksınız. Kortej girecek, en son Kurtuluş grubu geçecek ve ardından kordon yeniden kapanacak, anlaşıldı mı? Haydi, herkes grubunun başına...”

Basın-İş başkanı uzaklaştı. Yüksekçe bir yere çıkıp aşağılara bakındı. Korteji gözlüyordu. Gediz’in bulunduğu yerden kortejin geldiği Tarlabası yolu gözüküyordu. Ana savunma grubundaki işçilerin bir kısmı gözüküyordu. Bir süre sonra aşağıdaki savunma hattında bir hareketlenme oldu. Kırmızı DISK gömleklerini giymiş işçiler kol kola girmişti. Gediz’in gözü Basın-İş başkanındaydı. Birkaç dakika sonra başkan, onlardan yana dönüp “kapatın” işaretini verdi. Beş grup başkanı gruplarını iki sıra halinde dizerek Tarlabası girişini kapattılar. Kol kola giren işçilerin sırtları alana, yüzleri aşağı tarafa bakıyordu.

Gürültülü sloganlar duyulduğunda saat beşe yaklaşıyordu. Aşağıdaki savunma hattı dört sıradan oluşan güçlü bir kordondtu. Görevli işçilerin heyecanı yaklaşık yüz metre mesafeden bile gözlenebiliyordu. Gediz, grubunu bir kere daha gözden geçirdi. Birkaç işçiye kol kola girmelerini ihtar etti. Çocuklar kıpır kıpırdı. Bazıları parmak uçlarının üstünde yükselip yaklaşan korteji görmeye çalışıyordu. Derken aşağıdaki savunma hattı açıldı ve kortejin ön tarafı görüldü. En önde büyük bir DISK pankartı göze çarpıyordu. Gürültü iyice artmıştı. İlk savunma hattındaki işçiler iki yana açılmış, içeri giren korteji alkışlıyordu. Basın-İş başkanı, bulunduğu yüksek yerden “açılın” işaretini verdi. Basın-İş güvenlik hattındaki işçiler iki yana açıldı. Kortej yukarı ilerledi. DISK pankartı önlerinden geçerken onlar da alkışladılar. Ardi ardına işçi grupları gelmeye başladı. Demir Döküm işçileri, önlerinde, kendilerinin yaptığı belli olan, bir işçinin patronu yumruğuyla ezdiğini gösteren kocaman bir pankart taşıyorlardı. Kortejin yürüyüşü durdu. Meydan çok kalabalık

olduğundan kortej kendine yol açmakta zorlanıyordu. Bundan sonra kortej çok ağır ilerledi.

Bir ara Basın-İş başkanı işaretle grup başkanlarını yanına çağırdı. Gediz oraya giderken aşağıyı tamamen görebildi. Akşamın ışıkları içinde bir boa yılanı kalın gövdesiyle ağır ağır yukarı doğru sürünmekteydi. Kortejin sonundan kalabalık bir başka grup daha geliyordu. Marx, Engels, Lenin'in koca posterleri seçiliyordu ellerinde. Kurtuluş grubu olmalıydı. Onların epeyce arkasından, akşamın pusu içinde belli belirsiz seçilen ve fokurdayan bir su gibi kıpır kıpır hareket eden grup da Maocular...

Basın-İş başkanı, beş grup başkanını çevresine toplayıp son talimatlarını verdi. Esas söylediği şeydi: Büyük güvenlik hattının kapanmasından ve en geç beş dakika içinde kortejin en sonundaki Kurtuluş grubu da alana girdikten sonra, kendisini göremeseler bile girişi kapatacaklardı. Aşağıda değişik durumlar olabilir ve "kapatın" işaretini veremeyebilirdi. Onu göremeseler de kendiliğinden girişi kapatacaklardı.

Grup başkanları yeniden yerlerine döndüler. Kortejin ağır ilerleyişi devam etti. Gediz saatine baktı. altıyı beş geçiyordu. Meydan tarafından "susun, saygı duruşu" sesleri yükseldi. Bu hesapta yoktu. Ya saygı duruşu sırasında gelirlerse? Aşağıdaki grubun yolu kestiğini gördü. Basın-İş başkanının olduğu tarafa baktı. Başkan yerinde yoktu. Kurtuluş grubunu gördü. İlk güvenlik kordonunu geçip yukarı doğru geliyorlardı koşarak. Gediz, "Kapatmaya hazır olun," diye bağırdı grubundakilere. Bazı görevli işçilerin saygı duruşuna geçtiğini gördü. "Bırakın saygı duruşunu," diye bağırdı, "şu koşanlar geçtikten sonra kapatıyoruz." Aşağıdaki büyük güvenlik grubunun dalgalandığını gördü. "Revizyonistler hesap verecek" türü bağırışlar duydu. "Kapatıyoruz!" diye bağırdı. Aşağıdan koşanlarla kırmızı gömlekli Basın-İş güvenlik kordonu birbirine karıştı. Kordon tam olarak ka-

patılamadı. İki el silah sesi duyuldu. Büyük güvenlik kordonu yere yatmıştı. Üzerlerinden atlayıp yukarı doğru koşanlar vardı. Silah sesleri her yeri kapladı. Aşağıdan büyük bir hava akımı oldu, sonra fırtınaya dönüştü. Fırtınada eğilen başaklar gibi herkes birbirinin üstüne yıkıldı. Artık ortada ne kordon kalmıştı ne bir şey. Gediz, önünde durulmaz bir hava akımıyla yukarı tarafa sürüklendiğini hissetti. Yerdeydi ve sürükleniyordu. Sırtı yere sürünerek kayıyordu. Bir an boğulduğunu sandı. Üstünde kendi gibi yukarı doğru sürüklenen insanlar vardı. Birden bu akıntı durdu ve aynı insan yığını bu sefer, bir saniyenin yüzde biri kadar bir zaman aralığında birbirine yapışık yoğun bir kitle halinde gökyüzüne dikelip ters istikamette yere yığıldı ve yeniden kaymaya başladı. Gökyüzünü gördü. Çatal çataldı, yarılmıştı. “Ölüyorum,” diye düşündü. Zaman ağırlaşmış, yoğun bir sıvı, lav gibi akmaya başlamıştı. Belki de öldüm, dedi. Bir sükûnet gelmişti üstüne. Zamanın dışında öylece yatarak, o güne kadar hiç görmediği bu muhteşem gökyüzü manzarasını seyretmek isterdi. İçinde bulunduğu sıkışık kitle ani bir patlamayla dağıldı ve etrafa saçıldı. Zaman yeniden devreye girdi. Çevresine bakındı. Taksim Gezisi’ne, kürsüye yakın bir yerde olduğunu gördü. Buraya nasıl gelmişti? Hayretle üstündeki görevli gömleğinin olmadığını fark etti. Ne zaman? Ne zaman atmıştı onu üstünden? Atmış mıydı, yoksa yırtılmış mıydı? Panzer ve patlama sesleriyle içinde yaşadığı gerçekliği biraz daha algıladı. Meydan boşalmıştı. Yerler pankart sopalılarıyla doluydu. Panzerlerden kaçan kalabalık, meydanın kenarlarına yığılmaktaydı. Birdenbire önünde koşan bir kadına takıldı gözü. Yanında bir adamla birlikte Intercontinental Oteli tarafına doğru koşuyorlardı.

Onların peşi sıra koştu. Arkasından yeni bir insan dalgası gelip onu da sürükledi. Onları gözden kaybetti. Sıkışan kitlenin basıncıyla otelin camlarının patladığını duydu. Otelin

sağ tarafında korkunç bir sıkışma vardı. Bir an ciğerlerinin patladığını sandı. Bir çözölme oldu. Geniş bir nefes aldı. O taraftan tekrar meydana doğru dehşet içinde kaçışan kalabalıkla çarpıştı. Kendine doğru gelen insanların gözlerini gördü. Bir cinayete tanık olmuş insanların dehşetini algıladı bu gözlerde. Biraz daha ilerledi. Bir yokuş vardı orada. İnsanlar bir kamyonun altına girmişlerdi. Hayır, orada sıkışmışlardı. Peşinden koştuğu kadının yanındaki adamı gördü yeniden. Yokuştan aşağı koşuyordu. Tuhaf bir ayrıntı çarptı gözüne, adamın ayaklarında ayakkabıları yoktu. O kadın neredeydi? Bilinmez bir dürtüyle kamyonu doğru koştu. Üst üste yığılan ölümlere baktı. En altlardan bir kadının kolunu çekti. Cesetlerin altından çıkartmak çok zordu. Birkaç cesedi kucaklayıp kaldırdı ve kadını çıkardı. Kucağına aldı. Beyaz, saydam, cam gibi bir gövdeydi. Yokuş yukarı çıktı. Onu yere bırakmadan eğilip nefes alıp almadığını anlamaya çalıştı. Kadının yüzü kül rengiydi. Çillerini fark etti. Kumral saçlarından bir tutam dudaklarının arasına girmişti. Dudakları mosmordu, yarı açık. Emin oldu. Oydu. Bu dudaklar başkasına ait olamazdı. Gözlerine baktı. Açıktilar. Gökyüzüne bakıyorlardı. Hayatın son parıltılarının da kayıp gittiğini gördü o gözlerde. Grileşip donuklaştılar. Şimdi tam bir sessizlik vardı. Donuklaşan gözlerle birlikte hayat da durmuş, ortalığı bir ölüm sessizliği kaplamıştı. Dizüstü çöküp kadının cesedini kaldırımın kenarına bıraktı. Üzerine eğildi. Sol elinin parmaklarını donuklaşmış gözlerin önünden geçirdi. Hayır, o gözlerde hiçbir kıpırtı yoktu. Daha da eğilip kulağını onun morarmış dudaklarına dayadı. Soluk almıyordu. İnanamadı. “Olamaz, Tanrım,” diye mırıldandı, “ölmüş olamaz.” Nefes almasını sağlamak istermiş gibi ciğerlerine bastırdı ellerini. Omuzlarından tutup sarstı. Sibel’in başı yana düştü. O zaman gerçekten öldüğünü ve hiçbir gücün onu geri getiremeyeceğini anladı. Bitmişti, her şey bitmişti. Dünya ölmüş-

tü. Dünya mı? O neydi? Oraya nereden geldiğini hatırlamaya çalıştı. Hatırlayamadı. “Ben kimim, adım ne?” diye sordu kendine. Onu da hatırlayamadı. Bu kadın kim? Bilmiyordu. Başını kaldırıp gökyüzüne baktı. Pustan görünmüyordu gökyüzü. Gri, derin bir hiçlik vardı yukarıda.

Gediz'in kendine gelip eski haline dönmesi aylar aldı. Beş ay Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nin Psikiyatri Kliniği'nde yattı. Önemli bir bellek kaybı yaşıyordu. 1 Mayıs'taki olayları en ufak ayrıntısına kadar hatırlıyor, ancak olaylar, Intercontinental Oteli'nin önündeki büyük sıkışmadan sonra kopuyordu. Sonrasına ilişkin hiçbir şey hatırlamıyordu. Ciğerlerindeki büyük basınçtı en son hatırladığı. Sonrası derin, gri bir hiçlikti. Hastaneye nasıl geldiğini ya da getirildiğini bilmiyordu. Rıfkı diye birini, ayrıntılarına, hatta gömleğinin kirli yakasına kadar hatırlıyordu. Ancak Rıfkı'nın kim olduğunu, onu neden tanıdığını çıkaramıyordu. Ona büyük acı veren, ölü bir kadının yüzünün solgun görüntüsü gözünün önünden gitmiyordu. Bu görüntünün ne zamana ait olduğunu bilmiyordu. Pembe yanaklı, yeşil gözlü biri bütün canlılığıyla gözünün önündeydi ama onun kim olduğunu bilmiyordu. Çenesinde yara izi olan bir genç geliyordu gözünün önüne. Onun kim olduğunu bilemediği için büyük acı duyuyordu.

Terapiye gelen doktor ona geçmişe ilişkin bazı sorular

soruyordu. Bu soruların bazılarına ayrıntılı yanıtlar veriyor, bazıları karşısında susup kalıyordu. Kadın doktor ona açıklamalar yapmıştı. Bazı travmatik olaylar sonucunda bellekte önemli kopukluklar olabiliyordu. Bellek, nedeni izah edilemeyecek bir şekilde, bazı şeyleri çok iyi hatırlarken, bazılarını tamamen silebiliyordu. Korkulacak bir şey yoktu. Bu, geçici bir durumdu. Travmanın etkisi zaman içinde azaldıkça bellek de, iyileşmekte olan bütün organlar gibi yavaş yavaş kendini toparlayacak, kesik kesik hatırladığı olayların arasındaki bağlantıları yeniden kuracak, belleğin derinlerindeki kişiler, isimleriyle teker teker yeniden canlanacaklardı.

Doktor, bir terapi sırasında; “Daha önce herhangi bir ani şokla kısmi bir bellek kaybına uğradığınız olmuş muydu?” diye sordu.

Gediz düşündü. Sonra; “Donarak ölen birini hatırlıyorum,” dedi.

“Sizi çok mu etkiledi bu olay?”

“O değil...”

“Nedir?”

“Ben o sabah Akıntıburnu’nda mıydım? Bu noktada bir karışıklık var... Uyuduğumu sanıyordum... Beni o sabah Akıntıburnu’nda gören biri vardı...”

“O kişi ölmeden mi, yoksa öldükten sonra mı?”

“O sabah ölmüş... ben kopukluğu onun ölümünden önce yaşadım...”

“Arkadaşınız mıydı donarak ölen kişi?”

“Bilmiyorum... Olabilir.”

“Sebebi ne olabilir kopukluğun? Hiç düşündünüz mü?”

“O gece... Kapımda birine rastladım. Çenesinde yara izi vardı. Bunun üzerine çok düşündüm... Sonra palto...”

“Palto?”

“Paltomun üzerindeki kar taneleri öylece duruyordu. De-

mek gitmiştim Akıntıburnu'na..."

"Neden gittiniz?"

"Bilmiyorum."

"Sebep, enesi yaralı adam olabilir mi?"

"Bilmiyorum... Bir bilebilsem..."

Hastanedeki yaklaşık üçüncü ayında ablası Perihan, Gediz'i ziyarete geldiğinde sima olarak tanıdı, bu soluk yüzlü kadının ablası olduğunu ancak yarım saat sonra hatırlayabildi. Ablası bazı haberler getirmişti. Çalıştığı gazeteden malulen emekli olmuş ve hatırı sayılır bir emeklilik ikramiyesi almıştı. Gazetenin yeni patronu, eski arkadaşı Barbaros bey kendisine selamlarını ve geçmiş olsun dileklerini göndermişti. Gediz, Barbaros beyi hatırlayamadı.

"Barbaros Karabay," dedi ablası, "eskiden gazetede birlikte çalışmışsınız..."

"Hatırlayamadım," dedi Gediz, hüzünle, "Günaydın'dan mı?"

"Hayır, daha eski. Şehir gazetesini hatırlıyor musun?"

"Şehir mi?"

"Evet."

"Orada mı çalışmışım?"

Perihan, uzatmanın faydasız olacağını görüp, "Peki," dedi "bazı evraklar getirdim. Emekli ikramiyeni alabilmen için bana vekâletname vermen gerekiyor."

Gediz'in önüne birtakım kâğıtlar sürdü. Okumaya gerek görmeden imzaladı Gediz. Bir an önce yalnız kalmak, önünde uzanan gri hiçliğe dalıp sisler içinde gerilere gitmek, oradan eski tanıdıklarını saklandıkları sandıkların içinden tek tek çıkarmak, üstlerindeki tozları silkelemek istiyordu.

Perihan, Gediz'in imzaladığı kâğıtları hızla topladı, "Yine gelirim," dedikten sonra çıkıp gitti.

Rahatladı. Odasının duvarlarında gezdirdi gözlerini, sonra yorganı başına çekip sisli labirentlere daldı.

Hastaneden güneşli bir ekim günü çıktı. Doktorlar belleğini büyük ölçüde kazandığını söylemişlerdi. Hâlâ bazı kopukluklar vardı, bunlar da zaman içinde giderilecekti.

Evinin net bir şekilde hatırlıyordu. Kapıya geldiğinde anahtarının yanında olmadığını fark etti. Hastaneden taburcu olurken, üstünden çıkan nüfus kâğıdını, otuz beş lirayı ve ablasının hastaneye yatırdığı yüz lirayı vermişlerdi. Anahtar yoktu aralarında. Sormak aklına gelmemişti. Ne yapacaktı şimdi? Anahtar ablasında mıydı acaba? Düşündü, ablasının nerede oturduğunu hatırlayamadı. Evinin kapısı önünde tereddüt içinde dururken kapı aniden açıldı.

“Birini mi aramıştınız?”

Tanımadığı orta yaşlarda bir kadındı. Tanımamasının da belleğinin bir oyunu olabileceğini düşündü. Fakat kadın da onu tanımamıştı.

“Evime geldim de, içeri giremiyorum, anahtarımı almamışım,” dedi ceplerine vurarak.

“Gediz bey?” dedi kadın, biraz tereddütlü.

“Evet, benim...”

“Haberiniz olduğunu sanıyordum... Eviniz bir ay önce satıldı. Perihan hanım tarafından... Sanırım kız kardeşiniz oluyor.”

“Satıldı mı?”

“Evet efendim.”

“Kediler ne oldu?” diye sordu Gediz.

“Ablanız götürmüş onları. Özel eşyalarınızı emaneten bize bıraktı. Kardeşim geldiğinde verirsiniz, dedi. Neden bize bıraktı, bilmiyorum. Dargın mısınız?”

Kadın, Gediz’in cevabını beklemeden kapıyı aralık bırakarak içeri girdi. İki dakika sonra bir çantayla geldi.

“İşte bunlar,” dedi çantayı Gediz’in eline tutuştururken, “içeri gelmez miydiniz?”

“Teşekkür ederim, gitmeliyim,” dedi Gediz ve çanta elinde, yokuş aşağı yürüdü.

Gece Sirkeci’de küçük bir otelde kaldı. Yatağa uzanmadan çantanın fermuarını açıp içine göz attı. Birkaç pantolon, gömlek... bir torbaya gelişigüzel tıktırılmış bazı yazılı kâğıtlar, fotoğraflar. Fermuarı hızla çekip kapattı. Hiçbir şeye bakacak gücü yoktu. Yatağa uzandı. Beş-on dakika sonra aniden yerinden fırladı. Çantayı açtı, naylon torbadaki karışık kâğıt ve fotoğraf yığınına hızla karıştırmaya başladı. Banka cüzdanını bulunca rahatladı. Cüzdanı özenle ceketinin cebine yerleştirdi.

Ertesi sabah ilk işi bankanın Beşiktaş şubesine gitmek oldu. Cüzdanı memureye uzattı.

“Hesabıma para yatmış olması gerekiyor. Cüzdana işler misiniz? Ne kadardır?”

Memure defteri aldı. Başka bir odaya gitti. Döndüğünde cüzdanı açık olarak önüne koydu.

“İşledim efendim... Hesabınızda toplam 52 bin 360 liranız var.”

“Nereden yatırıldığı belli mi?”

“Karşılarında yazıyor, Gediz bey...”

Bankanın içinde oturup cüzdanı inceledi.

Önceki hesapta olan: 360 lira

Emekli tazminatı: 30 bin 300 lira

Yatırılan maaş miktarı: 6 bin 200 lira

Perihan Tanır’ın yatırdığı miktar: 15 bin 500 lira

Evin iki mirasçısı Perihan’la Gediz’di. Koca ev 30 bin lira gibi cüzi bir miktara mı satılmıştı? İmkânsız bir şeydi bu. Ev fiyatlarından pek haberdar olmasa da en az 150 bin lira edeceğinden emindi. Midesi bulandı. Bir süre yerinden kalka-

madı. Emekli maaşının tahminen ne kadar olduğunu çıkar-maya çalıştı. Görüldüğü kadarıyla bin lira civarında bir şey-di. Elindeki parayla birkaç yıl sıkıntısız yaşabileceğini he-sapladı. Yeniden memureye gitti.

“Bir miktar para çekmek istiyordum da...”

“Ne kadar efendim?”

“Ne kadar çekebilirim?”

“Günlük ancak bin lira verebiliyoruz.”

“Bin lira çekeyim...”

Otelden çıkarken çantasını yanına almış, gecelik 15 lira borcunu ödemişti. Rumelihisarı’nın ara sokaklarında, ahşap bir evin çatı katında, aylığı 100 liraya bir oda kiraladı. Oda-da bir yataktan başka eşya yoktu. Ona sadece yatacak bir yer gerekiyordu şimdilik.

Bundan sonraki ilk işi Rumelihisarı’nın sırtlarındaki ge-cekondularda oturan eski IGD’li arkadaşlarını aramak oldu. Evini bildiği iki IGD’liyi bulamadı. Biri taşınmıştı. Diğer i ise, kapıyı açan annesinin söylediğine göre, bir süredir ortalık-larda yoktu. Oradan uzaklaşırken kadının, arkasından endi-şe ve kuşkuyla baktığını hissetti.

IGD’lilerin her zaman uğradığı kahvede aradığını buldu. Arkadaşlarının “Keçi Sülo” dediği Süleyman her zamanki kö-şesindeydi. “Keçi Sülo” onu görünce yerinden fırladı, sarıldı.

“Çok merak ettik seni yahu,” dedi, “yaralanmışsın, öy-le mi?”

“Hastanede ydım,” dedi Gediz, “arkadaşlar iyi mi?”

“İyiler iyiler,” dedi, Keçi Sülo, sonra yere baktı üzgün, “bilmiyorsundur sen, hemen söylemek yerinde mi bilmiyo-rum ama Tırtıl’ı öldürdüler”

“Yapma ya... Kim, nasıl?”

“Bilmiyoruz,” dedi Keçi Sülo, “gece vakti evine giderken vurdular... Ya faşistler ya da Maocular...”

Sonra Gediz'i elinden tutup bir köşeye oturttu.

“Çok dikkatli olmak gerekiyor,” dedi, “ortalık felaket... Her Allahın günü bir cinayet işleniyor. Bizim bakkal Hüseyin'i bilirsin. Geçen gün dükkânında vurdular... Şimdi hastanede. Allahtan kurtuldu. Çoluk çocuğu vardı garibin...”

“Arkadaşları bulmam gerekiyor.”

“O kolay,” dedi Keçi Sülo, “yarın toplantımız var... Arkadaşlar çok sevinecek seni gördüklerine...”

Gediz, IGD çevresinin çalışmalarına yeniden katılmaya başladı. Üstündeki durgunluğa, hareketlerinin yavaşlamasına rağmen gücü yettiğince işlere sarıldı. Birkaç eski arkadaşın dışında grubun bileşimi tamamen değişmiş, yaş ortalaması düşmüştü. Bu yaş farkı Gediz'i rahatsız ediyordu. Neyse ki “Keçi Sülo” vardı, o da kırk yaşlarındaydı.

Gediz'in en büyük derdi esas örgütüyle bağ kurmaktı. Her cumartesi akşamı saat altıda Çapa durağına gidip beş dakika kadar bekliyor, çevresine bakınıp koltuğunun altında *Tercüman* gazetesi olan kasketli birini arıyordu. Yoktu, tarife uygun hiç kimse gelmiyordu randevuya. Israrla her hafta randevuya gitmeyi sürdürüyordu. Bir yandan da Suat'ı nasıl bulacağını düşünüp duruyordu. Suat eski evini biliyordu. Evden onu aramış olabilir miydi? Bir ara eve gidip “beni arayan kimse oldu mu?” diye sormayı düşündü. İlk elde bunu göze alamadı. Hayatında çok önemli yeri, anıları olan evi yeniden görmek ona büyük acı verecekti, biliyordu bunu. Eve gidip sorma düşüncesi kafasının bir köşesinde durmasına rağmen erteledikçe erteledi. Önce başka yolları denemeliydi. Aksaray'daki derneğe gitmeyi düşündü. Hemen vazgeçti. Dernek büyük ihtimalle TKP-ML'lilerin elinde kalmıştı. Yeniden kuşku çekip “gözaltına” alınmak istemezdi. Buna rağmen, bir gün gidip derneğin çevresinde dolaştı. Dernek eski yerinde faaliyetliydi, tabelası duruyordu.

Birkaç tur atıp apartmana girenlere bakındı. Kısa süre sonra bunun boş bir çaba olduğunu anladı. Eve gidip sorsa mıydı? Yine erteledi.

Bir gün Taksim Meydanı'ndan geçiyordu, Sular İdare-si'nin önündeki kitap sergilerine bakınırken gözüne bir kitap çarptı. *Kızıl Kayalar*, yazarı bir Çinli, Luo Kuangpin. Kitabı elinde evirdi çevirdi. Almaya karar verdi. Arka kapağında yazılanlar ilgisini çekmişti. Roman, Çin komünistlerinin mücadelesini anlatıyordu. O akşam başladı romana ve sabaha doğru bitirdi. Müthiş etkilenmişti. Kendi yaşamı ile roman arasında benzerlikler bulmuştu. Bir komünistin ÇKP ile bağları kopmuştu. Komünist, “bir gün parti beni bulacaktır” diyerek sabırla, yıllarca beklemişti. Ve sonunda parti onu gerçekten bulmuştu.

Roman ona cesaret vermişti. Bir iki gün sokaklarda dolaşıp düşündükten sonra eve gitmeye karar verdi. Suat'ın onu evden aramış olabileceği düşüncesine inanmaya başlamıştı.

Ertesi gün kuşluk vakti eve gitti. Kalbi hızla çarpıyordu. Kapının çingırağını aradı. Çingırak yoktu. Yerine bir zil konmuştu. Zile bastı. Merdivenlerden inen birinin ayak seslerini duyunca kalbi yerinden çıkacak gibi oldu. Birkaç saniye içinde her şey belli olacaktı, belki eli boş dönecekti. Belki de...

Kapı açıldı. Önceki kadın değildi. Güler yüzlü, yaşlı bir adamdı.

“Buyrun efendim... Kimi aramıştınız?”

“Özür dilerim, rahatsız ediyorum ama... Sizden önce bu evde oturuyordum... Bir şey soracaktım da...”

“Ah evet,” dedi güler yüzlü yaşlı adam, “Gediz bey, değil mi?”

“Evet efendim... Eski bir arkadaşım benim hâlâ burada oturduğumu sanıyor. Buradan aramış olabilir diye düşündüm... Kendisini bulamıyorum da... Beni arayan hiç kim-

se oldu mu acaba?..” Son cümleleri söylerken tıkanır gibi oldu.

Yaşlı adam;

“İçeri buyurmaz mısınız?” diye sordu.

“Rahatsız etmeyeyim...”

“Gelen ve soran kimse olmadı... Fakat... bir mektup geldi size,” dedi adam, “adınıza gelen faturalardan söz etmiyorum... Bir mektup... üstünde adınız var. Bir dakika...”

Adam kapıyı açık bırakıp içeri girdi. Gediz heyecan içinde bekledi. Adamın seslenişini duydu.

“Nihal... Gediz beye gelen mektubu şuraya koymuştum... Bulamıyorum... Gelir misin bir dakika...”

Merdivenlerden inen bir kadının şıpıdık terlik seslerini duydu.

Kapı aralandı. O günkü orta yaşlı kadın.

“Siz misiniz Gediz bey... Buyrun içeri... Mektubunuzu buluruz şimdi... Kusurumuza bakmayın... Buyrun lütfen, öyle kapıda beklemeyin... Biz yabancı değiliz, hısım sayılırız... O gün hemencecik gittiniz... Konuşamadık...”

Heyecandan bembeyaz olmuş bir suratla içeri girdi. Alt sofaya göz attı. Tamamen değişmişti. İçerisinin bütünüyle restore edildiği belliydi.

“Ben Metin’in ablasıyım,” dedi kadın, “Serap’ın kocası Metin’in... Serap sizden hep söz eder.”

Serap... Metin... Metin’in ablası... Ev onlara satılmıştı demek.

“Yukarı gelip bir kahvemizi için lütfen...”

Yukarıdan yaşlı adamın telaşla seslendiği duyuldu.

“Nihal, buraya gelsene... Sen mi sakladın bir yere... Bu evde hiçbir şey koyduğun yerde durmuyor ki...”

Nihal, Gediz’in ayaklarının ucuna bir çift terlik bıraktı. Gediz, ayakkabılarını çıkarıp terlikleri giydi. Yukarı çıktılar.

Yaşlı adam bir çekmeceyi karıştırmaktaydı. Gediz, otur-

ma odasına göz gezdirdi. Duvardaki genç bir subay fotoğrafına birkaç saniye baktı. Bu onun bıraktığı ev değildi. Başka bir yerdi. Kendinden bir iz... kalmış mıydı? Tuvalete ayna konmuş muydu?

“Baba,” dedi Nihal, yaşlı adama, “orada değil. Siz oturun lütfen, ben bulacağım...”

Gediz bir koltuğa oturdu. Yaşlı adam da karşısındaki koltuğa geçti. Dertleşir gibi; “Kaç kere söyledim, benim koyduğum bir şeyin yerini değiştirme diye... Ama dinleyen kim?” dedi.

Nihal, elinde bir zarfla, “İşte,” diye geldi “aşağıda kaybolur diye odamda saklamışım. Boşuna telaş ediyorsunuz babacığım...”

Gediz zarfı alıp baktı. Yazı yazmasını yeni öğrenen bir ilkokul öğrencisinin harfleri: “Gedis Neri” Zarfın üstündeki yazı Suat’a ait olmasa da mektubun ondan geldiğinden emindi. Damgaya baktı. Adana. Zarfı cebine attı. Bir an önce kalkmak için sabırsızlandı. Aniden kalkmanın doğru olmayacağını düşündü.

“Bir kahve yapıp geliyorum, dedi Nihal ve gözden kayboldu.

“Bu gençler böyle,” dedi güler yüzlü yaşlı adam, “her şeyin doğrusunu kendilerinin bildiğini sanırlar... Nasılsınız, Gediz bey, afiyettesinizdir inşallah...”

“Sağolun efendim... İyiyim... Sizler nasılsınız?”

“Biz de iyiyiz evladım. Serap hanım kızım her zaman sizden söz eder.”

“Ne zamandır görmüyorum... Nasıl, iyi mi?”

“Maşallah afiyettedir. Çocuklarını okutuyorlar. Torunlarım kocaman oldular şimdi... Bir görseniz.”

Nihal kahvelerle geldi.

“Size sormadan orta yaptım kahveyi Gediz bey, babamın ki de sade. Şekerli içmemesi gerekiyor da.”

Gediz, on dakika kadar oturdu. Kahvesini içerken genel geçer şeyler konuştular. Bir ara politika bile konuşuldu. Yaşlı adam, kahvesinden bir yudum alıp sehpayaya koyarken; “Ne diyorsunuz bu anarşik hadiselerle Gediz beyciğim?” diye sordu ve ekledi: “Vallahi şuradan Beyazgül’e inmeye korkar hale geldik artık... Ecevit’e izin vermedi ki öbür partiler...”

Nihal, rahatsızca kıpırdandı.

“Aman baba... allah aşkına yeri mi şimdi...”

“Neden yeri olmasın efendim,” diye itiraz etti yaşlı adam, “Gediz bey gibi münevver bir insanı bulmuşken soracağım elbette...”

Gediz genel geçer bir şeyler geveledi. Bir an önce çıkıp mektubu okumak için sabırsızlanıyordu. Ama yaşlı adam siyaset konuşmakta kararlıydı.

“Efendim, ordumuz niye bekliyor, anlamıyorum. Memleket elden gidiyor.”

Gediz’in canı sıkılmıştı.

“Çare mi sizce bu?” diye küçük bir itirazda bulunmaktan kendini alamadı.

“Çare tabii efendim...” diye görüşünde directti yaşlı adam. Gediz’in gözü subay fotoğrafına kaydı. “Onun gençliği olsa gerek,” diye düşündü. Yaşlı adamın sözleri ona sislerin arasından ulaşır gibiydi.

“Geçmişte de icap ettiğinde ordu müdahale etti. Bugün ise vaziyet daha vahim, görüyorsunuz. Her gün gençlerimiz sokakta vuruluyor... Bu kan kaybı seyredilir mi böyle... Geçen gün Genelkurmay Başkanı’mıza bir mektup yazdım... Size de takdim edebilirim bu mektubun bir nüshasını...”

Ayağa kalkıp çevresine bakındı yaşlı adam.

“Nihal, benim mektubun nüshasını nereye koymuştum, sen mi sakladındı yoksa?”

Nihal, babasına göstermeden, Gediz’e “oynatmış” gibi bir

işaret yaptı ve; “Babacığım, Gediz beyi oyalamayalım. Bir işi vardır belki,” dedi. Gediz, bu fırsatı değerlendirdi.

“İzninizle ben kalkayım, efendim,” dedi, “bugün yapmam gereken epeyce işim var gerçekten de. Bir başka zaman inşallah, bol bol sohbet ederiz bu konuda.”

Yaşlı adam ısrar etmedi.

“Çok sevinirim. Mektubu bulacağım, bir dahaki gelişinizde sizin de okumanızı isterim. Şunu da belirtiyim ki, zamanında Genelkurmay Başkanımız benim emir subayımdı.”

Gururla başını kaldırıp Gediz’e baktı.

“Yine bekleriz,” diye araya girdi Nihal. Gediz, yaşlı adamla el sıkıştı. Nihal onu aşağıya kadar geçirdi. Gediz’i uğurlarken, “Kusurumuza bakmayın, yaşlılık işte. İyice bunadı. O mektubun da yerine ulaştığını sanıyor. Bana vermişti posta-yaya atayım diye. Gönderir miyim hiç...” diye fısıldadı.

Gediz, kapıdan çıkıp yoldan aşağıya hızla yürüdü. Evden görünmeyeceği bir noktaya geldiğine emin olunca durup cebinden zarfı çıkardı. Üstten yırtarak açtı. Önce elinde boş bir kâğıt tuttuğunu sandı. Hiçbir yazı yoktu. Dikkatle bakınca, kâğıdın bir tarafında, sol üst köşede, silik bir kurşun kalemle yazılmış, aynı kargacık burgacık harflerle, noktasız, virgülsüz şu düşük cümleyi okudu:

“adanada örgüt tecriti altında duyduğun hiç bir inanma”

Bir otobüse atlayıp hemen odasına geldi. Kâğıdı masanın üstüne yayıp düşünmeye başladı.

“Örgüt tecriti”? Ne demekti bu? Örgüt mü tecrit altındaydı, yoksa Suat mı örgütün tecriti altındaydı? Ne duyacaktı? Neye inanmayacaktı? Yazan, herhalde “duyduğun hiçbir şeye inanma” demek istemişti. Ne hakkında duyduğu hiçbir şeye inanmayacaktı? Suat hakkında mı? Mektup Adana’dan atılmıştı. Tarih on iki gün öncesine aitti. Adana’dan üç-dört günde gelmiş olsa, demek yaklaşık bir hafta önce gelmişti. “Adana’da örgüt tecriti” diyerek Suat’ın Adana’da olduğunu

söylemiş oluyordu bir kere. Suat Adana'ya niye gitmişti? Örgüt mü yollamıştı onu oraya? Biraz geriye gitti. Örgüt kongre hazırlıkları içindeyken 1 Mayıs olayı olmuş ve film orada kopmuştu. Düşünmeye çalıştı. Kongre yapılmıştı. Örgütün yeni ideolojik yönelimi benimsenmişti. Belki de Suat muhalefet etmişti. Muhalefet edince merkezden uzaklaştırılmıştı. Olabilir. Ya da bunların hiçbiri olmamıştı. Kongre bile yapılmamıştı henüz. Bu tür örgütlerin kongre hazırlıkları illegal şartlarda uzayabilirdi. Suat, kongre hazırlıkları için Adana'ya gitmişti. Polis, örgütü takibe almıştı. Belki de mektubu yazan, cümle düşüklüğü yapmıştı. "Adana'da örgüt tecrit altında" diyeceğine "adanada örgüt tecriti altında" diye yazmış, böylece önemli bir anlam kayması meydana gelmişti. Diyelim ki, Suat, ona örgütün polis takibi altında olduğunu bildirmek istemiş olsun, bunu neden doğrudan kendisi yazmamıştı? Belli ki, zor koşullar altındaydı ve bir başkasına kendisi adına bir şeyler yazmasını söylemişti. "Duyduğuna inanma"? Bununla ne demek istemişti? Belki de polis nezarethanesinden yollamıştı bu mektubu. Polis, örgütsel kanalların içine sızmıştı ve ona bazı yanlış bilgiler ulaştıracaktı. Suat, inanma diyerek onu uyarıyordu. Mektubu Suat'ın yazdırdığı kesin miydi? Ya bu mektubun kendisi bir polis oyunuysa?

Saatlerce düşündüğü halde kesin bir sonuca varamadı. O bozuk cümleyi belleğine iyice kazıyıp mektubu imha etmeyi düşündü. Bellek kaybını hatırlayıp bundan vazgeçti. Ne olur ne olmaz, o cümleyi de unutuverirdi bakarsın. Mektubu zarfa koyup şiltenin altına sakladı. Bunun iyi bir zula olmadığını düşünüp şiltenin altından çıkardı. Odayı gözden geçirdi. Sonunda en iyi yerin korniş olduğunu düşündü. Mektubu silindir haline getirip kornişin bir tarafından itekledi. Olmuştu. Hiçbir şey gözükmüyordu.

O günden sonra gazetelerde Adana ile ilgili haberleri özel bir dikkatle izledi. Ülkenin her yanında olduğu gibi Adana'da da siyasi çatışmalar, ölüm olayları sürmekteydi. Günün birinde Adana'yla ilgili bir haberle alarma geçti. İki Maocu grup Adana'nın bir mahallesinde çatışmış, iki genç bıçakla ağır şekilde yaralanmış, gençlerden biri hastanede ölmüştü. İkisi de on dokuz yaşındaydı. Bir ara atlayıp Adana'ya gitmeyi düşündü. Ne yapacaktı orada? Yol bilmez, iz bilmezdi. Adana'ya ömründe bir kere bile olsun gitmemiştii. Kısa sürede vazgeçti.

Türkiye'nin her yerinde olduğu gibi, Rumelihisarı'nda da çatışmalar yoğunlaşmıştı. Yukarıdaki gecekondu mahallesinde Kurtuluş grubu hızla güç kazanmaktaydı. İGD'lilerin hâkimiyet alanı daralmış, iki taraftan tehdit edilmeye başlamıştı. Maocu Halkın Kurtuluşu grubu, Kurtuluş grubu karşısında epey güç kaybetmiş, birkaç sokak çatışmasının ardından eski hâkimiyet alanını büyük ölçüde Kurtuluş'a terk etmişti. MHP'li faşist grup, yukarı mahalleye doğru hâkimiyet alanını genişletme çabasıındaydı. Zaman zaman yukarı mahalleye ani baskınlar düzenledikleri oluyordu.

Siyasi gruplardan kimilerinin güç topluyor gözükmesi aslında aldatıcıydı. Çatışmalar yoğunlaştıkça, toplumun politize olma süreci tersine dönmüştü. Çatışmaların yoğunluğuyla doğru orantılı olarak toplum içine kapanıyor ve insanlar siyasetten kaçıyor. Hatta sol örgütlerin yakın çevresindeki insanlarda bile, bu gidişe “dur” diyecek bir “kurtarıcı” arama eğilimi güç kazanmaya başlamıştı. Gediz, İGD'nin yaptığı ev propaganda turları sırasında bu eğilimi net bir şekilde gözlemlemiş, hatta bu konuyu kendi aralarındaki toplantılarda birkaç kere tartışma gündemine de getirmişti. Gediz'e göre, örgütlerin lokomotifi ile halkın lokomotifi ters yönlerde seyretmekteydi artık. Bu düşüncesini diğerlerine bir türlü anlatamamıştı. Ülke çapında öyle bir ortam var-

dı ki, militanlar, bu tür can sıkıcı konuları tartışmak yerine, güç artırmaya yönelik pratik önlemler üzerinde kafa yormayı tercih ediyorlardı.

Artık Gediz de silah taşıyordu. Örgüt kanalından elde ettiği Browning marka bir tabancaydı bu. Şahsi tabancası olmamasına rağmen sürekli üstündeydi. O güne kadar bir ke-re kullanmış, gece vakti İGD'lilerin mahallesine saldıran faşistlerin üzerine iki el sıkılmıştı. Mermi kıtlığı vardı. Bu yüzden son derece tutumlu davranmak, çok zorunlu durumlar dışında ateş etmemek zorundaydı. Silahında beş mermisi kalmıştı. Akşam eve her gidişinde, namlunun karıncalanması, silahın tutukluk yapmaması için özenle temizliyordu.

Mahalledeki İGD'li grubun dışında kimseyle görüştüğü yoktu. Güzel havalarda bazen içine bir sevinç dolar ve Rumelihisarı'ndan Kuruçeşme'ye kadar uzun bir yürüyüş yapardı. Böyle zamanlarda hayatı bambaşka bir insan gibi gözlerdi. Günde ortalama on-on beş insanın siyasi çatışmalarda öldürüldüğü bir toplumun manzarası değildi gözlemledikleri. Eğer bir pazar günüyse, insanlar çoluk çocuklarıyla, sevgilileriyle Boğaz sahillerini doldurur, neşeyle dolaşırlardı. Sahilin kimi yerlerinde kenara çekilen arabalarda çiftler, denizi seyrederek kos helva yerlerdi. Çocuklar balonların peşinden koşardı. Sahil, balık tutanlarla dolardı. Denizin üzerinde martılar süzülürdü. Yaşlılar banklarda oturup çevreye bakınır, kendi aralarında sohbet ederlerdi. Gediz, "memleketinin bu insan manzaraları"na bakıp derin düşüncelere daldardı. "Sanki," derdi kendi kendine, insanlar yanı başlarında hiçbir şey olmuyormuş gibi yaşayıp gidiyorlar. Umurlarında mı, kenarda köşede öldürülen gençler, faşist saldırılar... Sonra başka türlü düşünmeye çalışırdı. Belki de, derdi, umurlarındadır, fazlasıyla umurlarında olduğu için böyle davranıyorlardır. Onların da biraz rahatlamaya, hem kişisel hem de top-

lumsal dertleri biraz olsun unutmaya ihtiyaçları var. İnsan ilginç bir yaratık. Hayatını sürdürebilmesi için güzel şeyleri de görmeye ihtiyacı var, biraz olsun rahatlamaya, unutmaya, üzüntüleri hayatın sevinçleriyle harmanlamaya ve dengelemeye. Sonra bir an durup yeni ve hiç tanımadığı bir düşünceyle boğuşmaya başlardı. Yoksa gerçek hayat bu mu? Bizler bu gerçek hayatı görmeyip, görmek istemeyip kendimize başka, karamsar bir dünya mı yaratıyoruz? şu ocuk, babasıyla birlikte balık tutmaktan mutlu, babası da yle. Bak nasıl da eğleniyorlar. Bizim karamsar dünyamızla hiçbir temasları yok belki de. İnsanlar gazetelerdeki siyasi ölüm haberlerini ya görmüyorlar, grseler bile okumuyorlar ya da okusalar da umursamıyorlar. Bana ne, diyorlar. Benim ocuğum, akrabam değil ya lenler. Niye karışmışlar ki böyle olaylara, diyorlar. Günün birinde bir akrabaları vuruluncaya kadar belki de. Savaşta da öyle değil midir? lmle burun buruna olan bir asker bile ölümün kendine değmeyeceğini düşünür. Ancak mermiyi yediğı an ölümün kendisini de çağırdığını idrak eder. Nazi toplama kamplarının yanı başındaki insanların uzun yıllar her şeyden habersiz yaşıyıp gittiklerini okumuştu bir yerde. Birçok Alman, savaştan sonra, toplama kamplarından, Auschwitz'ten haberdar olmadığını ifade ediyordu. Belki bazıları yalan söylüyordu ama hepsinin de yalan söylediğini düşünmek saçma olurdu. şu sahilde gördüğü, barış içinde, mutluluk içinde bir pazar günü geçirmekte olan insanların bir kısmı da belki olup bitenlerden habersizdi. Haberdar olanlar da zlmek ya da taraf tutmak yerine, hükümetin neden yeterince polisiye tedbir almadığından yakınıyordu.

Böyle güneşli bir pazar günü, Kuruçeşme'den dönerken, yorulduğunu hissedip Küçük Bebek'te bir banka çökmüştü. Birkaç dakika sonra bir adam gelip yanına oturmuştu. Başındaki hasır fötr şapkasına, boynundaki fulara bakılacak olursa Bebek'in yerlilerinden biri olmalıydı. Adam, otururken Ge-

diz'i kibarca selamlamış, Gediz de aynı şekilde karşılık vermişti. Adam yan gözle Gediz'i süzdükten sonra; "Şu çocuklar ömür oluyor," dedi. Bunu Gediz'e söylediği belliydi ama başını çevirmemişti. İleride, balık tutan yaşlı bir adamın yanındaki yedi sekiz yaşlarındaki bir kız çocuğuna bakıyordu.

Gediz, onaylar gibi başını salladı ve gülümsedi.

Adam, çocuğa bakmaya devam ederek; "Şu balığı akvaryum balığı diye alıp getirseniz, bütün gün akvaryumun başında durur, onun yüzüşünü seyreder, balık ölse oturup ağlar. Ama burada..."

Gediz, bu fırsatı kaçırmadı.

"Yalnız çocuklar mı böyle davranıyor sizce?" diye sordu.

Adam, Gediz çok ilginç bir şey söylemiş gibi başını çevirip ona uzun uzun baktı. Sonra, sınav sorusu soran bir öğretmen edasıyla; "Örnek veriniz," dedi.

"Örnek..." diye mırıldandı Gediz, "şöyle bir örnek verebilirim... Bir insanı yaşarken görmek bize sevinç verebilir ama öldüğünde kılımız kıpırdamaz... Aynı bu kız çocuğu gibi... Bakın, birazdan ölecek balıkları oltadan alıp nasıl zevkle kovaya atıyor..."

Adamın, Gediz'e olan ilgisi daha da artmış gibiydi. Şimdi bankta yarı yarıya ona dönmüş, sol kolunu da bankın arkalığına uzatmıştı.

"Solcu musunuz?" diye sordu aniden. Gediz, telaşlandı.

"Hayır. Sadece olup bitenler üzerine objektif olarak düşünmeye çalışan biriyim."

Adam yine uzun uzun süzdü Gediz'i.

"Acı çekiyorsunuz," dedi.

"Nasıl anladınız..."

"Görünen köy kılavuz istemez. Sözleriniz bir yana, görünüşünüzden de belli bu. Biliyor musunuz, sizin yanınıza bilerek oturdum."

"Öyle mi?"

“Evet. Dikkatimi çektiniz. Burada gördüğüm insanlardan farklısınız. İçlerinde dolaşıyorsunuz ama onların dünyasından farklı bir dünyada yaşıyorsunuz. Belki herkes fark etmeyebilir ama ben...”

“Psikolog musunuz?”

“Hayır... Muhasebeciyim.” Güldü adam ve ekledi:

“Hiç de bağdaşır meslekler değil, öyle değil mi?”

Gediz de güldü.

“Belki de her insanın içinde gizli bir filozof vardır,” dedi.

“Çok doğru,” dedi adam, “mesleğinizi bağışlayın...”

“Emekli gazeteciyim.”

“Erken değil mi emeklilik için?”

“Malulen emekli oldum.”

Adam yeniden denize bakmaya başladı. Bir süre sessiz kaldılar. Bu sefer Gediz atağa geçti.

“Ne düşünüyorsunuz olup bitenler hakkında?” diye sordu.

“Hangi olup bitenler hakkında?”

“Ülkede kan gövdeyi götürüyor. Her gün gençler öldürülüyor...”

Adam bir süre yere bakıp düşündü. Sonra; “Yazık gençlere tabii,” dedi, “ama bu da bir gün biter”

“Nasıl?”

“Sonunda ordu idareye el koyar, böylece akan kanı durdurur.”

“Çözüm mü bu? Ordu akan kanı mı durdurur, yoksa daha fazla kan mı akıtır, o da ayrı bir sorun.”

“Kanı durdurmak için bazen kan akıtmak gerekebilir,” dedi adam ve aniden ayağa kalktı.

“Size iyi günler... O kadar derin düşünmeyin. Size tavsiyem bu...”

Karşılıklı gülümsediler. Adam Arnavutköy’e doğru ağır ağır uzaklaştı.

Mayıs ayında Rumelihisarı'nda bütün grupların kozlarını paylaştıkları büyük bir çatışma yaşandı. 27 Mayıs günü MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak, Eskişehir'de çapraz ateşle öldürülmüştü. Bu olay, Ülkücülerin ülke çapında büyük bir saldırıya geçmesine yol açtı. Rumelihisarı'nın tepeleri de o günden başlayarak üç gün boyunca tam anlamıyla savaş alanına döndü.

Gediz de İGD'lilerin mahallesindeki bir barikatın arkasındaydı. Faşistler uzaktan salladıklarından şimdilik vurulma tehlikesi yoktu. Üç sol grup arasında geçici bir ittifak kurulmuştu. Mahalleler arasında haberciler gidip geliyor, gruplar birbirlerini durumdan haberdar ediyorlardı. Faşistlerine en yakın mahalle İGD'lilerininkiydi. Onların yukarısında Kurtuluş grubunun mahallesi vardı. Kurtuluş mahallesinin sol tarafında da Halkın Kurtuluşu mahallesi. Kurtuluş grubu, "merkez komutanlığı" gibi çalışıyordu. İGD'liler olsun, Halkın Kurtuluşçuları olsun, Kurtuluşçuların bu konumunu geçici de olsa kabul etmişlerdi.

Gece silah cayırtiları arasında geçti. Gündüz kimse mevzilerinden çıkmadı. Barikatlarda yatarak beklediler. Faşistlerin mahallesinden ara sıra silah sesleri duyulmakla birlikte önemli bir gelişme olmadı. Karanlık bastırınca faşistlerin tarafından gelen silah sesleri yoğunlaşıp yakınlaştı. Faşistler bu sefer ilerlemek ve öncelikle İGD mahallesine saldırmak niyetindeydiler. Gece yarısı silah sesleri arttı. Koyu karanlık bir geceydi. Gökyüzü simsiyahtı.

Kurtuluş grubundan gelen bir haberci, İGD'lilere geri çekilme önerisini ulaştırdı. Mevzilerdeki İGD'liler öneriyi oracıkta görüştüler. Öneri mantıki görünüyordu, gerçekten de geri çekilmek iyi olabilirdi. Keçi Süloların sokağına çekilmeye karar verdiler. Orada yeniden bir barikat kurdular. Bu, iki taraflı bir barikattı. Bir tarafı aşağıya, diğer tarafı yukarıdaki Kurtuluş mahallesine bakıyordu. Gözcüler de aynı şekilde,

iki tarafı birden gözleyecek şekilde yerleştirildi ve bu konuda sıkı sıkı uyarıldı.

Sabaha doğru faşist saldırı yoğunlaştı. Geri çekilinmesinden cesaret alan faşistler IGD mahallesine girmiş ve evleri kendilerine siper alarak yoğun ateşe başlamışlardı. Bu seferki genel bir baraj ateşi de değildi. Doğrudan barikata çarpıyordu mermiler. Tarık adlı genç bir IGD'li kolundan yaralanmıştı. IGD'lilerin barikatına Kurtuluşçular da yerleşmişti şimdi. Sabaha karşı, faşistlerin yaklaşması üzerine, mermi kıtlığına rağmen silahlarını o tarafa doğru ateşlemek zorunda kaldılar. Grup başkanları da ateş emri vermişti zaten. Bu çatışmada Gediz de üç el sıkılmak zorunda kaldı. Silahında iki mermisi kalmıştı. Bu iki mermiyi en sona saklamaya karar verdi.

Sabah, faşistler aniden geri çekildiler. Muhtemelen bazı kayıplar vermişlerdi. IGD'liler rahatlasalar da terk ettikleri mahalleyi yeniden ele geçirmeye cesaret edemediler. Kuşluk vakti Kurtuluş grubundan bir öneri geldi. Üç grubun üçer temsilcisi ortak bir toplantı yapıp bundan sonraki harekâtı birlikte planlamalıydılar. Toplantı nerede yapılacaktı? Haberciler gelip gitti. Kurtuluş grubu kendi mahallelerindeki bir evi önerdi. IGD'liler bunu kabul etmedi. Toplantının, sınırdaki Keçi Sölo'nun evinde yapılmasını önerdiler. Öbür gruplara güvenmediklerinden toplantının kendi alanlarında yapılmasının yerinde olacağını düşünmüşlerdi. Kurtuluşçular itiraz etti. O ev her an faşistlerin saldırısına uğrayabilirdi. Sonra, IGD ve Kurtuluş grubunun evin daha aşağı tarafında yeni bir barikat kurup evin olduğu yeri güvenlik altına almaları koşuluyla öneriyi kabul ettiler. Kurtuluşçular ve Halkın Kurtuluşçuları o gün öğleden sonra saat ikide üçer temsilcilerini Keçi Sölo'nun evine yollayacaklardı.

Toplantı Keçi Sölo'nun iki göz gecekonduunda başladı.

İGD grubunu Keçi Slo, İGD'nin mahalle sorumlusu Kır Ali ve Gediz temsil ediyordu. Kır Ali, Keçi Slo ve Gediz'e göre daha genç olmasına rağmen, İGD'nin mahalle sorumlusu olarak otoritesini kabul ettirmiş işsiz bir mahalleliydi.

Keçi Slo'nun tek göz gecekondusu genişçe bir oturma odası, küçük bir yatak odası ve mutfaktan ibaretti. Tuvalet dışarıdaydı. Oturma odası, böyle bir gecekonduya göre iyi dşeli sayılırdı. Bir kanepeler, bir koltuk, genişçe bir masa, bir sehpa, maroken iskemleler, büfe ve televizyon vardı.

nce Kurtuluş grubunun temsilcileri geldi. İGD grubu, her ihtimale karşı, sırtı duvara bakan kanepeli seçmişti kendine. Yan yana oturuyorlardı. Kurtuluş grubunun  temsilcisi gelince ayağa kalktılar. İki grubun mensupları el sıkıştılar. Keçi Slo, ev sahibi olarak onlara yer gösterdi.

“Buyrun, oturun arkadaşlar, rahat edin.”

Yeni gelenlerden grubun başkanı olduğu anlaşılan uzun boylu, bıyıklı genç koltuğa oturdu. Kurtuluş grubundakilerden biri, otuz yaşlarında gösteren, gecekondulardan “yerel kadro” olduğu anlaşılan bir kadındı. Diğeri kısa boylu, tıknaz, işçiye benzeyen biriydi. Kadın, masanın yanındaki iskemleye oturdu. Kısa boylu olan, hemen gidecekmiş gibi kapının yanında dikildi.

“Otursana arkadaş,” dedi Keçi Slo.

“Böyle iyi,” dedi kısa boylu. Belli ki bu yönde talimat almıştı. Bir sessizlik oldu.

Kurtuluş grubunun başkanı bıyıklı genç, saatine baktı.

“Halkın Kurtuluşçuları da birazdan burada olur,” dedi, sessizliği kırmak için söylenmişti bu sözler. Yine sessizlik. Gediz, pencereden yana baktı. Dışarıda İGD'li nöbetçiler vardı. Kurtuluştan da birkaç nöbetçi duruyordu onların yanında.

On dakika sonra Halkın Kurtuluşu grubunun temsilcileri de geldi. Aşāğılardan bir silah sesi duyuldu.

Kurtuluş grubunun başkanı, gülmeye çalışarak, “Başladılar yine,” dedi.

Halkın Kurtuluşu grubunun temsilcileri oldukça genç çocuklardı. İkisi öğrenciye benziyordu. Biri daha mahalleli bir görünümdeydi. Mahalleli görünümünde olanın sol eli sargılıydı. Büyük bir ciddiyet içindeydiler. Kimseyle el sıkışmadılar. Biri geçip yerdeki mindere oturdu, bağdaş kurdu. Diğeri iskemleye ilişti rahatsızca. Eli sarılı olan pencerenin yanında, ayakta durdu. Gediz, bunun da önceden kararlaştırıldığını düşündü. Ayakta duranın kazağının arka tarafından belinde bir tabanca olduğu net bir şekilde anlaşılabiliyordu. Belki de özellikle belli etmek istiyordu bunu.

Kurtuluş grubunun başkanı bıyıklı genç; “Zaman kaybetmeden başlayalım,” dedi. Odadakilere göz gezdirdi ve devam etti:

“Biz burada Türkiye ve Kuzey Kürdistan proletarya hareketinin temsilcileri olarak bulunuyoruz. Faşist saldırının bugün ve gece de devam edeceğini biliyoruz. Sarıyer’de iki şehidimiz var. Devam edecekleri kesin... Bir ittifak içinde neler yapabileceğimizi konuşalım istiyoruz...”

Öğrenciye benzeyen, sakalı dört beş günlük uzamış Halkın Kurtuluşçusu genç lafa girdi:

“Kendinizi nasıl adlandırdığınız sizi ilgilendirir,” dedi, “şunu duyurmayı önemli görüyoruz: Biz Türkiye Devrimci Komünist Partisi’nin savaşçılarıyız. Dolayısıyla Türkiye proletaryasını temsil eden partimiz başka sol gruplarla ittifak yapar, ancak bu sadece proletaryanın küçük burjuvaziyle ittifakı çerçevesinde bir ittifaktır. Yani sizi Türkiye ve Kürdistan proletaryasının temsilcisi olarak kabul etmiyoruz. Bunu bilirsiniz... Öte yandan, revizyonistler de sınıf düşmanımızdır. Onlarla yan yana gelişimiz sadece taktik bir durumdur...”

IGD mahalle başkanı Kır Ali, “Teorik tartışma mı yapacaz şimdi burada,” diye araya girdi “biz de sizi tanımıyoruz. Ma-

ocularla ittifak diye bir tavrımız yoktur... bunları bırakalım şimdi... Faşistlere karşı ortak hareket edecek miyiz, etmeyecek miyiz?..”

“Devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz,” dedi Halkın Kurtuluşçusu.

Ayaktaki, eli sargılı genç söze girdi:

“Proletaryanın ülkelere göre ifade edilmesi yanlıştır,” dedi, “proletaryanın vatanı yoktur. Türk ve Kürt proletaryası diye bir şey yoktur. Stalin yoldaş, *Milli Mesele*’de bunu net bir şekilde belirtir.”

Kurtuluş temsilcisi, kendine söz verdi:

“Arkadaşım, siz kabul edersiniz etmezsiniz, biz kendimizi böyle adlandırıyoruz. Ben burada bunu kabul edin diye söylemedim. Teorik tartışma yapacak zamanımız da yok. Ben de aynı soruyu tekrarlıyorum. Ortak hareket etmeye niyetli miyiz, değil miyiz?”

“Tamam, geçelim o zaman,” dedi öğrenci görünümlü Halkın Kurtuluşçusu. Gergin bir havada esas konuya geçildi.

Kurtuluşçuların lideri bıyıklı genç, cebinden bir kâğıt çıkarıp sehpanın üzerine yaydı.

“Şimdi,” dedi, “faşistler, İGD mahallesinin alt kısmında, hatta biraz içerilere doğru mevzilenmiş durumdalar. Gözcülerimizin getirdiği haber bu yönde... Bizim önerimiz şu şekilde: Bu akşam hava kararınca bu mevziye birleşik bir saldırı düzenleyelim ve onları oradan atalım. Adamlar mahallenin ortalarında üç evde mevzilenmiş durumda. Bu gece de ileri saldırıya geçmeyi düşünüyorlar. Baskın basanıdır. Onlar harekete geçmeden biz saldıralım. Sağ ve sol kanatlardan bir saldırıyla iki taraftan kıştırabiliriz. Yaptığımız gözlemlere göre, mevzilendikleri yerin sağ ve sol tarafı açık arazi, oralardan korunmuyorlar. Saldırımı sadece yukardan bekledikleri anlaşıyor. Gece hava kararınca iki koldan saldıralım...”

“Tamam,” dedi Kır Ali, “bu dediğin iyi bir plan olarak gözüküyor, ancak saldırıyı nasıl yapacaz? Yeterince silah, mermi, militan var mı?”

“Var,” dedi Kurtuluşçu grup başkanı, “biz takviye aldık. Önemli olan, saldırının tek bir komuta altında yürütülmesidir...”

“Kimin komutasında?” diye sordu ayaktaki eli sargılı.

“Bizim komutamızda,” dedi Kurtuluş lideri.

“Nedenmiş o?”

“Çünkü en kalabalık grup biziz... Silah ve cephanenin çoğu da bizde.”

Ayaktaki eli sargılı gülmeye çalıştı.

“Böyle bir şey olur mu ya... Bizim silahımız fazla, bize tâbi olun diyorsun...”

“Evet öyle,” diye kesip attı Kurtuluş lideri, “kabul edip etmemek sizin bileceğiniz iş...”

“Kabul etmezsek ne olacak?” diye sordu Kır Ali.

“O zaman gerekli önlemleri alırız”

“Nasıl yani?”

“Böyle,” dedi, Kurtuluş lideri bıyıklı genç ve belinden silahını çıkarıp ayağa kalktı, silahını odada bulunanlara doğrulttu. Kurtuluşçu kadın kalkıp dışarı çıktı. Gediz, pencereden baktı. Bir karışıklık vardı. İGD’li nöbetçilerin elleri havadaydı. Kadın, üstlerini arayıp silahlarını alıyordu.

Kır Ali, kül gibi bir suratla, “Bu yaptığınız yakışık alıyor mu?..” diye sordu.

“Kusura bakmayın,” dedi, Kurtuluşçu lider, “harekâtın selameti açısından bu tedbiri almak zorundayız. Herkes silahını ayağının dibine bıraksın. Yanlış yaparı anında vururuz.”

Öbür Kurtuluşçu da silahını çekip doğrultmuştu. Kapıdan içeriye eli silahlı birkaç kişi daha girdi.

Liderleri, içeri girenlere; “Silahları toplayın,” diye seslendi. İçeri girenler, Halkın Kurtuluşçularına yöneldiler. Eli

sargılı olan, üstünün aranmasına fırsat vermeden silahını çıkarıp ayaklarının ucuna bıraktı. Gediz, o kargaşalıkta silahını kaydırıp oturduğu koltuğun arkalığındaki aralıktan aşağı bıraktı. Ayağa kalktı. Kurtuluşçulardan biri üstünü aradı.

“Silahın yok mu?” diye sordu.

“Yok,” dedi Gediz.

“Şimdiye kadar iyi yaşamışsın,” dedi üstünü arayan Kurtuluşçu.

Silahlar teslim alındıktan sonra Kurtuluşçu lider, silahını beline sokup şunları söyledi:

“Bizim yeterince militanımız ve silahımız var. Harekâtı biz gerçekleştireceğiz. Böyle bir harekâta ancak güvendiğimiz militanlarla girebiliriz. Bu silahlara birleşik önderlik adına geçici olarak el koyduk. Harekât tamamlandıktan sonra bana gelin, hepsini size iade edeceğim, merak etmeyin. Niyetimiz onları gasp etmek değil. Sizin güvenliğinizden de biz sorumluyuz. İyi niyetimizden kuşku duymayın. Harekâtın selameti için zorunlu bir operasyondur bu.”

Çıkıp gittiler.

Silahsız kalmış IGD’lilerle Halkın Kurtuluşçuları birbirlerine baktılar.

Biraz utanç, biraz da ortak bir kaderi paylaşmanın verdiği dostluk duygusuyla.

IV.

Sonbahar

Gediz, o günden sonra IGD mahallesine bir kere gitti. Mahalle artık IGD'lilerin elinde değildi. Amacı koltuğun arkalığından araya attığı silahı almaktı. Onu oradan almaya fırsatı olmamıştı. Çünkü silahları alındıktan hemen sonra Kurtuluşçular evin boşaltılmasını istemiş, onları kendi mahallelerinde bir evde tutmuşlardı. İki gün süren çatışmaların ardından serbest bırakmış, fakat mahalleye gelmemelerini sıkı sıkı tembihlemişlerdi. Gediz, olaylar yatıştıktan sonra gitmesinde bir sakınca olmadığını düşündü. Bir akşam vakti Keçi Sülo'nun kapısını çaldı. Karısı açtı. Keçi Sülo'yu sordu. Kadın, kapının çevresine telaşla bakınırken, "Evde yok. Gelmiyor da," diye yanıtladı kısaca. Kadının gözleri, "bir an önce çek git buralardan" diyordu. İçeri girip koltuğun alt döşemesine bakınsa... Bir an için düşündü bunu, fakat cesaret edemedi. "Bana bir uğrasın," diyerek uzaklaştı oradan.

Bir mümin nasıl cuma namazını kaçırmazsa Gediz de cumartesi akşamları, saat altıda, Çapa durağında beş dakika beklemeyi bir ibadet gibi yerine getirmeyi aksatmadı. Gidiyor, durakta beş dakika duruyor, çevresine bakınıyor, ta-

rife uygun birinin olmadığına emin olduktan sonra oradan uzaklaşıyordu. Zaten artık randevuya herhangi birinin geleceği konusunda bir umudu da yoktu. Rıfki'ya ne olmuştu? Yakalanmış mıydı? Diyelim ki yakalandı, randevuyu bilen Suat neden birini yollamıyordu? Birine kısa da olsa mektup yazdırabildiğine göre, aynı kişiyi randevuya da yollayabilirdi. Yazdığı mektubu yeterli mi görmüştü? Randevuyu tehlikeli buluyor olabilir miydi? Bir gün aklına başka bir şey geldi. Ya eve yeni bir mektup yazıp ona başka bir randevu zamanı ve yeri yolladıysa? Eve gidip sorsa mıydı? O insanlarla ikide bir muhatap olmayı da hiç istemiyordu. Uzun süre düşündü, birkaç kere gidip sormaya kalktı, ayakları geri geri gitti. Sonunda bir gece durumu iyice tarttıktan sonra sabah eve gidip mektup var mı diye sormaya karar verdi.

Ertesi sabah Türkiye yeni bir askerî darbeye uyandı. Ordu idareye el koymuştu. Radyodan, darbeyi yapan generalin konuşmasını dinledikten sonra kara kara düşündü. Şimdi ne yapacaktı? İçinde yaşadığı kısıtlı dünyadan soyutlandığını, tecrit olduğunu hissetti. Günlerce evden çıkmadı. Transistörlü radyodan haberleri dinlemeye çalıştı. Bir süre sonra bundan da vazgeçti. Kitap okumayı denedi, bir sayfadan fazla okuyamadı, kitabı fırlatıp attı. Artık bu dünyada yapacağı hiçbir şey yoktu. Bitmişti, her şey bitmişti. Her şey anlamsızdı. Hiçbir şeyin tadı tuzu yoktu. Konuşacağı hiç kimse de. Birileri yakalanmış olmalıydı. Keçi Sölo? Yakalanmış mıydı? Aranıyor muydu? Evini bilen tek kişi Keçi Sölo'ydu. *Atılım*'ın dağıtımı Gediz'in evinden yapılıyordu. Sölo'da evin anahtarı vardı. Uğramadığına göre... Keçi Sölo yakalandıysa evi verir miydi? Verse ne olacaktı ki? Belki de böyle bir hapis hayatı yaşamaktansa tutuklanmak daha iyiydi. Hiç değilse orada insanlarla birlikte olurdu. Ya burada, bu odada? Bir kedisi bile yoktu. Tam bir hücre hayatı yaşıyordu günlerdir. Evde yiyecek bir şey de kalmamıştı.

O hafta randevuya gitmedi. Kimsenin gelmeyeceğinden emindi. Bir hafta sonra gidecek miydi? Bilmiyordu. Bir gün çıkıp çarşıdan yiyecek bir şeyler aldı. Ekmek, yumurta, makarna, yoğurt, sigara. Bunlarla on gün daha hiç çıkmadan idare edebilirdi. Uzandığı yataktan odaya bakındı. Tam bir sefalet. Kitaplar yerlere saçılmış. Kül tablaları dolmuş. Sağa sola atılmış çoraplar, gömlekler. *Atılım*'lar bir köşede yığıla duruyordu. Odanın köşelerinde toz yumakları. Toparlanmalıydı. Öncelikle şu *Atılım*'ları yok etmeliydi. Buna bile gücü yetmedi. Toparlanıp da ne olacaktı? Günleri bile unutmuştu artık.

Bir hafta daha böyle geçti. O günün cumartesi olduğunu hatırlayıp yerinden doğrulmaya çalıştı. Hiçbir karşılığı olmayan bir randevu için kalk şimdi Topkapı'ya git. Enerjisi yoktu. Yeniden uzandı yatağa. Saatine baktı. Dördü beş geçiyordu. Kalktı. Aceleyle tıraş oldu. Sakalları hayli uzadığından yüzünün birkaç yerini kanattı. Permatik körelmişti zaten. Küçük aynada yüzünü inceledi. Zayıflamıştı. Gözlerinde fer yoktu. İsteksizce kapıyı açıp çıktı.

Güneşli bir kasım günüydü. Güneş hoşuna gitmişti, yolda giderken biraz daha iyimser bir ruh haline girmişti. Randevuya dair bir umut yoktu içinde, yine de gidecekti. *Kızıl Kayalar*'ı unutmamalıydı.

Çapa durağına geldiğinde ondan başka kimse yoktu. Saatine baktı. altıyı bir dakika geçiyordu. Dört dakika daha bekleyip gidecekti. Başörtülü, orta yaşlı bir kadın gelip yanında durdu. Bir otobüse el etti kadın. Şoföre gideceği yeri söyledi. Otobüsün oraya gitmediğini öğrenince geri çekildi. Gediz, arkasında birinin daha olduğunu fark etti. Dönüp bakacak oldu, yerinde çakılıp kaldı. Otuz yaşlarında bir adamdı, başında kasket vardı, koltuğunun altında da bir gazete. Gazetenin adını göremedi. Otobüse bakınır gibi yapıp bir adım geri çekildi. Şimdi yan yanaydılar. Kalbi hızla çarptı. Heye-

canını belli etmemeye çalışarak adamın sağ koltuğunun altındaki gazeteye baktı. Katlanmış gazetenin başlığını gördü: *Tercüman*. Oydu işte, gelmişti nihayet. Yine de adamı hızla gözden geçirdi. Adam ona bakmıyordu, otobüslere de. Dümdüz önüne bakıyordu sabit bir şekilde. Yaklaştı.

“Afedersiniz,” dedi, “buradan Feriköy’e nasıl gidebilirim?”

Adam başını ağır ağır ona çevirdi. Göz göze geldiler. Çelik soğukluğunda gözleri vardı. *Tercüman* gazetesini sağ tarafından sol tarafına aldı ve Gediz’in sol kolunu sıkıca tuttu:

“Buradan sadece Emniyet Müdürlüğü’ne gidilir, Muzaffer bey,” dedi. Aynı anda Gediz bir başka kişinin diğer koluna girdiğini fark etti. Önlerinde bir taksi durdu. Durakta son gördüğü, orta yaşlı kadının şaşkın bakışlarıydı.

“Atla bakalım,” dedi kasketli adam, Gediz’in başını bastırıp taksinin içerden açılan kapısından iteklerken, “emniyette bize gerçek adını da söylemek lütfunda bulunursun artık”

Kasketli, sağ tarafındaydı. Solunda da biri vardı, içeriden kapıyı açan olmalıydı. Önde, şoförün yanına genç biri oturmuştu. Sol tarafındaki, eğilip aceleyle, üstünkörü ceplerini yokladı Gediz’in.

“Boş görünüyör şimdilik,” dedi.

Kasketli, sabit bakışlarını değiştirmeden; “Gidince iyi bir ararsınız. Belli olmaz bunlar. Kışından bile çıkar bakarsınız...” dedi.

Ön taraftaki şakacı bir havadaydı. Arkaya dönerek; “Kasket de pek yakışmış abi,” dedi.

“Öyle mi?” dedi kasketli, “bundan sonra takayım bari”

“Tıpkı İbrahim Kaypakkaya...” dedi sol tarafındaki. Hep birlikte güldüler. Solundaki, hâlâ kolunu tutmaktaydı. Gediz kollarının arkadan kelepçeli olduğunu fark etti.

“Rahat mısınız Muzaffer beyciğim,” dedi sol tarafındaki, alaycı bir şekilde, “devrimin muzaffer neferi ha ha ha...”

Bundan sonra arabada kimse konuşmadı. Ara sıra ön taraftan cızırtılarla bir telsiz sesi geliyordu.

dinlemede... tamam...”

“Emredersiniz komiserim... tamam...”

Bir binanın önünde durdular. Gediz’i indirdiler.

“Başın önünde yürü bakalım... Sağa sola bakmak yok.” Sol tarafındaki, kolunu bırakmadan Gediz’in başını öne doğru bastırdı.

Merdivenler. Aşağıya.

Aralık bir yere geldiler. Ellerini açtılar.

“Üstünü arayın.”

“Kimliği bu, komiserim,” dedi üstünü arayan genç polis memuru. Birden resmileşmişti ilişkiler.

Kasketli, kimliği alıp baktı.

“Başka bir kimlik bu,” dedi, Gediz’e döndü.

“İyice sahtekârmışsın sen yahu,” dedi, “öbür kimliğin nerede?”

“Başka kimliğim yok.”

“Sahte bu.”

“Hayır. Benim gerçek kimliğim.”

“Bana hikâye okuma. Muzaffer yazan kimliğin nerede?”

“Öyle bir kimliğim yok. Sahte kimlik taşımıyorum.”

“Komiser” diye hitap ettikleri kasketli, genç olana kimliği verdi.

“Şunu hemen araştırın,” dedi.

Üst araması bitince ağır bir demir kapıyı açıp Gediz’i içeri iteklediler.

Karanlık bir hücre. İçeride hiç eşya yok. Işık gelen bir yer de. Beton zemine eski gazeteler serilmiş. Küf ve sidik kokusu.

Gediz bir köşeye gitti. Yere çömeldi. Keskin sidik kokusu alınca hücrenin ortasında oturmayı tercih etti. Yerdeki bir gazeteyi altına çekti. Dizlerini büktü, kollarıyla sarmala-

di. Sigara içmek istedi canı. Boşuna. Artık istediği hiçbir şeyi yapamazdı. Düşünmeye çalıştı. Randevunun parolasını kim vermişti? Rıfkı mı? Suat mı? Evini sorarlarsa ne diyecekti? Evsizim dese. Yutmazlardı. Evdeki *Atılım*'lar ne olacaktı? Sonra parlak bir fikir geldi aklına. Polisi yanıltmak için iyi bir yol olabilirdi bu. TKP'li olduğunu söylerdi. Evet, kendini de yakmış olurdu ama soruşturmayı da saptırırdı. *Atılım*'lar bunun için iyi bir göstergeydi. O zaman da TKP ilişkilerini sorarlardı. İşkenceye dayanabilir miydi? O zamana kadar bunu ciddi bir şekilde düşünmediğini fark etti. Berber Hüseyin nasıl olsa ölmüştü. Ondan almıştım dese. O zaman *Atılım* çıkmıyordu ki. Yok yok, bu saçmaydı. Eve gidip *Atılım*'ları bulacaklardı. Soruşturma TKP yönüne kayacaktı, bu sefer TKP bağlantılarını isteyeceklerdi ondan.

Bir süre sonra bacakları ve beli ağrıdı. Ağır sidik kokusuna rağmen soldaki duvara yaslandı. Gazeteleri birkaç kat yapıp altına serdi. Kıvrılıp uyumaya çalıştı. Bir süre sonra felaket bir şekilde üşüdüğünü hissetti. Kalkıp hücreyi adımladı. Gözleri karanlığa alışmıştı. Yorulup yeniden oturdu. Yine kıvrıldı. Öylece uyuyakaldı.

Dışarıdaki hareketlenmeden, çarpan kapı seslerinden sabah olduğunu tahmin etti. Kalktı. Çok kötü çiş gelmişti. Kapıya vurmaya düşündü. Kim bilir kaç kişi yapmıştı bunu daha önce ve cevap alamayınca bir köşeye işemişti. Heriflere kendini ne diye hatırlatacaktı ki. Zaten her taraf sidik kokuyordu. Bir köşeye gidip uzun uzun işedi.

Rahatlamıştı. Yeniden düşünmeye çalıştı. En önemlisi moraldi. "Moralim yerinde mi?" diye sordu kendine. Hiç de kötü bir ruh hali içinde olmadığını görüp sevindi. Sağlam bir moralle daha sağlıklı muhakeme yürütebilirdi. Baştan alalım bakalım, dedi kendi kendine.

Buna fırsatı olmadı. Kapı tıngırdadı. Dışarıdan bir ışık düştü.

“Bu mu?”

“Bu efendim...”

Kapıda iki kişi vardı. Dünkü kasketliyi sesinden tanımıştı. Kafasında o malum kasketi yoktu artık. Kirli sarı saçlarını karanlıkta bile fark edebildi. Yanında çok uzun boylu, zayıf biri vardı. Amiriydi belli ki.

Uzun boylu amir, içeri bir adım attı. Vazgeçmiş gibi geri çekildi.

“ ff, felaket kokuyor,” dedi, “alın bunu dışarı. Söyleyin, o yokken yıkasınlar burayı.”

“Gel bakalım,” dedi kasketli.

Gediz’i dışarı aldılar.

“Ben  ıkıyorum,” dedi amir, “beş dakika sonra odama getirin”

Merdivenlerden yukarı çıkıp gitti.

Aralıkta, kasketlinin dışında bir görevli daha vardı. Kasketli, Gediz’e yaklaştı.

“Bak,” dedi, “amirimin bütün sorularına doğru cevap vereceksin, ona göre... Yalanını yakalarsa yakar seni, söylemedin deme... Anam avradım olsun yakar... şakası yoktur.”

Orada beş dakika kadar beklediler.

Kasketli, kolundan tutarak “Gel,” dedi. Merdivenleri  ıkıldılar. İki kat yukarısı. Zemin katta bildik bir insan kalabalı ının arasından geçtiler. Bir kat daha  ıkıldılar. Bir kapının önünde durdular. Kasketli kapıyı tıklattı, cevap beklemeden açtı. Girdiler.

Deminki uzun boylu amir masasında oturuyordu.

Neredeyse dostça bir havada, “Gel bakalım, Gediz bey,” dedi, “otur şöyle. Seninle biraz sohbet edelim. Cevaplarının doğru olmasına dikkat et aman, önceden uyardım olayım. Yoksa kötü olur...”

Gediz’in yanında, ayakta duran kasketliye döndü:

“Uyardınız onu, değil mi?”

“Uyardım amirim,” dedi kasketli.

“Oturun.”

Gediz’le kasketli birer maroken koltuğa oturdular.

Amir, hemen söze girdi, masanın üstünde Gediz’in kimliği duruyordu.

“Araştırdık,” dedi, “sahte değil, sana aitmiş. Peki bu Muzafer adı ne oluyor? Sadece bir parola mı?”

“Evet, sadece randevuya has bir parola.”

“Kimi bekliyordun?”

“Bir arkadaşı.”

“Rıfkı’yı mı?”

Gediz, tereddüt etti.

“Bak,” dedi amir, “sana yardımcı oluyorum. Bile bile bilgilerimizi önüne seriyorum. Bunu kimse yapmaz. İyi niyetimizi gör istedim... İstersen dahasını söyleyeyim... Rıfkı bize her şeyi anlattı.”

“O zaman mesele yok,” dedi Gediz.

“Ama gerisini de senden bekliyoruz,” dedi amir, gülümsemeye çalışarak.

”

“Peki, sana bir iyilik daha yapayım, senin yerine ben söyleyeyim. TKP-ML örgütünün bir mensubusun, öyle değil mi?”

TKP-ML mi? Ne demek oluyordu bu? Adamlar İnşa Örgütü’nü TKP-ML’nin bir parçası sanıyor olabilir miydi? Böyle si daha iyiydi. Gerçek örgütten ne kadar uzaklaşırsan o kadar iyi. Belki de Rıfkı, adamları yanıltmak için bu yönde ifade vermişti.

“Evet, öyle.”

“Güzeeeeell,” dedi amir, “seninle anlaşıcağız Gediz bey. Yaşını başını almış bir adamsın... Makul bir insan olduğun her halinden belli. Birbirimizi üzmeden bu işi halledelim. Seni askeriye’nin eline vermeden buradan doğru adli makamlara teslim etmek istiyorum, anlıyor musun beni? He-

le Şu  zel timlere vermeyi hiç istemem. Suyunu çıkarıyorlar  ocukların. Bak, Rıfkı'yı ne hale getirdiler... Bizim karŐımızda kahramanlık tasladı. Mecburen onlara devrettik. Şimdi  ocuğun halini hiç görme. Onlara gidince ne kahramanlık kaldı ne bir Şey... Ne var ne yoksa döktü ortaya... Bize s y- lese olmaz mıydı? Şimdi soracağım soruya doğru cevap vereceksin, söz m ?”

“Evet?”

“Dün gece kayıtlı bulunduğun adrese gittik. Orada başkaları oturuyor. Bize Şu anda oturduğun evini söyleyeceksin. Seninle beraber oraya gideceğiz...”

Eyvah. Atılım'lar. O anda aklına parlak bir fikir geldi.

“Söylemeyi ben de isterdim ama...” dedi, “unuttum.”

“Ne? Unuttun mu?”

“Evet, unuttum. Bende unutkanlık hastalığı var. Raporum var bu konuda. AraŐtırabilirsiniz.”

“Onu biliyoruz,” dedi amir, “Bakırköy'de yatmıŐın beş ay. Sonra da malulen emekli olmuŐsun. Ama hafızan düzelmiŐ, öyle taburcu etmişler seni. G r yorsun, teŐkilatımız ne kadar düzgün ve hızlı  alıŐıyor...”

“Tamamen düzelmiŐ değil. Zaman zaman yeniden hafıza kaybı yaşıyorum.”

“O zaman,” dedi amir, “bir de bizim tedavimizden ge men gerekiyor demektir. Tahmin edersin, hafıza kaybına göre esaslı Çok yöntemlerimiz var. Bizi bu zahmete sokmadan bir kere daha düşün bakalım Şu evinin adresini...”

Gediz, düşünürmüş gibi yaptıktan sonra, “Ne yazık ki, hatırlayamıyorum,” dedi, Şansını sonuna kadar denemekte kararlıydı.

Amir, kasketliye döndü.

“Bizden günah gitti,” dedi, “Gediz beyin hafızasını yerine getirmek size düşüyor.”

Kasketli, ayağa kalktı.

“Gel,” dedi Gediz’e. Koridorun sonundan sola dönüp yukarı giden merdivenlere yöneldiler. Üç kat çıktılar. Ağır bir demir kapı açıldı. Girdiler. Kapı arkalarından gürültüyle kapandı. Karanlık, penceresiz bir koridorun sonunda bir kapı. Boş bir salon, bir masa. Kasketliyi gören iki görevli, ayağa kalktı.

Kasketli, onlara; “Bu arkadaşın hafıza sorunu var da,” dedi, gülerek, “sizin yardımınıza ihtiyaç duyduk...”

“Emredersiniz komiserim,” dedi şişman, kıllı koca elleri olan görevli, “şöyle alalım kendisini”

Bir iskemleyi göstermişti. Gediz oturdu iskemleye. Ellerini arkadan kelepçelediler. Gözlerini bağladılar. Pantolonunun önünü açtıklarını fark etti. Penisine ince, tel gibi bir şey bağladılar. Sol kulak memesine de soğuk bir şey değdi. Görevli birkaç adım uzaklaştı.

Aniden bütün gövdesi sarsılmaya başladı. Elektrik. İşte buydu. Sonunda. Dişleri birbirine çarptı. Vücudunun dağıldığını hissetti. Beyninde şimşekler çakıyordu. Penisinde korkunç bir acı duydu. Sanki penisini bir kerpetenle tutmuş, koparırcasına çekiyorlardı.

Sonra bir sessizlik. Bağırmış mıydı? Evet, bağırmıştı. Sessizlik olunca anlamıştı bunu.

“Hatırlayabildin mi?” Kasketlinin sesiydi bu. Unutmuştu. Gerçekten unutmuştu. Daha doğrusu neyi hatırlaması gerektiğini bilmiyordu. Ne sormuşlardı ona? Bütün gücüyle hatırlamaya çalıştı. Neydi söylemesi gereken? Kasketliye sorsa mıydı? Hayır, sormasa daha iyiydi. Belki de gerçekten hafıza kaybı yaşıyordu. Evet ama ne olacaktı böyle? Öldüreceklerdi onu işkenceden.

“Ne sormuştunuz?”

“Evinin adresini...”

“Hatırlamaya çalışıyorum...”

Aniden yeni bir dalga geldi. Öncekinden de şiddetli bir

acı. Belleğini yokladı. Evi gözünün önündeydi, fakat adresi gerçekten hatırlayamıyordu.

“Durun...” diye bağırdı.

Durdular.

“Rumelihisarı’nda ev...”

“Adres?”

“Adresi hatırlamıyorum, fakat eve götürebilirim...”

“Çözün...”

Bu seferki, taksi görünümünde olmayan emniyetin bir arabasıydı. Kasketli, yine sağ tarafındaydı. Kasketi yoktu, onu Gediz’e hatırlatan tek şey çelik soğukluğundaki gri gözleriydi. Öndeki ve sol yanındaki, daha önce görmediği yeni görevlilerdi. Şoför de öyle. Ellerini yine arkadan kelepçelemişlerdi.

“Soldan yukarı,” dedi Gediz. Araba Rumelihisarı’nın dar sokaklarında yokuşu çıktı.

“Burası.” Durdu araba.

İndiler. Dış kapı açıldı. Merdivenleri tırmandılar. Çatı katına geldiler. Kasketli cebinden anahtarı çıkardı.

“Bu mu anahtarın?”

“Evet.”

Kasketli, anahtarı kilide sokup çevirdi. Kapı açıldı. Girdiler.

İçilmiş sigaraların oluşturduğu yoğun bir zift kokusu.

“Öff... Odanı hiç havalandırmaz mısın sen?”

Gediz içeri girdikleri an odadaki değişikliği fark etti. Kül tablaları dolu bir şekilde mutfak tezgâhının üstüne konmuş, yerdeki kirli eşyalar bir köşeye gelişigüzel yığılmıştı. Atılım’ların olduğu köşeye baktı hemen. Yoktular. Kesinlikle yoktular. Yaşa be Keçi Sülo. Hızır gibi yetiştin demek.

“Otur şuraya,” dedi kasketli, bir iskemleyi göstererek, “biz aramayı bitirene kadar yerinden kıpırdamayacaksın, tamam mı?”

Oturdu Gediz.

“Bir sigara verebilir misiniz bana?”

“Oh beyim,” dedi sivil polislerden biri, “kahve de ister misin?”

Kasketli, bir sigara çıkarıp yaktı, Gediz’in ağzına tutuştu.

Odayı köşe bucak aramaya başladılar.

“Pencereyi açayım mı, komiserim?” dedi polislerden biri, “çok kötü kokuyor içerisi...”

Kasketli, başıyla onayladı. Polis gidip pencereyi açtı.

“Bekâr mısın?” diye sordu kasketli, “Boşandın mı?”

“Hiç ev-len-medim,” dedi Gediz, dudağını yarı aralayıp dumanı dışarı verirken.

Kitaplara baktılar. Tek tek kayda geçtiler.

“Mao’nun kitapları nerede? Maocu değil misin sen?” diye sordu kasketli.

“Evet, öyle...”

“Neydi o? Çelişki üzerine... Halk savaşının zaferi falan. Yok mu onlar?”

“Eskiden okumuştum. Evde yok galiba.”

“Kızıl Kayalar... Mao’yu mu anlatıyor bu?”

“Çin komünistlerini anlatıyor.”

“İnanıyor musun bu palavralara?”

“Evet.”

“Şunu da kaydet,” dedi kasketli, kitapları kaydeden polise, “*Direnme Savaşı*... Bunu ben de okumuştum. Yaman adamlar ama allah hakkı için...”

Sonra Gediz’e döndü:

“Bizi de o kadar kültürsüz sanma, Gediz efendi. Polis kolejinde bunların hepsini okuttular. Zaten sizleri en iyi bu kitaplardan öğreniyoruz. Ama nerede Vietnam komünistleri, nerede siz... Onlardaki inanç sizde olsa şimdi çoktan yapmıştınız devrimi...”

Gediz, yatağın altındaki çantayı hatırladı. İçinde pek önemli bir şey yoktu, öbür evden kalan ıvır zıvır kâğıtlar, fotoğraflar falan... Onların heriflerin eline geçmesini hiç istemezdi. Yatağın altına doğru çaktırmadan baktı. Çantayı göremedi.

Aramanın sonlarına doğru polislerden biri yatağın altına baktı. Bir süpürgeyle faraştan başka bir şey çıkmadı. Demek, Keçi Sülo ne olur ne olmaz diyerek çantayı da götürmüştü. Tamam da iki aydan fazla bir zaman eve uğramayan Keçi Sülo, nasıl olmuştu da yakalandığını anlayıp veya tahmin edip evi boşaltmıştı? Neredeyse imkânsız bir şey, bir mucizeydi bu. Sevinç ve şükran doluydu içi. Ona sarılmak, göğsüne bastırmak için büyük bir özlem duydu.

Arama bitmişti. Polisler, hayal kırıklığına uğramış gibiydi.

“Silahın nerede?” diye sordu kasketli, “Nereye sakladın?”

Gediz, birden kornişteki notu hatırladı. Kalbi hızla çarptı.

“Silahım yok,” dedi.

“Tamam, burada yok da, nereye sakladın?”

“Silah kullanmam.”

Komiser, “Silahsız bir TIKKO’cu ha...” dedi alaycı olmaya çalışan bir sesle, “ilk defa rastlıyorum. Döndüğümüzde onu da hatırlatmasını biliriz sana. Toparlanın, gidiyoruz.”

Gediz, rahat bir nefes aldı. Kornişteki notu bulamamışlardı. Sevinci bir kat daha arttı.

Emniyete döndüklerinde silah için yeniden işkenceye yattıklarını bekledi, ancak bir daha silahtan söz etmediler. Akşama doğru hücrelerinden çıkarıp amirin odasına götürdüler.

Amir, aynı dostça havadaydı.

“Şimdi seni Rıfki ile yüzleştireceğim,” dedi, “o her şeyi itiraf etti. Senin karşında da tekrarlayacak. Sen hiç konuşmayacaksın. Sonrasında ifadeni yazılı hale getireceğiz. Onun

anlattıklarını ifadende tekrarlarsın, olur biter. Yine iyi yırttın... ne dersin?”

Gediz bir şey söylemedi. Rıfkı'nın anlatacaklarını merak ediyordu.

Biraz sonra Rıfkı'yı getirdiler. Perişan bir durumdaydı. Elleri arkadan kelepçeliydi. Yüzü gözü şiş içindeydi, yüzünün sol tarafı tamamen morarmıştı. O gri-sarı mikadan madde ateşe tutulup bir miktar eritilmiş, eğilip bükülmüş gibiydi. Her zamanki yakası kirli gömleği ise şimdi kirden neredeyse simsiyahtı.

Amir, Rıfkı'ya bakıp; “Bize anlattıklarını tekrarla bakalım Erdal,” dedi. Demek esas adı Erdal'mış, diye düşündü Gediz.

Erdal, teybin düğmesine basılmış gibi mekanik bir sesle, duraklamaksızın konuşmaya başladı:

“Ben TKP-ML üyesi Erdal Taşçı. Kod adım Rıfkı. Görevim, TKP-ML'nin Marmara Bölge Komitesi'ne bağlı İstanbul İl Komitesi'nin alt hücre bağlantılarından bir kısmını yürütmek. Bana bağlı üç hücre vardı. Muzaffer'le de bir bağlantım vardı, ancak onun hücresi yoktu. Yakın zamanda bir hücreye dâhil etmeyi düşünüyorduk, buna fırsat kalmadan yakalandım.”

“Muzaffer'in esas adını biliyor muydun?”

“Hayır. Sadece kod adını biliyorum.”

“Ne görevler verdin ona?”

“Bir görevi yoktu. Sınanma aşamasındaydı. Sadece parti-nin siyasetleri hakkında bilgilendiriyordum.”

“Üyeler de mi sınanıyor?”

“Üyeydi, fakat henüz hücrelere katmamıştık.”

“Neden? Güvenmiyor muydunuz yoksa?”

“Sınıyorduk.”

“Görev vermeden sınama olur mu?”

“Ne görev vereceğimizi düşünüyorduk, fakat olmadı...”

“Muzaffer'le bağı kim kurdu?”

“Üst komiteden bildirdiler. Çapa durağında buluşturdular bizi. Hücre çalışmasında üst komitedekileri şahsen tanımayız.”

“Ne dediler sana? Bu adam parti üyesidir, git onunla buluş mu dediler?”

“Önce parti üyesi değildi. Sonra üye yapıldı.”

“Sınamadan mı?”

“Benim verdiğim raporlara göre yaptılar.”

“Sen olumlu rapor verdin, öyle mi?”

“Evet, yukarıya ben önerdim, üye yapalım diye.”

“Nesine güvendin de önerdin?”

“Buluşmalarımızda öyle bir intiba edindim.”

“Yani diyorsun ki, bu arkadaş partinizin üyesidir?”

“Evet.”

“Ona yazılı bir belge verdin mi? Parti yayını falan?”

“Güvenlik nedeniyle sadece okutuyor, ayrılmadan önce de geri alıyordum.”

Amir, alaycı bir tavırla, “Sıkı teşkilatmışsınız yahu...” dedi. “Peki. Bu kadarı yeter. Götürün”

Rıfkı'yı götürdüler. Hiç göz göze gelmemişlerdi. Rıfkı, sürekli yere bakarak konuşmuştu. Söyledikleri, Gediz'i parti üyesi olarak göstermenin ötesinde hiçbir suçlama içermiyordu. Haberdar olduğu ama içeriğini bilmediği özel görevinden de söz etmemişti. Bunu söyleseydi suyunu çıkarırlardı işkencede ve işler iyice karışır. Bu, o koşullarda Gediz için verilebilecek en iyi ifadeydi. Gediz'i her türlü bağlantıdan, herhangi biri hakkında ifade vermekten kurtarıyordu. Esas iyi olan, İnşa Örgütü diye bir şeyin isminin hiçbir şekilde geçmemesiydi. Üyelikten dolayı mahkûm olacaktı, kesindi bu, fakat Rıfkı'nın ifadesiyle bütün örgütsel bağların dışında tutulmuş oluyordu. Böylece esas örgütüyle ilgili sorguya çekilmeyecekti. Üstelik TKP veya İGD ilişkile-

ri de tamamen gizli kalmış oluyordu. Bundan iyisi can sağlığıydı. Rıfkı belli ki İnşa Örgütü'nden değil, sadece TKP-ML'den söz etmişti.

Bundan sonra her şey büyük bir hızla olup bitti. Rıfkı'nın söylediklerini doğrulayan bir ifade verip imzaladı Gediz. Ardından mahkemeye çıkarılıp tutuklandı ve soluğu Sağmalcılar Cezaevi'nde aldı.

Orada Gediz'i yeni bir sürpriz bekliyordu.

12 Eylül darbesi, henüz Sağmalcılar Cezaevi'ne inmemişti. Koğuşların aşırı kalabalığı bunun göstergesi olarak alınabilirdi, olağanüstü bir baskı göze çarpmıyordu. Girişteki ve koridorlardaki asker kalabalığına rağmen koğuşlar örgütlerin hâkimiyetindeydi.

Gediz, 2. koğuştan içeri girince kapıya yakın olanlar, başlarını çevirip yeni gelene baktılar. Diğer tutuklulara göre saç biraz daha uzun olan, yapılı, otuz yaşlarında biri yerinden kalkıp Gediz'e doğru geldi.

"Merhaba," dedi, "tek mi geldiniz? Adım Bedri..."

"Evet," dedi Gediz, "tek başıma tutuklandım." Sonra da ekledi: "Gediz."

"Bugünlerde bu olağanüstü bir durum," dedi Bedri, "hangi örgüt?"

"TKP-ML üyeliğinden tutuklandım."

"Eh, doğru koğuşa vermişler sizi. Bu koğuş ağırlıklı olarak TKP-ML koğuşudur. İdare, hâlâ anlaşmalara riayet ediyor demek ki. Birkaç Dev-Solcu ve MLSBP'li de var, fakat onlar yakında kendi koğuşlarına geçerler."

“Dağıtımı örgütlere göre mi yapıyorlar?”

“Şu anda öyle de, anlaşılmayı yakında bozar bu herifler. Darbeden beri yeni düzenlemeler yapıyorlar. Bekliyoruz. Buyur otur, arkadaşlarla tanış. Gediz’di değil mi?”

Tanıdık bir ses duydu ranzalardan.

“Gediz...”

Üst ranzada bağdaş kurmuş sohbet eden, çoğunlukla saçları üç numaraya vurulmuş, birbirlerinden ayırt edilmeleri zor, tutuklu kalabalığına baktı. Aralarından biri ayağa kalkıp hızla indi ranzadan ve Gediz’in yanına geldi.

“Tanımadın değil mi?”

“Suat...”

“Evet evet... Yanlış gör-müyor-sunuz. Suat Yalman kar-şı-nızda duruyo...”

“Ben seni...”

Suat onu kucakladı.

“Seni gör-düğüme çok sevindim, Gediz. Elbette hapse girdiğine değil.” Gülümseyerek, yeşil gözleriyle çipil çipil baktı Gediz’e. Gözlükleri yoktu. Sokakta rastlasa tanımazdı. Yüzündeki çizgiler artmıştı. Yanaklarındaki pembelikten eser yoktu artık. Esmerleşmişti de. Saçlar da üç numaraya vurulunca...

“Şaşırdın değil mi?” dedi Suat, Gediz’in kolundan tutup koğuşun alt ranzalarından birine sürüklerken, “Artık lens takıyo-rum...”

Bir köşeye oturdular. Değişiklikleri saptamak ister gibi birbirlerini baştan aşağı süzdüler.

“Adana’da sanıyordum seni,” dedi Gediz, “bana not yollamıştın ya...”

Parmağını dudağına götürdü Suat.

“Sus.. aman... Buğada heğ tüğ insan vağ. Dikkatli olmalıyız. Adana’da yakalanmadım. Buğada Adana hikâyesini bilen yok... Sen nasıl yakalandın?”

“Randevuda,” dedi Gediz, “şu bizim meşhur randevu vardı ya Rıfkı’yla”

“Ha... anladım. Rıfkı veğmiştiğ tabii...”

“Evet, yüzleştirdiler. Ama onun ifadesiyle ucuz kurtardım.”

“Ama seni yakalatmış...”

“Doğru da, beni TKP-ML’li olarak gösterip daha köklü bir sorgudan geçmemi engelledi.”

“Seni kuğtağmak için yapmadığını tahmin etmişsindiğ...”

“Nasıl yani?”

“TKP-ML’deki geçcek ilişkileğini veğmemek için seni veğmiş, anlamadın mı?”

“Rıfkı TKP-ML’de mi?”

“Senin gelişmeleğden habegin yok. Neleğ oldu neleğ... Anlatsam aklın duğuş. Ama duğ şimdi, konuşmak için daha çok zamanımız olacak.”

Aklına bir şey gelmiş gibi durakladı Suat.

“Zamanımız çok diyoğum, fakat belki de fazla zamanımız yok.”

“Neden?”

“Öğgüt benim tutuklandığımı biliyoğ mu, bilmiyoğum. Habeğleği olduğı an buğadaki duğumum boka sağağ.”

Suat’tan duymaya alışık olmadığı sözlerdi bunlar. Hapishane dili miydi?

“Neden ki?”

“Sana yolladığim notta ne yazıyoğdu, hatığlasana...”

“Örgütsel tecrit falan... Ezberlemiştim ama şimdi tam hatırlamıyorum, öyle bir şeydi işte...”

“Doğğ... Adana’da öğgüt beni tecğit etti. Sonunda elleğinden kaçtım. Fakat İstanbul’da bu sefeğ polise kaptığdım yakayı.”

“Gerçekten hiçbir şey anlamıyorum.”

“Sana heğ şeyi anlatacağım,” dedi Suat, alnında ter damla-

cıkları oluşmuştu, elinin tersiyle sildi. “Havalandırmaya çık-
kağıdıklağında daha rahat anlatığım, volta atağken. Yanımız-
da yögemizde bizi duyan biğileğinin olmasını istemiyoğum,
anlıyoğ musun? Duğumum çok kğitik...”

“Tamam,” dedi Gediz.

“Gel, sana biğ yatak bulalım. Kapı kenağında biğkaç boş
yeğ olacaktı. Koğuş soğumlusu sana biğ yeğ gösteğig.”

Kalktılar. Suat çevresine bakındı.

“Hah, Bedği oğada, gel,” dedi Gediz’e.

Öğleden sonra havalandırmaya çıkarıldıklarında Suat, Ge-
diz’e, bağlantıları koptuktan sonra bütün olup biteni, örgüt-
teki bölünmeleri tek tek anlattı, Gediz’in sorularını da ara-
da bir yanıtlayarak.

THKP-C’li küçük bir grup İnşa Örgütü’ne katıldıktan son-
ra her şey değışmişti. Bu küçük grup, örgütün bütün ideo-
lojik yönelimini belirlemişti neredeyse. Örgüt, Maoculuk-
tan Enver Hocacılığ a evrilmişti. Elbette böyle önemli bir de-
ğışim kavgasız gürültüsüz olmamıştı. Değışime, Merkez Ko-
mitesi’nde ve eski örgütsel yapıda direniş başlamıştı. Suat da
Merkez Komitesi’nde direnenlerden biriydi, hatta lideri sayı-
labılırdı. Muhalefetin yönelimi konusunda ayrılık çıkmıştı.
Bir kısım muhalif, örgütü terk edip yeniden TKP-ML’ye ka-
tılmayı savunmuştu. Suat ve diğ er bir kısım muhalif ise, ör-
güt içinde kalıp mücadele etmeyi. TKP-ML’ye katılma yan-
lıları sonunda çekip gitmişlerdi. Selami ve Rıfkı da araların-
daydı.

“Demek Rıfkı poliste TKP-ML’liyim derken numara yap-
mıyordu...” dedi Gediz.

“Tabii ki yapmıyoğdu.”

“Beni de TKP-ML üyesi göstermesinin sebebi şey mi?...”

“Evet şey...” diyerek güldü Suat, “muhtemelen işkence
kağşısında geğçek bağlantılağını veğmemek için seni hatığ-

ladı. Şu günleğde TKP-ML'ye kağşı büyük biğ opeğasyon vağ. Ben de bu yüzden yakalandım.”

“Peki sen nasıl yakalandın? Seni de mi Rıfkı yakalattı?”

“Hayığ, ben Selami'nin evinde yakalandım. Selami de TKP-ML'ye geğı dönenleğden biğıydi. Ama olaylağın sığası- nı bozmadan gitsek daha iyi oluğ.”

Attıkları kısa voltadan Gediz'in başı dönmişti. Volta denen şeye henüz alışmamıştı. Avlunun تنها bir köşesinde gidip geliyorlardı. Suat, kaldığı yerden anlatmaya devam etti.

TKP-ML'ye gidenler gitmiş, kalan “sağlar” örgütün eski Maocu çizgisi doğrultusunda muhalefeti sürdürmüştü. Örgütün daha önce hazırlıkları başlamış bulunan kongre çalışmalarını bu dönemde iyice yoğunlaşmıştı. Kongre, aynı zamanda yeni ideolojik çizginin tescili anlamına gelecekti. Bu yüzden yeni çizginin hâkimiyetindeki merkez, muhaliflerin kongrede temsil edilmemesi için elinden geleni yapmış, her türlü tertibe girişmişti. Delege seçimlerinde, merkezden gelen temsilciler muhalifleri tasfiye etmek için olmadık hilelere başvurmuşlardı. Bu çatışmada Suat'ın durumu çok kritiktir. Çünkü Suat hâlâ eski yapının Merkez Komitesi üyesi görünüyordu.

“Göğünüyoğdum diyoğum. Çünkü muhalefete geçtiğim andan itibaren beni hiçbir Meğkez Komitesi toplantısına katmadılağ. Özellikle o Feğit denen heğif önledi benim katılmamı. Bundan eminim.”

“Ferit kim?”

Keskin bir dönüş daha yaptılar duvarın dibinden.

“Tabii sen Feğit'i de bilmiyoğsun. İşte o THKP-C'li gğup-tan kopup bize katılan gğubun lideğı. Zaten bana kalığsa ideolojik çizgiyi saptığın esasen o heğif... Eski gğubundan ayğılığken bazı mali olanaklağı da taşıdığı söyleniyoğ. Belki de bu yüzden bu kadağ etkili olabildi.”

“Kimin nesidir?”

“Bilmiyoğum. Bildiğim tek şey çok tehlikeli biri olduğu. Tilki gibi kuğnaz. Hiç yüz yüze gelmedik. Geççek adını da bilmiyoğum. Feğit değil, ifğit olmalı...”

Suat voltanın yarısında durdu. Gediz’i kolundan tuttu. Gözlerinin içine baktı.

“Sana biğ şey söyleyeceğim ama moğalin bozulmasın...”

“Söyle... Nedir?”

“Senin kız vağdı ya hani... Sibel.”

“Evet.”

“Feğit’in sevgilisiydi.”

Donup kaldı Gediz.

“Neden o zaman söylemedin?”

Suat bir an durakladı.

“O zaman bilmiyoğdum ki. Songadan öğğendim.”

Gediz’in gözünün önünden 1 Mayıs görüntüleri geçti.

“Sibel öldü,” dedi, “1 Mayıs’ta... O herif... O korkak herif...”

Suat, şaşkınlık ve merakla Gediz’e baktı. Gediz’i kolundan tutup bir köşeye çekti. Çöktüler.

“Öldü mü? Bilmiyoğdum. Hangi koğkak heğif?”

“1 Mayıs’ta gördüm Sibel’i... Kargaşa çıktığında önümden koşuyordu. Yanında biri vardı. Tanımadığım biri...”

Gediz’in gözleri sabitleşmişti. Sayıklar gibiydi.

“Sibel’i ben çıkarttım ezilen insanların arasından. Yanındaki ise onu bırakıp kaçtı gitti. O korkak herif... Ferit...”

“Hiç şaşığmadım,” dedi Suat, “koğkağın biğ olduğu kesin. Demek Sibel öldü?”

Gediz yutkundu.

“Evet.”

Suat, elini Gediz’in omzuna koydu. Bir süre düşündü. “O ifğitin 1 Mayıs göstegisine katılmış olacağını hiç sanmam. Daima geği planda kalan, koğkağın biğ olduğunu biliyoğum...”

“Bence oydu,” diye ısrar etti Gediz.

Bir süre konuşmadılar.

Suat; “Sigağan vağ mı?” diye sordu.

“Yok. Burada sigara satılıyor mu? Sen içiyor musun ki?”

“Sıkıntıdan başladım. Beş altı ay oluyoğ. Sen şugada bekle, alıp geleyim.”

Suat iki sigarayla geldi. Sigaralarını yaktılar. Suat içine çekmesini bilmediğinden dumanı havaya üfleyip duruyordu. İçinden güldü Gediz. Bir türlü öğrenemedi şu mereti içine çekmesini, dedi kendi kendine. Kendisi de ne zamandır sigara içmiyordu. Başının döndüğünü hissetti. Sigaralarını söndürünce volta atmaya başladılar.

Kongrenin hemen öncesinde, muhtemelen Ferit’in de katıldığı, Suat’tan gizli yapılan bir Merkez Komitesi toplantısında onun Merkez Komitesi’nden çıkarılması kararı alınmıştı. Suat bunu sonradan öğrenmişti. Bu kararı Suat’a söylememiş, sadece kongre çalışmaları için Adana’ya gitmesi gerektiğini bildirmişlerdi. Suat, bunun kendisini merkezden uzaklaştırmak için alınmış bir karar olduğunu anlamış, fakat örgüt disiplinine sonuna kadar uymakta kararlı davranmış ve itiraz etmeden Adana’nın yolunu tutmuştu. Adana’daki görevi, sözde oradaki kongre çalışmalarını örgütlemektir. Oraya gittikten kısa süre sonra tecrit uygulaması açıktan yürürlüğe konmuştu. Değil kongre çalışmalarını örgütlemek, örgütle herhangi bir temasa geçmesi bile engellenmişti. Adana’nın kenar mahallelerinde, balçıga dönmüş yolların en ucundaki bir gecekonduda “kitap okuma görevi” verilmişti ona. Adana’yı hiç bilmiyordu. İlişkilerden tamamen habersizdi. Kendisiyle temas halinde olan iki kişi ona adeta “kuşkulu” muamelesi yapıyordu. Bir süre sonra bu muamele açıktan ev hapsine dönüşmüştü. Artık evden çıkması da engelleniyordu. Zaten çıksa nereye gidecekti ki? En fazla kaçıp izini kaybettirebilirdi. Şefler buna da izin vermek istemiyorlardı. Kendisine açıktan açığa

tecrit kararı söylenmese de her şey ortadaydı. O günlerde malum notu Gediz'e gönderebilmişti. Evinde kaldığı gece-kondulu, iyi bir insandı. Orta yaşlara yaklaşan mevsimlik bir işçiydi. Yaz aylarında çevredeki çırcır fabrikalarında iş bulabilen bir gariban. Suat'a tecrit uygulandığının farkındaydı. Ona acıyordu. Akşamları yaptıkları sohbetlerde Suat ona muhalefet ettiği için böyle bir muameleye maruz kaldığını anlatmış ve sonunda onu, Gediz'e yolladığı notu yazıp postalamaya ikna etmişti. Güvenlik nedeniyle herhangi bir yazılı not vermemiş, nota yazacaklarını ve adresi ezberletmişti. Suat'ı tecrit altında tutanlar Cemil Usta'nın da üzerini her an arayabilirlerdi. Aynı zamanda bu polise karşı da bir önlemdi.

"Sınıf sezgisi güçlü biğ işçiydi Cemil Usta," dedi Suat, "ona güvenmekle doğğu biğ şey yaptığımı kanıtladı. Sana rastlayıncaya kadağ notun eline ulaştığından emin değildim, fakat yolladım değken doğğu söylediğini biliyoğdum."

"Hakkımda söylenenlere inanma yazıyordu mektupta. Ne diyorlardı ki?" diye sordu Gediz.

"Heğ zamanki geçizekâlı iftiğalağ işte," dedi Suat, durup biraz soluklanarak, "hakkımda yalanlağ yaydıklağın biliyoğdum. Cemil Usta biğ gün bunlağı söyledi bana. Benim için buğjuva çocuğu diyoğlağmış, babamın elçi ama aslında MIT göğevlisi olduğunu, benim de MIT'e hizmet ettiğimden kuşkulandıklağın yayıyoğlağmış. Tanıdığım eski ağkadaşlağımın kulağına böyle şeyleğ gidebiliğdi. Heğ şeye dayanığdım da buna dayanamazdım, anlıyoğ musun?"

"Ama benim bir tek Rıfkı'yla bağım vardı. O da başka örgüte katılmış zaten."

"Tamam da bu ö-r-güt işle-r-i kağışıktığ. Rıfkı'yı yeniden ikna edebiliğleğdi, oynak biğidiğ zaten. Songa seninle başka biği ağacılığıyla da bağ kuğabiliğleğdi. Me-r-kez Komite randevudan habeğdağdı. Başka öğğütsel ilişkiğime de aynı

mealde notlağ yolladım. Sağ olsun Cemil Usta... Yaşadığımı sügece o yiğit insanı asla unutmuyacağım...”

Suat'ın gözleri yaşarmıştı. Gediz ona dikkatle baktı. Tanıştıkları ilk zamanlara gitti. İşte gerçek Suat, diye düşündü. O sert, kararlı görünümün altında her zaman duygusal bir çocuğun yaşadığını düşünmüştü.

“Ben tecğit altındayken kong-r-e yapıldı ve yeni çizginin hâkimiyeti kong-r-e ka-r-a-r-la-r-ıyla tescil edildi. Ağtık bu ö-r-gütte muhalifleğe hiçbiğ hayat hakkı yoktu. Feğit, ö-r-gütün biğinci değilse de önde gelen biğkaç lide-r-inden biği olağak pağladı. Bu koşullağda öğgütün tecğitinden kaçmaktan başka çağem yoktu. Biğ gece yağısı Cemil Usta'nın veğdiği giysileğle ve pağayla evden kaçtım ve soluğu otobüs teğminalinde aldım. Kaçmadan önce, Cemil Usta'yı soğumluluktan kuğtağmak için şöyle biğ plan yaptık: Cemil Usta, çığçığ fabğikasında yeni biğ iş bulmuştu. Kendini kasıtlı biğ şekilde gece vağdiyasına yazdığmıştı o hafta. Ihmal ettiğİ tek şey, gece vağdiyasında çalıştığİnı ö-r-güte bildİğmeyi ‘unutması’ydı. Küçük biğ ihtiyağla kuğtağığdı.”

Suat, İstanbul'a gelince, artık TKP-ML'li olan eski arkadaşısı Selami'yi aramıştı. Selami, yeni evlendiğİ karısıyla birlikte örgütün çalışma yaptığİ semtlerden birinde, Zeytinburnu'nda oturuyordu. Deri işçileri içinde örgütün önemli bağlantıları vardı. Eski tanıdıkları aracılığıyla Selami'ye ulaşmıştı. Selami onu dostça karşılamıştı. Suat'a, TKP-ML'ye katılmasını önermişİti. Suat inatçı adamdı. Ona yapılanları, Ferit'in ve Merkez Komitesi'ndeki diğİerlerinin yanına bırakmak niyetinde değİldi. Eski muhalif ilişkilerini toparlamaya girişmişİti. Selami'yi de, bir toparlanma yarattıktan sonra topluca TKP-ML'ye katılacakları noktasında ikna etmişİti. Belki de gerçekten yapacaktı bunu, ancak önce Merkez Komitesi'ne esash bir darbe indirmeliydi. O günlerde askerİ darbe gerçekleğmiş ve TKP-ML'ye karşı büyük bir operas-

yon başlamıştı. Selami'nin evi de basılan evler arasındaydı. Orada yakalanmıştı.

“Madem İstanbul’a geldin, beni neden aramadın?” diye sordu Gediz.

“Ağamadım mı?” diyerek güldü Suat, “Sen öyle san. Hem de öyle biğ ağadım ki. Evine gittim. Biğileği çıktı. Ağtık oğada otuğmadığını söyledileğ. İstanbul’a geldiğimin ikinci haftası, öggütün ağına düşme pahasına cumağtesi günü Çapa’daki randevuya gelecektim. Şu talihe bak ki, peğşembe günü yakalandım.”

Gediz’e önce kapı kenarında, üst ranzada bir yer vermişlerdi. Suat’ın yanında bir yer açılınca oraya geçti. Suat’ın yatağı, alt ranzadaydı, duvara yakın. Bazen havalandırmaya bile çıkmaz, yan yana uzanır, uzun uzun konuşur, dertleşirlerdi. Suat’ın en büyük derdi, bir operasyon sonucunda hapishaneye İnşa Örgütü mensuplarının gelmesiydi. O zaman TKP-ML’li olmadığı ortaya çıkacak, daha kötüsü, İnşa Örgütçüler, büyük ihtimalle onun hakkındaki iftiralarını burada da yayacaklardı. Hatta TKP-ML’lilere, “bakın gördünüz mü, şimdi de sizin içinize sızmaya çalışıyormuş,” diyeceklerdi. Selami onu sonuna kadar savunurdu, fakat bu yeter miydi ki?

“Biliyoğ musun?” dedi Suat bir gün ranzada uzanmış, kısık sesle sohbet ederlerken, “Hayat çok tuhaf biğ şey. Şu anda buğada olmak yeğine Cenevge’de de olabiliğdim. Bu pis kokulu koğuş yeğine püfüğ püfüğ esen Leman Gölü’nün üzeğindeki Le Pont de Bğent’de. Saçlağımı okşağdı rüzgâğ... Altımdan akıp gideğdi mavi-yeşil beğğak sulağ. Bütün dünya, bütün evğen altından akıp gidiyoğ sanığsın. Önünde Boğdeaux şağabın. Şu anda sanki oğadayım...”

Gediz, şaşkınlıkla baktı Suat’a. Ondan ilk kez böyle şeyler duyuyordu. Suat’a ne oluyordu?

“Pişman mısın?” diye sordu sonunda, “Cenevre’yi... oraları özlediğini, özleyeceğini aklıma bile getirmezdin” Suat, gözlerini üst ranzanın yaylarından ayırmadan yanıtladı onu:

“Pişmanlık... Keşke bunu bilebilseydim. Pişmanım diyemeyeceğim. Devğime inancım sağıslandı ama ne bileyim, ruhumun kışıldığını senden saklayacak değilim, Gediz. Eski ağkadaşımın ve ruhumu sakınmasızca açabileceğim tek insan sensin. Beni suçlamayacağını biliyogum.”

Sonra Gediz’e baktı.

“Sen ne düşünüyogsun? Devğimle bağdaşğ şeyleğ mi bu pislikleğ? Bazen ne düşünüyogum, biliyog musun? Keşke diyogum, edebiyatta ısığ etseydim. Belki de devğime bu kanaldan daha yağağlı oludum. Akıntıya çok küğek çektik, ağtık akıntı da bitti. Şimdi biğ bataklığın oğtasındayız, küğek bile çekilemiyog bu bataklıkta, anlıyog musun, tam biğ bataklık...”

“Hapishane koşulları moral bozucu elbette,” dedi Gediz, Suat’tan kendisine doğru esen rüzgâra bütün iradesiyle direnmeye çalışarak, “fakat pişmanlık duymak iyi bir şey değil. Devrimin kolay bir şey olmadığını başından biliyorduk. Bile bile bu yolu seçtik. Aslında bunu kendim için pek söyleyemem. Ben biraz da sürüklendim. İrademle bu yolu seçtiğimi bile söylemem zor. Fakat sen... Önünde çok net iki yol vardı. Bilerek bu yolu seçtin...”

Buna benzer konuşmalar tekrarlandı aralarında. Gediz, Suat’ın, içinde bulunduğu koşullar dolayısıyla önemli bir moral bozukluğu yaşadığını düşünmeye başladı. Elinden geldiği kadar moralini düzeltmeye çalıştı, bu konuda pek başarılı olamadığını gördü. Suat, burjuva geçmişini gittikçe özlemle anar olmuştı. Bir zamanlar aşağılamayla söz ettiği babasını ve iki yıl önce bir uçak kazasında ölen üvey annesi Tili’yi bile iyi yanlarıyla hatırlıyor, elli yaşına merdiven dayadığını, artık bir kenara çekilecek yaşa geldiğini söyleyip

duruyordu. O eski günlerden hapishane gerçekliğine döndüğü zaman güzel bir rüyadan uyanmış gibi çevresine bakıyor ve yüzü acıyla buruşuyordu.

TKP-ML komününün başı Bedri, bir gün komünü toplantıya çağırdı. Belli ki, acil ve önemli bir toplantıydı bu. Bedri sertçe, "Hastalık falan dinlemem, herkes katılacak," demişti. Suat'ı bir heyecan almıştı. Heyecanını belli etmemeye çalışıyordu, ancak çene kaslarının titrediği Gediz'in gözünden kaçmamıştı.

O akşam yapıldı komün toplantısı. Toplantıya, genel komne dâhil olan Dev-Solcular ve MLSBP'liler ağırılmamıştı. Durumu anladıklarından saygıyla ve sessizce ranzaların ortasındaki boşlukta bulunan masaya oturup bir şeyler okumaya çalıştılar. Toplantı, sol taraftaki ranzaların üst katında yapılıyordu. Yaklaşık kırk kişi vardı. Suat'la Gediz de Bedri'nin bulunduğu yerin tam karşısında bir köşeye iliştiler. Selami, Bedri'nin hemen yanı başındaydı.

Bedri bir açılış konuşmasıyla başlattı toplantıyı.

"Arkadaşlar," dedi, "bu akşam burada iki önemli konuyu konuşmak üzere toplanmış bulunuyoruz. Birincisi... cezaevindeki yeni gelişmeler konusunda yapmamız gerekenler. Biliyorsunuz, idare, darbecilerin emirleri doğrultusunda yeni düzenlemelere gitmek istiyor. Bizler asker kişiymişiz ve dolayısıyla askerî bir cezaevindeki bütün disiplin kurallarına uymak zorundaymışız. Buna bağlı olarak tek tip elbise meselesi var. Mahkemeler henüz başlamış değil, fakat askerî yönetim mahkemelerde tek tip elbise uygulamasını başlatmak istiyor. Öte yandan, askerî darbeden beri kulağımıza bazı söylentiler geliyor. Hapishanede yeni bir düzenlemeye geilecekmiş. Yani koğuşlar örgütsel aidiyete göre dzenlenmeyecekmiş artık. Başka tür bir 'karıştır barıştır' siyaseti uygulama hazırlıkları içindeler. 3. koğuşa yeni bir tutuklu

grubu geldi dün. Duyduğumuza göre, İnşa Örgütü'ne yapılan yeni bir operasyonda tutuklananlarmış bunlar...”

Bunu duyunca Suat'ın yüzü kül gibi oldu ve dirseğini Gediz'in dirseğine bastırdı. Gediz de karşılık verdi.

“Biz buradaki farklı örgütlerden arkadaşların kendi örgüt koşullarına verilmesini beklerken, duyumlarımıza göre, idare, buradan bir kısmımızı başka bir koğuşa, yeni gelen İnşacıları da bu koğuşa vermeyi planlıyormuş. Bu doğrusa, boyun eğecek miyiz, yoksa direnecek miyiz? İkinci konu da bu.”

Suatların bulunduğu sıradan biri el kaldırdı.

“Evet, Baran arkadaş...” dedi Bedri.

Baran, güçlü bir Kürt aksanıyla, “Birinci madde ile ikinci madde bence iç içe,” dedi, “bunları ayrı ayrı görüşmeyelim. Aslında karar vermemiz gereken tek bir konu var. Cezaevinde kurulmak istenen yeni askerî düzene karşı ne tavır alacağız?”

Toplantı gece yarısına kadar sürdü. Hararetli tartışmalar yapıldı. Tartışmalar bazen sertleşti. Bazen de hep birlikte gülündü. Sonunda her türlü değişikliğe karşı direnme kararı alındı.

O günden sonra gergin bir bekleyiş içine girdiler. Kulaklar kırışteydi. Her yoklamada, koğunun kapısının her zamansız açılışında bir heyecan dalgası esiyordu. Eskisinden farklı ilk uygulama, yoklamalarda içeriye iç güvenlikten sorumlu kalabalık bir inzibat müfrezesinin doluşmasıydı. Askerî yoklama düzeni henüz başlamamıştı ama eli kulağındaydı. İlk direnişi bu noktada ortaya koymayı planlamışlardı. Askerî düzende hazırola geçmeleri istendiğinde buna uymayacaklardı.

O gerilimli günlerde havalandırmada volta attıkları bir seferinde Suat, Gediz'e dönerek:

“Kafama takılan, soğguladığım biğ süğü şey vağ,” dedi, “mesela Nâzım’ın şu meşhuğ, ‘Akın vağ güneşe akın/Güneşi zaptedeceğiz/Güneşin zaptı yakın’ dizeleği biğ abağtma değil mi sence? Bana geğeksiz biğ ajitasyon gibi geliyoğ. Edebi değegini tağtışmıyoğum bile... Bu, genç militanlağa lüzumsuz biğ *self-confident* veğmekten öte ne kazandığıyoğ alah aşkına?”

Gediz, Suat’a yan yan baktı.

“Selfkonfident... nedir o?”

“Ah...” dedi Suat, “kusuğuma bakma be... Son zamanlağda beynime neğedeysel unuttuğum eski İngilizce kelimeleğ üşüşmeye başladı. Nedenini bilemiyoğum. Kendiliğinden dilime geliyoğlağ... Özgüven demek istemiştim.”

“Özgüven gereksiz bir şey değil ki,” dedi Gediz, hoşnutsuzlukla, “mücadele eden insanların ihtiyaç duyduğuş bir şey bu...”

“Bence heğ şeyin aşığısı kötüş be, Gediz,” diye sürdüdü Suat, “biğ ilaç tedaviye yağaç, aşığı dozda alığsan insanı öldüğüş de. Güneşi zaptedeğsin belki, zaptettiğın güneş seni yakağ da...”

Havalandırma kapısında iç idare amiri başçavuşuş gördüler.

“Herkes içeri...”

Suat saatine baktı.

“On beş dakika olmadı çikalı,” dedi, “olağanüstüş biğ şey vağ...”

Tutuklular sessizce içeri girdiler.

Başçavuş, yanında üç inzibatla birlikte koğuşun ortasında duruyordu. O da en az tutuklular kadar gergindi. Etrafında toplanan tutuklulara bakıp söze başladı.

“Hapishane müdürünün talimatını iletiyorum. Tutuklular sıkıyönetim komutanlığının denetimindeki bir cezaevinde bulunduklarından bundan böyle asker kişiş sayılacak ve askerî disiplinin kurallarına uyacaklardır. Yoklamalar askerî

düzende yapılacaktır. Bunun ilk tatbikatını bu akşam yapacağız. Tutuklular yoklama sırasında yan yana ve hazırola duracaklar, yoklama komutanının 'rahat' komutuyla birlikte 'rahatla' geçeceklerdir. Komutanın 'sağdan say' komutuyla birlikte en baştaki hazırola geçip 'bir' diye saymaya başlayarak başını sağdakine çevirecektir. Yanındaki aynı şekilde 'iki' diye devam edecektir. Sayım bittiği an en sondaki, 'Koğuş, emir ve görüşlerinize hazırdır, komutanım,' diye teknil verecektir. Anlaşıldı mı? Akşam yoklamasında bir aksaklık olmaması için şimdi tatbiki bir yoklama yapacağız...”

Gediz, koğuşun kapısına baktı. Koridor asker doluydu. Onlar da huzursuz bir kıpırdanma içindeydi. Bedri konuşuyordu şimdi.

asker kişi olduğumuzu... Biz asker kişi değil, devrimciyiz. Bunu müdürünüze söyleyin. Böyle bir uygulamayı kabul etmiyoruz...”

Başçavuşun yüzü bembeyaz olmuştu.

“Yani cezaevi idaresinin kararına karşı çıkıyorsunuz, öyle mi?” dedi başçavuş, “disiplin ihlalinin neticelerini de biliyorsunuzdur, ha...”

Baran atıldı; “Siz de şu cezaevinde boş yere hadise çıkarmanın sonuçlarına katlanırsınız artık, başçavuş... Zorbalıkla kuralları birbirine karıştırıyorsunuz. Biz kurallara uyarız ama kanunsuzluğa uymayız.”

Başçavuş elini kaldırıp Baran'ı susturmaya çalıştı.

“Peki peki... Uzatmayalım. Tutumunuzu müdürüme ileticem. Ama gitmeden önce söylemem gereken bir şey var. Emirlerle uymamanın neticesi sizin için iyi olmayacaktır. İçinizde emirlere uymayı düşünenler varsa, kapıdaki nöbetçiye haber versin, başka yere alalım.”

Çıkıp gittiler.

Bedri, etrafında toplananlara kısa bir konuşma yaptı.

“Duydunuz arkadaşlar... Bu kanunsuz emre uymak iste-

yenler varsa, hiç çekinmesinler, kendilerini koğuştan aldır-sınlar. Onları kınamayacağız...”

Topluluğa göz gezdirdi. Kimseden ses çıkmadı.

“Gördüğüm kadarıyla gitmek isteyen yok,” dedi Bedri, “o zaman hemen tedbirlere geçelim. Ya birazdan gelirler ya da akşam yoklamasında yaparlar yapacaklarını... Topluca ko-ğuşa girmelerine izin vermeyeceğiz. Baştan suçlu duruma düşmemek için hemen barikat da kurmayacağız. Ranzala-rı kapının yanına çekelim. Geldiklerinde önce insan barika-tıyla karşılayalım onları. Yoklamaya hazır olduğumuzu, fa-kat inzibatların topluca girmesine direneceğimizi söyleye-lim. Girmeye kalkarlarsa anında ranzaları itekleyerek kapı-ları kapatalım.”

Ranzalar derhal kapının iki yanına çekildi. Kapıya gözcü ve nöbetçiler kondu. Beklemeye başladılar.

Suat bir sigara yakıp ranzasına gitti. Onun yatmış, sigara içtiğini gören Gediz yanına gitti.

“Ne diyorsun?”

“Neye ne diyoğum?”

“Ne olacak bu işin sonu?”

Suat’ın yüzü kül gibiydi.

“Bilmiyoğum,” dedi, “bildiğim biğ şey vağsa o da biğaz-dan çıkacak çatışmada ölmek istediğim. Bunu geççekten is-tiyoğum, anlıyoğ musun? Sessiz biğ koyu kağanlığa gömü-lüp gitmek. Bu zehiğ gibi acı dünyayı teğk etmek. Tek iste-diğim bu...”

“Umutsuzluk olmuyor mu bu?”

“Evet ama ne yapayım... 12 Mağt döneminde böyle de-ğildim, biliyoğ musun? Maltepe Cezaevi’nde tünel kazanla-ğın ağasındaydım. Mahiğleğin kaçtığı tünel vağ ya... O işte... Ama o zaman moğalım çok yüksekti. Dünya vız geliğdi...”

“Şimdi ne oldu?”

“Ne olacak be, Gediz,” dedi Suat, “Ağtık ölümünden değıl,

yaşamaktan ve tanık olmaktan koğkuyoğum... Eskiden meğak vağdı. Heğ şeyi meğak edeğdim. Ağtık meğak edeceğim hiçbir şey kalmadı. Bu da bence hayatın sonu demektiğ. Kı-sacası yaşama sevincimi kaybettim, allah kahğetsin...”

Sigarayı öfkeyle bastırdı metal tablaya.

Akşam yoklamasına gelmediler. Bu olağanüstü bir şeydi. Koğuşun sönük ışıkları altında grup grup toplanmış, fısıltıyla konuşuyorlardı. Gece geç vakit koridorda inzibatların rap rap ayak sesleri duyuldu. Kapının önüne toplandılar. İnzi-batlar gelip koridorda tek sıra dizildiler. Hapishane müdürü binbaşı bir teftiş havasında askerlerini gözden geçirdi. Son-ra kapıya döndü.

“Size ihtar ediyorum. Sakın barikat falan kurmaya kalk-mayın. Hiçbir şansınız yok. Hadise çıkmasını, kimsenin za-rar görmesini istemiyoruz. Şimdi içeri gireceğiz. Sakın di-renmeye kalkmayın. Direneni yakarım. Her türlü kanuni sa-lahiyet elimde, ona göre. Cehenneme çeviririm, burayı başı-nıza yıkarım.”

Koğuştan biri bağırdı.

“Faşizme geçit yok.”

Bir başkası.

“Kahrolsun faşistler.”

Aynı slogan tutuklularca tekrarlandı. Ortalık “kahrolsun faşistler” sloganıyla inliyordu.

Selami'nin sesi duyuldu.

“Havalandırma kapısını tutun. Oradan da geliyorlar.”

Birkaç kişi o tarafa koştu. Kapıya sanki ağır bir tokmakla vuruluyordu. İsteselerdi kapıyı anahtarlarıyla açıp girerler-di, bunun yerine kapıyı kırmayı tercih etmişlerdi. Havalan-dırma kapısına ranzaları çekip beklemeye başladılar. Tavan-dan gelen gürültülerle alarma geçtiler. Koğuşun tavanının sıvaları dökülmeye başladı. Tavan ağır delme makinalarıyla deliniyordu. Koğuş kapısından da yüklenmeye başlamışlar-

dı. Üç taraflı bir saldırıydı bu. Tavandan saldırılacağını hiç hesaba katmamışlardı. Aşağıya atlayan ilk inzibatların üzerine çullanıp vurmaya başladılar. Olanlar olmuştu. Biraz sonra yiyecekleri dayanın acısını bu inzibatlardan çıkarmak ister gibi bir ruh hali içindeydiler.

“Teslim alın. Fazla vurmayın,” diye bağırdı Selami. Buna fırsat olmadı. Tavandan inzibat yağıyordu aşağıya. Inzibatların sayısı arttıkça ranzaların dar aralığında birbirine yakın iki güç arasında kıyasıya bir dövüş başlamıştı. Gediz, nereden ele geçirdiğini bilmediği demir parçasıyla bir askerin suratına esaslı bir darbe indirdi. Askerin dudağının patladığını ve ağzından kan aktığını gördü. O sırada iki el yakaladı omzundan. Suat’tı.

“Delir-din mi sen?” dedi Suat, “öldü-receksin adamı.”

Gediz, Suat’a tanıımıyormuşçasına baktı.

Koridor tarafındaki kapının önüne sürülmüş ranzaların geriye itildiğini gördüler. Oradan da giriyorlardı. Havalandırma kapısı açılmak üzereydi. Tutuklular koğuştan koruyamayacaklarını anlayınca kendilerini korumak üzere topluca, ranzalar arasındaki geçide çekildiler ve masayı kendilerine siper ettiler. Askerler coplarla saldırdı. Çıldırmış gibiydiler. En önden kendi taraflarına çektikleri tutuklulara insafsızca indiriyorlardı darbelerini. Tutukluların önemli bir kısmı yarı baygın, sürüklenerek götürüldü. Ele geçmeyen yirmiye yakın tutuklu kalmıştı. O sırada başçavuş görüldü.

“Durun!” diye bağırdı, “Direnmeyin. Bu kadar yeter. Teslim olun”

Kafasına yediği bir terlikle sarsılır gibi oldu ve hırsla tutukluların arasına atıldı. Galiba terliği atanı görmüş, onu yakalamaya çalışıyordu.

Gediz’in bayılmadan önce son gördüğü, Suat’ın yerde sürüklenerek götürülüşü oldu.

“Sağdan say!”

“Bir... ki...üç... dört... beş... ..sekiz... ..on iki... yirmi... otuz iki... 5. koğuş emir ve görüşlerinize hazırdır...”

“Rahat.”

Komutan önde, kalabalık inzibat müfrezesi arkasında, ayaklarını yere sertçe vurarak çıkıp gittiler.

2. koğuştaki arbededen sonra direnen tutuklular on altı gün karanlık hücrelerde tek başlarına ya da ikişerli tutulmuş, ardından koğuşlara sevk edilmişlerdi.

Suat’la Gediz, diğer beş MLSBP tutuklusuyla birlikte aynı koğuşa düşmüştü. Burada ağırlıklı olarak İnşacılar kalıyordu. Onlar, herhangi bir direnişte bulunmamış, askerî yoklamayı kabul etmişlerdi. Koğuşun bir kısım eski sakini buradan alınıp başka yerlere verilmişti. Yine de yirmiye yakın İnşacı kalmıştı. Ağırlık onlardaydı. Koğuş sorumlusu Halil Efe, İnşacıların lideri konumundaydı.

5. koğuştakiler yeni gelenleri iyi karşılamış, yaralarını sarmaya çalışmışlardı. Yeni gelenlerin bazılarının kafaları hâlâ

sargılıydı. Yüzlerindeki ve vücutlarındaki morluklar belirgin bir şekilde görülebiliyordu. Suat'ın en büyük sıkıntısı, çatışma sırasında lenslerini kaybetmesiydi. Her şeyi bulanık görüyordu. Gözlük için idareye başvurmuş, yanıt alamamıştı. Gediz, Suat'a elinden geldiğince yardım ediyordu.

Suat için bu da o kadar önemli değildi. Kulağı kırısteydi. İnşacılar, onun gerçek konumu hakkında dışarıdan her an bilgi alabilirlerdi.

Koğuşa verildiklerinin üzerinden birkaç gün geçtikten sonra Halil Efe, yeni gelenlerin hangi örgütten olduklarını sormuştu. Suat da, Gediz de, TKP-ML'li olduklarını söylemişlerdi. Halil Efe, beyanlarını saygıyla karşılamış, onları koğuştaki diğer üç TKP-ML'li ile tanıştırmıştı.

Her şey yolunda görünüyordu. Suat, durumu açığa çıkarsa, önceki beyanının doğruluğunu kanıtlamak için bir yol düşünmüştü. Daha önce İnşa Örgütü'ndendi, sonrasında ayrılıp tekrar TKP-ML'ye katılmıştı. İsterlerse, şu anda 4. koğuştaki bulunan Selami'ye de sorabilirlerdi. Onlara yalan beyanda bulunmamıştı. Örgüt, yeni konumunu bilmiyorsa bu onun suçu değildi.

Çok geçmeden Suat hakkındaki bütün bilgiler, dışarıdan İnşa Örgütçülerine ulaştı.

Bir gün Halil Efe, Suat'ı özel bir görüşmeye çağırdı. Suat, Gediz'le sohbet ettikleri alt ranzadan kalkıp bir idam mahkûmu gibi, Halil Efe'nin bulunduğu masaya gitti. Gediz, onların görüşmesini uzaktan izlemeye, yüz ifadelerinden anlamlar çıkarmaya çalıştı. Yarım saat süren görüşmenin ardından Suat sendeleyerek gelip yatağına uzandı. Görmeyen gözlerle Gediz'e baktı.

“Ne oldu?” diye sordu Gediz.

“Ne olacak,” dedi Suat, “heğ şey açığa çıktı. Dışarıdan bütün bilgileri ulaştır-mışla-r. Anlayacağın, koğtuğum başıma geldi. Eninde sonunda olacaktı bu zaten...”

“Sonuç olarak Halil Efe ne dedi?”

“Adana hikâyesi falan he-r şey or-tada.”

“Tamam da, sonuç nedir?”

“Sonuç...” dedi Suat, başını kırgınca öbür tarafa çevirerek, “ifade etmedi ama bana kuşkulu muamelesi yapacakla-rı belli”

“Yani?”

“Şimdilik göğünüğde biğ değişiklik yok gibi, şu kadağını söyledi.... Genel toplantılağa katılamayacakmışım... duğumum tam olağak açığa çıkıncaya kadağ... Öggüt dilinde bu ne demek, biliyoğ musun... Senden kuşkulanıyoğuz ve gözetim altındasın, kuşkulandığımız için de içimize katmıyoğuz demek. Bu ya-rı tecgittiğ. Bunun ağıdından tam tecğit gelecek, Gediz...”

“Tam tecrit olunca ne oluyor?”

“Kimse seninle konuşmaz. Yemeğini bile tek başına ayğı biğ yeğde yeğsin. Bazı duğumlağda yatağından bile kalkma-na izin veğmezleğ...”

“Benimle ilgili bir şey sordu mu?”

“Soğdu.”

“Ne sordu?”

“Neğeden tanışıyoğsunuz falan... Ha biğ de, senin de İnşa Öggütü’ne bulaştığını biliyoğlağ.”

“Bulaştığımı mı?”

“Ben kullanmıyoğum bu teğimi... O kullandı.”

Gediz, başını önüne eğdi.

“Bulaşmak ha... Bulaşık gibi bir şey... İğrenç bir kelime... Şimdi bulaşık olduk ha...”

“Yok yahu, dedi Suat, “hemen hiddetlenme. Ö-r-güt dilinde kullanılığ bu. Yani seni sempatizan olağak göğüyoğlağ. Şu aşamada ne kadağ az önemseniğsen o kadağ iyi. Senin lehine biğ şey bu.”

Önemsenmemek hoşuna gitmemişti Gediz’in, öte yandan,

Suat'ın söylediklerini de mantıki bulmuştu. Önemsenmemeyi içine sindirmeliydi. Zaten önemli olan kendi durumu değildi. Suat'ın korunması gerekiyordu.

Durumda fazla bir değişiklik olmadan günler geçti. Yine de tedirgin ve istim üstündeydiler. Bu günlerini aratacak zamanların gelmesinden İçten içe korkuyorlardı. Varsın Suat genel toplantılara katılamasın. Tam tecrit olmadığı sürece yaşanabilir bir koğuştı bu.

Bir gün Gediz'e de geldi sıra. Halil Efe, Gediz'e birini göndererek onunla görüşmek istediklerini bildirdi. Halil Efe masa başında oturmuş onu bekliyordu. İki örgüt sorumlusu daha vardı yanında. Oysa Suat'la tek başına görüşmüştü. Bu, Gediz'i önemsediklerinin göstergesi miydi? Yoksa normal bu muydu? Suat'la görüşmenin fazla "özel" ve "gizli" mi olması gerekiyordu acaba? Gediz, "heyet"in karşısında oturmuş bunları düşünmekteydi. Yine de böyle bir görüşmeye çağırılmış olmasından memnundu. Sorgulanmayı, hiç kaale alınmamaya tercih ederdi. Suat'la ilgili bir şey sorarlarsa onu net bir şekilde savunacaktı. Bu bakımdan bu görüşme iyi olmuştu.

Halil Efe, sesine bir ciddiyet tonu vermeye çalışarak, "Gediz arkadaş," diye söze başladı, "koğuşa yeni geldiğin için seninle bir görüşme yapmamız, bazı şeyleri netleştirmemiz gerekiyor..."

Onay bekler gibi, iki yanındaki yardımcılarına baktı. Kıptırsız önlerine bakıyorlardı. Ağır bir atmosfer vardı. Gediz bir şey demedi, Halil Efe'nin devam etmesini bekledi.

"Bize ulaşan bilgilere göre, içeri girmeden örgütümüzün sempatizanıymışsın, doğru mu bu?"

"Doğru," dedi Gediz. Suat'la "sempatizanlılığı" kabul etmesini kararlaştırmışlardı.

"Ama bize TKP-ML'li olduğunu söylemiştin..."

Gediz, rahat görünmeye çalışarak, “Bu da doğru,” dedi.

“Nasıl oluyor, açıklar mısın?”

Gediz, kararlaştırdıklarına uygun olarak anlatmaya başladı.

“Örgütle bağım sempatizan düzeyindeydi. Örgütten Rıfkı adlı arkadaşla buluşuyordum. Buluşmalarımızdan birinde Rıfkı bana örgütten ayrıldığını söyledi. TKP-ML’ye geçmiş. Bana da TKP-ML’ye geçmemi önerdi. Ben de kabul ettim.”

Halil Efe’nin yardımcılarından, daha sert görünüşlü olanı kaşlarını çatarak bir soru sordu:

“Bize daha önce İnşa Örgütü sempatizanı olduğunu neden söylemedin?”

“Sormadınız ki?” dedi Gediz, “Siz bana hangi örgüttensin diye sordunuz, ben de ona cevap verdim. Daha önce başka bir örgüte mensup muydun, diye sorsaydınız, onu da söyledim.”

“Bizim İnşa Örgütü’nden olduğumuzu biliyordun ama... Bunu söyleyebilirdin, neden gizledin?”

“Neden gizleyeyim ki... Sorgu sırasında yeni sorulara muhatap olmamak için bunu polisten gizledim... Sizden gizlemem için ne gibi bir sebep olabilir?”

Yöneticiler birbirlerine baktılar. Diyecek pek bir şey bulamadılar.

“Dışarıda İnşa Örgütü’nden kimleri tanıyorsun?” diye sordu Halil Efe, “dernek çalışmaları falan...”

“Kimseyi tanımıyorum. Rıfkı arkadaş sanırım bana özel bir görev vereceği için kimseyle tanıştırmak istemedi.”

“Rıfkı’yla kim tanıştırdı seni? Sokakta, tesadüfen tanışmadınız herhalde...”

İşte bu kötüydü. Böyle bir soru akıllarına gelmemişti. Ne diyecekti? Doğruyu söylese miydi? Bu sefer de laf Suat’a gelecek, işler iyice karışacaktı. Suat’ı mümkün olduğu kadar uzakta tutmalıydı. Aklına bir fikir geldi. Ölüler konuşmazdı.

“Sibel adlı bir kadın arkadaş tanıştırdı...”

“Sibel mi? Kimdir bu bayan?”

“1 Mayıs’ta öldü. Kazancı Yokuşu’nda...”

“Ha, evet,” dedi sert görünüşlü olan, “biliyoruz. Örgütümüzün şehitlerinden... Nerden tanıyordun sen Sibel yoldaşı?”

Artık olanlar olmuştu. Ferit’in şimşeklerini üzerine çekebilirdi bu söyleyeceği ama varsın olsundu.

“Kız arkadaşımdı... İnşa Örgütü’ne birlikte katıldık.”

“Bunu araştıracağız,” diyerek not aldı Halil Efe ve tekrar sordu:

“Suat’ı nereden tanıyorsun?”

“Çok eskilerden,” dedi Gediz, gayet rahat bir havada, “TIP zamanından beri arkadaşım olur”

“TIP’te birlikteydiniz yani, öyle mi?”

“Öyle.”

“Sonra?”

“12 Mart sonrası dönemde bir kere gördüm kendisini. TKP-ML’li olmuştu.”

“Onun İnşa Örgütü’nden olduğunu biliyor musun?”

“Bilmiyorum. Sonradan olmuşsa onu da bilemem. Bir daha hiç temasımız olmadı.” Suat’la böyle kararlaştırmışlardı.

Halil Efe, önündeki bir kâğıt parçasına not aldı.

“Nedir Suat arkadaş hakkındaki kanaatin?”

“Ne anlamda?”

“Nasıl bilirsin yani?”

“İyi bir devrimci olarak bilirim...”

“Hımmm...” dedi Halil Efe, “İyi arkadaşsınız. Gördüğümüz kadarıyla içtiğiniz su ayrı gitmiyor...”

“Bir sakıncası mı var?”

“Yok... Öyle bir şey demedim. İsteyen isteyenle arkadaşlık eder. Ancak seni uyarmak zorundayız. Suat arkadaş hakkında şu anda örgütsel bir soruşturma söz konusu. Duru-

mu araştırılıyor. Netlik kazanana kadar kendisini toplantılara katmama kararı aldık. Yani bir süre genel koğuş komünü toplantılarına da katılamayacak. Bunu sana da bildirelim istedik.”

“Yani ona suçlu muamelesi yapıyorsunuz,” dedi Gediz. Aniden çıkıvermişti ağzından bu cümle. Suat’la önceden kararlaştırdıkları bir şey değildi.

“Hayır,” dedi Halil Efe, “kesin deliller olmadan kimseyi suçlamayız, ancak net olmayan durumlar varsa örgüt olarak bazı önlemleri almak zorundayız. Daha sonra olumsuz bir sonuç çıkarsa ne olacak? Yabancı bir unsurun sırlarımızı öğrenmesini istemeyiz.”

Ok yaydan çıkmıştı. Gediz, içindeki isyan duygusunu bastıramadı.

“Suat,” dedi, “yirmi yıllık devrimcidir. Köken olarak mensubu olduğu sınıfın ona sunduğu her türlü parlak olanağı reddederek devrimci saflara katılmıştır. Siz ise şimdi ona şüpheli, hatta suçlu muamelesi yapıyorsunuz. Olacak şey değil... İnsanı isyan ettiren büyük bir haksızlık bu...”

Sert görünüşlü yardımcı kıpkırmızı kesildi.

“Terbiyeni takın arkadaş,” diye sesini yükseltti, “önderliği mi suçluyorsun?”

“Kimseyi suçlamıyorum,” dedi Gediz, “sadece sizin bir insanı haksız yere suçlamanıza karşı çıkıyorum. Bu mudur yapılan fedakârlıkların ödülü? Ona açıkçası polis muamelesi yapmaktır bu...” Ağzından çıkanlara kendi bile hayret ediyordu. Bunları söyleyebileceğini hiç düşünmemişti.

Halil Efe aniden ayağa kalktı.

“Görüşme bitmiştir,” dedi, “hakkındaki kararımızı sana daha sonra bildireceğiz.”

Gediz, alı al moru mor, Suat’ın yanına döndü. Olanları anlattı. Suat, Gediz’i yılgın bir sessizlikle dinledi ve; “Bekleyip göğelim,” dedi, “sanığım seni de tecğit edecekleg.”

Suat'ın tahmininin doğru çıkması için çok beklemeleri gerekmedi. Bir saat sonra, sert görevli, Gediz'i çağırıp örgütün kararını bildirdi. O da Suat gibi, toplantılara katılmaktan men edilmişti.

Kuşku altında olan birinin yakın arkadaşı da kuşku altında sayılırdı. Gerekçe buydu.

Avluda volta atar ya da alt ranzada yan yana yatarken geçmişlerini anlatıyorlardı birbirlerine. Bir volta sırasında Suat, Gediz'e çocukluğunu anlattı ayrıntılarıyla. Geçmişte hiç sözünü etmediği, üstünü özenle örttüğü çocukluğu şimdi bütün canlılığıyla gözünün önündeymiş gibi anlatıp duruyordu.

“Eğenköy'deki köşkte geçiğizdik yazlağı. Bütün kuzenleğim de oğada oluğdu. Öyle geniş biğ köşktü ki, yeğ sıkıntısı diye biğ şeyi hiç hatıqlamıyoğum. Biğ süngeğ, suyu nasıl emeğse bu köşk de insanlağı içine aldıkça alığdı. Beş kuzen ve biğ de ben hep biğlikte oynadığdik. İki kuzenim kızdı. Biz ise döğt azgın oğlandık. Başka kağdeşim olmadığından onlağın hepsini kağdeşim gibi benimsemiştım. Biğlikte olacağımız yaz aylağını iple çekeğdim, heğhalde onlağ da öyle. Yaşlağımız biğbiğine yakındı. Düşün işte, on ikiyle altı yaş ağıasında dizilmiş altı kağdeş. Cem'le ben aynı yaştaydığ üstelik. Onunla ikiz kağdeş gibiydik. Anneleğimiz yanıımızdaydı, daha ne isteğdik. Babam çoğunlukla ülke dışında oluğdu. Ama ruhu yanı başımızdaydı. Köşkün neğedeğyse heğ odasından duyulan klasik müzik pağçalağı... Babam olmadığı zaman gğamofona annem koyağdı o plaklağı... Cem'le neleğ yapmazdığ neleğ... Köşkün bahçesindeki gölde kuğbağavlayıp boyunlağına ip bağlamak ve bahçede dolaştığmak mı değsin... komşu deli kadının bahçesine gizlice giğip eğik çalmak mı değsin... Yüksek çam ağaçlağından dökülen çam iğneleğı ayaklağımızın altında hışığdağdı, kayağ düşeğdik iki-

de biğ. Bak şimdi bile ayaklağımın altında hissediyüğüm o çam iğneleğinden oluşmuş halıyı... Biğ gün deli kadın bizi pençeğeden göğüp ‘oğaya hastalık ekiyoğsunuz, değil mi’ diye bağığmıştı da nasıl tabanlağı yağlamıştık. Çam ağaçlağının ağasından akıp giden mavi denizi göğüğ gibiyim. Yaz bi tip de babamın yanına, başka biğ ülkeye gitme zamanı geldiğinde içimi biğ hüzün kaplağdı. Ne günleğdi be... Galiba insan çocukluktan uzaklaştıkça geççek hayattan da uzaklaşıyoğ, ne değsin?..”

“Galiba öyle,” dedi Gediz, “büyüklerinkiyle çocuklarınki çok farklı dünyalar”

“Cem’i yıllağdığ göğmedim. Gençlik döneminden sonğa... tamamen fağklı yeğleğe süğüklendik. Ünlü biğ avukat oldu. Ünlü değken, anla işte. Büyük işadamlığının avukatı. Çok pağalağ kazandı. Adalet Pağtili oldu. Biğ ağa mebus olmayı bile düşündü. Ağamıza sınıfsal duvağlağ giğdi. Ve şimdi sıkı duğ... Ondan mektup aldım...”

“Yapma ya... Cem’den mi?”

“Evet, Cem’den. Sadece babamı değil, bütün büyük aileyi reddetmiştim, biliyoğsun. Hepsine resti çekmiştim. Hakkımdaki düşünceleğini biliyoğdum. Suat kendine yazık etti, deyip duğuyoağlağdı. İstesem onlağ gibi biğ hayat yaşayabiliğdim. Ama başka, acılı biğ yolu seçtim. Onlağın tağafından bakacak oluğsan akıl alığ biğ şey değildi bu. Belki de akılsızlıktı. Öyle olsa da ağalağından biğinin tüm imkânlağı elinin teğsiyle itip idealleğı için mücadele etmesine saygı duymaktan da alamazlağdı kendileğini. Onlağa kağşı tutumumun çok seğt olduğunu düşünüyoağum şimdi. Bu kadağ seğt olmayabiliğdim. Buğjuvaziyi biğ sınıf olağak kağşına almak tek tek buğjuva biğeyleğı de aşığılamağ anlamına gelmemeliydi. Ağtık böyle düşünüyoağum...”

“Sana mektup mu yazdı? Ne diyor?”

“Avukatlığıı almak istiyoağ.”

Durdu Suat. Gözlerini kısıp dikkatle Gediz'e baktı. Gözlerine gri bir bulut çökmüştü. Gediz'in yüzünü zor seçtiği belliydi.

"Ne cevap verdin?" diye sordu Gediz.

"Ne cevap veğeyim sence? Henüz cevaplamadım. Bunu seninle konuşmak istiyordum. Mektubu dün aldım."

"Bunu iyi düşünmeliyiz," dedi Gediz, "aleyhinde delil olarak kullanabilirler."

"Evet," dedi Suat, "bunu ben de düşündüm ama..."

"Ama... ne?"

"Sana biğ şey söyleyeyim mi, Gediz? Ağtık elâlem ne değ diye düşünmekten bıktım. Ben buyum işte ağkadaş. Hakkımda ne düşünügleşse düşünsünleş. Kuzenimin avukatlığını yapmasında ne gibi biğ kötülük olabiliğ ki? Üstelik şu koşullağda esas onun yaptığı büyük fedakâğlık. Kendi çevgesinde, biğ komünistin avukatlığını almış demeleğinden o çekinmiyoğ da ben neden çekinecekmişim, anlıyoğ musun beni? Onu reddedeğsem, bundan, buğjuvazinin hem daha toleğanslı, hem de daha cesuğ olduğı, biz komünistleğın ise götümüzden koğktuğumuz anlamı çıkmayacak mı sence?"

"Evet, ben de böyle düşünüyorum, fakat..." dedi Gediz, "şu özel durumda yine de iyi düşünmemiz gerekir. Bu ara açık vermek iyi olmaz gibi geliyor bana. Adamlar zaten seni ailesi burjuva falan diye köşeye sıkıştırmaya çalışıyorlar. Ferit'i unutma. Hem biliyorsun, Sibel'den söz ederek ben hata yaptım. Şimşekleri üzerimize çekeceğim kesindi böyle yaparak, ancak o anda başka çarem yoktu..."

"Yok canım," dedi Suat, "ne şimşekleğı üzeğine çekmesi. O heğifin böyle duygusal şeyleğı soğun edeceğini hiç sanmam. Çok iyi tanımiyoğum, fakat biğ makinenin kıskançlık falan gibi duygulağ taşıyacağını sanmiyoğum."

"Kuzenine yazacak mısın? Avukatlığını alması konusunda bir şey diyecek misin?"

“Düşünelim bunu,” dedi Suat, “acele kağıt veğmek zongunda değiliz. Dava ufukta bile göğünmüyoğ...”

Fazla düşünmeleri gerekmedi. Bu konuşmadan bir gün sonra Halil Efe, Suat’ı çağırarak yeni kararları tebliğ etti: Suat, görüş gelirse hasta olduğunu söyleyerek çıkmayacaktı. Buna avukat görüşleri de dâhildi. Ayrıca Suat dâhil bütün örgüt mensupları örgütün belirlediği bir avukata vekâletname vereceklerdi. Kimse özel avukat tutamayacaktı.

Bir akşam koğuştta sazlı sözlü bir eğlence yapıldı. Gediz’le Suat bu eğlenceye katılamadılar; yataklarında uzanıp saz eşliğinde söylenen türküleri, devrimci marşları dinlediler. Bir ara Suat kulaklarını tıkadı elleriyle. Gediz ona hayretle baktı. Suat açıklama gereği duydu:

“Bu ilkel müziğ tahammül edemiyöğüm. Beni buğjuvalıkla suçlayacaksın ama öyle değil. Biz ilkelliğ sosyalizm sandık. Tek telli saz, oğkestğayla nasıl mücadele edemezse, böyle ilkel biğ sosyalizm de kapitalizmle baş edemez. Sosyalizmin sahip çıkması geğeken müzik batı müziğidiğ, klasik müziktiğ...”

“Her müzik ayrı bir duyguyu, ayrı bir ortamı anlatır. Bu da Anadolu’daki ezilen halkın müziğ...”

“Batı müziğ ne peki? Buğadaki buğjuvazi batı hayğanı olduğ için... sanıldı ki, onlağın benimsediğ heğ şey buğjuvaziye ait. Halbuki o müziğın çoğ ezilenleğ aitti. House of the Rising Sun’ı hatığlasana. Ameğika’ya göç etmiş yoksullağ anlatığ. *I’m going back to New Oğleans, Beneath the Rising Sun...* Kendimi o kadağ zoğladığım halde batı müziğinden kopamadım. İçimde gizli biğ ya-ra gibi taşıdım bunu. Babam, o güzelim plaklağ kılıflağından çıkağığ, özenle tozunu temizleğ ve gğamofona koyağdı. Dinleğdim. Biğaz da zoğlağdı galiba dinlemeye. Ama yılağca sonğa o müziğın içime, ruhuma nasıl işlediğini anladım. Beethoven’in 9. Senfonisi-

ni, Bach'ın Aış Suite'ini beynimin içinde tam, doğ-ru nota-lağıyla çalabiliğim. Hiç şaşmadan. Hele Vivaldi'nin Mevsim-leğ'i... mümkün olsa da beynimin içindeki o hağika müziğı sana da aktağabilsem. Bak şu anda sonbahağdayım... İşte..."

Gözlerini kapamış, bir orkestra yönetir gibi ellerini hava-da sağa sola oynatan Suat'ı bir süre sessizce izledi Gediz. Su-at'ın elleri iki yanına düştü, gözlerini araladı. O keskin göz-lerdeki yaşları fark etti Gediz.

Suat, sazı dinledi bir süre.

"Şunlağ a baksana..." dedi, "kendi ilkellikleğini müziğ e ak-tağıyoğlağ. Vivaldi dinleyelim diyeni vağ mı hiç içleğinde?"

"Koşulları elvermiyordur belki..."

"Yok canım, isteseleğ radyodan bile dinleğleğ..."

Bunları söyledikten sonra gözlerini kapattı ve ellerini yine orkestra şefi gibi havada oynatmaya başladı.

"Kışa geçiyoruz," dedi zayıf bir sesle, "alleggo non mon-to..."

Suat, gün geçtikçe zayıflıyordu. Üzerlerindeki baskı gün-begün yoğunlaşıyordu. Örgütün, en azından görünürde, Su-at ve Gediz'le konuşulmaması yönünde bir kararı yoktu. Bu-na rağmen, koğuştaki örgüt üyeleri onlara karşı havayı algı-lamış ve kendiliğinden bir konuşmama tutumuna girmişler-di. Masada birlikte yemek yemekten kaçınıyorlardı. Karava-nadan yemeğini alan, Suat'la Gediz'in yemek yediğı köşeye mümkün olduğı kadar uzak bir yere gidip oturuyordu. Böy-lece, tutuklu sayısına göre oldukça dar olan o masada bile ikisinin iki yanında tuhaf bir boşluk oluştuğunu görmemek mümkün değildi. Yemeğı en son alanlar, yer kalmamışsa, onların yanına oturmaktansa yemeklerini alt ranzalarda, ta-bakları ellerinde yemeyi tercih ediyorlardı. Konuşmama tu-tumuna kendiliğinden, farklı örgütlerin mensupları da ka-

tılmıştı. Onlara bir şey söylenmiş miydi? Sanmıyorlardı, fakat havayı algıladıkları kesindi. Bu ortam, Suat'ta yemek yeme gücü bile bırakmamıştı. Bazen öğün atlıyor, yatağından kalkıp yemek almaya bile gitmiyordu. Gediz ısrar ediyordu kalkması için. Suat, bunun yerine bir sigara yakıyordu.

Bir gün volta atarlarken Suat, Gediz'e; "Mektuplağımızı okuduklağı kesin," dedi, "avukat ve göğüş yasağı, Cem'in mektubundan hemen sonra geldi."

Gediz, bir süredir Suat'ta bazı paranoyakça eğilimler görüyordu.

"Bana kalırsa tesadüf bu," dedi, onu rahatlatma endişesiyle. Bunu kendisi de düşünmüş, fakat Suat'a söylememişti.

"Konuşmalağımızı da dinledikleğini düşünüyöğüm," diye devam etti Suat, "alt ranzada konuşuğken daha dikkatli olmalıyız..."

"Yok canım, nereden çıkardın şimdi..."

"Geçen gece ağıamızda konuşuğken üstümüzdekinin aşığıya kulak ve-rdiğini fağk ettim."

"Yok ya..."

"İnan bana. Sezgileğime de güven. Üst ranzadan dinliyorlar bizi. Daha dikkatli olalım."

Mevzuyu değıştirdi Suat.

"Hadi bana kimse gelmiyoğ, senin hiç zıyağetçin gelmez mi?"

"Bir tek ablam var yakın akrabam olarak ziyaret edebilecek, o da gelmez."

"Neden?"

"Aramız pek iyi değıl. Hastanedeyken benden habersiz evi sattı."

"Senin onayın olmadan nasıl oldu ki bu?"

"Bir gün ziyarete geldi ve bazı muameleler için imzan lazım diyerek bir vekaletnâme imzalattı."

Suat, elini bacağına vurdu.

“Yapma be Gediz, nasıl yaptın böyle biğ enayiliği?”

“Alnımda yazıyor, görmüyor musun?” diyerek güldü Gediz.

Aralarında konuştukları ve akıllarından geçen, bazen olumlu, bazen olumsuz her şey bir süre sonra tuhaf bir şekilde gerçeğe dönüşüyordu. Bu konuşmadan birkaç gün sonra, hiç beklemedikleri bir anda Gediz’i ziyarete çağırıyorlar. Suat, onu aceleyle bir kenara çekti.

“Muhtemelen gelen ablan olmalı. Söyle ona, avukat Cem Yalman’ı ağasın. Benim selamımı söylesin. Uğgaşsın dışağıda, onun devlet ve oğdu katında bazı ilişkileği vağdığ, eminin bundan. Beni... yok yok, ikimizi de aldığsın bu koğuştan... Ha biğ de, bana mektup ve göğüş yasağı koydukla-rını da iletiveğsin. Bu kadağını yapağ mı ablan... eminim yapağ.”

“Deneyeceğim, dedi Gediz ve aceleyle kapıya yöneldi. Çıkarken kuşkuyla bakan gözleri sırtında hissetti.

Nöbetçi asker; “Burası,” dedi Gediz’e ve bir kapıdan içeri soktu, kendisi de arkasında dikildi. Önü telli dar bir hücreydi.

“Görüş on dakika,” diye hatırlattı nöbetçi.

Perihan, tel kafesin öbür tarafında solgun bir yüzle duruyordu. Korkulu gözleri ikide bir Gediz’in arkasında dikilen iri yarı nöbetçiye kayıp duruyordu.

“Nasılsın Gediz... Ancak gelebildim...”

“İyyim. Sizler?”

“İyi işte, ne olsun?”

“Zaman az. Senden bir ricam olacak,” dedi Gediz aceleyle.

“Nedir? Mümkünse yaparım tabii.”

“Bir avukata haber yollamam gerekiyor.”

Ablasının gözü endişeyle nöbetçiye kaydı.

“Nasıl bulabilirim? Kimdir?”

“Avukat Cem Yalman... ünlü bir avukattır...”

“Ne diyeceğim?”

Arkadaki nöbetçinin çekildiğini fark etti Gediz. Bu boşluktan yararlanmak için daha da acele etti.

“Onu bul ve şunu söyle...”

Arkasından bir el omzuna dokundu. Döndü. İç idare amiri başcavuştu.

“Görüş sırasında konu dışı şeyler konuşulamaz,” dedi başcavuş, bezgin bir sesle, “avukatlarla ilgili bir talebiniz varsa idareye bildirmeniz gerekir...”

Donup kaldı Gediz. Ablasına baktı. Perihan’ın dudakları titriyordu. Tel kafesin ardından solgun görünen yüzü iyice soluklaşmış, uçup gitmek üzere olan bir hayaletin suratına dönüşmüştü.

Gediz, son bir gayretle, “Suat’ın selamını söyle... Avukat Cem beni görmeye gelsin...” diyebildi. Kendisine görüş yasağı konmadığına göre, Cem avukat olarak onu görmeye gelebilirdi. Ablası bu haberi ulaştırır mıydı Cem’e, buna pek inancı yoktu, fakat başka yapabileceği bir şey de yoktu. İçinde S.O.S. yazılı mesaj olan şişeyi, son bir umutla derin, karanlık sulara bırakan bir kazazededen farkı yoktu.

Görüşten birkaç gün sonra Gediz’e de görüş yasağı geldi. O da Suat gibi, görüş geldiğinde hasta olduğunu söyleyerek çıkmayacaktı. Suat’ın paranoyakça bulduğu kuşkuları gerçeğe mi dayanıyordu? Bu kararın, ablasının görüşe gelmesinden hemen sonra alınması tuhaftı. Gediz, avukat Cem Yalman’ın kendisini ziyaret etmesini istemişti. Bunu mu önlemek istiyorlardı? İdarenin, bilgileri koğuş sorumlularına ulaştırdığı ihtimaliyle irkildi.

Yataklarında uzanmış konuşurlarken, “Oğwell’in 1984’ünü de geçti yaşadıklağımız,” dedi Suat fısıltıyla. Son günlerde fısıltıyla konuşmayı âdet haline getirmişti. Sigara isterken bile fısıldayarak konuşuyordu. Sanki sesini kaybetmişti.

“Orwell mi? Şu anti-komünist yazar mı?” diye sordu Gediz, aynı onun gibi fısıltıyla.

“Okumadın mı? 1950’leğde Tüğkçede basılmıştı.”

“Teşebbüs bile etmedim. Elime de geçmedi zaten.”

“Anti-komünist olduğı yalan,” dedi Suat, sırtıtmaya benzer sinik bir gülümsemeyle, “İspanya İç Savaşı’nda yağıalanmış biğ devğimcidiğ. İç Savaşı anlatan *Salud Catalonia* adlı biğ kitabı vağıdığ. *Teenage*ğken babamın kitaplağı ağıasında bulup okumuştum. O zaman bile etkilemişti beni... *Veğy veğy effective...*”

“Yok ya... Bunu bilmiyordum. Peki neden öyle dendi bize?”

“Çünkü 1984’te aslında Stalin Rusya’sı anlatılığ. Sovyet pğopaganda apağıatının işi...”

Gediz, biraz da kızgın, “Bunu o zamanlar bilmiyor muydun?” diye sordu.

“Biliyoğdum.”

“O zaman neden söylemedin?”

“Mevzu açılmamıştığ da ondan...”

“Mevzu açılrsa söyler miydin?”

Suat, derin bir nefes aldı.

“*I don’t think so....* Mevzu açılrsa bile muhtemelen Sovyet pğopagandasını tekğağılayağıak ben de onun anti-komünist olduğunu söyleğdim.”

“Hem de bile bile, öyle mi? Beni şaşırtıyorsun Suat...”

“Bak Gediz,” dedi Suat, “biğ daima ikiye bölünüğ. Belki de heğkes biğaz şizofğendiğ. O sığıada, çok iyi hatığılıyoğum, kafamda iki düşünce, iki kanaat biğ ağıada yaşıyoğdu. Elbette ‘bağış içinde biğ ağıada’ yaşamıyoğlağıdı. Çatışağıak yaşıyoğlağıdı. O dönem hâkim eğilim ne ise ben de onu tekğağılıyoğdum. Diğeg düşünce de kafamın içinde olmasına rağımen... Pğobably Oğwell söz konusu olsa ben de onun ‘anti-komünist’ olduğunu söyleğdim. Ama bu, iç-

ten ie teğsini de dşnmememe engel olmazdı. *Now situation change...*”

Gediz, artık İngilizce sözcük ve cümleleri yadırgamamayı öğrenmişti.

“Ne oldu? Darbe geldi. Sol düşünce baskı altına alındı ve sende de diğer düşünce egemen hale geldi, böyle diyebilir miyiz?” Gediz, o anda Suat’a karşı bir uzaklık duydu.

Suat istifini bozmadı.

“Böyle de denebiliğ... Gğemediğin önemli biğ nokta vağ. İnsan düşüncesi, kendi deneyimleğiyle, zdeneyimleğiyle geliği. Yaşadıklağımızı gğmyoğ musun? Aynı 1984’te anlatılanlağa benziyoğ. O’Bgien sonunda Ağabeyin adamı olağak oğtaya ıkıyoğ. Muhalif ğgt sandığın şey bile Ağabeyin, yani büyük şefin denetiminde. Buna benzeğ şeyleği sen de yaşadığın zaman vay be diyoğsun, demek adam doęęu gğmş... Ve zoğ olanı yapmış. *Veğy veğy difficult...*”

“Ben bunu daha çok solun bastırılmasına bağlıyorum, Suat. Senin düşüncelerindeki değişiklikler de esasen bunun ürünü. Devletin vurduğuna bir de bizim vurmamız doğru mu?”

“Ama gğmyoğsun,” diye ısrar etti Suat, “şu anda bu adamlağ devletle işbiğliği halinde. Bence idae onlağa bilgi aktağıyoğ. *Collaboğation... do you undeğstand me?..*

“Paranoyaka bir görüş bu,” dedi Gediz, yerinden doğrulurken, “bu konuda hiçbir kanıtın yok.” Aynı şeyi kendisinin de düşünmüş olmasından rahatsız olmuştı.

“Böyle şeyleğin kanıtı olmaz ki,” dedi Suat, aynı belirsiz gülümsemeyle, “ne yani... idae sana gelip biz sizin hakkınızdaki bilgileği yneticileğinize aktağıyoğuz, mu diyecek? Ya da buğadaki dangalaklağ gelip sana, biz idaeleden hakkınızda bilgi alıyoğuz, mu diyecek?.. *Impossible...*”

Gediz kendini iyice kötü hissetti. İçinde bir şeyler yıkılıyor, neyin yıkıldığını tam olarak bilemiyordu. Suat’a sırtını dönüp uyumaya çalıştı.

Birkaç gün pek bir şey konuşmadılar. Gediz, kendi başına volta atarak durumu tahlil etmeye çalıştı. Suat'ın bütün konuşmalarını tekrar düşündü. Bir süre sonra, taşların yerli yerine oturmaya başladığını fark etti. Kendisi bir yana, Suat'a yapılanlar gerçekten haksızlıktı. Bununla birlikte, Suat'ın içine girdiği yönelimi haklı çıkarmazdı bu uygulamalar. Bir devrimci, her koşulda tutarlılığını korumalıydı. Oysa Suat giderek burjuva geçmişine doğru yol alıyor, devrimden uzaklaşıyordu. Hele sağcı bir işadami avukatından medet umması... Suat'ın bu isteğini ablasına ilettiği için pişmandı. Örgüt, Suat'taki bu gelişmeyi gördüğü için ona karşı tedbir almış olmalıydı. Her örgüt kendini korumak zorundaydı. Peki, aynı önlemi neden kendisine karşı da uygulamışlardı? Neden olacak, budala. Sen de Suat'ın yakın arkadaşı olduğuna, ona sırt çevirmediğine göre aynı tutum içindesin demektir. Adamlar bunu görüp ister istemez sana karşı da önlem aldılar. Halil Efe ile konuşsa mıydı? Ben onun gibi düşünmüyorum dese miydi? Bu olacak şey değildi. Sol mücadeleye ihanet etmeyeyim derken arkadaşına ihanet etmiş olacaktı. Kendini iki ateş arasında hissetti. Elleri terledi.

O sırada gözü Suat'a takıldı. Gözleri iyi görmediği için ranzalara tutunarak yürüyordu. Biraz da sendeliyordu. Büyük bir acıma duygusu gelip boğazını tıkadı. Yanına gitti, koluna girdi. Suat, bir kör gibi; "Sen misin, Gediz?" diye fısıldadı.

"Görmüyor musun, benim," dedi Gediz ve Suat'a dikkatle baktı. Grileşmiş gözlerindeki yaşları gördü. Yüreği acıyla burkuldu.

"Nereye gitmeye çalışıyorsun?" diye sordu.

"Halil Efe beni çağı-r-mış, yeni bi-r şey va-r galiba," dedi fısıltıyla, "ne ta-r-aftadı-r, gö-rüyo-r musun onu?"

"Şurada oturuyor, masanın başında," dedi Gediz. Kol kola o tarafa doğru yürüdüler.

Halil Efe, başını kaldırıp onlara bakmadı bile. Önündeki gazeteden okur gibi; “Oturun,” dedi, “size yeni kararımı zı bildireceğim.”

Sıraya yan yana oturdular.

Halil Efe, yüzlerine bakmadan konuşmaya başladı:

“Örgütümüz, hakkındaki soruşturmayı tamamladı, Suat. Bütün kanıtlar güvenilir bir unsur olduğun sonucunu veriyor, üzgünüm. Açıkça belirtmem gerekirse, burjuva bağlantılarının ötesinde, istihbarat örgütleriyle de bağlantılı olduğun sonucuna varıldı. Tam kanıtlanamasa da, arkadaşlar tarafından, bu yönde güçlü kuşkulardığı bildirildi bize. Elbette kesin bir sonuca ulaşmamız için bir süre daha geçmesi gerekiyor. Bu durumda, seni koğuş içinde tam tecrite almak zorundayız. Yattığın ranzadaki yerin değişmeyecek. Yalnız, senin sırandaki tüm ranzalar boş bırakılacak. Yemeğin yattığın yere getirilecek. Tuvalet ihtiyacın olduğunda o sırada nöbette olan arkadaşla bildireceksin, o seni götürecektir... Kimseyle konuşmayacaksın...”

Gediz’e döndü.

“Sen de Gediz arkadaş, aynı tecrite uğramak istemiyorsan, Suat’la konuşmayacaksın. Suat, havalandırmaya da çıkmayacak. İdareyle hiçbir şekilde temas etmeyecek. Başında da imda bir nöbetçi bulunacak. Şimdi yerine gidebilirsin Suat.”

“Bi-r şey so-r-abili-r miyim?” dedi Suat, güç duyulur bir sesle.

“Şimdi değil,” dedi Halil Efe, “daha sonra nöbetçiyle bana haber yollarsın, geldiğimde sorarsın...”

Gediz; “Onu yerine ben götürebilir miyim?” diye sordu, “biliyorsunuz, gözleri iyi görmüyor”

“Sen değil,” dedi Halil Efe, sertçe. Arkasına dönüp üst ranzada bağdaş kurmuş gözlüklü bir gence seslendi.

“Necdet, Suat’ı yerine götür. Akşama kadar başında bekle. Akşam, yerine başka birini göndereceğim.”

Necdet, ranzadan indi. Suat'ın yanına geldi. Suat ayağa kalktı. Necdet, Suat'ın koluna girdi. Ranzasına doğru ağır adımlarla ilerlediler. Arkalarından bakan Gediz, Suat'ın sol bacağına sürüyerek yürüdüğünü fark etti.

Suat'ın yattığı sıradaki ranzalar boşaltılmıştı. Gediz, üst ranzaya geçmişti. Zaman zaman yatakların arasındaki boşluktan ona bakıyordu. Suat, kıpırtısız, gözleri kapalı yatıyordu. Belki de uyuyordu. Arada bir kitap okuduğunu da görüyordu. Okuyor muydu, kitabın bir sayfasına sabit bir şekilde bakıyor muydu, ondan da emin değildi. Kitabın sayfalarını çevirdiğini hiç görmemişti. Zaten görmeyen gözlerle nasıl okuyacaktı ki?

Bir süre sonra koğuşa kalabalık bir tutuklu grubu verildi, alt ranzaların tamamen boş bırakılması imkânsız hale geldi. Bunun üzerine, sadece Suat'ın sağ ve sol tarafındaki üç ranzayı boş bırakmak zorunda kaldılar. Gediz, fırsattan istifade yeniden alt tarafa geçip, Suat'ın sağ tarafında, üç ötesindeki yatağı kaptı. Buna ses çıkarmadılar, fakat gözleri üzerindeydi. Geceleri birkaç kez Suat'la fısıldaşarak konuşmaya teşebbüs ettiğinde nöbetçiler tarafından uyarıldı. Bir gece hiç ummadıkları bir şey oldu.

O gece nöbetçi, beklenmedik bir şekilde sert yüzlü yöneticiydi. Genelde koğuştaki yöneticiler nöbet tutmazlardı, ne-

dense o gece nöbete, herkesin “Usta” diye hitap ettiği o yönetici gelmişti. Usta, ranzalar arasındaki boşluğa, Suat’ın ayakucuna yakın bir yere bir iskemle çekip kitap okumaya başladı. Gediz yatağında uzanıp kitap okur gibi yapmıştı, aslında gözü Usta’daydı. Usta, gecenin ilerleyen saatlerinde gözlerini oğuşturduktan sonra bacaklarını Suat’ın ayakucuna uzatıp uyuklamaya başladı. Gediz, onun uykuya daldığından emin olunca, yandaki boş yatağa sürünüp duyulur duyulmaz bir sesle; “Suat,” diye seslendi.

Suat’ın gözleri kapalıydı, fakat Gediz onun uyumadığından emindi. Suat anında başını Gediz’den yana çevirdi ve parmağıyla Usta’yı gösterip “konuşmayalım” işareti yaptı. Gediz, bu ânı değerlendirmekten başka çaresi olmadığını düşünüyordu. İşaretle, “uyuyor” demeye çalıştı. Suat ise, yine işaretle, “uyumuyor, uyuma numarası yapıyor” demek istedi.

Gediz, fısıltıyla; “Konuşalım,” dedi, “ben sorumluluğu alıyorum”

Suat, başını hafifçe kaldırıp Usta’ya baktı. Usta, belki de fısıldaşmaları duyduğu için gözünü açmış ve Gediz’in Suat’ın yalnızca iki yatak ötesinde olduğunu görmüştü. Gediz’le Suat, “tıp” oyununda olduğu gibi kısıpırtısız kalakalmışlardı, nefes bile almıyorlardı. Usta, yüzünde o zamana kadar görmedikleri iyicil bir gülümsemeyle onlara baktı ve kalkıp oradan uzaklaştı.

Bir süre kısıpırdamadılar. Gediz, ne olur ne olmaz diyerek kendi yatağına kaydı. Suat fısıltıyla; “Konuşmamızı istiyor,” dedi, “çünkü bizi dinleyecekler. Bu bi-r numara. İnanma...”

“Dinleseler ne olacak ki,” diye fısıldadı Gediz, “bundan daha kötü ne gibi bir ceza verebilirler ki bize. Boş geç. Konuşalım gitsin...”

Başını kaldırıp Usta’nın uzaklaştığı tarafa baktı. Usta, ma-

saya oturmuş, sigara içerek karşısındaki biriyle kısık sesle sohbet ediyordu. Gediz, kalkıp dinleyen var mı diye üst ranzaya baktı. Üst ranzadakilerin hepsi derin bir uykuda görünüyordu. İçlerinden biri uyuyor numarası yapıyor olabilirdi, yine de görüldüğü kadarıyla zayıf ihtimaldi bu. Yerine geçti. Usta'ya baktı. Sohbet devam ediyordu masada. İki yatak kaydı Suat'a doğru.

"Ablandan mektup aldım," dedi, "Cem'i bulmuş. Üstü kapalı bir şekilde, gerekeni yaptım, diyor. Mesajımı ulaştırmış olmalı."

"Ulaştıysa bile, dedi Suat, "göğüşemezsin ki. Sana da avukatla göğüş yasağı koydulağ."

"Tamam da," dedi Gediz, fısıltıyla, "onların kararına uymak zorunda mıyım bakalım? Görüş geldiğinde kalkıp gidersem bunu engelleyebilirler mi sence?"

"Bunlağ heğ şeyi yaplağ," dedi Suat, "anlamıyoğsun. Adamlağ kesin kağlağlı. Komün kağlağını çiğnedin diye seni mahvedeğleğ. Gitmene de izin veğmezleğ. Gitmeye kalkışığsan zoğ kullanığlağ..."

"Dediğin gibi olsa bile denemeye değér," dedi Gediz, elleri terden vıcık vıcık olmuştu, "ne dersen de, Cem görüşe gelirse kalkıp gideceğim. Varsın onlar zorla önlemeye kalksın."

"Buğjuvaziyle tam bir işbiğliğı," diyerek güldü Suat, "buğjuva biğ avukatla göğüşmek için proletağyanın kağlağlarını çiğneyen bir kağşıdevğimci vağ kağşınızda..."

"Şakayı bırak," diye fısıldadı Gediz, "bunu uygulayacağım. Haberin olsun..."

Ayak sesleri duyuldu. Gediz hızla yatağına kaydı. Usta gelip iskemleye oturdu. Suat'ın ayakucuna eğildi.

Alt ranzanın karanlığına, "Suat abi," diye fısıltıyla seslendi. Suat abi mi? Gediz, koğuşta birinin Suat'a böyle bir ifade kullandığına ilk kez tanık oluyordu. Kulak kesildi.

Suat yerinden doğruldu.

“Efendim, Usta a-r-kadaş...”

“Söyleyeceklerimi iyi dinle,” dedi Usta, fısıltısı zor duyuluyordu, “lütfen samimiyetime inan. Nöbet sırasının sık sık bana gelmesini sağlamaya çalışacağım. Gediz abiyle istediğiniz gibi konuşabilirsiniz. Ne konuştuğunuzu da dinlemeyeceğim, inan bana. Deminki davranışımla bunu göstermeye çalıştım. Dikkat edin, aman ha beni açık etmeyin. Duyuyor musun beni?”

“Duyuyo-r-um,” dedi Suat.

“Sen de duyuyor musun, Gediz abi?”

Gediz, rüya gördüğünü sandı. Usta, ona da “abi” diye hitap etmişti.

“Duyuyorum,” dedi Gediz.

“Yaklaş biraz daha,” dedi Usta, “ikinizin de beni iyi duymasını istiyorum...”

Gediz, iki yatağın üzerinden sürünüp yaklaştı.

“Beni dinleyin. Onlar fark etmeden söyleyeceklerimi söylemeliyim. Fark ederlerse ben de boku yer, sizin yanınızı boylarım... Size yapılanların haksızlık olduğunu düşünüyorum. Kesinlikle onaylamıyorum... Şu anda örgüt tam bir diktatörlük altında. Halil Efe bile sanırım aslında durumdan hoşnut değil, fakat sesini çıkaramıyor. Her şey merkezden gelen talimatlarla olup bitiyor...”

“Ö-r-gütü ne hale geti-r-dile-r,” diye yakındı Suat, Usta’yı daha iyi duyabilmek için başı ayakucu tarafındaydı.

“Evet... Doğru söylüyorsun, Suat abi. Bu heriflerin idareyle bile işbirliği yaptığından şüpheleniyorum...”

“Biz de öyle,” dedi Suat, Gediz’i de katarak.

“Çok uyanık olmalıyız. Her şey o Ferit denen herifin başının altından çıkıyor bence. Şu anda örgütte tek kişi diktatörlüğü var. Kimse ona karşı sesini çıkaramıyor. Sesini çıkaran tasfiye ediliyor. Zamana ihtiyacımız var. Bana güvenin. Alttan alta bir örgütlenme yapıyorum, merak etmeyin.

Burada da Ferit'in birkaç adamı var. Millet onlardan çekiniyor."

"Kim mesela?" diye sordu Suat, gizleyemediği bir sevinci fısıltısından bile algılamak mümkündü.

"Onları size tek tek tanıtacağım. Ama şimdi değil. Bir dahaki nöbete geldiğimde anlatırım her şeyi. Şimdi fazla uzatmayalım. Benden çekinmeyin. Ben olduğum zaman aranıza konuşabilirsiniz. Gediz abi, ablanızdan gelen mektubu okudular. Avukatın sizi ziyaret edeceğinden haberdarlar. Çok dikkatli olun. Birkaç iyi arkadaş var. Onları da size tanıtacağım. Onlar nöbete geldiğinde yanınızdan geçerken sol elimin başparmağını yukarı doğru kaldıracağım. O zaman anlayın ki, o arkadaş bizdendir. O zaman rahat hareket edebilirsiniz. Şimdi keselim. Fazla bile konuştuk."

Sonra iskemlesini geriye çekti. Sesini biraz yükselterek; "Tuvalet ihtiyacı mı?" diye seslendi Suat'a, "Gel bakalım."

Suat, bacaklarını ranzadan sarkıtıp ayaklarıyla terliklerini arandı.

"Bunlar mı terliklerin?"

"Sanı-r-ım onla-r. Pek gö-r-emiyo-r-um da..."

"Giy bakalım, dedi Usta, yapay olarak sertleştirdiği bir ses tonuyla. Terlikleri Suat'ın ayaklarının altına itekledi.

O geceden sonra moralleri düzeldi. Suat bile Usta'nın samimiyetine inanmıştı. Usta, iki nöbetçiye işaretle onlara tanıtmıştı. Bu iki nöbetçi olduğu zaman aralarında rahatça konuşabiliyorlardı. Büyük bir heyecan içinde Cem'in avukat ziyaretine gelmesini bekliyorlardı. Koğuşun kapısının her açılışında kulak kesiliyorlardı. Fakat Cem yoktu ortalıklarda. Bu gecikme bazen karamsarlığa kapılmalarına yol açsa da moralleri yerindeydi. Koğuşta dostlarının olduğunu bilmek onlara cesaret vermişti.

Dost nöbetçilerin nöbet tuttuğu gecelerde uyumak yerine

bol bol sohbet etme fırsatı buluyorlardı. Öyle ki, nöbetçiler, artık onlar adına gözcülük yapmaya başlamışlardı. Herhangi bir tehlike sezdiklerinde hafifçe öksürmeleri yeterliydi, Gediz işareti alınca yatağına kayıp battaniyesini başına çekiyordu. Usta ortalıkta görünmüyordu. Nöbetçiler zaman zaman koğuştaki gelişmeler hakkında bilgi aktarıyorlardı. “Usta iyi çalışıyor,” diye moral veriyorlardı, “bir arkadaş daha kazandık. Şimdi dört kişi olduk. Birkaç arkadaş üzerinde de çalışıyoruz. Ama çok dikkatli olmalıyız. Idareyle işbirliği halinde-ler. Bizi buradan aldırmaları her şeyden önce sizin için çok kötü olur.”

Suat, fısıltılı gece sohbetlerinde aralıksız konuşuyordu. “Mao ne demişti?” diye soruyordu Gediz’e ve onun cevabını beklemeden kendisi yanıtlayarak sürdürüyordu. “Buğjuvazi içimizde demişti, değil mi? İşte bunun canlı örneğini yaşıyoruz. Göğüyoğsun, buğjuvazi pağıtiye sızdı ve ele geçiğdi. Bu yüzden bizim gibi devğimcileğ baskı altında, anlıyoğ musun? Biğ teoğinin canlı örneğini kendi hayatlağımızda yaşıyoğuz. Ne yapmak geğek? Sonuna kadağ mücadele edeceğiz elbette. Şu gençleğın adım adım geğçeğ göğeceğine inanmak geğek. Sabığlı olmalıyız.”

“İçerideki burjuvazi biz olmayalım sakın. Burjuva avukatların, akrabaların yardımına bile sığındık. Onlara göre de biz içerideki burjuvaziyiz. Bana kalırsa, bu tür eski kavramları bir yana bırakmak gerekir. Akıl dışı bir şeyler var ama ne olduğunu bilemiyorum,” diye yanıt veriyordu Gediz.

Bazen dinsel örneklerle başvurduğu oluyordu Suat’ın. “İsa da çok acı çekmişti. O da ihanete uğğamıştı,” diyor, İncil’den ezbere parçalar okuyordu. Gediz, Suat’ın Hırıstıyan dini ve kùltürü hakkındaki derin bilgisi karşısında şaşkınlıklar içine düşüyordu. O zamana kadar onun böyle derin bir bilgiye sahip olduğunu tahmin etmemişti. Baskı, Suat’ın derinliklerinde gizli saklı ne varsa ortaya çıkarmıştı.

Gediz, kimi zaman Suat'ın fazla ileri gittiğini, devrimci tutumdan uzaklaştığını düşünüyordu. "Biğ düşün," diyordu Suat, "şu mantığın, bu adamlağın biğ de iktidağa geldiğini düşün. Koca biğ toplumu da aynı şekilde baskı altına alacaklağ. Geçmişte de yaşanmadı mı bunlağ?.."

"Geçmişte de yaşandı derken ne demek istiyorsun?"

"Ben Stalin, hatta Lenin dönemleğinin de gözden geçiğilmesi geğektiğini düşünüyöğüm, Gediz"

"Proletarya diktatörlüğü teorisini mi sorgulamaya başladın şimdi de?"

"Ne olmuş? Geğekirse o da soğulanığ."

"Yapma be Suat. Geriye ne kalacak o zaman? Devrimi de sorgulayalım ha..."

"Devğimi mi? Ne ilgisi vağ? Devğimle proletağya diktatöğlüğü aynı şey değil ki..."

"Ne olacak burjuvaziye özgürlük tanırsan? Yeniden gelip iktidarı senden alacak. Lenin, Beyazlara buyrun siz de konuş mu deseydi yani?"

"Menşevikleğ Beyaz değildi ki... Sosyalist Devğimcileğ de öyle. Herkesi bastığdığın zaman sonuç bu oluğ işte."

Sonra önüne bakıp bir süre düşünüyordu.

"Belki de haklısın," diyordu, "bastığmasalağdı Bolşevikleğın canına okuğdu Beyazlar, Menşevikleğ de Beyazlağla işbiğliği yapmıştı. Kafam çok kağışık bu konuda... Hayatım boyunca ilk kez böylesi biğ kağmaşıklığın içine düşüyöğüm..."

"Hatalar olmuştur belki... Ben senin kadar bilgi sahibi değilim bu konularda."

"My god... Ben çok mu bilgi sahibiyim sanki... Benim bilgileğim de yağım yamalak şeyleğ. Hep tek kaynaktan beslendik. Olup biteni değışik kaynaklağdan incelemek gerekiğdi. Ama buna olanak veğilmedi... undeğstand? Bilinçli olağak engelledileğ. Kapalı devğe okumalağla beynimizi yıkadılağ... Bğainwash... Damn it..."

“Tam da burjuvazinin söylediği şeyi söylüyorsun şu anda. Devrimden uzaklaşıyorsun...”

Suat, bulanık bakan gözlerini ilerilere çeviriyordu: “Dev-gim... Evet, belki o da big güyaydı... Güzel big güya... Ve ağ-tık güya sona eğdi...”

“Öhō öhō...”

“Ye-r-ine geç... Gelen va-r.”

Gediz hızla yerine geçiyordu.

Fısıltılı gece sohbetlerinden birinde Suat, “Şu Feğit denen adamın nasıl big olduğunu tahayyül etmeye çalışıyoğum,” demişti Gediz’e, “kimdiğ, neyin nesidiğ bu adam? Nasıl be-ceğiyo bütün big öggütü domine etmeyi? Bunun üzeğinde hiç düşündün mü?”

“Senin daha iyi bilmen gerekir,” demişti Gediz, “ben örgüt-sel mekanizmaların nasıl işlediğini o kadar bilmiyorum. Bizler ne de olsa altlardaydık. Sen örgütlerin tepelerinde bulundun.”

“Haklısın,” demişti Suat, “bu ö-r-gütlerde me-r-keze hâ-kim olan heğ şeye hâkim oluğ. Benim akıl eğdiğemediğim, bu adamın başka bir ö-r-gütten gelip bu kadağ kısa sügede me-r-keze nasıl hâkim olabildiği. Me-r-kezdekileği tek tek tanıgım. Öyle hemen boyun egecek tipleğ değıldiğ. Bu he-ğıfte büyük big kağızma olmalı ki bunu beceğdi. Ya da...”

“Ya da?”

“Başka big şeyleğ de olabilir. Bilemiyoğum. Mesela büyük big mali güce sahip olabiliğ. Daha kötüsü...”

“Dilinin altındaki baklayı çıkarsana...”

“Açıkçası, bu adamın dışağıdan, polisten destek alıyoğ olabileceğini düşünüyoğum. Geçmişini bilmiyoğuz. Bilsey-dim, bazı sonuçlağa vağabiliğdim. Fakat gizlilik koşullağın-da zoğ bu.”

“Polis suçlamasına karşı polis suçlaması diyelim mi buna?”

Bir gece dost nöbetçilerden biri, kanlarını donduran kö-tü bir haber ulaştırdı. Erken yaşta saçları ağarmış Ahmet ad-

lı dost nöbetçi, “Üzgünüm Suat abi,” dedi, “Usta size bildirmemi istedi. Emin değiliz ama... galiba bizi tespit etmişler. Usta başta olmak üzere koğuştaki bize karşı bir tavır değişikliği var. İdareyle işbirliği yapıp yakında bizi koğuştan aldırabilirler. Çok uyanık olun. Bizi aldırırlarsa size ne yapacaklarının hiçbir garantisi yok. Geçen gün Usta’nın yanında, ‘polis ajanlarına ne yapılacağı açıktır’ gibi laflar etmişler. Usta, senin için kaygılanıyor, Suat abi. Halil Efe’yi de komün sorumluluğundan alabilirler. Bazıları onun size karşı yeterince sert davranmadığını düşünüyor. Besim var ya... O işte. Usta’nın söylediğine göre, Halil Efe’yi sorumluluktan indirip yerine geçmeye hazırlanıyor...”

“Ne yapar-la-r-mış polis ajanla-r-ına? Beni mi kastetmişler?” diye sordu Suat, fısıltısı bile titriyordu.

“Besim, her zaman böyle laflar eder. Son günlerde dozunu artırdı. Endişemiz bundan. Geçen gün Usta dayanamayıp Besim’e karşı bir şeyler söylemiş. Usta’yı iyice mimlediler. Bizlere karşı da genel bir tavır değişikliği var. Arkadaşlardan bir kısmı bize de uzak duruyor.”

“Usta’ya söylesene bir ara geliversin buraya,” dedi Gediz. Avuçları buz gibiydi.

“Öhö, öhö...”

Ahmet, iskemlesine dayanıp kitabını eline aldı. Gediz, hızla yerine kaydı. Ranzaların arasından Besim’in ilerlediğini gördü. Besim, Ahmet’in yanına geldi.

“Ne okuyorsun?” diye sordu.

Ahmet, rahat görünmeye çalışarak, “Enver Hoca,” dedi.

“İyi oku,” dedi Besim, alaycı bir havada, “proletarya davasına bağlılığın ne demek olduğu yazar orada.”

Üst ranzaya tırmandı ve uyuyanlardan birini uyandırıp fısır fısır bir şeyler konuştu.

Gediz’in beyninde bir uğultu başladı.

Dost nöbetçiler o geceden sonra bir daha nöbete gelmediler. Gediz, gündüzleri ortalıkta dolaşarak ne olup bittiğini anlamaya çalıştı. Usta, genellikle masa başında oturup kitap okuyordu. Onun kendisiyle göz göze gelmemeye çalıştığını fark etti. Gözetim altında olmalıydı. Diğer iki nöbetçiyi göremedi. Görmesi de imkânsızdı. Çünkü bu iki nöbetçi, diğer iki tutukluyla birlikte sessiz sedasız başka koğuşa nakledilmişti. Usta, bunu, yanlarından geçerken katlanıp bir hap gibi küçültülmüş bir notla onlara bildirmişti.

Sigara kâğıdına kurşun kalemle yazılmış notta, “İki arkadaş aldıldılar koğuştan. Beni aldırımları da yakındır. Çok dikkatli olun. Notu hemen imha edin,” yazıyordu.

Notun kendilerine ulaşmasından iki gün sonra Usta ile Ahmet de koğuştan nakledildi. Artık yapayalnızdılar.

Avukattan da umudu kesmişlerdi. Mektup yazmanın bir faydası olmadığını çoktan biliyorlardı. Gelen giden mektuplar komün yönetiminin denetiminden geçiyordu. Nöbetçilerin tutumu sertleşmişti. Halil Efe ortalıkta görünmüyordu. Besim ara sıra nöbetçileri denetlemeye geliyor, eğilip Suat’la Gediz’e göz attıktan sonra uzaklaşıyordu. Koğuştaki tuhaf bir sessizlik vardı. Koğuş komününün haftalık toplantıları yapılmaz olmuştu. Bütün koğuş kulak kesilmiş, yaklaşan uğursuz bir olayı bekler gibiydi.

Bir gece Gediz, kâbus gibi bir rüyadan sıçrayarak uyanı. Rüyasında alt ranzaya eğilmiş karanlık gölgeler görmüştü. Gölgelelerin suratı yoktu. Ya da görülemiyordu. Gölgelelerden biri “Suat bu mu?” diye soruyordu. Gediz, yerinden doğrulmaya çalışıyor, bilinmeyen bir kuvvet ayaklarına büyük bir basınç yapıyor, bir türlü doğrulamıyordu. Bağırarak uyanı. Ter içindeydi. Geceyi dinledi. Kulağına derinlerden bir uğultu geldi. Yüksek gerilim hattı mı? Bir an için kendini Arnavutköy’deki evinde sandı. Çevresine bakındı. Suat’ı

gördü. Uyuyordu. Nöbetçi de ayaklarını ranzaların ayakucuna uzatmış uyumaktaydı. Gediz'in bağırtısıyla bile uyanmamıştı. "Rüyaymış," dedi kendi kendine. Bitkin bir vaziyette yerine uzandı. Geceyi dinledi. Uğultu devam ediyordu. Sesin kaynağını anlamaya çalıştı. Dışarıda fırtına mı vardı? Yoksa beyninin içindeki bir uğultu muydu bu? Gözlerini kapatıp uyumaya çalıştı. Mümkün değildi. Suat'ın olduğu tarafa döndü. Ranzanın ayakucunda bir ses duydu. Sırt üstü dönüp gözlerini açtı. Gölgeler oradaydı. Rüya değildi. İki karanlık gölge ranzanın ayakucundan girip Suat'ın üstüne eğilmişti. Dirsekleri üzerinde doğruldu. Nöbetçinin kül gibi yüzünü gördü. Üçüncü bir gölge nöbetçiyi ileriye itekliyordu.

"Bana bir şey söylenmedi," dedi nöbetçi.

"Sen karışma. Örgütten talimat aldık," dedi gölge. Gediz gözlerini kısarak baktı. Gölgenin başında kar maskesi vardı. Yüzü görünmüyordu. Suat'ın üzerine eğilen iki gölgeye baktı. Onların da başında kar maskeleri olduğunu fark etti. Suat uyanmış, üzerine eğilenleri seçmeye çalışıyordu. Üstüne abandılar. Onları uzaklaştırmak ister gibi yattığı yerden kollarını öne uzattı. Gölgelerden birinin sırtı şimdi Gediz'e dönüktü. Suat'ı göremez olmuştu.

"Ne yapıyorsunuz?" diye bağırdı Gediz. Bağırdığını sandı. Sesinin gücünü ölçemedi. Sadece fısıltı mıydı?

"Ne yapıyorsunuz?"

Gölgeler dönüp bakmadılar bile. Suat'ın, battaniyenin altından çıkmış, çırpınan bacaklarını gördü.

"Ah Suat ah..." diye söylendi, "seni boğuyorlar..."

Suat'ın çırpınması durdu. Onu battaniyesine sardılar ve koğuşun ışıkları söndü. Zifiri bir karanlık. Sadece sesleri duydu. Onu götürüyorlardı.

"Nereye götürüyorsunuz onu?" diye bağırdı Gediz, "Öldürdünüz mü onu?"

"Otur oturduğun yerde sen be..." dedi zifiri karanlığın

içinden bir ses, “hainlerin sonu budur işte. Aynı şeyin başına gelmesini istemiyorsan sesini çıkarma...”

“Öldürdünüz onu be,” diye avazı çıktığı kadar bağırdı Gediz, kendini ayakucundan aralığa atarak, “öldürdünüz onu be...” Ağlıyordu. Birilerine çarptı. Koğuşta herkes uyanmış olmalıydı. Büyük bir hareketlenme vardı.

“Tutun şunu...” diye bağırdı biri.

Suat’ın sürüklenen gövdesinin sesini net bir şekilde duydu. Kendini o tarafa doğru attı. Bir yerlere, birilerine çarptı.

“Öldüğünüz onu... öldüğünüz onu... alçaklağ... öldüğünüz onu...”

Karanlığın içinde daha koyu bir karanlığa yuvarlandı.

Suat’ın battaniyeye sarılmış cesedi, ertesi sabah gardiyanlar tarafından, koğuş kapısının dışında bulundu.

Gediz, yaz habercisi güneşli bir nisan günü tahliye edildi. İki buçuk yıldır yatıyordu. Yargılamalar sonuçlanmış ve cezalar yıldırım hızıyla onaylanmıştı. Örgüt üyeliği suçundan aldığı beş yıllık cezasını, infaz indirimleri hesaba katıldığında fazlasıyla yatmıştı. Tahliyesi için gereken bürokratik işlemler nedeniyle üç ay daha içeride kalması gerekti.

Nereye gideceğini, ancak içinde birkaç parça giyeceği ve sevdiği birkaç roman olan küçük bir çantayla sokağa adım attığı an düşündü. Hiçbir yer yoktu. Ablasına gidebilirdi, bunu da istemiyordu. Otelde kalacak kadar parası yoktu cebinde. Maaşı birikmiş olmalıydı, üzerinde tahliye olurken kimlik yerine geçmek üzere verdikleri izin kâğıdı gibi bir belgenin dışında hiçbir kimlik yoktu, paraya ulaşamazdı. Kendini yokladı. Paraya ulaşmak istediğinden de emin değildi.

İlk arayacağı insanın Keçi Sülo olduğunu biliyordu. Ondan emanetlerini almalıydı. Keçi Sülo'nun operasyonlardan kurtardığı çantası... Özellikle çantadaki bir fotoğrafa bakmak istiyordu. O fotoğrafta, çok genç yaşlarında Suat'la birlikteydiler. Bir de... Bulmuş olabilir miydi Keçi Sülo? Koltu-

ğun arkasına kaydırıldığına görmüş müydü? Bulmuşsa da bu kadar zaman içinde küflenmiş, işe yaramaz hale gelmiştir, diye düşündü. Paraya o zaman ihtiyacı olacaktı. Yeni bir kimlik çıkartır, parayı bankadan çekerti.

Bunca zaman geçmişti. Keçi Sülo'nun aynı evde oturup oturmadığını bilmiyordu. Gece kondusunu bırakıp gitmişse... Bu düşünceyle içi kararır gibi oldu. Nereye gittiğini bilmeden, dağınık düşünce ve kaygılar içinde yürüyordu. Bir süre sonra çevresine bile bakmadığını fark etti. İnsanların arasında bir yabancı gibiydi. Durdu. Çevresine bakındı, yanından geçen insanlara da... Kopmuştu onlardan. Kendini, bilmediği bir gezegene düşmüş biri gibi hissetti. Önünden bayraklarla geçen çocuklara baktı. O günün 23 Nisan olduğunu hatırladı.

Buraya yürüyerek nasıl geldiğini fark etmemişti. Kuruçeşme Parkı'nda bir bankta oturmaktaydı. Elini cebine attı. Parasını saydı. Arka tarafta görünen bir bayiye yürüdü.

“Maltepe ne kadar?”

“Yirmi beş abi...”

“Bir tane versene... Bir de kib-rit...”

Paketi açıp bir sigara yaktı. Aynı banka gelip oturdu. Güneş batmış, hava kararmaya başlamıştı. Otelde kalacak kadar parası yoktu. Keçi Sülo evdeyse, onda kalabilirdi. Gidip gitmemekte epey tereddüt etti. Onu bulamazsa nerede kalacağını düşündü. Aklına bir zamanlar Atok'un yaşam izlerini sürerken Topkapı surlarında dolaştığı yerler geldi. Oralarda evsizler kalıyordu. Daha olmadı, bir yerde kıvrılıp uyurdu. Gece soğuk olurdu, üzerine örtebileceği birkaç paçavra bulabilirdi. Atok'u düşünmek ona güç vermişti. “Oralarda o yaşayabildiyse, ben neden yaşamayayım,” diye düşündü. Zaten kışı da atlattık.

Banktan kalkıp, çöken akşam karanlığı içinde Rumelihisarı'na yürümeye başladı.

Gecekondur yerindeydi. Işıklar da yanıyordu. Kalbi hızla çarptı. Kapıyı tıklattı. Bekledi. Ses yoktu. Bir daha vurdu, daha hızlı.

“Geldim...”

Tanıdı, Keçi Sülo’nun pürüzlü sesiydi.

Keçi Sülo karşısında duruyordu. Uzamış sakallarıyla ve feri sönmüş gözlerle. Gediz’e birkaç saniye tanımamış gibi baktı. Sonra; “Gel be içeri,” dedi, gülümsemeye çalışarak, “çıkıttın demek”

Gediz, ayakkabılarını arkalarına basarak çıkardı. İçeri girdi. Sönük bir ışığın arasından yemek masasını, masadan ona bakan bir kadınla kırmızı yüzlü, koca kafalı bir adamı ve iki delikanlıyı gördü.

Keçi Sülo ile kucaklaştılar.

“Gel bir şeyler ye,” dedi Keçi Sülo.

Geçip masadaki bir iskemleye oturdu. Sülo da yerine oturmuştu. Kırmızı yüzlü adamı tanımiyordu. Başıyla selam verdi. Adam da elini kaldırıp selamladı onu. Keçi Sülo, açıklama gereği duymuş olmalıydı.

“Benim kayınço olur.” Sonra derin bir nefes alıp Gediz’e bir süre sessizce baktı.

“Çok zaman oldu.”

“Öyle.”

“Üç yıl yattın mı?”

Gediz, neredeyse algılamadan, Keçi Sülo’nun karısının önüne koyduğu yemeğe baktı.

“Eh işte... İki buçuk yıl gibi...”

“Ben de bir yıl önce çıktım.”

“Öyle mi? Bilmiyordum içeri girdiğini.”

“TKP davasından,” dedi Keçi Sülo, “yesene...”

Otomatik hareketlerle kaşığı alıp ne olduğunu bilmediği yemeğe daldırdı. Kaşık öylece saplı kaldı tabakta. Ağzına götürmeyi unutmuştu.

“Ne zaman tutuklandın?” diye sordu Keçi S lo’ya.

“Senden dört ay kadar sonra,” dedi, Gediz’in tabağın üzerinde sabitlenmiş eline bakarak, “yesene...”

Kaşığı ağzına götürdü Gediz, pilavdı galiba.

“Bak, şu da cacık,” dedi Keçi S lo, bir k seyi Gediz’in önüne biraz daha itekleyerek.

“Hüküm giydin mi?” diye sordu Keçi S lo.

“Evet, cezamı yattım,” dedi, kaşığını cacığın içine bırakan.

“Benimki sonuçlanmadı,” dedi Keçi S lo, “ne olacağımız belli değil... Bekliyoruz işte.”

Bir sessizlik oldu. Önlerine bakarak yemeklerini yediler. Gediz, cacıktan bir kaşık alıp ağzına götürdü. Kaşığı tabağının kenarına bıraktı.

“Yemek çok güzel ama yiyemiyo-rum,” dedi, özür diler gibi.

“Ben de çıktığımda  yleydim,” dedi Keçi S lo, “yemelisin. G   toplamalısın. Seni biraz s z lm ş gördüm.”

Yine sessizlik. Sessizliği Keçi S lo’nun kayınbiraderi bozdu.

“Ben de iki ay yattım,” dedi, “fabrikalardaki sendika temsilcilerinden bazılarını toparlamışlardı ya ilk geldiklerinde. Sonra bıraktılar...”

“Sonra ne oldu?” diye sordu Gediz, pek de merak etmediği halde.

“Ne olacak,” dedi kayınbirader, kırmızı yüzü mora çalarmış gibiydi şimdi, “sonra da işten atıldık. Ama ben memnunum. İyi ki atmışlar. Birkaç arkadaşla birlikte bir alüminyum doğrama atölyesi kurduk Fikirtepe’de. Balkon kapatıyoruz, şimdi çok yaygın bu.”

Keçi S lo, Gediz’e dönüp lafı değiştirmek istermiş gibi sordu:

“Ne yapmayı düşünüyorsun?”

“Bilmiyo-rum. Yapmam gereken tek bir şey var...”

“Burada kal bu gece... Yani istediğin kadar kalabilirsin.”

“Bu gece kalayım da son-rasına baka-rız.”

Keçi Sölo, diğerlerinin duymasını istemezmiş gibi Gediz’e eğildi.

“Emanetlerin bende, merak etme,” diye fısıldadı, “yemekten sonra gider alırız.”

“Ne-rede?”

“Burada tutar mıyım hiç? Burası güvenli değil. Teyzemlerde. Sen de gece burada değil, teyzemlerde kalırsın.”

Yemekten sonra kalkıp Sölo’nun teyzesinin yakındaki gecekonduşuna gittiler. Karanlık yollarda yürürlerken Sölo, Gediz’e olup biteni anlattı. Gediz ortalıkta görünmeyince kalkıp evine gelmiş, anahtarla kapıyı açıp içeri girmişti. Odanın dağınıklığını görünce önce evin polis tarafından basıldığını sanmıştı. Evde Atılım’ları bulunca böyle bir şey olmadığını anlamıştı. Atılım’ları yanında getirdiğı bir çantaya aceleyle doldururken evde sakıncalı başka şeyler de var mı diye bakınmıştı. Yatağın altındaki, içinde Gediz’in kişisel evrakı bulunan çantayı görünce, ne olur ne olmaz diyerek onu da yanına almıştı. Gediz onun eve geldiğini anlasın diye dağınık eşyaları aceleyle bir köşeye yığmıştı. Önce Gediz’e bir not bırakmayı düşünmüş, sonra bunun tehlikeli olacağını fark edip vazgeçmişti.

“Başka ne var sende?” diye sordu Gediz.

“Silahın da bende,” dedi Keçi Sölo, “o gün Kurtuluşçular bizi teslim alırken kanepenin arkasına kaydırıldığını görmüş-tüm. Gidip aldım. Araya darbe girdi, görüşemedik. Sana geldiğimde silahı da haber verecektim. Ama rastlaşamadık. Zaten yakalanmışsın. O da çantanın içinde...”

“Bu kadar zamanda ka-rıncalanmıştır,” dedi Gediz.

Keçi Sölo güldü.

“Ben bir yıl içinde kaldım. O süre içinde biraz karıncalanmış tabii ama şimdi iyi durumda.”

“İçinde iki mermisi de vardı.”

“Aynen yerlerindeler.”

O gece Keçi Sulo’nun yaşlı teyzesinde kaldı Gediz. Çantanın içindekilere bakamadan sabun kokan tertemiz çarşafli bir yatakta ölü gibi uyudu.

Sabah kalktığında ilk işi çantasını kontrol etmek oldu. Tabancayı eline aldı. İyice temizlenmiş ve yağlanmıştı. Şarjöründe iki mermisi öylece duruyordu. Tabancayı beline sokup kazağını üstüne çekti. Kâğıtları karıştırdı. Banka kartını buldu, cebine soktu. Fotoğrafları gözden geçirdi heyecanla. En diplerde aradığı fotoğrafı buldu. Suat’a baktı. Papyon kravatıyla gülümsüyordu. Serap’a eşek kulağı yapan Atok’a baktı. Yanındaki Rü’ye. Rü’nün elini tutmuş küçük kız çocuğuna kaydı bakışları. O gözler... Bundan sonra ilk yapması gerekenin Rü’yü bulmak olduğunu biliyordu. Ona soracağı, merak ettiği birkaç şey vardı. Fotoğrafı özenle gömleğinin üst cebine yerleştirdi.

“İyi uyudun mu, hocam?”

Keçi Sulo yavaşça odaya süzölmüştü. Aydınlıkta yüzü daha iyimser bir ifade almıştı.

“Ölü gibi...” diyerek güldü Gediz.

“Çantaya baktın mı? Eksik yok, değil mi?”

“Her şey tamamdır,” dedi ayağa kalkarken.

“Ne o? Nereye hemen? Kahvaltı edelim.”

“Gitsem iyi olacak,” dedi Gediz, “acilen görmem gereken bi-ri var”

Keçi Sulo, Gediz’e dikkatle baktı.

“Silahı ne yaptın? Yanına almayacaksın herhalde...”

“Alacağım,” dedi, “almak zo-rundayım”

“Bu çok tehlikeli... Biliyorsun.”

“Çanta şimdilik sende kalsın,” dedi Gediz, “ge-rekli birkaç parçayı aldım yanıma. Silah da dâhil.”

“Gediz,” dedi S lo, yalvarır gibi, “ ok tehlikeli yaptığın. Yakalanırsan infazın da yanar”

“Bunla-rın bir önemi yok ar-tık,” dedi Gediz, gayet sakin, “benim için endişelenme”

S lo başını önüne eğdi.

“Anlıyorum... anlıyorum,” diye mırıldandı kısık bir sesle, “kahvaltı da mı etmeyeceksin?”

“Hayı-r, hemen  ıkmalıyım.”

Çözölme

Rü'nün telefon numarasını rehberden bulup aradı. Rümeysa Karabay. Rü, Gediz'in sesini duyunca önce şaşırdı, fakat kısa sürede kendini toparladı.

"Ne kadar oldu çıkalı?" diye sordu Gediz'e telefonda. Sesi pürüzlüydü.

"Dün çıktım."

"Suat'ın yanında mıydın?"

"Öldüğünü biliyordur."

"Biliyorum... Onu sordum işte."

"Yanımdaydım... Buluşu-rsak anlatı-rım."

Telefonun öbür ucunda bir sessizlik oldu.

"Harbiye'ye gelebilir misin? Bu akşam altıda?"

"Geli-rim. Ne-reye?"

"Arabayla geleceğim. Konak Sineması'nın önünde bekle. Seni oradan alayım."

"Tamam. Akşam altıda o-radayım."

Saat altıya beş kala Konak Sineması'nın önünde Renault marka bir araba durdu. Gediz eğilip baktı. Rü'ydü. Gü-

neş gözlüğüne rağmen tanıdı onu. Ön kapıyı açıp yanına oturdu.

“Şöyle sakın bir yere gidelim,” dedi Rü, “Divan Pastanesi’ne ne dersin?”

Gediz biraz düşündü.

“Üstüm başım pek uygun değil o-raya,” dedi.

“Aldırma,” dedi Rü, “yanında ben olduktan sonra kimse bir şey diyemez”

“Gidelim o zaman,” dedi Gediz.

O akşam pastane yarı yarıya doluydu. Köşede, nispeten تنها bir yere oturdular. Rü, güneş gözlüğünü çıkardı. Gediz, onu dikkatle süzdü. Gözlerinin ve dudaklarının kenarlarında oluşmuş çizgilere baktı. Rü, hâlâ çok güzeldi. Yüzündeki kırışıklıklar bile yakışmıştı. Bu yüzdeki belirsiz hüznü gördü.

“Evlenmişsin...” dedi Gediz.

“Evet... Barbaros... seni tanıyor. Eskiden aynı gazetede çalışmışsınız.”

Gülmeye çalıştı Gediz.

“Evet... Tabii o zaman Barbaros’un bir basın patronu olacağını tahmin etmek güçtü. Hayat işte...”

“Ama Barbaros hep söyler... Patron oldum diye basın emekçisi arkadaşlarımı unutmadım, der. Seni de sık sık anar. Eski arkadaş olduğumuzu biliyor.”

“Evet evet, bili-r. Ta o zamanla-r bana sormuştu seni.”

“Ciddi misin? Bunu bilmiyordum.”

“Çok âşıktı sana ve en sonunda kavuştu işte. Gerçekten b-ravo adama.”

Rü, önüne bakarak gülümsemeye çalıştı. Yanakları pembeleşmişti.

“Telefonda bir an için Suat sandım seni. Sesiniz, konuşmanız o kadar benziyor ki... Suat’ı anlat bana...”

“Anlatacak fazla şey yok. Öldürdüle-r.”

“Duyduğum zaman günlerce ağladım, biliyor musun... Kendini davaya bu kadar adanmış bir insanı hain diye öldürmek... İnanılır şey değil.”

“Zaten kimse de inanmadı,” dedi Gediz, “beyni felç olmuş bi-r-kaç ö-r-güt militanının dışında”

“Onu öldürürlerken yanında mıydın?”

“Bi-rkaç yatak ötesindeydim. Boğdula-r. Rü, lütfen bana anlattı-r-ma yeniden...”

“Hiç değilse son ânını anlatsan bana. Bir şey diyebildi mi?”

“Hiçbi-r şey...”

“Direnemedi mi?”

“Di-rendi ama faydası yoktu.”

“Sen ne yaptın?” Gediz’e sertçe bakıyordu Rü ya da Gediz’e öyle geldi.

“Hiçbi-r şey yapamazsın Rü. Yapsan da bi-r faydası olmaz. Ben sana şimdi şunu yaptım bunu yaptım desem ne olacak ki... Kendimi aklamaya çalışmaktan başka bi-r faydası var mı bunun? Bu yüzden bu konuda bi-r şey söylemesem daha iyi olur...”

Rü, başını eğdi. Önlerindeki sehpa birkaç damla gözyaşı düştü.

“Sana sor-mak istediğim bi-r-kaç şey va-r Rü,” dedi Gediz, “benim için çok önemli...”

“Sor,” dedi Rü, parmağının ucuyla gözünden akan yaşı silerken.

Gediz, fotoğrafı çıkarıp sehpanın üstüne koydu.

“Bu fotoğ-rafi daha önce gö-r-müş müydün?”

Rü, parmağını fotoğrafın üstünde gezdirdi.

“Aaaa, Atok... Suat... Sen...”

“Senin elinden tutan şu küçük kız kim?”

“Muammer... Bizim evlatlığımız...”

“Adı Muamme-r, öyle mi?”

“Evet evet... Çok iyi hatırlıyorum. O gün benimle gelmişti. Çok ağlamıştı geleceğim diye... Ben de kıramamıştım.”

“Ne oldu Muamme-r’e?”

“Ah bir bilsem... Evden kaçtı, tayfa mıymış, paralı asker miymiş neymiş bir adama kaçtığı söylendi, ayyaş serserinin biriymiş... Bir daha da bulamadık.”

“O ayyaş se-r-seri Atok’tu...”

“Neeee? Nasıl? Atok ve Muammer... Sen nereden biliyorsun bunu?”

“Boş geç Rü... Benimki kesin bi-r bilgi değil. Sadece bi-r tahmin. Kaç yaşındaydı Muamme-r evden kaçtığında?”

“Dur bakayım... Genç kızdı işte... on altı, on yedi falan...”

“Baban mı evlat edinmişti onu?”

“Evet...”

“Ne-reden?”

“Bulgaristan göçmeni bir aileden.”

“Akıbetini bilmiyo-r-sun yani...”

“Hayır. Sen biliyor musun yoksa?”

“1 Mayıs 77’de, Kazancı Yokuşu’nda ezile-rek ölenle-rin a-rasındaydı.”

Rü, iki eliyle ağzını kapattı.

“Aman tanrım... Emin misin?”

“Evet. Bu tahmin değil, kesin bilgi. Kolla-rımda öldü.”

Sustular. Rü sehpanın üstünde bir süre parmağıyla bazı şekiller çizdi. Yuvarlak ve düz. Önüne bakarak ağır ağır konuştu.

“Şimdi anlıyorum...”

“Neyi?”

“Ben ne yaparsam o da aynısını taklit ederdi.” Dalıp gitti. Yüzünde bir gülümseme vardı. Dudağının kenarındaki çizgiyi belirginleştiren.

Yeniden uzunca bir sessizlik.

“Rü,” dedi sonunda Gediz, “çok zamanım yok... So-r-mam ge-reken son bir şey daha va-r. Halis... Halis ne oldu?”

Rü, çantasından bir mendil çıkarıp ağzına bastırdı. Yeniden ağlamamak için kendini zor tuttuğu belliydi.

“Halis mi? Ne olacak işte... Biliyorsundur belki... Onunla aynı fraksiyondaydık. Sonra Halis bir bölünme yarattı ve taraftarlarıyla birlikte İnşa Örgütü adlı bir örgüte katıldı. Hem de birkaç kuyumcu soygunundan elde edilmiş paralarla. O soygun paralarıyla iş falan da kurmuş diye duydum. Katıldığı örgüt adına mı, yoksa kendi adına mı, bilmiyorum. Her şeyi yapacak tıynetle bir adamdır. Ondan sonrasını takip edemedim. Şimdi bakınca o kadar saçma geliyor ki... Kâğıt ticaretiyle uğraşıyormuş... Kâğıt işçiliğinden kâğıt patronluğuna... Şu hayata bak...”

“Son bi-r so-rum daha va-r, Rü...”

Rü, gözlerini Gediz’e çevirdi.

“Halis hakkındaysa, bütün bildiklerimi söyledim.”

“Bi-r tek şey kaldı,” dedi Gediz.

“Nedir? Sor. Biliyorsam...”

“Sizin f-raksiyondayken ö-r-gütteki kod adı neydi?”

Rü, bir şeyler hatırlamaya çalışıyormuş gibi bir an durakladı. Aniden bir isim çıktı ağzından.

“Ferit... Evet, Ferit’ti kod adı.”

Hiçlik

Gediz o geceyi surlarda geçirdi. Ayrıldığı yere bir daha gitmeme güdüsüyle Keçi Sulo'lara gitmek istemedi. Ayrırlarken Rü, eline yüklüce bir para tutuşturmuştu. Reddetmemişti. İhtiyacı vardı. Bu parayla iyi bir otelde bile kalabilirdi ama riski göze almak istemedi. Kimlik bildiriminden hayırlı bir sonuç çıkmayabilirdi. Cezaevinden çıkmış birinin gelip bir otelde kalması polisin dikkatini çekebilir, en azından bir bakımla diye yoklamaya gelebilirlerdi. Üstünde silahı vardı. En güvenli yer surlardı. Atok'un evi olan surlar. O gece surlarda polis tesadüfen bir toplama harekâtına girişmezse kurtardı demektir. Ona bir gün daha gerekliydi. Şansını deneyecekti.

Bir sur deliğinde sabahın ilk ışıklarını görünce, kurtardık, dedi kendi kendine. Surlardan çıkıp Aksaray'ın sabah kalabalığına karıştı. İlk işi bir postane bakınmak oldu. Halis Özhan'ın telefonunu rehberden bulmak zor olmadı. Postane-den birkaç jeton alıp telefonun numarasını çevirdi.

Cağaloğlu'ndaki binadan adımını atınca burnuna keskin bir kâğıt kokusu çarptı. Bir hamal, sırtına yüklediği kâğıt

balyalarıyla bodrumdan zemin kata çıkıyordu. Kenara çekildi. Sol taraftaki levhalara baktı. Özhan Limited Şirketi 2. Kat. 21 numara. Çıktı merdivenleri. Üstünde takım elbise, başında peruk vardı. Rü'nün verdiği parayla almıştı bunları. Kapıyı tıklatıp içeri girdi. Sekreter masadan başını kaldırıp Gediz'e baktı.

"Buyrun?"

"Halis Özhan beyle randevum vardı... Saat üçte..."

Sekreter kız önündeki kâğıda baktı.

"İlhan bey?"

"Evet."

Sekreter, önündeki ses aygıtına konuştu.

"İlhan bey geldi efendim. Saat üçte randevunuz vardı."

Ses aygıtından boğuk bir ses geldi.

"Alınız."

Sekreter, Gediz'e sağ taraftaki kapıyı gösterdi.

"Buyrun efendim. Halis bey sizi bekliyor."

Gediz kapıyı açıp içeri girdi. Halis, geniş bir masada, karşısında oturmaktaydı. Pek değişmemişti. Sadece saçları dökülmüştü. Halis; "Buyrun, oturun İlhan bey," diyerek Gediz'e masanın önündeki meşin koltuğu gösterdi. Gediz geçip oturdu.

Halis, gözlerini kısarak dikkatle baktı Gediz'e.

"Daha önce tanışmış mıydık?"

"Hayır, sanmıyorum."

Halis, rahatlamış gibi koltuğunun arkasına dayandı.

"Emriniz?"

"R-ica ede-rim... Telefonda da sek-rete-rinize kısaca anlatmaya çalıştım. Sizden yüklüce bir kâğıt alım talebimiz olacak. Tabii, fiyatla-r-da anlaşı-r-sak. Umut ediyorum ki..."

Halis, Gediz'in sözünü kesti.

"Fiyatlarımız normal piyasa fiyatlarının biraz daha altındadır. Anlaşacağımızı sanırım. Tabii, kâğıdın cinsine, kali-

tesine göre fiyatlar da değişiyor. Bakın bu listede yazıyor...”

Bir kâğıt uzattı. Gediz, kâğıdı alıp göz gezdirir gibi yaptı. O sırada Halis’in kendisine dikkatle baktığının, hatta incelediğinin farkındaydı.

“Kim tavsiye etti bizi size?” diye sordu Halis.

Gediz, gözlerini kâğıttan ayırıp Halis’e baktı. Daha fazla gecikmesinin iyi olmayacağını düşündü.

“Suat bey tavsiye etti.”

Halis’in yüzünden bir gölge geçti.

“Suat bey mi? Hatırlayamadım...”

İki el silah sesi duyuldu. Halis gözleri açık, koltuğuna yığıldı. Gediz, yerinden kalktı. Halis’in öldüğünden iyice emin olmak istiyordu. Fakat zamanı yoktu. Kapıyı açıp çıktı. Sekreter kız ayakta, sapsarı bir yüzle öylece duruyordu. Gediz, onun yanından geçerken parmağını dudaklarına götürüp “sus” işareti yaptı.

Sirkeci’nin kalabalığına karıştı. Sirkeci garının yakınlarına gelince bir taksiye atladı. Ortaköy’de indi. Kıyıya açılan yollardan birine saptı. Tenha bir yerde silahını ve peruğunu ceketine sardı, eğilip kıyıda denize bıraktı. Ceketin silahın ağırlığıyla denizin dibine inişine baktı.

Ayağa kalktı. Denizden ilerilere bakındı. Ne yapacağını hatırlamaya çalışıyor gibiydi. Caddeye yürüdü. Ters istikamette bir taksiye atladı bu sefer. Karaköy’de indi. Yüksek kaldırımdan yukarı tırmandı. Genelev sokağına gelince o tarafa saptı. Demir kapıdaki polisler bir iki gencin kimliklerine bakıp yaşlarını sorgularken aradan süzülüp geçti. Diğer erkek kalabalığı ile birlikte evlerin kapısından, içerideki yarı çıplak kadınlara baktı. Bir evin kapısında uzunca bir süre durdu. Evdeki kızlara ağrıyan bacaklarını ovduran, bir gözü kapalı, öbür gözü sabit bir şekilde uzaklara bakan şalvarlı genelev mamasının biraz ilerisinde oturmuş dergi ba-

kınan, kumral, zayıfça bir kadına ilişti gözü. Önündekileri aralayıp içeri girdi. Kadına ilerledi. Kadın başını dergiden kaldırıp baktı. Uzman gözlerle bir iki saniye içinde inceledi müşterisini.

“8 numaraya çık, canım,” dedi.

Gediz, gıcırdayan tahta merdivenleri çıktı. İlk kattaki aralıkta saçları boyalı, yaşlıca bir adamla karşılaştı.

Adam, “Kaç numara beyim?” diye sordu.

“8 numara...”

“Bir kat daha çıkacaksın cancağzım...”

Gediz bir kat daha çıktı. Bir kapının üstüne yağlıboya ile acemice “8” yazılmıştı. Açıp içeri girdi. O tanıdık kırmızı ışık. Bu kırmızı ışık odayı aydınlatmazdı da kirleri, pislikleri ve kötülükleri karartmaya yarardı. “Tüm dünyanın böyle bir kırmızı ışığa ihtiyacı var,” diye düşündü. Soyunmadı. Yatağın yanındaki iskemleye ilişip beklemeye başladı. Az sonra merdivenleri döven topuklu terliklerin sesini duydu. Kadın bir yandan da aşk acısıyla yanıp kavrulan bir şarkı mırıldanıyordu.

“Bir ömür harab oldu ahh...”

Ağlamak bana düşer...”

Önce yandaki kapıyı açıp girdi. Gediz sesleri dinledi.

On dakika sonra kendi kapısı açıldı. Kadın şaşırılmış gibi; “Aaa... sen daha soyunmadın mı, canım?” diye sordu.

“Daha zamanımız olacak,” dedi Gediz.

Kadın, müşterilerinden aldığı paraları sıkıştırdığı sağ kolundaki saatine bakıp “On dakikanız var beyim,” dedi.

“Geceliğin ne kadağ?”

Kadın durakladı.

“Gecelik mi? Pahalıya patlar sana...”

“Ne kadağ? Sen onu söyle...”

“Bin kurtarır...”

“Ben sana iki bin vegeceğim...”

Bozukluklar ve yüz liralık bir banknot hariç cebindeki bütün kâğıt paraları kadının eline tutuşturdu. Kadın paraları saydı.

“2 bin 135 gayme. Oooo, zenginsin... Yağlı bir kaz bulmuşuz desene. Yol babam yol...”

Kadın yatağa ilerledi.

“Şimdi yapmayacak mısın?”

“Hayığ,” dedi Gediz, “önce şu çağışaflağı değıştiğ. Dinlenmem lazım. Gece uzun...”

Kadın yarı yarıya çıkardığı külodunu yeniden giydi.

“Ben uyurum gece ama... Bak söylemedi deme. Ertesi gün çalışmam gerekiyor.”

“Tamam, meğak etme, seni uykusuz bığakmayacağım. Benim de uyumam lazım. Yağın uzun biğ yolculuğa çıkacağım.”

Kadın, “İşadamı mısın sen?” diye sordu.

Gediz, “Eh, öyle sayılığ,” diye yanıtladı.

Kadın kapıyı açıp başını dışarı uzatarak; “Hulki abiiiiiii...” diye bağırdı. Gediz, odaya dalan yaşlıca, saçları boyalı adamı tanıdı.

“Hulki abi,” dedi kadın, “şu odayı bir güzel temizle, çarşafaları da değıştir. Beyefendi bu gece burada benimle kalacak.”

“Tamam ablacım,” dedi Hulki, sonra Gediz’den yana baktı:

“Ama siz çıkın ki ben de işimi yapayım. Başka odaya geçin.”

Kadın, Gediz’i kolundan tutup “7” yazılı odaya sürüklerken, “Ben kocamı Aysel’in odasında ağırlarım,” dedi. Gediz, aklına bir şey gelmiş gibi durdu.

“Senin adın ne?” diye sordu.

Kadın, “7” numaranın kapısını açarken “Sibel...” diye yanıtladı. İçerisi lavanta kolonyası, viski, mentollü sigara ve hatıra kokuyordu.

Güzel bir sabahıtı. Karaköy'de bindiği taksiden Akıntıbur-nu'nda indi. Yürüyerek Bebek Parkı'na geldi. Bir banka oturdu. Karaköy'de aldığı gazetenin sayfalarını çevirdi. Sonunda aradığı haberi buldu.

“Eski örgüt lideri öldürüldü...”

Hızla okudu.

Polis, cinayetin bir örgüt içi hesaplaşma olabileceği ihtimali üzerinde dururken, yakınları, Halis Özhan'ın, devletle bağlantılı yargısız infaz şebekeleri tarafından öldürüldüğünü ileri sürmektedir...”

Gazeteyi banka bıraktı.

Başını sol tarafına çevirip yanında oturan birine söylemiş gibi, “Göğdüğün, duyduğun, okuduğun hiçbir şeye inanmayacaksın, Atok,” dedi.

Kapıya vuruluyor... açmadığı, açmaya çekindiği o kapıya... Güm... güm... güm... Kanepeden kalktı, ayaklarının ucuna basarak kapıya yürüdü. Kulağını dayadı. Dinledi. Kapının öbür yanında soluk alıp veren biri vardı. Elini tokmağa uzattı. Yavaşça çevirdi. Yüzüne bir sis bulutu çarptı. Çok ilerilerde, puslar içinde kaybolmuş güneşin ışıkları iyice zayıflayarak ona kadar ulaşıyordu. Ayaklarının altında sonsuz bir uçurum uzanıp gidiyordu, gri bir hiçlik. Başı döndü. Kenarlarda bir yerlere tutundu. Uzaklardan, belki de odalardan birinden, gramofonda çalan parçayı duydu. Buraya nereden geldiğini hatırlamaya çalıştı. “Ben kimim, adım ne?” diye sordu kendine. Hatırlayamadı. Düşüşünü durdurmak için ayaklarının altındaki hiçliğe bir adım atması yeterliydi.

Kınalıada

31 Aralık 2012 - 27 Mart 2014

Memurun tek sığınağı devletidir. Memur çocuğunun devleti de yoktur. Devlet o soğuk umursamazlığı ile dönüp bakmaz bile sana. Hiçbir yere gidemezsin, hiçbir yardım alamazsın. Öyle yetiştirilmişsindir ki, sokakta bir limon bile satamazsın. Bu yüzden dünyanın en zavallıları, bir yere tutunamayan, üstelik yapısı nedeniyle tutunma şansı pek olmayan memur çocukları, orta sınıf çocuklarıdır.

Hayat güzelken, gençken... Arnavutköy ve Bebek... Elvis, *It's now or never*'i söylüyor. Beyazıt'ta nümayişler var, 27 Mayıs oluyor. Fransız taklitçileri, kolejli kızlar, bohemler, sınıfı konuşanlar. *Humanité*, inkârın inkârı... İşçi Partisi, Mehmet Ali Bey, Behice Hanım... Kalın fitilli kadife pantolonlar, balıkçı yakalı kazaklar...

"Ey Dev-Gençli, savaş vakti yaklaştı. Al silahı tak beline emperyalizme karşı"

İhanetin prelüdü, yalanlar, örgütler, sapmalar, burjuva kuyrukçular, devrimci özeleştiriler ve infazlar... Büyük ve küçük isyanlar, direnenler, çözülenler... 68', 12 Mart ve 12 Eylül... Uzun koridor...

Mevsimler, heyecanın, aşkın ve yenilginin soluk soluğa hikâyesi...

Gün Zileli, ustalıkla geniş zamanları anlatıyor, mevsimlerle Türkiye'nin romanı.

